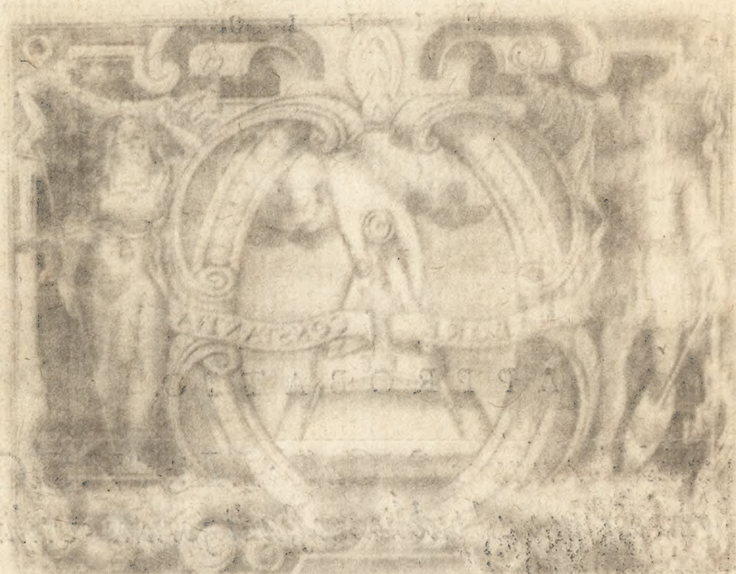

IVSTI LIPSI

EPISTOLARVM SELECTARVM CENTVRIA PRIMA AD BELGAS.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.
cIↄ. Iↄc. V.
Cum Priuilegiis Cæsareo & Regio.

ILL^{MO} DOMINO
D. BALTHASARI
DE ÇVNIGA
REGIS Hiſpaniarum & Indiarum
LEGATO.

ENTVRIAM hanc EPISTOLARVM ad te ire volui,etſi ad Belgas ea eſſet. Nam quamquam non tu è nobis (Hiſpaniâ veteri & inclytâ ſtirpe dedit) tamen es in nobis , & maximi Regis miſſu Legatum apud Principes noſtros agis, id eſt conſilij & ingenij tui copiam in rebus arduis facis,& ſaluti communi noſtræ curas.Publica ſi omittam,& ipſum te adſpiciam: magis etiam velle debeo. ſiue quia virtus ſingularis & doctrina tua(rarum in hac nobilitate ornamentum)ita exigunt:ſiue quia affectus in me , quem ab initio aduentus purum magnúmque declaraſti. Et quidni purum? nihil in me,aut circa me, quod adumbrare inducat: quicumque talium magnatum oſtendit amorem,etiam habet. Sed tamen iſte ipſe affectus ortum ab illo tuo in ſtudia doctrinamque du-

IVST

EPISTOLARVM SELECTARVM CENTVRIA PRIMA AD BELGAS.

EPISTOLA I.

I. LIPSIVS GVILIELMO BREVGELIO V. C. *Consiliario Regio, & Cognato.*

IVTIVS iam in scribendo cessaui, at non in amando. quia affectu certè tibi alligor, quem iudicium mihi, non cognatio sola inseuit. Sed nubes hæc temporum, & factio ciuilium dissidiorũ, si subducit nonnihil aut tegit amicitiæ hunc solem: non tamen exstinguit aut tollit. quin ecce iam perrumpit, & in istâ occasione radium aliquem ab Oceano ad te mittit. Audi hunc amicum, & crede: gnarus ille mearum rerum, sed & sensuum: ac planè habui ipsum velut arbitrum huius cordis. In studiis non cessamus, & CONSTANTIAM nostram iam videris: nisi quòd languor etiam refrigerat, tum tristitia hæc temporum, vix spe iam alleuanda. O Deus & cælites, quis finis erit? Qui me priuatim etiam exercent, & grande vulnus accepi in sororis meæ vnicæ nuper morte. Quam si apud te laudem, matronam omnibus sui sexus virtutibus perfectam; frustrà sim. iuxtà enim mecum nosti, & pęnè dicam amasti. Sed abiit, me reliquit vnum & vltimum Lipsiorum: tum etiam duos paruos liberos, in ipso dolore onus. Obsecro te, dum absum, vicem meam subi consulendo, dirigendo, imò & regendo: quem enim, præter te, in exiguo amicorum numero, idoneum aduocemus? Obsecro & resecro, is nunc esto: donec mihi fas reuisere ea loca, ad quæ animo adspiro. Vxorem,

cognatam ſemper mihi caram, ſaluere vnà tecum cupio C
cognate. L. B. prid. Kal. Mart. ∞. IↃ. LXXXVI.

EPISTOLA II. *Tornacu*

DIONYSIO VILLERIO, *Canonico & Cancellario* S. D.

EGO te expertem conſilij mei & gaudij habeam, quod eo capies? abſit. Veni ad Spadanos fontes, poſt longas v rum ambages, ſaluus tamen, etſi non ſanus. Si affectum tuu noui, gratulaberis ex animo, & ſubſilies tanto propiorem t eſſe Lipſium tuum: quem ex longo interuallo reguſtare & rec gnoſcere geſtis, certè ego te. O ſuaues ſemper & fidi, amores p mi! ego experior: nec cogitatio vmquam aut ſermo animum a réſve tangit veterum ſodalium, quin commoueat & exſulte Atqui tu, litterarum etiam miſſione & commercio, iamdiu p ſtinam notitiam renouaſti; & firmato vtrimque iudicio, perd xiſti in ſolidioris amicitiæ iura. Ea maneant, dum nos mar mus: nec incîdat hunc nexum vlla dies, quàm ea quæ vitæ h filum incîdet. Mihi propoſitum, in liberis iſtis puriſque ite locis, diutiùs ſubſiſtere. apud quos? inquies. apud ipſum me: efficere vt ratio aliqua compareat ſolitariæ huius, nec interpo tæ, quietis. Alij aliò vocant: mihi naturam ſequi certum e quæ abhorret ab omni ambitione, & paullò magis actuoſâ tâ. Et alioqui ea de rep. audimus & videmus cottidie, vt v ſapienti & probo occaſio non ſit ad eam vel leuiter adſpiran Quæ fraudes paſſim, libido, luxus? & ad ſummam ea omn quæ exitio eſſe cuicumque ſtatui ſolent, & debent: mirabor non conuertent iſtum. Non enim dicam euertent. & Deus n liora, & fatum magni regis: in quo vtroque (non nego) m ſpes eſt. Vale. Aquis Spadanis, VII. Kal. Iul. ∞. IↃ. XCI.

EPISTOLA III. *Aquaſgr*

IOANNI VIVIANO S. D.

LEGI libellum, mi Viuiane, & ſententiæ tuæ prorſus acce quæ eſt, Silere. Ad hæc talia quid reſpondeam? cum dig tate non poſſum, imò nec cum grauitate. quid enim ſerij in totâ re? Mea fuerunt ioci, & boni ſtomachi, vt cenſebam, di

Non concoquunt, conuicia & calumnias regerunt: sed illa insulsa, & has vanas: quid opus reiectione? illud tamen fateor, modum fortasse alibi non tenui, & plusculum aut acerbius dixi. Excuset, quòd Epistolæ sunt, id est extemporanea quædam,

Nec restrictim cogitata, & omnibus rationibus: *Afran.

vt ait poëta. Mentem istam vtinam videant! quæ numquam fuit (Æterna illa Mens testis) ad lædendum: & si fecit, pœnitet. Quid volunt ampliùs? non ego pertinaciter tuendo culpam, culpam alteram committam. Atque adeò, si videatur ita amicis, omnes illas epistolas vnâ spongiâ delemus. Vtinam ipsi tam niuei, nec verba mea per malitiam attollant, & gladium, quod olim Brennus, adiiciant in hanc stateram! Sed eâ de re satis. Parùm me pungunt ista, aut turbant: & *quamuis imbecilla frons*, ait ille, *magnâ conscientiâ sustinetur.* Te, vxorem, & quod ex eâ est, itemque Rotarium nostrum, saluere volo. Leodici, postrid. Kalend. nouas, ∞. Iↄ. XCII.

Ad quæsitum tuum in Hirtio, seorsim hîc habe. Consului librum, qui peruetus apud me à Torrentio: sed is totidem verbis hæc repræsentat: *Fasces vbi consederant (nam in acie sedere Gallos consuesse superioribus Commentariis declaratum est) per manus, stramentorum ac virgultorum, traditos.* At tu duo ambigis. & vbi hoc Cæsar? & quomodo credibile, maiores nostros in acie & pugnâ sedisse? De loco Cęsaris, credo Hirtium adspicere istum è Comment. III. *Galli, sarmentis virgaltisque collectis, quibus fossas Romanorum complerent, ad castra pergunt.* Non dicit in iis sedisse apertè, fateor: sed tangit fortasse & adsignificat. At quis id credat? inquies. Mehercule nec ego tecum, nec capio. quomodo vbi ordines disponendi, tela & manus mouendæ, ignaui homines sederint? Ego vel à Celso hoc verbum *Aciei* esse, non pro ipso prœlio aut procinctu, sed pro bello arbitrer: id est, vt in castris, & tempore belli maiores nostri sederint. aut potiùs, *Otij* voce permutandam. Vt velit scribatque, Gallos, cùm otiosi, etiam in ipsis castris plurimùm sedisse. Quid miri? inquies. Imò est, pro Romanis moribus. nam sessio minùs apud eos crebra; ambulabant magis, aut iacebant. At barbari aliter. quod & Tacitus de Germanis notat: & Strabo de Hispanis, loco qui valdè huc facit. Libro III. scribit *Vettones venisse ad Romana castra: vi-*

Commēt. VIII.

disse Centuriones & Tribunos quosdam per spatia obambulantes, & se vertentes. Illos, arbitratos insanire homines, accurrisse, & manib nutibusque ad tabernacula sua deduxisse. quasi necessum esset, aut dere in otio, aut in acie pugnare. Verba vltima Græcè sic haben ὡς δέον, ἢ μένειν καθ' ἡσυχίαν ὑδρυθέντας, ἢ μάχεσθαι. Vides barbaricu sensum & morem: pro quo tamen etiam legi in Hirtio poss *ante aciem.*

EPISTOLA IIII. *Louaniu*

IOANNI BERNARTIO *suo* S. D.

IN ipso principio epistola tua peccat mi Bernarti, cetera meo voto. Nam quid ita tibi visum excusare, quòd scriba aut quæ hîc impudentia? Tu verò ac tui similes semper me a pellate, atque id etiam mihi imputate. beneficium enim est, sic interpretor, dum meliores istæ mentes ad me inclinant, conceptum amorem scripto etiam consignant. Nec nimium depressum iueris (etsi modestiam amo) quia non solùm cand datum istarum artium te video, sed, vt sic dicam, inter mag stratus. Epistola tua variam & priscam lectionem redolet, & La tinæ linguæ quasi parentes, quos in sanguinem iam vertisti succum, atque ideò facilè imitaris. Plato olim dixit: * ὁ καλῶς λ γων, καλός τε καὶ ἀγαθός. ego certiùs, * ὁ καλῶς γράφων. certior adeò m hi character animi stilus videtur, quàm sermo. At tu quoqu nostra attollis, & eis ali ingenium stilumque tuum vis & pas obsecro, mi Bernarti, affectum sepone. qualia illa aut ego sum si æquipares ad antiquos? iacemus, & subærata hæc omnia no stra, quæ splendere videntur, erunt, si examines ad illud auru Etsi non nego, iuuare hæc aliquid eos posse, qui in limine stu diorum: sicut aliquis, qui in viâ medius, digitum ingredient bus ostendit ad ipsam metam, & quà ire cœpit, eundum dic Sed heus, peccasti in fronte epistolæ, an non etiam in calce? I dicas aliquid editum à te & euulgatum, quod veritus sis ad n mittere. quid tu ais? ita reliqui omnes mitiores in iudicand præ quàm ego? erras. illi iudices fortasse: ego arbiter, & in h ætate tuâ scripta iampridem didici examinare non ad linea rubram. multum, si alibi acumen & rectitudo iudicij apparea

Qui benè dicit, bonus & laudabilis.
Qui benè scribit.

vt hæc vbique, non eſt poſtulandum. Florem modò videre deſidero, poſteà fructum. Nos ipſi nónne à decimonono anno ſcribere, atque edere, incœpimus? & quamquam pœnitet, etiam non pœnitet: quia audaciâ illâ gradum ſtruximus ad maiora & meliora. Illa vna ingeniorum peſtis modò fugiatur, ne perueniſſe nos putemus quò adſpiramus. Senecæ illud aureum: *Puto multos ad ſapientiam potuiſſe peruenire, niſi putaſſent ſe perueniſſe.* Modeſtia eſt, quæ omnem ætatem decet, ducit: & ſine hac præcipitat iuuentus. At tu illa mitte, & monitionem quoque ſeu directionem exſpecta, ſi alterutrâ opus. nam amare te occœpi, & hoc tuum ingenium, de quo magnum aliquid Belgis meis polliceor, atque ideò etiam curare. Vale. Leodici, Kalend. Ianuar. ∞. IↃ. XCII.

EPISTOLA V. *Aquaſgrani.*

IOANNI VIVIANO S. D.

In re triſti, epiſtola tamen tua pænè læta mihi fuit. Quî poteſt? primùm, quia me participem tui luctus feciſti inter primos: argumentum & amoris in me, & fiduciæ de me, quaſi afficiendo (nec erras) triſtibus tuis ſiue lætis. Enimuerò, vbi animorum illud vinculum (Amicitiam dico:) etiam affectuum vnctio & paritas quædam ſit oportet; aut ſinceram non eſſe illam. Deinde me erexit, idque maximè, quòd te quoque rectum vìdebam, & non ambitiosè quidem, tamen fortiter ferre hoc vulnus. Solaris ipſe te, & Muſas aduocas, ſed illas ſacras: & verum ſolatium ab alto petis, id eſt ſolatij & roboris omnis fonte. Deum ita voluiſſe dicis, & Prouidentiæ hoc decretum: ô ſapientem vocem, & quæ ſola ſit dolori omni mitigando, aut tollendo! Summum bonum fecit; benè fecit. Prouidentia ſtatuit; prouidè ſtatuit. quod ipſa vox dicit, & in tuum ac prolis tuæ vſum. Certè quidem in prolis palàm. nam quid ei factum? terris erepta eſt, in cælum inducta eſt: turbas & dolores hîc reliquit, fruitura illîc æternâ quiete & beatitudine, hoc eſt Deo. Puer qui hîc erat, pænè ſine mente, ſine ſenſu; virum iam illîc agit, atq; adeò ſuper omnes viros ſapit, Sapientiæ illis radiis non cinctus ſolùm, ſed perfuſus. O beatum, qui ex puro illo ſereno turbida hæc noſtra vi-

det: videt, sed miseratur etiam & ridet. Te quoque beatum,
quàm beatus ille sit, seriò cogitas ac sentis. Hęc sunt mi Viuian
quorum semina in tuis versibus: quæ ego eduxi & diduxi pau
lùm, in liberiore hoc sermonis campo. Quæso te, non cogita h
tantùm, sed recogita; propior gaudenti eris, quàm dolenti.
fumus & caligo, quamuis crassa, cùm sublata est, dissipatur
spargitur: sic dolor omnis, cùm mens ad supera fertur & ętern
Sed homines plerique aliter, & quidquid triste aut acerbum e
acriter & intentè voluimus; quod læti inest aut boni, vix le
cogitatione delibamus. Atquin secius oportebat. & vt torre
semiustum è foco qui tollit, non eâ parte arripit & tractat q
incanduit, sed quâ ignem nondum accepit: sic nos deceat n
acerba hæc & vrentia casuum tangere, sed magis benigna in
aut læta. Nempe tuus iste abiit. sed vnde? è terris. quò? in cęlu
Te deseruit; sed Deo adhæsit. At enim immaturus obiit, &
primo flore. Quid immaturus? ad mortem maturi omnes
mus, ex quo nati, imò etiam antequam nati. Quàm multis
ipso vtero, vix benè infuso spiritu, spiritus est ereptus? Mult
habet peritus ille agricola flores, vt sic dicam, herbas, fructu
Scit quando hunc & illum opus sit tollere, in ipsâ opportuni
* vigore. te & * ἀκμῇ. Denique tuus, non ita puer obiit: fruitus es op
mam & iucundissimam illam æui partem. Quid ergo qu
possis, si is reuocat qui dederat fruendum? Ecce nos orbos,
numquàm gustum cepimus penetrātium istorum gaudioru
& tamen ferimus: quid vos, qui largiter sumpsistis? In con
uio si benè sedeas, cibus & conuiuę placeant; eâ impudentiâ
vt apposita nolis tolli? non facias, scis enim illa ad tempus
vsum aliquem tua esse. Idem hîc fiat. & puer ille certè manci
non fuit datus, nec vt proprium perpetuumque bonum. Re
ca etiam in mentem, quod nuper ad me, in occasione prisci
* Ea imago in sepulchrali lapide. pidis reperti scripseras: *Vitam esse velut * auiculam, quæ pueri m
tenetur, & sæpiùs in ipsis primordiis euolare.* Hæc ipsa verba
sunt: en factum, quod senseras & scripseras: quid miraris igit
aut doles? Noli. ita Deus reliquos tibi seruet, qui quasi cum
lono, partiario iure, nec id rigidè, tecum egit. Plures enim
nent, & vt maneant (si tibi ipsisque expedit) eum rogo. V
& firmare. Leodici, III. Kal. Febr. ∞. Iↄ. XCII.

E P

EPISTOLA VI. *Louanium.*

GERARDO CORSELIO I^{tto} S. D.

EPISTOLA tua per ſe grata futura, in fronte prætulit philtrum illud *VVameſiani* nominis: quem virum dilexi viuum, & nunc mortuum gratâ memoriâ proſequor, & ſtirpem eius affectu. Mi Corſeli, in te ſunt hæc, quæ te mihi conſiliant, probitas, modeſtia, eruditio: ſed ſi illa non ſint, ſatis vel Auunculus ille proxeneta & interpres, vir, vt breuiter dicam,

*Ἀρκῶν εἰς ἀρετὴν τῶν προτέρων ἐτέων.

Virtutem priſci temporis æquiparans.

Cum quo quòd amicitia mihi fuit, etiamnunc gaudeo: & quamquam ille in vitâ aliâ, tamen in animo meo viuit & viuet, quamdiu dabitur, vt cum poëtâ loquar,

* ——ζώειν, καὶ ὁρᾶν φάος ἠελίοιο.

ſpirare, & ſolis tela tueri.

Hoc ex animo ſcribo. ſicut & illud, gratas mihi tuas litteras fuiſſe, quibus & amorem in me exprimis, & meum inuitas. Paratus eſt tui ſimilibus, Corſeli: & ſi aliud capit me aut delectat, hoc illud eſt, ab iis qui virtutem amant amari, & amare. Itaque ambitione nihil hîc opus: patent fores huius pectoris, quod candidum eſſe experiemini omnes vos candidæ mentes. Louanium etiam me inuitas. vtinam liceat! quis locus in Europâ magis ſit ex meo voto! Omitto amœnitatem, & neſcio quid in ſolo ipſo atque aëre quod alliciat: ſed profectò ingeniorum illud ſimplex & * ἀφελὲς ſemper me cepit. Atque iterùm, vtinam res patriæ eò loci, vt nobis tutò & tranquillè eſſe liceat in eo loco! Sed iactatur & fluctuat illa, vt vides: & vix qui amicus quieti eſt (me vnicè eſſe fateor) non dicam ſedem, ſed pedem nunc in illâ ponat. Itaque etſi in limine eius ſum, & auram illam optatam haurio: tamen vereor, vt iterùm me retroagat infelix eius ſors, nec ad metam pertingere detur deſiderij noſtri. Deus vrbi veſtræ tutor hactenus, fateor: &, ſpero, etiam erit. ſed quis nunc tamen noſtri vſus aut fructus, in loco, quem Mars magis poſſidet, quàm Minerua? Dixi anteà. quietem amamus, & valetudo mea ſic poſtulat: tympana & armorum ſtrepitus, non ad meum Genium aut Muſarum. Tamen videbo, & menſes etiam aliquot conſilium omne proferam: ſi intereà benignus ille Deus mitiore oculo aſpicere Belgicam volet, & in eâ vrbem veſtram.

ſine fuco.

Quod

Quod eum calidè rogo; & te, mi Corſeli, vti me ſic ames. L
dici, poſtrid. Kal. Mart. ∞. Iↄ. XCII.

EPISTOLA VII. *Roma*

PHIL. VVINGIO S. D.

VOLVNTATEM ſimul & occaſionem mihi ad te ſcriber
præbuit Otho Venius noſter, quem noſti. Illam, dum ſt
dium tuum virtutis & litteraturæ commemorat; hanc, dum
cultatem mittendi. Quod ſcribo hoc vnum eſt, amari te à r
vt popularem, vt earumdem artium conſecraneum & conſ
tem. O Wingi, quàm pauci hodie, qui ſeriò & vtiliter ad il
eunt! pleriſque ambitio propoſita, & ſcientiarum vana: qui ſ
lidum crepent, & virtutem veram cum ſapientiâ ament, v
pauci ſunt, & vt poëta iocatur, vix tot quot Thebarum port
Tamen de te, non ex ſermonibus ſolùm boni aliquid men
concepi, ſed etiam ex ſcriptis, quę miſſa mihi (ne neſcias) à Di
nyſio Villerio, inſigni viro, ſuper Cruce. Nos eam materiar
argumentum & inſtrumentum ſalutis noſtræ, cum curâ tract
*inopinatò uimus: & ſubiecit ille, quæ Morillonus * παραδοξότερον olim ſe
ſit; & quæ tu, euincendo illi atque obducendo. Legi, & tua pr
baui, atque ex iis igniculus in te amoris: quem tu in veram leg
timamque Amicitiæ flammam ſuſcitabis, ſi flatu eum iuu
ſermonis & alloquij epiſtolaris. Venius quædam ad te ſcrib
opinor, de quibus hîc ambigimus, aut certè formam ex vete
bus monumentis velimus, vt de *Iugo Curruli*, & ſiquid aliud ta
get. Inquire, & nos iuua. Ecquid notitia tibi cum Fuluio Vr
no aut Cæſare Baronio? vtroque inſigni viro, illo amico veter
& quem, ſi adſim, vtiliùs paullò quàm olim norim. Quid Be
ſium? noſtin'? ille verò meus, & ego illi deuinctus adamanti
planè vinculo. Si occaſio eſt, omnes ſaluta; & pium, aut cer
inter pios me eſſe, hoc ſignifica: imò planè pium, quod ad ſe
ſum quidem attinet, vtinam quod ad vitam! Siquid illîc An
quitatum repertum aut erutum, participare, & nos obſtringe
Leodici, XVII. Kal. Iun. ∞. Iↄ. XCII.

EP

EPISTOLA VIII. *Leodicum.*

MARTINO DELRIO S. D.

EXSPECTABAM litteras tuas, imò iam flagitabam & subaccusabam diligentiam: sed reddidit eas benè manè baiulus, bonum auspicium diei. Soli hîc sumus, sed magis videor, cùm nec tecum litterarius iste sermo. Quęso eum frequenta, non delectandis nobis solùm, sed iuuandis. Domus plerumque me habet: quomodo non in hac aurâ? & tamen eâ tristi potamus, & aut blandimur nobis, aut iuuant fontes. Est vnus & alter Italus, & cum iis interdum sermo, sed vix ex pectore, tralaticius tantùm ille & ciuilis. Ancillam iisse quo iusseram, gratum: gratius, si audiam peruenisse, & peregisse. Dedi in mandatis disertè de domo Paullinâ, & si ea locata alteri, si posset redimi siue recipi: quia commodum & suaue mihi, haud longè habitare à vestris. Si potest, fiet: sin aliter, quod potest hoc fiet. Amo te de scriptione ad P. Lessium, & eius argumento. Ita fac mi Pater, nunc me cùm maximè & operâ & consilio iuua, & præmeditemur si quid vsus ante factum. Nosti Homericum:

*—— ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω. **factum fatuus nouit.*

Nam ego, ex animo fateor, in omni hac actione quę ad salutem, externam omnem prudentiam ab initio seposui, & impetu feror: spero bono, quia in optimum finem. In diuinis, quid spectem nisi Deum? Tamen si quid monito opus, mone. Etiámne de N. præstruendum aliquid videtur? fiet, si censes. Ego ipse ad Cuyckium, sed tunc cùm aliquid à Lessio, pro cuius scriptione aptabo nostram. Velim certum aliquid me intellegere de actione legatorum Leodicensium: quia aliàs, non hîc sine metu. Audimus prædones aliquot circa Aquisgranum hærere: sed quò fugiemus aut ibimus? ad Deum, qui mihi tutor, & qui me, spero, seruabit, vt sim *arbor quæ penes aquas seritur, & in foliis perennat, & tempore suo fructus agit, quæ non ignem, non securim videbit.* O vtinam! & tu fac mi Pater quod facere te dicis, atque ego scio. Aquis, III. Non Iun. ∞. IↃ. XCII.

EPISTOLA IX. *Leodicu*

PETRO ORANO I^{cto} S. D.

TV ſiles, ego ſcribo : hæc promiſſa ? Tu iuris & iuſtitiæ ſ
cerdos , æquum bonum hoc ſenſes? Deſinenda mihi h
opera eſt, ſi mutuo nullo ſermone & alterno noſter elicitur. N
longas tamen epiſtolas exigo : tria verba ſufficiunt, quibus co
ſtet non neglegi aut contemni. Quamquam ſi longas, nón
meo iure? Legati redierunt; res ad me ſpectat quid egerint,qu
non egerint : tu ſiles. Atqui ſilua rerum eſt, è quâ deſectam m
teriam aliquam & electam ad nos mittas. Fac , aut non dica
minùs amabo te , ſed minùs colam. Nam illud non poſſum.
altè inſinuauit atque, vt ſic dicam, illatebrauit in animum hu
Oranus. Aquis Spadanis , Idib. Iun. ∞. Iↄ. XCII.

EPISTOLA X.

MARTINO DELRIO, *Sacerd. Soc. Jeſu.*

NVNCIABO tibi quod mireris,fortaſſe & doleas,vt eſt tu
in nos amor. Iterùm nobis pugna. in quem ? non in a
quem ex profano & nupero illo grege,ſed ex ipſis Muſarum m
ſtis P. Fabrum. ille in te , inquies? Ille. & initiò miratus ſum
teor, cùm legi quædam velut de induſtriâ in me iacta. Mox
ſedem & velut fontem veni huius (molliter loquar) affectus :
ecce caput integrum in AGONISTICO, in quo plagij & malæ
dei me accuſat.Non nominat ſanè,ſed iuxtà clarè ac ſi nomin
ſet. Ait me ex libri ſecundi Semeſtrium duobus Capitibus co
cinnaſſe bellum illum & elegantem (puto verba ſic eſſe) Sat
nalium librum : idque ne tenuiſſimâ quidem eius mentione
ctâ. Quid ego hîc dicam, aut ſuſpicer ? æmulationem cadere
illum virum ? non ætas, non eruditio eius permittunt : quaru
illa grauis & inclinata eſt,hæc meo ſemper iudicio magna.M
ta in viro illo variaque lectio, accurata collectio, & in penetra
do digerendoque iudicium pariter & acumen.Culpam igitur
me eſſe? poteſt. Vtinam non alia tamen grauior : quia hæc
eſt vt nomen illud teneat apud inculpatos. Dic bonâ fide,bo
Faber, quid te læſi ? ſcripſiſti tu aliquid de gladiatoribus , etia
eg

ego: ſcripta noſtra exſtant, nec tuis per me aliquid detractum. Quid ſi, non dicam meliùs, ſed certè pleniùs & magis compoſitè ſcripſi? non negabis: & tigna tu fortaſſe aliqua ad hoc ædificium ſuppeditaſti, ego id ſtruxi, & faſtigium impoſui noſtrâ manu, arte, ſtilo. Quid ſi nec ſuppeditaſti? ignoſce, & audi quod verum eſt. In communi poſiti ſcriptores à quibus petis, & in illam ſiluam ſæpè iuimus, atque idem ius, vt opinor, meæ ſecuri. Nemo veterum aut recentium in hac re ſic egit. Expoſita enim illa ſunt, & fiunt eius qui haurit velut ex populari lacu. Quòd ſi coniectura aut acumen aliquod tuum nouum: ſanè tum improbus, ſi vindicaui. Doce factum. Iſtud quidem quale eſt? Seneca, aut Dio, aut Lampridius hoc ſcripſit: ſcilicet nos non eos vidimus, aut occupata hæc omnia quia tacta. Vir magne atque etiam nunc mihi care, omitte hæc talia, quæ tuum honorem radunt, meum lambunt. Sed ego ad illum Pater, cùm hæc ad te inſtitui. Scilicet etiam in iſto ætatis ac morbi frigore incaleſcimus: & ne non moueri quidem, ſine aliquo motu, poſſumus. Adſpergit in iiſdem libris quædam contra meas coniecturas. Quid magnum facit? coniecturæ ſunt, nec ego Oracula proſcripſi. Illud pro viro bono, & qualis eſt atque erit (aut omnia me fallunt) quòd ne tunc quidem, cùm carpit, deprimit, & amorem quoque iræ ſuæ miſcet. Fac tu atque ego omnia mi Faber (iterùm ad te) ſcriptis fortaſſe diſſidebimus, animo numquam: atque ego te in diuerſo licet ſtili ſcriptioniſque genere, tu me æſtimabis, teſte illo & iudice qui non fallit. Si verba alia, damus verba. Hæc & ſerò & ſubitò ad te, mi Pater, recens à lectione eius libri: quem ipſum quid cauſſæ eſt quin cras videas? Et ſi à Fabro ſententiam feres, ecce me paratum agnoſcere culpam, ſi ſerum emendare. O litteræ, litteræ! quàm ſemper à vobis aliqua vanitas! & quàm illud hîc verum, *Oportere omnibus corydalis criſtam ineſſe*. Salue. E noſtro Muſæo, ante cænulam.

EPISTOLA XI. *Bruxellam.*

PHILIPPO MASIO, *Conſiliario & Graphiario Ordinum.*

AMICITIAE veteris recordatio, quæ mihi tecum ac cum fratribus etiam tuis fuit, impulit ad ſcribendũ. Quo fine?

hoc vno, vt tibi affectum meum nunciem, & tuum viciss[i]
prouocem: quem ipsum, nihil immutatum tamen esse, ab am[i]
cis seriò accepi. Rogo vt perseueres, & eum me censeas, qui b[o]
nus inter bonos viuere iamdiu votum habuerit, nũc etiam D[e]
auxiliante successum. Louanij enim sumus, in veteri nostrâ s[e]
de, sed non eâ facie quâ olim. Deus bone, quàm mutauit, & i[n]
clinauit! sed sic, vt sperem posse assurgere, si illustrissimi Ord[i]
nes pergunt manum ei porrigere, & curam adhibere, quam c[o]
perunt. Qui quòd in me etiam vocando decretum honorific[e]
interposuerunt, debeo sanè ipsis, ac publicè breui significab[o]
quæ caussa me abstinet, ne nunc priuatim. Sed abeo extra fine[m]
scriptioni nunc propositum: qui est, renouatio & conseruati[o]
amoris, quem audacter exigo, quia fideliter præsto. Vir Cl[.]
vale. Louanij, XIII. Kal. Sept. ∞. Iↄ. XCII.

EPISTOLA XII. *Toletum*

PETRO PANTINO S. D.

CVM epistola tua grata, mi Pantine, tum eius initium, quo[d]
est de reditu in patriam communem. Quod vtinam, &
tuíque similes fas sit hîc amplecti! Nam ego cùm in eam red[ii]
quàm paucos è veteri amicorum classe repperi? imò quàm n[on]
multos veterũ morum? Duellij hîc & Trebellij regnũ possiden[t.]
* Εἰδότες ἐν σταδίῃ δηΐῳ μέλλωμεσθ' ἄρηϊ:

* *In pugnâ stabili bellum bella reperiti.*

Virtus & Doctrina, inane nomen. Atque vtinam res etiam
loco, vt te alliciam! sed profectò iam per biennium caussa bo[na]
haud valde promouit: imò contrà, pars increuit & gradum c[o]
tidie addit insolenter. Sed publica omitto. nos in studiis, qua[n]
nus largitur valetudo, & paramus in historicos plerosque La[ti]
nos FACEM diu nobis elaboratam. Ex eâ repositum aliquid m[a]
gno nostro Principi, quem læti libentesque audimus optim[is]
istis artibus tingi. Nunc DE CRVCE libellos tres date pa[ra]
mus, vtiles ad Historiam sacram & profanam. Sed vno verb[o]
mi Pantine, non excitamur, talium omnium rerum hîc desp[ec]
tione & contemptu. Couarruuiæ in Senecam grata mihi, qu[i]
ipse libro veteri vsus sum & non pauca obseruaui. Conferam
la cum meis & cum Nicolai Fabri notis emendationibusque
cosd

eosdem libros. Anne vidistis? Lutetiæ prodiit, sed Fabri nomine non adiecto. Vir doctissimus, & in dignitate, non tanti habuit inscribere operis eius frontem. Quod rogas de Procopij Oeconomicâ historiâ: editam non opinor. Bon. Vulcanium scriptam habere existimo, si tamen memoria me non fallit. De Georgij Chronico, nec id publicè exstat: asseruabatur nuper in bibliothecâ regiâ Lutetiæ, & vidi qui vsi sint & ex eo delibarint. In ceteris non te iuuo. Vale mi Pantine, quem seriò amo & amabo. Louanij, Idib. Octob. ∞. Iↄ. XCII.

EPISTOLA XIII. *Bruxellam.*

OTHONI HARTIO I^{cto} S. D.

IAM ride, litigo. Quod per iocum prædiximus, incidi in tuas manus, sed non magna prȩda. Quis ex me fructus? verborum aut litterularum: nec miraberis, hæc ipsa sunt quæ amamus. Externa quàm nos non capiant, sæpè testamur: an bonâ semper fide? Ego ipse ambigo, & vereor vt ille verè: *Opes faciliùs inueniri, qui vituperet, quàm contemnat.* Ecce ego, dum eripiuntur, de iis pugno: sed damus hoc non tam ingenio nostro, quàm mori; atque etiam vxori, cuius propriè hæc caussa. Denique dum viuo etiam, non neglego instrumenta vitæ: quæ adesse mihi volo, non superesse. Probo, vt ille inquit, *Fortunam velut tunicam, magis concinnam, quàm longam.* Satis philosophiæ: de re, commisi eam *Boschio* iam olim nostro: sic vt te consulat, siquid opus. Nam grauioribus te occupari, satis scimus: & sufficit consilium tuum & directio. Vale. Louanij, XIII. Kalend. Nouemb. ∞. Iↄ. XCIII.

EPISTOLA XIIII. *Leodicum.*

IACOBO CARONDELETO, *Cancellario & Canonico.*

NON valedixi, excusa: aut te aut tuos potiùs accusa. Nam aliquotiens domi quæsitum non repperi: & addo, quòd iter meum subitum fuit, & natum ex occasione. Ea fauit, & incolumes ac tutos Louanium perduxit, quod nūc me habet. Destino quieti & firmȩ mansioni nostrȩ hāc sedem, nisi aut publici

aut priuati hostes interpellent. Nam vtrosque nobis esse non
noras; & istos (priuatos inquam) nos omnes velut more & le
experimur, qui paullùm sumus in clariore famâ. Vt flamma
mior non surrexit vmquam sine fumo: sic nec illa, sine nube
quâ liuoris. Apud Euripidem aliquis exclamat,

* Ἄναξ, διαβολαὶ δεινὸν ἀνθρώποις κακόν.

* *Calũnia, mortalibus magnum malum!*

Hoc si omni æuo, quî non isto factionum & partium pleno,
cùm carceres aperti ad calumnias specie pietatis? Nos Deum a
spicimus, in illo fidimus, humana omnia mala tam alacriter f
re parati, quàm alij inferre. Si virtutis & bonæ famæ caussâ pe
mur: benè est, & cum poëtâ,

* Ἀεὶ τοιοῦτοί με πόλεμοι διώκοιεν.

* *Me bella semper insequantur talia.*

Inuidiam non placabo, ijs relictis. Aliud quod scribam nũc n
est: publica vos scitis, ego hîc nec tenui auditiunculâ ea libo.
quid habes dignius, significa, & me dum viuo tuum ama. Lo
nij, VIII. Kal. Sept. ∞. Iↄ. XCII.

EPISTOLA XV. *Cameracu*

MARIAE GORNACENSI S. D.

LITTERAS tuas cum gaudio vidi & legi, Virgo nobilis. Er
tam vicini sumus? Ardet animus videre te, & alloqui; qu
non diffido vel hac æstate futurum, si Duacum, aut vicina lo
visendi caussâ accedam. Nam nunc quidem fontes Spadan
cogitabam, valetudini curandæ. Ea nobis, ô virgo, imbecilla, a
mus alacer: nisi quòd eum quoque, velut nube, interdum inu
uit atra hæc & fumosa bilis. Mihi crede, nec ille officium suu
sæpè facit, quod tamen agnoscit, sed vult nec potest. Qu
faciemus? homulli sumus, id est pars optima & cælestis in t
ram inclusa: felices, qui liberi ab eâ & soluti. Tuus pater iam e
Nuncio tibi, si nescis; renouo, si iam scis, perijsse, quid dixi? abi
se à nobis magnum illum virum: *Montanum*, inquam, nostru
ad alta & æthereos illos montes. Ita scriptum ad me Burdegali
& quia litteras tuas veteres esse video, arbitror te quoque sensu
iam habere huius plagæ. Sed quid mali factum? rideat ille n
si sciat dolere: quem opinor in ipsâ morte hilarem eam suscepi
se, & victorem etiam eius, cùm ab ipsâ vinceretur. Iuit, ibimu
quid

quidni desideremus, per publicas priuatasque istas calamitates? Gallia vestra vasta cladibus, Belgica nostra attrita; & maximè hæc loca, in quibus nunc versor. Omnia vincit hic animus, nisi quòd morbo interdum succumbit, cõtra cuius pertinacem vim nullius ingenij aut sapientiæ vis resistit. Resistit dico, non vt vincatur & iudicia sua mutet: sed vt vacillet in officiis, nec ille qui est se ostendat. Vereor vt videas, si me vides : nec Lipsium illum veterem, sed eius vmbram. Tamen vt sol interdum per nubes medias se exserit: sic in nobis interlucet melior ille ignis. Hoc nunc satis, amo te Virgo, sed sic vt Sapientiam amo, castè: fac idem mihi, & quoniam pater tuus ille obiit, cense me fratrem. Louanij, IX. Kal. Iun. ∞. IↃ. XCIII.

EPISTOLA XVI. *Bruxellam.*

IOANNI BOISOTO S. D.

ENIMVERO tu rem & verba simul ad me mittis: ego quid nisi verba? Pudet gratias agere, nec debeo, tam expositæ, tam obuiæ beneficentiæ: quæ vt fontes, sponte irrigat & dimanat. *Senecæ* vtriusque mentionem facis, & laudas. Profectò debes, & tu & omnes, quibus curæ aut cordi est ipsa virtus. Christianos scriptores excipe, quis omnium veterum magis ad eam duxit? & maximè iste, qui philosophi nomen vulgi titulo vindicat, meo sophi. Magnus vir est, nec suadet, sed ingerit optima; & impellit ad ea, non ducit. Quis vbique ardor, & quàm è pectore verba? & miror, aut indignor etiam, si aliter vixit. Dio, & quidam asserunt. ego ambigo, & cùm lego quæ *De beatâ vitâ*, velut in excusationem sui scripsit, calculum album palàm pro eo fero. Diues fuit. cuius noxâ aut iniuriâ? confluxerunt aut congestæ sunt in eum opes: admisit, eâdem æquitate & statu animi dimissurus. Tacitus magnus & ipse, ac super Dionem vir, idem liberi iudicij ac stili, multus in Senecæ rebus est: sed laudanti semper propior (vide & examina) quàm carpẽti. An ille nos celet tam insignita scelera, cuiusmodi Græcus ille obiicit? scilicet post aliquot sæcula eruta, & tunc denique venerunt in lucem? Imò calumnia peperit; cui proprium, magnum aliquid affingere viris magnis. Et addo, quòd Dio nusquam propitius valdè Philosophis

ſophis ſit, ne dicam ex profeſſo eorum hoſtem. Hæc apud
velut in ſermone. At de Tragico quid iam olim ſenſerim, in
quæ mitto, vide. Tua quæ corrigis, mihi certa ſunt: & cur n
aliquis ad manum, cum quo talia poſſim? multa morientur n
cum, credo, eiuſmodi inuenta vel iudicia: parùm eſt, Deus
tempore dabit, qui hæc ſuſcitabit. Per iſta quidem bella, qu
*Flere & plorare. omnibus Muſis noſtris dixerim, niſi * κλαίειν καὶ οἰμώζειν? Inte
virtus, & optimorum amor, ſi non adeptio, ſolabitur: & in
externa, noſtri horti, quos magnam partem tibi debemus.
Cluſio pyxidiculam etiam accepi cum bulbis variis, ſed ſine i
dice aut nomenclaturâ. Videbo quid ver dabit. Vale mi Boiſ
te. Louanij, Nonis Nouemb. ∞. IↃ. XCIII.

EPISTOLA XVII. *Tornacu*

HIERONYMO VVINGIO *Canonico* S. D.

BENIGNE non ſolùm accepiſſe te munus noſtrum video, ſ
etiam legiſſe. Benignè enim profectò iudicas, nec ſine ſu
fragio aliquo affectus. Reuera autem mi VVingi (numqua
ſenſi aliter:) præter titulum aut materiam, haud multum in
libello altum & laudabile eſt: ſed nec fortaſſe poteſt. Illud, f
teor, iudicio notaſti de methodo, quâ delectamur in his talib
vti. Et tolle eam è ſcriptione, quid eſt? congeries, & vt lignoru
aliqua ſtrues, cui faber deeſt. In mundo hoc quod nos delecta
ſupero inferoq., ordo eſt: in illo perpetuus, in iſto inſtabilis: ſ
tamen ordo, quem nihil errem, ſi vitam & animam ipſam dix
rim eſſe mundi. Paro nunc ad editionem alia è *Face Historic*
in quibus & recondita multa eſſe audeo profiteri, & rem totar
non ſine intentione & labore noſtro in methodum redactar
Videbis, ſi Deus volet, cis paucos menſes, & me amabis, nouu
ſed fide veteri, amicum. Louanij, VIII. Idus Mart. ∞. IↃ. XCIV

EPISTOLA XVIII.

IOANNI BERNARTIO *I^tto* S. D.

LVCIVS apud nos fuit, atque heri diſceſſit. Curioſus era
ſcire & audire ecquid de te ſentiret aut diceret: ſed repp
omn

omnia proba (ex animo loquor) & in te benè affectum. Quídni esset? scio equidem te mereri, & caussam deterioris iudicij non dedisse. Minuta quædam si interueniunt, aut sermones parùm decori, aut forsitan pungentes: cogita quorumdam ingenia sic esse, & talia sexcenta ferenda, cùm versamur in mediâ hac vitâ. Hactenus in secessu & studiis fuisti, inter æquales, Louanij in domicilio quietis: aliæ illîc turbæ & mores, & vno verbo, Bruxella. Tirocinium in istis tuum molestiæ aliquid habebit, sed frontem & animum mox durabis. Vellem multa tecum in sermone (& fiet aliquando) sed caput hoc est, in isto æuo & initiis tui progressus, toleranda multa esse, & quædam etiam contra Genium vsurpanda. Melior Deus posteà leniet, & cum dignitate aliquâ tranquillitas & otium affulgebit. Louanium si esset quale fuit ante annos viginti, profectò te huc euocarem: nunc quid apud nos speres, vbi iacent omnia & algent? Apud exteros nõ deesse mihi honesta iudicia & amicos, tute scis: hîc sumus, vt vnus è multis. Non patienter solùm, sed tranquillè fero, & te mi Bernarti ad hãc* εὐθυμίαν & compositionem animi in primis voco. (*tranquillitatem.) Quamdiu ęquor hoc vitæ nauigamus, tamdiu fluctus: & interdum serenum aliquod si blanditur, decipit, & ferè tempestas maior succedit. Alia & alta cogitemus, & nostra etiam ista ingeniorum opera, quæ apud posteros saltem pretium aliquod & decus habebunt. Oudartum nostrum (sæpè vides, credo) salutabis. Tuos item parentes. quos equidem tuâ caussâ etiam amo, & videbo, si quando res & iter meum ferent. Nunc non opinor, & aut Bruxellâ aut Viluordiâ Antuerpiam ibo. Quando tamen, adhuc nescio: litteras Moreti exspecto. cum quo de Statio tuo seriò agam. Vale. Louanij, xi. Kal. Maij, ∞.Iↄ.xciiii.

EPISTOLA XIX.

Iacobo Carondeleto S. D.

Rediisse te è Gallicâ legatione libenter audiuimus, & eã tibi iucundam fuisse (etsi in re tristi aut seriâ) non dubitamus. Vidisti loca, homines, variâ laude & hac litterariâ nostrâ celebres; & cum iis sermones etiam te iuuerunt. Quid si fuisset Lutetia, cuiusmodi olim solet? id est, verè* ἐπιτομὴ τῆς οἰκουμένης, vt (*compendium orbis.)

quiſpiam Romam appellabat. Sed flacceſcit non vrbs ea ſolù
ſed totum regnum : cui ſenium ſuum eſt, vt omnibus rebus h
manis, & aliquando fatalis meta. Non lubet iſta, nec in alie
mala inquirere; domi noſtra ſunt, nec longè exitium ab ocu
niſi pax ſalutaris medeatur & focillet. Multus hîc de eâ ſerm
multa ſpes: certi tamẽ aliquid, aut cauſſam ſpei, niſi quia vtri
que expedit, hauddum cerno. Ad vos ego breui, veſtrâ & fo
tium item veſtrorum cauſſâ. Te inter primos videbo & amp
ctar, & de ſtudiis libellisque meis affabor & communicab
MILITIA excuſa eſt, exceptis Præfationibus. It ad Principe
Hiſpaniarum, ſuaſu Procerum hîc in aulâ. Louanij, Kalen
Maij, ∞. IↃ. XCV.

EPISTOLA XX. *Mechlinia*

FRANCISCO VANDER-BVRCHIO *Decano*.

DOLOREM meum ſi apud te promam, quem in Ampliſ
ſimi viri patris tui morte accepi, vereor vt tuum renoue
quem dies & ratio iam, vt ſpero, mitigarunt. Sed tamen teſt
apud te debeo, publicam hanc iacturam me cenſere: & regi, p
triæ, curiæ, miniſtrum, ciuem, collegam ereptũ, quem haud f
cilè reparabunt. mihi quoque priuatim patronum & amicun
cuiuſmodi fideliter illum in me repperi, & quem importu
meo tempore amiſi. Sed iſta à Deo & fato, ferenda ſunt; præſ
tim nobis Chriſtianis, quibus certum & impreſſum eſt, vita
hanc non manſionem, ſed viam eſſe ad alteram vitam: eoque f
lices, qui hac quàm maturrimè defunguntur. Tu tibi plura d
ces, vt prudentia tua & pietas eſt: ego hoc obiter rogo, vt pare
ti vicarius ſis, & in amicitiâ quoque velut heres. De me, affec
erga te & gentem tuam ſpondeo, & gratam memoriam pare
tis in omni vitâ. Louanij, v. Non. Sextil. ∞. IↃ. XCV.

EPISTOLA XXI. *Iper.*

HIERONYMO BERCHEMIO.

ABSOLVIMVS MILITIAM, & hîc vides. Illam veterem
inquies. Quid? tu quoque nouam à me exſpectabas? N
poſſi

possim (aliarum ego artium:) nec velim si possim. Iudicio hoc dico.non quia omnia nostra superbè damnem,& quidquid boni,in vetus æuum includam: sed quia in militiâ quidem pauca sunt quæ me delectent, sic solutâ, prauâ,&,ausim dicere,parùm etiam forti. Apud te ausim; si vulgò,qui clamores? Nónne tormenta nobis ænea sunt,inquiunt,& sulphurei illi ignes, qui sonitu & adspectu fugent veteres omnes hostes? Nescio mi Berchemi: & in animo agitaui sæpè, & dubitaui. Hoc facilè dederim,sub initia terrendos Romanos fuisse nouitate ipsâ, & inopinato ictu: sed vbi rem vidissent,& plus strepitus,vix plus vulnerum,quàm à suis illis telis; facilè etiam recepturos animos, & qui fuissent futuros, id est fortes, felices, & victores. Non est meum iudicium: sed Matthias ille Hunniades, rex Pannoniæ, quo nemo à multis sæculis melior,prudētior, militiâ clarior aut felicior, & addam veterum rerū (inter Principes quidē) doctior fuit,palàm ita sententiam tulit. In coronâ illustrium hominum coram ipso sermo erat de præstantiâ nostri æui, & artibus ac machinis bellicis plerique omnes veteri anteferebant.Ille autem renidenti ore, *Si centesimam partem antiquæ militiæ ætas nostra teneret, & disciplinam haberemus illi parem; profectò Turcarum istud regnum non fuisset tam longè latéque diffusum. Nec tamen antiquitatem nuncupo,quæ quingentis istis aut sexcentis annis continetur: sed Romanorum illud æuum aspicio, quod cum aliis belli artibus, tum & machinis & tormentis præclarè fuit instructum.* Hæc ille rex, peritè & cum iudicio: & cui res atque euentus adstipuletur, siquis magnus Princeps tentet. Etsi fateor, nostra quoque tela bona esse; sed validiora, siquis cum priscâ militiâ misceat temperetque. Sed desino. tanti regis rectum & inopinatū illud iudicium celare te nolui: quod amabis,scio, & me vnà. Louanij, III.Kal. Ianuar. ∞. IↃ.XCVI.

EPISTOLA XXII. *Bruxellam.*

PETRO PANTINO, *Decano Bruxellensi* S. D.

IAM denique scio & sentio Pantinum meum rediisse,anteà opinabar. Si enim certò, an non ille ad me scriberet? imò an non (vt meum quidem desiderium erat) veniret? Nec enim ce-

lamus te noſtrum affectum: habemus & habuimus te iam an
plures annos in primis amicis, idque abſentem : ſperare m
tuum potui, imò debui, vt probitas tua eſt, & cum priſcâ d
ctrinâ priſci mores. Sed largiter ſatisfeciſti vnâ hac ſcription
cui & munera adiunxiſti : munera, qualia nos decebant, libro
Amo te, amabo : & certè debeo, vt eſt raritas talium virorum
noſtro axe. Oudartum tamen, communem noſtrum, nouiſt
ille eſt ad Genium meliorem & noſtrum, vir quo probiore
nec optes quidem. Adeſt amor & ſtudium iſtarum artium : ſ
*nouit mores mentesque aliorum. & peritia ac rerum vſus adeſt, &, cum poëtâ, περίοιδε δίκας ἠδὲ φρ
νιν ἄλλων. Vno verbo, ſi me amas, virum ama. De Catullian
Notis, & Inſcriptionibus antiquis, gratum eſt: videbo: & quic
quid fructus, à te erit. Gratius, intellexiſſe de valetudine inſtau
ratâ Antonij Couarruuiæ, quam afflictam aut depoſitam eſ
Stephanus Yuarra, regi à Secretis, mihi indicarat. Addidera
Homeri fato affectum, & iam cæcũ eſſe. Gaudeo aliter haber
quia ignotum de facie virum, tamen acriter amo, & cenſeo lu
men ac ſidus eſſe illius tractus. Plura aliàs : hæc ſalutatio mod
& gratulatio apud te ſit, quòd ſaluus ad nos veneris, per maria
per montes : atque vt diu in patrio iſto ſolo ſis, Deum venero
atque oro. Libri mei de MILITIA traditi Principi ſunt: vt a
me ſcribunt, grati : ſed de re, quam tu exſpectas, ego adhuc n
hil, niſi hoc tuum, exſpectare. Siquid erit, ſcies; etiam, ſi nih
erit. Schottum noſtrum Romæ eſſe ſcis, à quo nuper litteræ, &
vnà ad Senecam patrem Notæ. Sunt bonæ & eruditæ : ſed i
pleriſque præuenit eum Nic. Faber, quem puto te vidiſſe. Va
mi Pantine. VI. Idus Mart. ∞. IↃ. XCVI.

EPISTOLA XXIII.

IOANNI SARRACENO, *ex Abbate Vedaſtino Archiepiſcopo Cameracenſi deſignato.*

EGO verò gratulationem meã & gaudium animo concepti
prodere ſcripto & ſtilo debeo, cùm voce & ſermone corãn
non detur. Gratulor, inquam, & gaudeo ex animo, incohatan
nuper dignitatem tuã iudicio & ſuffragio Catholici Regis, nun
quoque ſummi Pontificis calculo & auctoritate firmatam. Ha
bemu

bemus ergo te Cameracensem, veteri & illustri honore, Archiepiscopum, adiunctâ etiam laxâ gubernatione & dominio externo: atque vt diu habeamus, & Ecclesia, Respublica, Litteræ (nam & eas addam) fruantur, ex animo Deum precor. Enimuerò virtus tua etsi iamantè campum habuit in quo se exerceret, itemque prudentia: tamen vtraque nunc amplius, vt sic dicam, theatrum habet, & in oculis est Belgicæ, vicinæ Galliæ, ac pænè dixerim Europæ. Quò magis illud apprecamur, vt personam tãtam aptè & decorè sustineas, ex Dei gloriâ, tuâ famâ, vsu omnium: cui rei nec vires, nec voluntatem tibi deesse scimus, vouemus tantùm vt ventus diuini fauoris aspiret, & inter fluctus nauim hanc dirigas ad tuæ & publicæ Salutis portum. Reuerendissime & Illustrissime Domine valere te & perennare cupio. Louanij, XII. Kal. Octobr. ∞. IↃ. XCVI.

EPISTOLA XXIIII.

NIC. OVDARTO S. D.

INVITAS me amicè (nónne animum tuum noui?) ad colloquia & conuiuia, cum Pantino & Hartio nostris, quibus adesse maximè equidem vellem. Quid me tenet igitur? idipsum quod fortasse deberet propellere, valetudo solito infirmior, quã vel cibi isti *ἄναιμοι, vel alia caussa conciliauit. Vix ausim per eam commouere me, & tamen seriò credo in vestro vultu & colloquiis leuandam illam aut ponendam. Mi Oudarte, iamdiu te amicum habeo, & per litteras animum tuũ noui, priusquam ipsum te & totum hominem nossem: sed in omni amicorum classe non est, quem probitate, & cãdore, & fide tibi præponam. Iure ergo ad te propendeo, & eò magis quia fortasse diu frui mihi quidẽ non licebit. Sentio corpusculum hoc deficere, & internum illum hostem, qui hepar ipsum obsidet, vires sumere, viribus meis æuo & tædio imminutis. Quid mali est? mihi crede, quò propiùs & diutiùs res humanas intueor, magis aspernari & fugere eas libet, & toto alio orbe disiungi. Heu vanitates, heu malitias, heu ineptias etiam, quas video! & ipsum istud legere, scribere, discere, quid nisi oculos magis aperit ad videndum & noscendum? Qui cum ludo & mimo comparauit totum hoc

* sine sanguine.

noſtrum viuere, is mihi rem viſus intellegere: ſed eant, pe deant qui volent, & ſpectent: ego ſatur abiturio,& theatri p tas ſpecto. Vtinam & ſuperas portas! è quibus animus hic miſſus,auet & debet iiſdem recipi: quod ſpero in illo,qui me cit,aluit, ſeruauit. Vale mi Oudarte,& nunc de aduentu ex ſa: aliàs vel inopinatus te oppreſſero, ſi Deus firmitatem dal Louanij,Kal. Martiis. ∞. IↃ. XCVII.

EPISTOLA XXV. *Bruxell*

D. GERARDO DE HORNES, *Baroni Baſsigniaci, Toparchæ Iſcano.*

LITTERAS tuas datas ante tres ſeptimanas,ante biduum mum accepi: nec ſiluiſſem ſanè tamdiu (vt meus in te c tus eſt) ſi priùs vidiſſem. Neglegentia tabellarij interuenerit portet, in tantillo interuallo. Hoc præmiſi, vt ſilentium me excuſares: at de ipsâ re, quid dicam,niſi gratiſſimũ mihi hu affectum tuum & in me, & in Iſcanũ tuum,eſſe? Ego verò a locum; & affectum,vt vidiſti,etiam publicè, & alieno pænè co, expreſſi. Vtinam facies ea eſſet, quæ ſolebat! valdè nunc formis, cùm ob duplicia incendia, tum & quia homines ac m res non ſunt, qui ſolebant. Infauſta hæc ciuilia bella, inter a mala, hanc quoque labem morum induxerunt,& homines ſcio quomodo feroces, prauos, impios reddiderunt. Paullat hæc tuâ etiam prudentiâ & curâ emendari poſſunt, & reſti locus atque homines in veterem ſplendorem. Quò inuitare p fectò pax hæc debet, quam cum Gallis certò habemus(vt vn que nunciant) confectam. Ita ſecuritas iis locis erit & quies,& beriùs exeri auctoritas tua atque imperium poterunt, & mu aut tolli quæ videbuntur. Ego certè, ſi tempora indulgebu non ſolùm crebrò illuc commeem, ſed etiam ſeceſſum illum nectuti atque otio meo (ſi Deus dabit)ſeponam. In eo & te quando,Nobil$_{me}$ Domine, videre atque affari mihi votum cum Dominâ, quæ heredem tibi donet. Louanij,XIII.Kale Iun. ∞ IↃ.XCVII.

E

EPISTOLA XXVI. *Brugas.*

IANO LERNVTIO, *ſuo fido & veteri* S. D.

SILVI mi Lernuti, poſt gratiſſimum tuum Carmen, quod me in animo iſto interiore affecit, non ob laudem, ſed ob amorem. Amo, amaui te; & amari à te, hoc quoque valdè amo. Silui tamen vt dixi, quâ cauſsâ? quæ nec ipſa cauſſa eſſe debuit, valetudine impeditus. Ea mihi triſtior eſt, & fuit ab illis caſtimoniæ & abſtinentiæ noſtris diebus; & in languore ſum & ignauiâ etiam, aſſiduâ comite huius mei morbi. Atqui alij paſſim me incitant ad ſcribendum aliquid, & cudendum: hem, nec nunc quies? O æuum, quod exigis officia, non reponis! Nam titulis quidē & iudiciis in me honeſti ſunt, in re ceſſatores. Quæ tamen culpa Quæſtorum potiùs, quàm Principum eſt: ſed quid refert? illi nunc habent regnum. Deus, rex, tempus emendabunt. tibi ſi benè, ſanè, & iucundè eſt, gratulor, & toto pectore voueo talem perſeuerare. Filius valet, ſtudiis operatur, me amicum habet & habebit. Louanij, Idibus Maijs. ∞. IↃ. XCVII.

EPISTOLA XXVII.

P. LEONARDO LESSIO, *Theologo Soc. Jeſu.*

IN variis & pænè cottidianis ſermonibus noſtris, de NOTIS fabulati ſumus: quarum vſum crebrum vel aſſiduum veteribus, vterque conſentiebamus cum fructu & bono publico reuocandum. Sed quî fiet? exoleuerunt illæ, & fuiſſe magis, quàm quid & quâ facie fuerint, ſcimus. Oſtendebas te non nolle vt aliquid huic rei colligerem, collectum ad te deferrem, melius ſic certiusque arbitrandum, an tanti tota res eſſet. Facio igitur: & cuius cauſsâ magis velim, aut debeam? Tuum eſt, vt Homerico verſu dicam,

* —— *ὅσον μὲν ἐγὼ δύναμαι χερσίν τε ποσίν τε
Καὶ σθένεϊ.*

** quantum equidem poſſum manibus pedibusq; & Robore conniti.*

Notas hîc appellamus, ſcripturæ quædam compendia, cùm verba non perſcribimus, ſed ſignamus: celeritati, & excerptioni repertas. Ipſe qui hoc facit, *Notarius* dictus. Gloſſæ: *Notarius*, ταχυγράφος: *velox ſcriptor*: à fine. Suidas: Νοτάριος, ὑπογραφεύς:

quaſi

quasi dicas *Exceptorem*, ab vsu. Iterùm Glossæ: *Notarius*, σημ-
γράφος: *qui per signa scribit*, à modo. Hinc Ausonij quæd
Epigraphe: *Ad Notarium, velocissimè scribentem.* Augustinus
Lib. II. cap. XXVI. Doct. Christ. *Ex eo genere sunt etiam Notæ, quas qui didicerunt, p*
priè iam Notarij appellantur. Itaque duplex apud veteres scribe
ratio, *Scripturæ & Notariæ*: illam καλλιγραφίαν, hanc ταχυγρα
dicebant. Scriptor aliquis, apud Suidam, de Origene illo, G
ciæ stellâ, vtinam non caducâ: Ἀμβρόσιος, inquit, πολλὰ ἱκετεύ
καὶ παραβιασάμενος, καὶ ταχυγράφους αὐτῷ παραστήσας ἑπτὰ, καλλιγράφου
πλείους, ἑρμηνεῦσαι αὐτὸν τὰς θείας γραφὰς πεποίηκε: *Ambrosius* (quid
inter potentes) *multa eum orans & adigens, & septem ei Notar*
plures scriptores alios apponens, commentari eum sacros libros cura
III. Mythol. in Orpheo. Fulgentius & has intellexit: *In omnibus artibus sunt primæ art*
sunt secundæ. vt in puerilibus litteris prima est Abecedaria, secu
* Sic legimus vulgò corrupta. * *Notaria.* Rationem scribendi per litteras, vt faciliorem, prima
discebant; tum istam. In Suetonio huic sensui iam olim em
Aug. cap. LXIIII. dauimus: *Nepotes & litteras, & notare* (siue *Notariam*) *alia*
rudimenta per se plerumque docuit: ac nihil æquè laborauit, quàm
imitarentur chirographum suum. Vulgò quidem *natare* scribit
& defendunt alij: sed rem & textum Suetonij qui attendet, n
praui peruicax est, ad me ibit. Sed Notarum istarum quis p
mus auctor? Ego libenter Græcis gloriam dederim, & nomi
In eius vitâ. tim Xenophonti, philosopho & historico. de quo Diogenes
πρῶτος ὑποσημειωσάμενος τὰ λεγόμενα, εἰς ἀνθρώπους ἤγαγεν: *Primus*
tis excipiens dicta (Socratis) *in lucem hominesque protulit.* At L
Lib. I. cap. XXI. tini ad se trahunt. de quibus ita Isidorus: *Vulgares Notas Enn*
primus mille & centum inuenit. Appellat vulgares, vt à *Juridi*
& *Militaribus*, de quibus subiicit, distinguat: & quia hæ
cōmunissimo vsu. Sed itáne auctor Ennius? nusquam lectum,
ipse Isidorus mox abnuit: *Romæ primus Tullius Tiro (Ciceronis lib*
tus commentus est Notas, sed tantùm præpositionum. Post eum Tert
Persannius Philargyrus, & Aquila Mæcenatis libertus alius al
addiderunt: deinde Seneca (patrem puto intellegi) *contracto o*
nium digestoque numero, & aucto, opus effecit in quin quemillia. Q
hîc ille *Tertius*? nullus in libris scriptis, quos ego vidi: & vox a
est. Itaque legam, *Post eum Persannius*: & idem nomen su
reponere ausim: *Vulgares Notas Persannius primus*: non aut

Enni

Ennius. Ita dicat istum reppperisse primum tali numero Notas: etsi paucas anteà Tiro Tullius, & vt addit (si ea quoque verba sincera) *præpositionum* tantùm. neque enim commodè hîc ingero aut digero *præpositiones*: tu iuuabis, si potes. At Plutarchus Ennium quoque reiicit, & magis pro Tirone est. nam scribit in Catone Vticensi, *vnam eius orationem prostare, exceptam Ciceronis operâ, qui in curiâ celerrimos scribas disposuerat, prædoctos Notis & signis vti.* Addit deinde: οὔπω γὰρ ἤσκουν, οὐδ᾽ ἐκέκτηντο τοὺς καλουμένους σημειογράφους: *nondum enim instituerant, neque habebant, Notarios dictos.* Sed magis hoc clarè Eusebius: *M. Tullius Tiro, Ciceronis libertus, primus Notas commentus est.* Dionem Cassium mente refragari istis non arbitror, etsi pænè verbis. nam scribit, & laudat inter alia Mecænatem: ὅτι πρῶτος σημεῖά τινα γραμμάτων πρὸς τάχος ἐξεῦρε: *quòd primus Notas quasdam ad celeritatem scribendi inuenit.* Non herclè primus omnes, sed *quasdam* ex iis, & auxit. Imò reuerà nec Cicero, nec ipse: sed liberti eorum, vt ex Isidoro clarum: etsi Plutarchus & Dio patronis attribuerunt. Seneca noster magis ingenuè: *Quid loquar verborum Notas, quibus quamuis citata excipiatur oratio? vilissimorum mancipiorum ista commenta sunt*: Tironis, Persannij, Aquilæ, libertorum aut seruorum. Hæc inuentio, propagatio, auctio: quis vsus? duplex, publicus & priuatus. Isidorus suggerit: *Notarum vsus erat, vt quicquid pro concione, aut in iudiciis diceretur, librarij scriberent complures simul adstantes, diuisis inter se partibus, quot quisque verba, & quo ordine exciperet.* Ait fuisse *complures simul*: quod necessum, vbi citata & longa oratio, neque vnius mens aut manus suffecisset. Ait, *adstantes*: at liber scriptus, *addentes*: ex quo possis, **audientes.* Ait denique, *diuisisse partes, & verba*: id est, vt primus sex prima verba (pro exemplo) secundus sex altera, tertius tertia: aut tali diuisione. & posteà simul iuncti & conferentes, membris insitis, orationem explerent. Ac plurimùm ita fuerit, certiusque ita fuerit: arte tamen adauctâ, nihil ambigam vel vnum suffecisse. Igitur publicè hîc vsus, orationes & dicta excipere, ac prouulgare. Ita Asconius tradidit, orationem Ciceronis pro Milone, ipsam quam dixerat (nam hodierna hæc scripta modò est) *exceptam fuisse, quæ suo tempore exstaret.* Et Fabius queritur, *orationes aliquot suas circumferri, neglegentiâ excipientium in quæstum Notariorum corruptas.*

In Chron.

Lib. LV. Actis anni DCCXLVI.

Epist. XC.

*Nec damnamus tamen *Adstantes.*

Lib. VII. cap. III.

ruptas. Culpat non de facultate, sed de intentione : & qu
tantùm in quæstum, non fidem, excepissent. Factum idem
Actis iudicialibus. & documento hodieque aliquot Christi m
tyrum : in quibus omnia verba vltrò citroque dicta referunt
Lib. XIV. Vlpianus hac occasione censet : *eos qui Notis scribunt Acta iu
cum, reip. caussâ videri abesse.* Ammianus, *Iudici assistentes hinc
de Notarios facit.* Manilius de Iurisprudente:

Hic etiam legum tabulas, & condita verba
Nouerit, atque Notis leuibus pendentia verba.

Quia crebrò scilicet earum ibi vsus. quod tamen Iustiniano d
Cod. de vtroque iure enucl. plicuit, ob caussas : vetuitque *per signorum captiones & compend
sa ænigmata Codicis sui textum conscribi.* Publicè igitur hîc vs
at priuatim, plurimus. siue in epistolis, orationibus, scriptis al
subitò dictandis ; siue in excipiendo statim, & sine iacturâ m
Lib. III. ep. V. gnâ lectionis, adnotando. Plinius minor, de maiore : *Semper
etiam in itinere, Notarium ad latus fuisse, cum libro & pugillarib*
Idem de sese alibi: *Notarium voco, & die admisso, quæ formauera
dicto.* Quis neget grande in eo commodum ? & quòd calor
intentio dictantis morâ non tepescit aut frangitur? Hodie si in
ctionibus publicis, vbi dictatura regnat, vsurpetur: quanto bo
& quo temporis fœnore fiat ? Nam mira hîc in excipiendo ce
ritas : quæ finis & fructus propriè huius inuenti. Celeritas
Epist. XC. quam tanta, vt *quamuis citata* (verba Senecæ) *excipiatur oratio,
celeritatem linguæ manus sequatur.* Quid, sequatur ? imò præ
niat : & ita Martialis in lemmate, *Notarius:*

Currant verba licet, manus est velocior illis,
Nondum lingua, suum dextra peregit opus.

Lib. IIII. Manilius, de eodem:

Quique Notis linguam superet, cursumque loquentis.

Ausonius ad suum Notarium:

Tu sensa nostri pectoris
Vix dicta, iam ceris tenes,
Tu me loquentem præuenis.

Et addit pulchrè:

Quis, quæso, quis me prodidit?
Quis ista iam dixit tibi,
Quæ cogitabam dicere?

Id

Ideò *Furta verborum* Hieronymus dixit: *Extemporalis est dictatio, & tantâ ad lumen lucernulæ facilitate profusa, vt Notariorum manus lingua præcurreret, & signa ac furta verborum volubilitas sermonis obrueret.* Furta, inquam, vel quia eripiunt & præripiunt verba: vel etiam, quia tegunt & compendio quasi clepunt. Sed quid aut quales fuere igitur? inquies. Communiter possum dicere, videri duplices fuisse, *Litteras* & *Signa*. *Litteras*, vt cùm vna aliqua hoc aut illud verbi notat. P. *Publius*: eadem, *Pupillus*: eadem inuersa, *Pupilla*. Item C. *Caius*: conuersa Ɔ. *Caia*: & quæ talia passim in libris aut monumentis. Sed cùm eæ paucæ essent, *Signa* reperta, plerisque verbis notandis: quídni plerisque? cùm ad quinque *millia* fuisse à Senecâ, suprà dictum? Ea autem aliâ quadam & minutâ facie, vt iure à *litteris* distinguantur. Iurisconsultus: *Notis scriptæ tabulæ non continentur edicto, quia Notas litteras non esse Pedius scribit.* Sidonius: *Tribuit & quoddam dictare celeranti scribarum sequacitas saltuosa compendium, qui comprehendebant signis, quod litteris non tenebant.* Signa igitur, & parua. atque ita Plutarchus notificat: σημεῖα ἐν μικροῖς καὶ βραχέσι τύποις πολλῶν γραμμάτων δύναμιν ἔχοντα: *Signa in paruis & breuibus figuris, multarum litterarum vim includentia.* Ausonius *Puncta* appellat:

De vitando susp. contub.

Lib. VI. de bon. poss.

Lib. IX. ep. IX.

In Catone.

Punctis peracta singulis
Ut vna vox absoluitur.

Et benè *singulis*: vnde & sic appellarunt. Iustinianus in Constitutione Græcâ: Σημείοις ἐν τῇ γραφῇ, ἅπερ Σίγγλας καλοῦσι: *Notis in scripturâ, quas Singulas appellant.* Sed de *Punctis*, etiam Prudentius, de Cassiano martyre, doctore eiusce artis:

Cod. de vtroque iure enucl.

Περὶ στεφ. Hymn. IX.

Præfuerat studiis puerilibus, & grege multo
Septus, magister litterarum sederat,
Verba notis breuibus comprendere multa peritus,
Raptimque punctis dicta præpetibus sequi.

Et addit, eum damnatum, & adiudicatum ipsis pueris, qui stilis foderent & conficerent, imitatione illius artis. Itaque clamant:

Reddimus ecce tibi tam MILLIA MVLTA *notarum,*
Quàm stando, flendo, te docente, excepimus.
Pangere puncta libet, sulcisque intexere sulcos,
Flexas catenis impedire virgulas.

Ex quibus videas & *Puncta* fuisse, & *Lineas*, & *Flexuras* ac *Cate-*

nationes. Nec plura repperi. aiunt libros alibi in bibliothecis e
ſtare harum Notarum: cur non edunt? quanto vtiliùs, quà
nugas quaſdam hodie atque heri natas? Enimuerò periiſſe vtiliſ
mam (ita cenſeo) artem, dolendum eſt: & reparabilem tame
ſi libeat adniti. Sinenſes hodieque characteres habent, quib
tota verba ſignant: ſed operoſos ferè aut implexos. Expediti
aliquid oporteat. & credam à ſagacibus viris, in paucis diebu
repertum iri, ſi iubeantur. Finiui mi Pater, tu iudicabis, & t
bellam dimittes, me animo tuo & precibus includes. In Muſa
noſtro, hodie horis matutinis.

EPISTOLA XXVIII. *Mechlinia*

P. HENRICO SEDVLIO, *Ordinis D. Franciſci.*

LIBRVM tuum accepi, neque vno nomine libens vidi. Qu
argumentum pium erat; quia de capite & principe Ordin
veſtri erat; quia à teipſo erat, quem iampridem cum veneratio
quadam (feriò loquor) amo. Vidi igitur libens, & legi libentiù
ita me & res, & ipſa ſcriptio tua, & iudicium trahebant. Mul
opportunè miſcuiſti, ad fidem, ad intellegentiam, ad vitam
mores: quam partem in his ſcriptis ego maximè requiro & am
Non dicam de ſtilo tuo, qui grauis ſimul, & præter commune
morem diſertus eſt: ſed illum adeſſe etſi gaudeo; tamen ſi a
ſit, ipſa etiam res ſic tractata delectet. Ordo, & iudicium, & o
timus ille finis, ea ſunt, quæ in re Pietatis me capiunt: & tu
maximè, cùm à ſpirante animo & incenſo veniunt, & qui ſenti
ſe oſtendit quæ dicit. Fateor me iis moueri, trahi, rapi: fac tu ſa
pè mi Pater, & in Dei honorem, & noſtrum bonum, ſcribe. L
quentem olim audiui cum fructu; recognoſco nunc in ſcripti
ne. Quod dixi, amo te, & veneror: illud prius tu mihi facito,
precibus etiam iuua. Louanij, x. Kal. Sept. ∞. IↃ. XCVII.
Adiunxi munuſculum bellariorum, quæ valetudini tuæ ſerui
toto animo opto.

EP

EPISTOLA XXIX. *Montes.*

CAROLO DESIDERIO S. D.

GAVISVS sum, cùm per te intellexi, venisse incolumem quò velles, & iam in auspiciis esse muneris tui quod suscepisti. In quo siquæ molestiæ erunt fortasse (imò quia erunt, vt sunt res humanæ) sustinere eas magno animo & vincere oportet, aspectu isto duplici. quòd & splendidum atque illustre munus impositum tibi sit; & quòd tua in eo cura, ad Remp. ipsam in parte spectat. Non ignoras Principes istos adolescentes qui assurgunt, quasi fulcra & columnas esse in magno ædificio; quod iis aliquando innitetur, firmiter & fideliter, si institutio sit à fideli & eruditâ manu. Vtrumque tibi hoc adesse censemus, & Fidei plus satis, & Eruditionis quantum sit satis ad illum, & grandiores etiam, poliendos & formandos. Deus rogetur tantùm, vt laboranti tibi adspiret, & nobili ingenio amorem & affectum ergà doctrinam & docentem simul inspiret. Enimuerò quin breui vel hæc vel alia Academia vos sit habitura (sed hanc mallem) non ambigo: & tum licebit pleno gradu pergere iter, quod suspenso aut resistente alibi pede est nunc tibi calcandum. Certè nos tunc operâ & voce iuuare possemus, nunc voto & hortatu tantùm. De Galliâ terrores quòd illîc habetis, nos hîc nullos: imò de pace creber & certus sermo. Quæ mihi tamen ambigua erit, quidquid colloquia & tractatus instituantur, donec audiam pertractasse & conuenisse. Faxit Deus: & te cum Illmo Duce, & Nob^mo discipulo incolumes seruet: tibi autem illius beniuolentiam, huius reuerentiam & amorem. Louanij, VI. Idus Nouemb. ∞. IↃ. XCVII.

EPISTOLA XXX. *Bruxellam.*

PETRO BOSCHIO, *J^cto & Iudici exercitus Regij.*

PONO frontem, & ad te venio petiturus, quod vix res tuæ patiuntur, scio: sed amicitia nostra patitur, imò animus in me tuus ad maiora animum mihi addat. De mutuo meo, sanè in isto sum certus. Peto autem iuuari à te in extremâ istâ metâ rei nostræ, siue litis: quam tangere non potest, & hęret sine operâ

tuæ manus. Cedo eam quæso, quantumuis leuem & breuen nam vicarium alium dare ægrè possumus, qui eam norit: & v norit, spes mihi est (sincerè dico) in mente & manu tuâ. Val Louanij, XVII. Kal. Apriles, ∞. Iↄ. XCVIII.

EPISTOLA XXXI.

PETRO PANTINO, *Decano* S. D.

DVPLICITER dolui epistolâ tuâ lectâ: primùm, quòd in ualetudo te haberet, quæ adurgeret Spadam ire: deind quòd mihi comitem esse non liceret, vti tu, quid tu? imò & eg vellem. Nam reuerà & languor meus vetus illuc trahit, semp ibi aliquâ alleuatione: & in tuo consortio iuuet esse, & inter ru pes ac siluas illas ambulare, garrire, ridere. Nam & hoc in e loco opus, & seriæ cogitationes aut curæ tradendæ ventis sun in mare, vt ille ait, ferendæ. Volebam igitur, vel potiùs hau bam: sed pericula me absterrent, & iure Batauos aucupes m tuo, quorum arundo alas mihi verberauit. Audisti confusione & fugam nostram, cùm nuper illîc fui. Itaque hac æstate di fero; & pax me illîc restituet; si tamen Deus speratam eam d bit. Quem commendasti, cupio & faciam, vbi occasio erit. Na hæc subita esse non possunt. Vale Reu^de & Cl^me Domine. Lou nij, prid. Kal. Iun. ∞. Iↄ. XCVIII.

Quod oblitus sum dicere, ego Aquas hîc bibo, procul à fon suo, & ideò minùs efficaces, fateor: sed tamen vel sic iuuant.

EPISTOLA XXXII. *Bruxellan*

HENRICO STRAVIO, *J^to & Canonico* S. D.

EX litteris tuis vidi, quid in rem & famam meam ami fecisses. Quæ tu æstimabas & loco aliquo habebas, volu sti item ab aliis: & libros meos in Italiam, ad viros illos magn misisti. Benè cessit, mi Straui, & iudicium pro voto tuo rettul sti: quid tuo? etiam meo, negare non debeo, & Italiæ iudiciis n & mea probari, semper habui inter votiua. Quidquid hoc c litterarum reliquum, illis debemus; quidquid etiam ego in h genere profeci aut possum, magnam partem debeo viris qu

tell

tellus ea dedit. Sed & ipſam vidimus, & iudicia etiam noſtra ad elegantiam aliquam formauimus in meliore illo cælo & ſolo. Conſuetudo virorum aliquot ſummorum, qui tunc viuebant, & incitauit me ad hæc ſtudia, & bonâ rectaque viâ perduxit. Itãque, vt dixi, amo iure & amabo Italiam, & amari aut probari ab eâ æſtimabo. Sed ſic, vt excitet me ea laudatio, non attollat aut vano vento inflet: cùm ſciam nec maxima mea eſſe, & quidquid ſunt, non à me eſſe. Sicut locus à ſole illuſtratus, ſplendorem, ſed alienum, habet: ſic nobis euenit, quibus lux hæc omnis à ſupremâ illâ luce. At tu mi Straui, vt concludam, amicè: & debere me gratiam ſentio, & habeo, & animo affectuq; tuum eſſe ſeriò teſtor. Vale. Louanij, IV. Idus Iulias, ∞. IↃ. XCVIII.

EPISTOLA XXXIII. *Leodicum.*

M. ANTONIO DELRIO S. D. *& ex animo optat.*

IAMNVNC tuas vidi, ſed egóne vt ſileam in tanto meo gaudio pariter, & dolore? Dolui, dolui tuos caſus,

——— dura nauis,
Dura fugæ mala, dura belli.

Omnia conſpirarunt in te, ſed pro nobis, certè pro me, qui te vbicunque retineo, & animi ſinu inuoluo, ſed propiorem malo, & ſæpiùs aut litteris aut aſpectu etiam frui. Quis vel hunc mihi eripiat, cùm in Belgicâ es? adibo & reperiam te vbiubi locorum eris; & ſi Leodici, iamnunc promitto in æſtatem, & reducem gratulabor & amplectar. Omitte, per Deum, in poſterum has cogitationes, quas ille improbat: nónne vides? & illi gratias, non tibi, debemus, qui fugitiuum retraxit. Ignoſce huic verbo, amor dictat, & dolor etiam, ſed quem gaudio muto. mane apud nos, viue, & morere, cùm hora illa erit. Tarda ſit. me ama, aſperge aquam languido tuis litteris, ego non deero mutuum facere vtrumque. Ad lumen ſcripſi, nec diu potero, gemina illa ſidera mea caligare incipiunt, & ad vitrea auxilia deuoluor. Heu homo, heu æthereæ etiam partes! fatiſcitis, aut peritis. Louanij, VIII. Kal. Nouemb. ∞. IↃ. XCVIII.

EPI-

EPISTOLA XXXIV. *Mechlinia*

IOH. BERNARTIO *Cognato* S. D.

EST vt dicis, aliquot menses silui. Sed mi Bernarti, apud pl rosque omnes hoc iam vsurpo, nec nisi necessariò scrib Valetudo ista & multiplex distractio iubent: neque me ce fueris * ναξίαν πέτραις ἐν ἄλλαις ἀκόναν, vt hoc cum Pindaro dica Ætas etiam atterit & delibat, ac quinquagesimum primum a num iam sum ingressus. An plures addam? tu trepidas & ma ominaris, & iter hoc Italicum nescio quid fatale præsagis. No mi amice. bonis votis ominibusq; prosequere, abeuntem dun taxat bono illo & Pietatis fine. Sacer annus & sæcularis est, q me inducit: si in conatu ipso moriar, præsentanea & perpetu merces erit. An & hoc indecorum, homini morum & studioru veterum, mori in eorum altrice & parente Italiâ? Deo decretu hoc in arcano & tacito consilio: fiat, si ita est: redeam, si non e & vobis iterùm fruar. Nam redire mihi quidem certum est, n vllæ blanditiæ aut promissa me sistant, imò nec retardent. Pa corum mensium iter est: nec plura de eo, ne & saliuam tibi m ueam, an iam moui? Nam fallor, aut vnà velles: sed comp dem tuam vide, quâ custos ille te ligat. Mane, mane, voto me e specta, & ARAM FORTVNAE REDVCI para. Quamquam h maturè satis (aliquot enim menses intersunt) sed scriptio tua traxit. Louanij, v. Idus Mart. ∞. Iↄ. XCIX.

** Naxiam interpetras alias cotem.*

De Commentario tuo Statiano iam sciebam, & Moretus ad n scripserat. De inscriptione, nihil deliberandum censeo quin a Archiepiscopum nostrum eas, virum à se & virtutibus clarum, præconiis etiam nostris meritò faciendum. Nam de aliis apu nos Dynastis, omitte. Oudartum tamen audire potes.

EPISTOLA XXXV.

CHRISTOPHORO ASSONVILLIO, *Consiliario intimo.*

PRO veteri & perpetuo meo cultu, quem tibi meritò defer referre consilium meum debui, quod in re meâ recenter c pi. Id est tale. Instat annus Sacer siue Iubilæus à Bonifacio VI Pont. ad incitamentum pietatis, & noxis purgandis, institutu

ad quem me religio primùm, tum & viri aliquot in Italiâ Principes, ſed & valetudo inuitat. Religio ante omnia. & cùm Deus viuere mihi dederit (ſi tamen viuo) verè ſæcularem & centeſimum illum annum; vtar hoc beneficio, & Luſtralia illa ſacra in ſacro ipſo loco obibo. Sed & aliquid tribuendum primoribus illis in Eccleſiâ aut Rep. viris videtur: qui cùm crebrò iam inuitent, & manſionem iis meam pertinaciter negauerim, liceat indulgere breuem hanc peregrinationem & viſionem. Breuem, inquam. nec enim aliter ſtatui, quàm ire in Autumno proximo, & in vere primo redire. Certè Principes & patria mea me tenebunt, nec in hac ætate & valetudine ingraueſcente noua conſilia aut ſedes quæram. Hoc rogo vt tibi aliiſque (ſi opus erit) perſuadeas: tum & illud, ſperare me omnino per hunc motum & mutationem aliquid in valetudine mutatum iri, quæ certè nunc languet. Eius enim curam aliquam me gerere, & ratio vult, & vos patroni atque amici mei, vt ſpero, non abnuetis. Hoc iterùm rogo Ampl^me^ & Nobil^me^ Domine: Deum autem, vt bono publico, cui natus es, te diutiſſimè ſeruet. Louanij, VII. Kalend. Maijas. ∞. IƆ. XCIX.

EPISTOLA XXXVI. *Bruxellam.*

NICOLAO FABRO *doctori iuuentutis* S. D.

TV verò acriter litteras meas deſideras: ſed quo argumento donem? Laudes in me congeris; nòn admitto, nec quicquam in ijs probo præter affectum, qui expreſſit. Vt oculus, in quem humor aut phlegma illapſum, parùm videt: ſic animi acies, quem Amor inumbrat. Fit tibi mi Faber, tibi. & Lipſium quia valdè amas, valdè æſtimas: vtinam re ſic attollendum per hæc iudicia & mutandum! Sed animo tamen non attollar, abſit: mei gnarus apud me manebo, nec inter Aquilas cenſebo, quæ ſublimes cæli plagas petunt, ſed inter Struthiones aut marinos paſſeres, qui curriculo, vt ille ait, volant. Terram rado, aërem capto: & quid me detinet aut detrahit? corporis pondus, & præſertim hoc morbi, qui tot annos adhæret & opprimit, etiamnunc medium & incertum vitæ an fati. Verè loquor, per hos menſes ille meus hoſtis ſic inualuit & ſæuijt, vt vltrà vix ſim

ad munia & functiones publicas, quas obimus. Vide rem
dium, quod petere institui. vnde? à Deo & pietate. Romam i
ad annum sacrum Sæcularem mihi decretum est: & si non s
nior, melior certè rediero puriorque per lustrationem istam p
blicam diuinitus ibi concessam. Quid si & ipsa peregrinatio
motus iuuabunt & alleuabunt? spero & opto: tu mecum p
amore tuo, mi Faber. Quem redamo, & saluere iubeo. Louan
xv. Kalend. Iun. ∞. Iↄ. xcix.

EPISTOLA XXXVII.

Othoni Hartio V. Cl. S. D.

Ecce fortassè quod libenter audias, in Italiam nunc no
imus. Litteras accepi ex ipsâ Vrbe, quarum exemplar ad
mitto: & videbis morbo, qui est aut imminet, iure nos terre
imò & teneri. Quis molestias nescit, quas in singulis vrbibus It
liæ ferre necesse est, vbi vel minima contagionis suspicio? at nu
ipsum regionis aditum ac limen obsidet in parte. Longiùs etian
vt anni tempus est, se sparget fortassè: quid tum nisi frustrà su
ceperimus iter, nec irriti tantùm, sed irrisi? Ergo lentè & cau
præstat: quò me etiam ducit vel inuitum valetudo, tristior
cui symptomata quædam noua. Alioqui assiduæ inuitation
excitabant, & fortassè ambitiuncula aliqua (cur negem?

——— *neque enim mihi cornea fibra est,*

vt Poëta ait) ambitiuncula, inquam, etiam trahebat. Vide
Principes viros atque vrbes, videri & excipi, optabile erat, si D
& Fatis visum fuisset. Nunc depono cogitationem, & magn
Rectori me attempero, cui infelix qui recalcitrat aut obsistit. A
Oudartum nostrum scribam: scripsi iamnunc ad D. Thesaur
rium, cuius intererat hoc scire, & ob affectum in me (seriò cot
die experior) & ob cogitationem de Cognato. Cl^me Domin
valere te cum tuâ & tuis ex animo opto voueoque. Louan
viii. Kal. Sextil. ∞. Iↄ. xcix.

EP

EPISTOLA XXXVIII. *Antuerpiam.*

EMANVELI XIMENIO *Lusitano* S. D.

EPISTOLAM tuam legi beniuolentiæ in me testem, & curæ quæ tibi de te & tuis est veniendi ad virtutem. Illâ & hac delector: & in istâ libens etiam iuuabo, siquid consilio possum. De teipso tamen res mihi facilis videtur; & tu tali ingenio atque indole (Deus ea dedit) in portu esse iam potes, imò es etiam, si esse te censes. Fluctuatio ista & timor abiicienda sunt: genus vitæ sumendum, & in sumpto firmiter hærendum, atque id molliendum est (nam dura semper aliqua euenient) cogitatione meliori aut lectione. Sortem humanam si benè nouimus (nosse autem Philosophia docebit) quid mirum, aut acerbum, in vitâ hac erit? Imò tibi multa læta, quem supra tot millia extulit benignior ille Deus. Hoc cogita, quos præcedas, non quos sequare: & simul eosipsos, quos sequeris, iactari suo metus aut spei æstu. Duo isti affectus vitam exagitant, & vt venti mare hoc nostrum, per se quietum, turbãt: vinci eos planè aut eiici frustrà suadeam, temperari tamen possunt, & à Sapientiæ ac Quietis studioso debent. Ad hæc & istiusmodi solatia libros sacros si addis, culmen ædificio imponis, & tectum te præstabo contra iniurias nimbosque humanos. Libelli, quos nominas, boni sunt: at in ipsis Biblijs quid melius sapientiusque *Sapientiæ*, *Prouerbiorum*, *Ecclesiastis* illis libris? Sunt breuia multa, fateor: sed ea me capiunt, & amo hæc monita talia esse, sicut leges & sanctiones quasdam vitæ. Satis de te, & tu tibi (conare tantùm) sufficis: de filio, quid suadebo? Curam hanc & affectum verè paternum laudo: & quas meliores firmioresque illi opes, quàm has Virtutis & Sapientiæ relinques? Ad vtramque igitur ducendus est; & nunc ducendus, dum ætas hæc mollis, & quasi cera, signa melioris doctrinæ & monitorum admittit. Domi tamen tuæ, in tenerâ hac ætate, adhuc haberi suadeam: si tamen Schola & institutio publica displicet, quam illîc laudatam habetis. Inter plures non libentiùs solùm, sed plus etiam discunt. Pædagogum velim ex voto tuo, & vsu pueri esse: ac dispiciam, siquis hîc talis erit. Sed nunc infrequens nostra Schola, & lues, quæ grassari incepit, plerosque abegit. Cùm redierint, seriò cogitabo. Nam de

meâ domo, si consideras, profectò immaturum est: & progress
paullò grandiores oporteat eum fecisse, si vtiliter in hoc cont
bernio nostro sit futurus. Post annum vel annos, si volunt
tua, & occasio aut opportunitas mea erit; profectò non negab
& ostendam me in te amicum esse. Publica, quæ tangis, parù
læta sunt. & quid mirum est? mirum, si aliter in consiliis & vi
quæ initur. Iudicia mea haud libens interpono, & nimis an
quorum hominum videamur: tamen liberè & strictè dico; is
nouitiis moribus & consiliis, nescio an augebimus imperium
vtinam partum retineamus. Batavi in exiguâ potentiâ, oste
dunt Ordinis & Oeconomiæ vim magnam esse: nos, sed desin
& querelæ, etsi leuant fortasse dolorem, non tamen tollunt. Va
vir Nobilis & magnifice, & me cense animo atque operâ tuum
Louanij, III. Kalend. Sept. ∞. IↃ. XCIX.

EPISTOLA XXXIX. *Bruxellan*

PHILIPPO RVBENIO *meo* S. D.

ALIQVOT tuas litteras accepi, legi, lubens, suauiter; & bene
ficium, non solùm officium, vt censes, præstitisti. Quídn
quos amamus, etiam absentes libenter in litteris videamus, & a
loquamur? litteris, quas summum solatium, & vtilissimum in
strumentum (Philosophiam semper excipio) censere licet huma
næ vitæ? Ergo eas missita, & in iis te videam, publica etiam v
deam: nec præsentia solùm, sed genere quodam futura. De Ger
manis, *παρὰ δόξαν καὶ ἐλπίδα esse, hoc fateor: sed benè opinari non
dum desij, & Deus aliquis ad suum, id est bonum finem ha
aptabit. Caligo mentis humanæ in nullâ re magis, quàm publ
câ, apparet: siue quia ipsi Principes & eorum consilia recondit
tecta: siue quia Fata, & illa implexa rerum series, semper in ob
scuro. Homerus & prisci Iouem in nubibus habitantem, & * κ
λαινεφῆ, νεφεληγερέτην, appellant: ab hac ipsâ caussâ, quia decreta
consilia eius obscura, nec peruia humanæ menti. Radiorum ta
men aliquid interdum, vt fulgur, emicat: & sagaciores vel acu
tiores mentes vident, & illâ luce ad futura etiam eunt. Ego de m
nunc fateor, caligare, imò cæcutire: & radium illum exspect
quem geminum nostrum sidus exseret, in auspiciis istis actio
nun

*præter opinionem & spem.

*atrinubẽ, & nubicogum.

num. O ſi Minerua ijs adſit,& armata! nam vtroque nunc opus, & Prudentiâ,& Armis.

*Ὥσα δὲ μερμήριξε λέων ἀνδρῶν ἐν ὁμίλῳ
Δείσας, ὁππότε μιν δόλιον περὶ κύκλον ἄγωσι:

talia noſtros oportet nunc Principes, periculis & inſidiis fortaſſe cinctos. Bataui magna ſpirant,magna etiam quædam patrant: ab ordine, fateor, & diſciplinâ ſuâ adiuti, ſed fortaſſe & ab iis, quos indicare malo,quàm nominare. Mihi hoc firmum eſt,niſi Militiam corrigimus, atque eam ante omnia, bello quidem nihil nos proſperè acturos: faxit Deus, vt pace. Sed ſeria omitto: feſtiua veſtra quî habent? Toti eſtis in apparatu,in ordine,vt ſic dicam, ludorum explicando, vt audio: ſed non ego eò feſtino, & pacatior lætiorque in otio meo ero.Otio,non otio: ſed vt Homeri ſimilitudine vtar,

*Ὡς ὅτε τις δαλὸν σποδιῇ ἐνέκρυψε μελαίνῃ,
Ἀγροῦ ἐπ' ἐσχατιῆς, ᾧ μὴ παρὰ γείτονες ἄλλοι,
Σπέρμα πυρὸς σώζων:

ſic ego me chartis & libris in ſolitudine iſtâ inuoluo, & ignem aliquem aut lucem è fomentis eliciam & dabo.De reditu veſtro, vellem. Sed vereor,vt iterùm hoc cum Poëtâ, ne nondum venerit vobis *νόστιμον ἦμαρ: quia Apollo peſtifer, propior etiam nobis factus, & ſagittam letalem in viciniam noſtram miſit. Tu manes, & obduras? inquies. Fortiter, Deo fiſus, Fato fiſus: & ſi illi ita volunt, cum obſequio & quiete exſpectans. Tamen,ne nihil pro communi more aut homine, ſi periculum præſentius apparet; ego diſpareo, & ſeceſſum aliquem mihi & reliquis meis quæro. Satis. vos ibi hærete,donec aurē vobis vello: & D.PRAESIDI officia mea, filiis ſalus delata ſunto. Louanij, IIII. Non. Sept. ∞. Iↄ. XCIX.

*Qualia magnanimus leo ſecum corde volutat, Cùm cinctū retinent, clauſumq; indagine terrent.

*Sicut qui torrem cinerum ſub tegmine celat, Longinquis in agrorū, & vbi vicinia rara eſt, Ignis cōſeruans ſibi ſemina.

*reditus dies.

EPISTOLA XL. *Bruxellam.*

P. PANTINO *Decano* S. D.

QVOMODO non tibi gratuler ex tam longâ,& plenâ periculi peregrinatione,reduci? Ego verò animo & ſtilo facio,& non FORTVNAE illi REDVCI, ſed Deo ſeruatori & tutori gratias ago. Equidem recreabar iam animo, & ſpe alleuabar, cùm

te ad Insubres venisse incolumem, litteræ tuæ dicerent: at nu plenum solidumque gaudium gaudemus, & sine vllâ, quam c ra aut solicitudo faciat, deductione.

*——— ἰάνθη κραδίη, γήθησέ τε γλῶσσα.

*-floruit hoc pectus, lætataq; lingua est. *prudentium.

Fruemur te, fruetur patria, fruentur & Principes: quos taliu id est, bonorum & simul *φρονίμων operâ ac consiliis vtinam ne iubeat egere! Ancipiti enim fato Belgæ sumus, etsi libra inclin re ad Felicitatem & Tranquillitatem videtur: quam vtramqu alter & altera Principes nobis donent! Sed seria non lubet nu tangere, cùm remissa & festiua vos habeant: voto finio dupli quorum alterum Superis soluo, te reduce; alterum concipio, sub nouis Principibus faciem hanc innouent tristioris diu stat Libellos à Couarruuiâ, tuo commodo, exspecto. Hic, qui is defert, meus amanuensis est: poterit & illos deferre. Vale R^de Cl^me Domine. Louanij, III. Non. Sept. ∞. Iↄ. XCIX.

EPISTOLA XLI. *Lutetia*

Io. WOVERIO *suo* S. D.

ITA est, lætificasti me fateor; & quia feliciter aduenisti, & bentes volentesque illos amicos in te meque repperisti. M gnos viros vidisti, & videbis, mi Woueri, in illo tractu: adi, stima, hauri quantum datur. & si non aliud, ipse vultus & bre etiam sermo, aliquid te iuuet. Sicut nautas in tenebris leuis i termicantis sideris illustratio dirigit: sic nos in hac vitâ vel ins cti illi viri. Admiratio enim excitat, & in viam eamdem voca non pari felicitate ad metam ducit. De Thuani in nos & Ro liardi animo, nihil mirum. Debent hoc (audacter dixerim) h meo: qui iamdiu illum, & hunc recèns, sed acriter tamen am Tu, vt facis, foue, & te quoque dignum affectu præbe. At quàm in te, præter morem (ita audio) benignus! Aiunt alioqu hominem esse perpaucorum hominum, qui Timonæum Bellerophontæum aliquid sapiat, sibi viuens,

*— πάτον ἀνθρώπων ἀλεείνων.

*-hominũ vestigia vitans.

Non inquiro, & fortasse vel nimis sapit: si tamen hoc ipsum pere est, Nimis. Ianus Wouerius cognominis tuus, si non g tilis, quàm bona tecum fœderatio! Optimum par, nec vel

deden

dederint magis ex vſu aut ex voto. Modeſtiam & probitatem in eo adoleſcente ſemper amaui; & vt vidi primùm (Hamburgi id fuit ante annos IX.) vnà laudatum illam indolem iui. Viuat, creſcat, & lampada à nobis in hoc curſu iam feſſis accipiat: me libenter & iudicio tradente. Sed heus, Fredericum Morellium ecquid vidiſti? Videſis ociùs, ipſam Virtutis & Muſæ item prolem. nihil illo vtriuſque amantius. Eſt & Ioſias Mercerus, olim & nunc inter meos. nam ego certè non mutaui, imò vel magis amaui, poſtquam in meo ſtudio, id eſt ruſtico, eſſe audiui. Beatum curarum! maneat, & vrbanas illas pallenteſque fugiat, & Floram, Pomonam, Segetiam amet, adiungatque noſtras Deas. Sed in hac ſcriptione ingemui. nobis hoc non licere? ne ſpem quidem etiam eſſe? nam de pace pauci & fracti ſermones: & ſine eâ, ne ſeceſſus quidem nobis ad agros. De Italiâ autem nihil ſpera, aut vltrà ſuſpira. ſic ea cogitatio periit, vt fabæ in extremâ viâ ſolent. Valetudo vetat, & Deus adeò vetat, ſine quo mens hæc non mutaſſet. Baudio noſtro quid à malâ linguâ aut manu obiectum? Quàm puriter amem, tu ſcis: & nec in ſomnio aliter de illo non dicam dixi, ſed ſenſi. Multos amicos habemus, & diuidi hic animus videatur: ſed quod Philoſophi de illo dicunt, totum in parte eſſe, idem de meo poſſum in iſtâ re amoris. Valdè quos cœpi amo, & longùm ac conſtanter amo. In iis te mi Woueri, idem mihi facturum. Louanij, VIII. Kal. Nou. ∞. Iↄ. XCIX.

EPISTOLA XLII.

NICOLAO OVDARTO *planiſſimè ſuo* S. D.

EPISTOLA tua non lætum me repperit, ſed fecit. In Autumno iſto languido, languebam (& noſti valetudinem:) ſed bonâ Romanaque fide, ad nomen mei Oudarti, quid ad ſcriptionem? reuixi & ſurrexi,

Vt ſolet affuſo ſurgere flamma mero.

Hoc magis, quia interuallum iam fuerat ſcriptionis: & auidiùs ad cibos imus, poſt abſtinentiam aut famem. Neque negabo, mirabar ſilentium, & tacitus expoſtulabam: ſed abſentia tua abundè purgat, nec opus aliâ aduocatione. De meâ manſione quòd ſecurus es, eſto. fœdus mihi iamdiu cum patriâ & velut nuptiale pa-

le pactum, non diuertere aut disiungi: nisi fortè peregrinatiu
culâ. quod etiam in legitimo coniugio scis & fateberis lice
Atquin Italica illa suspecta est, & nequis Paris Helenam rap
aut teneat: ecce ergo Penelopen, domi maneo, & vel frigidu
istum lectum foueo ac seruo. Securus ab eâ parte esto, mi O
darte. etsi Vlysses noster lentè aduenit, lentè amat: sed quid
rem? ego ipsum fortiter, & vel neglectus perseuero. O vtina
modò facies aliqua veteris & pacatæ Belgicæ sit! vtinam tu
meare, remeare! mihi crede, sæpiùs in sermones & amplex
tuos irem, & ab amico affatu vires huic *λεπτῷ χρωτὶ, & quasi n
uum spiritum inflarem. An vmquam erit? dic sodes, dic lib
quid videatur. Nam mihi (apud te hoc possum) aulæ nostræ l
lentor, aut frigus placet, non placet: placet, si cum modo; no
quia fortasse nimius. si tamen nos occulta illa, & *κρύφια aulæ i
uestigamus. Nam de pace communi, & operâ consilioque i
ter se arcano Principum conciliandâ, sermo iamdiu me tetig
imò & fides huic animo insinuauit: quæ res si fallit, quid spei
liquum sit, ego non video. præsertim in flagitiis istis (liceat
cere) militiæ, & nec togatâ administratione vndique inculpa
Sed mittamus hæc non nostra. philosophemur potiùs: quod e
quidem seriò cottidie facio, & in ipsam Sapientiæ arcem me i
mitto. Quomodo? SENECAM commentari incepi, vt non ign
ras: pergo sedulò, & in ipso labore fructum eius capio, form
& emendari. Semper ille mihi magnus vir apparuit: sed vt
lent verè magna, magis magisque inspectus & tractatus se a
probat, & credo post Sacras litteras nihil in vllo orbe, in vllâ li
guâ, scriptum vtilius meliusque. Deus mihi det absoluere. h
saltem breui nec operoso Commentariolo (ita confido) assequ
vt quiuis legere Senecam & capere possit, qui modò Latinę li
guæ rudis non sit: & ex illo campo messem legere, ad vitæ suæ
morum tutelam. Me aut meam ambitionem hîc non spect
publico hunc laborem imputo, breui (nisi quid interuenit) v
gandum & dedicandum. De aduentu meo ad vos, vix p
test. docemus, & sollennes nostras operas edimus: quin
magis ad nos, tui amantes & cupientes? Tu, inquam, cui va
re magis licet, atque adeò negotij prætextu aut iudicij pereg
nari. Nihil hîc culpæ aut criminum? puri omnes sumus? ta
ma

*tenui corpori.

*occulta.

magis appropera, & qui pura amas, veni ad hos puros. Vale, mi Oudarte. Louanij, v. Idus Nouemb. ∞. Iↄ. XCIX.

Mea & mei te ſalutant: rogo etiam te vt Clmum Breugeliũ cum vxore, & Bernartium noſtrum cum ſuâ, an non etiam grauidâ? Si eſt, manum meam in ſacro fonte offer.

EPISTOLA XLIII. *Romam.*

ASCANIO COLVMNAE, *Cardinali.*

ILLme & Reume Domine, me verò mordet, de aduentu in Italiam meo dilatum, aut, quid diſſimulem? deſperatum eſſe. Ita me valetudo tenuior & incertior exercitum habet, vt non dicam medicorum, ſed & meo iudicio, etſi valdè velim, par non ſim huic viæ. Quid ergo reſtat, niſi vt affectu, vt ſemper, & interdum ſcriptione vos adeam & colam? quos meritò dignitas, virtus, eruditio in luce & famâ etiam poſuit apud exteros & longinquos. In eorum numero & hic perhoneſtus adoleſcens eſt, auditor etiam meus, cuius pater inter primores noſtræ patriæ, CAROLVS DELLA FAILLE, quem vt Illme Domine benigniore oculo videre, interdum admittere meâ cauſſâ digneris, toto animo rogo. nam pater valdè mihi eſt inter amicos.
Illme & Reume Domine Deum rogo, te inter verè columnas & fulcra Chriſtianæ reip. ſeruet. Louanij, pridie Idus Ianuar. anni Sæcularis, quem, heu, vetitum mihi obire.

EPISTOLA XLIV.

AD CONTVBERNALES SVOS,

Franciſcum Oranum.
Io. Baptiſtam Perezium Baronium.
Guilielmum Richardotum.
Antonium Richardotum.
Guilielmum Scarbergerum.
Cornelium Anchemannum.
Io. VVouerium.
Balduinum Iunium.
Philippum Rubenium.
Hubertum Audeiantium.

ADESTE mei iuuenes, oculos atque animos paulliſper huc date. Ludi in Circo faciendi ſunt mihi, & *Canes* in arenam producendi: vt pugnent ipſi? non, ſed vt pro iis ego, & quo-

rum fidem, induſtriam, blanditias, ſæpè ſum expertus, ſeme ipſi ſtili mei operam. quam extorquent iſti, qui cauillantur pa làm aut mordent in hoc genus meum affectum. Vidiſtis ipſ frontes fimbriatas, & voces notaſtis: quas eo breuiter refutatum & canes aſſertum, benè meritos & merituros de genere huma no. Agite, tuba canat, committamus hos ludos. Negant primò decere conditionem noſtram hoc contuberniū aut comitatum ſed eos magis, qui Martem colunt aut Dianam. Quid ita? quiá ne Muſarum clientes ſumus? aiunt. Ego contrà repono & ob duco, ſi vllos mortalium caninum hoc conſortium, litteratos de cere, & eloquentiæ ac ſapientiæ candidatos. Ægyptij hoc mih aſſerunt, qui Anubin ſuum canis ſpecie fingebant: quia videli cet vtriuſque regionis ille Deus, ſupera atque infera permeabat vt Hecate quædam Græcorum. Atqui nos illi ſumus, qui alta qui ima ſcrutamur, & canis exemplo peruigiles noctu diuqu agitamus. Quid, quòd iidem cùm virum diuinis deditum, va tem aut ſacrorum doctorem, Hieroglyphicis exprimerent, ca nem ſignabant? quòd ſcilicet, præter ſagacitatem, clamare a quaſi latrare iſtos deceat, in improbos & bonis inſidiantes. E Sacra ipſa noſtra non refugiunt imagine hac vti. Iam Græci, eoſ que ſecuti Romani, Mercurio canem comitem ſiue adſtiten dederunt: quia, vt Plato ait, ſagax & ingenioſum hoc animal conueniebat facundiſſimo & promptiſſimo deorum. Si auten Mercurio, id eſt, artium noſtrarum præſidi, aſſiduus ille comes cur à nobis arceant, qui artibus iſtis operamur? Et arcent im probè. cùm iam olim heroïbus, altique animi viris, aſſeclæ iſti & ſtipatores. En Telemachus, apud Homerum, in concionen cùm prodit:

* —— ἅμα τῷ γε δύο κύνες ἀργοὶ ἕποντο.

* *Simul hücce canes duo concomitantur.*

Virgiliano Euandro procedente,

Necnon & gemini cuſtodes limine ab alto
Procedunt, greſſumque canes comitantur herilem.

Neu cenſeas venatus cauſſâ hoc fuiſſe: idem Homerus diſtin guit clarè,

——— οἷοί τε τραπεζῆες κύνες ἀνδρῶν
Γίγνοντ᾽, ἀγλαΐης δ᾽ ἕνεκεν κομέουσιν ἄνακτες.

Agnoſcit, inquam, *menſarios canes, & animi ac voluptatis cauſſ alito*

alitos tantùm. Poëtas loquor? è cælo Genium aduoco, qui eò ducit. Raphaël ille, qui in Tobiæ solatium missus, vnà cum eius filio canem comitem viæ sumit. Itaque habuerunt & amarunt Iudæi, Ægyptij, Græci, Romani, Barbari: nec vllum magis animal ipsa natura nobis iunxit. Videte autem quàm ipsi sint* φιλάνθρωποι! Omne genus aliud efferatur, & siluas ac solitudinem tolerat aut quærit: solum istud homini adhæret, atque adeò cum eo viuit, vt absque eo nec viuat. Bella ciuica nostra hoc docuerunt. cùm agri, villæ, pagi vasti, errabundos eos destituerent: atque illi tabe, morbo, rabie mox absumpti. Adeò domesticum, inquam, & cicur hoc animal: atque ideò meritò Laribus diisque Penatibus olim consecratum. Itaque Natura communis conciliat: sed mihi propria etiam quædam (apud vos fatebor) mea. Pater ille, nunc inter beatos, singulariè amauit & fouit hoc genus. Idem mater: neque vt ei placeret; sed fecit hoc ipsum defuncto iam superstes. Ab hoc ego ortu, inter quinos quaternosque semper canes educatus, mirum est si à semine duxi, à lacte suxi, à consuetudine traxi hunc affectum? Quem Ratio etiam nunc defendat, non Auctoritas solùm, quam dixi, & Natura. Nego esse animal magis suo merito amabile, laudabile, mirabile: & id à dotibus animi corporisque, quas diuinitus (pænè *diuinas* scripseram) habet. Quatuor ex iis seligam, *Robur, Ingenium, Vigilantiam, Fidem*, & leui atque extemporaneo sermone diducam. *Robur*, in illâ mole corporis, habent, quo æquant aut superant ceteras animantes. Agilitas mira est, impetus, ars, pertinacia, & vel ferocissimas belluas in pugnâ lassant aut vincunt: apros, vrsos, tauros, leones, elephantos. Claudianus, de Britannicis canibus:

Magnaque taurorum fractura colla Britannæ.

Symmachus hos *Scoticos* appellat, & ostendit Romæ in Circensi pugnâ exhibitos, & à mirante populo spectatos. Sed robur vno exemplo satis adstruxerim, quod Plinij ipsis verbis ponam. *Indiam petenti Alexandro Magno, rex Albaniæ dono dederat inusitatæ magnitudinis vnum: cuius specie delectatus, iussit vrsos, mox apros, & deinde damas emitti, contemptim immobili iacente eo. Qua segnitie tanti corporis offensus Imperator generosi spiritus, eum interimi iussit. Nuntiauit hoc fama regi. itaque alterum mittens, addidit mandata,*

*amantes hominum.

Lib. II. epi. LXXVI.

Lib. VIII. cap. XL.

data, ne in paruis experiri vellet, sed in leone, elephantóve. Duos sib fuisse: hoc interempto, præterea nullum fore. Nec distulit Alexander leonemque fractum protinus vidit. posteà elephantum iussit induci haud alio magis spectaculo lætatus. Horrentibus quippe per totum corpus villis, ingenti primùm latratu intonuit: mox ingruit assultans, contraque belluam exsurgens, hinc & illinc, artifici dimicatione, quà maximè opus esset, infestans atque euitans, donec assiduâ rotatum vertigine afflixit, ad casum eius tellure concussâ. Videtísne leones & elephantos esse cùm prosternant? nec dissimile in Indicis canibus, quos eidem Alexandro rex Sopithes donum dedit: de quibus Diodorus, Strabo, Curtius docebunt. Et sanè magni animi animal, & quod homini etiam, in acie & iustâ militiâ, opponatur. Valerius Flaccus de Caspiis populis:

—— claustrisque profusi
Caspiadæ, queis turba canum non segniùs acres
Exsilit ad lituos, pugnasque capessit heriles.

Idem Magnetes fecere. Iulius Pollux: καὶ μὴν μάγνητας μὲν τοὺς ἐπὶ μαιάνδρῳ τρέφειν κύνας, πολέμων ὑπασπιστάς: *Etiam Magnetas ad Mæandrum canes alere, auxiliares in bello.* Sed & in Plinio legetis: *Propter bella Colophonij & Castabalenses cohortes canum habuere. eæ primæ dimicabant in acie, numquam detrectantes.* Quid Cimbri? idem Plinius: *Canes defendere, Cimbris cæsis, domus eorum plaustris impositas.* Et nunc quoque Germani canes ad currus suos militares habét. Quid Galli nostri? Strabo: κομίζονται ἐκ τῆς βρετανικῆς καὶ κύνες εὐφυεῖς πρὸς τὰς κυνηγεσίας. Κελτοὶ δὲ καὶ πρὸς τοὺς πολέμους χρῶνται τούτοις, καὶ τοῖς ἐπιχωρίοις: *Adducuntur è Britanniâ canes ad venatum optimi: Galli autem iisdem ad bella etiam vtuntur, sicut & indigenis.* Imò & ad satellitium iis vsi vulgò. Appianus scribit, *Bitulti regis legatum ad Cn. Domitium venisse, & in reliquo comitatu ac pompâ, satellitio canum succinctum.* Addit etiam: δορυφοροῦνται γὰρ καὶ πρὸς κυνῶν οἱ τῇδε βάρβαροι: *Nam communiter etiam à canibus stipari & custodiri solent eius regionis Barbari.* Benè tibi sit Appiane hoc notanti, & me etiam more vetustæ patriæ vindicanti. Nec Galli tantùm: *Garamantum regem* (Plinij verba) *ducenti canes ab exsilio reduxere, præliati contra resistentes.* Hodie in eâdem Africâ, *regem Cefalæ ducentos canes stipatores habere*, asserunt qui viderunt. Quid Masanissa iam olim? *salutem suam* (ait Valerius) *custodiâ canum vallauit.*

Fragm. XI. Lib. IX. ca. XIII.

Hæ

Hæc ſatis *Robur* oſtendunt: & cum riſu veſtro finiam? meo arbitrio & imperio, etiam hodie ſit in militiâ eorum aliquis vſus. Adeóne abſurdum ſit? Romani olim in Sardiniâ cùm bellum non explicarent, hoſtibus in ſaltus ſpecusque profugis, & ex occaſione inuadentibus: M. Pomponio Prætore, canes ex Italiâ arceſſiuerunt, & eorum operâ è latebris eductos inuenerunt, id eſt, vicerunt. Idem nuper in Peruanâ Indiâ Hiſpani. qui ſiluas & vaſtum illum tractum canum commilitio excuſſerũt, & ſubegerunt. Memini hiſtoriolæ facetæ (nam ridere cœpimus, & huius ſcriptionis is finis) cui auctor Petrus Cieca. Ait ſe cum aliquot ſodalibus egreſſum, ad Indos veſtigandos: canem comitem habuiſſe, ad iſta longo vſu doctum. Ecce fæmina vetula apparet, fugit in montes, canis aſſequitur, & iam prehendebat: illa in genua ſe abiicit, canem *Dominum* appellat, & blandè orat, ac pænè adorat. Iſte placatus an contemnens, crus tollit, & fœmillam illam permingit atque abit. Et ſanè ſenſus aliquis precum aut ſubmiſſionis iis eſt. ideoque & Vlyſſes apud Homerum, cùm canes inuaderent; ἕζετο κερδοσύνῃ, ait poëta: *aſtutè ſedit*: quoniam hoc ſubmitti & cedere interpretantur illi. quâ mente Plinius: *Impetus eorum & ſæuitia mitigatur ab homine conſidente humi.* Idem Ariſtoteli ſcriptum. Sed de *Robore* ſatis: ad *Ingenium* imus. Mirificum habent, & planè iuxta hominem. Plinius: *Soli nomina ſua, ſoli vocem domeſticam agnoſcunt. Itinera, quamuis longa, meminère: nec vlli, præter hominem, memoria maior.* Enimuerò mira facilitas in diſcendo, memoria in vſurpando, & cottidiè nos, imò & vos videtis. Nónne hunc *Mopſum* meum? nihil ei bis præſcriptum, quod non hauſerit: & poſt menſes aliquot, inopinantibus reddiderit. Bruxellæ, me puero canis fuit, Britanni generis, ex illis grandioribus, quibus cerdones hîc vti ſolent ad currum coriis onuſtum in forum & è foro trahendum. Ille, præter hanc operam, doctus fuit ad macellum ire, pecuniam ferre, carnem referre. Id ita fiebat. corbem vimineum collo appendebant, pecuniâ in tot libras carnis impoſitâ. Ille rectà & nuſquam reſiſtens ferebat, in macello apud notum lanium ſe ſiſtebat: carne acceptâ redibat. Sed eueniebat interim, vt in viâ canes alij odore moti adſpirarẽt & accederẽt, quaſi erepturi: tum ille corbem deponere, in orbem propugnare, fugare. & ſi copiâ

aut rob ore vinceretur, vnà irruere, & partem de prædâ capere. Hæc publicè nota erant, & à nobis aliisque iucundè spectata. Sed maius etiam ingenij & ratiocinationis (pænè rationis dixeram) specimē, in cane qui ante triginta circiter annos in hac Louanio vrbe fuit. Is litteras millo siue collari insertas & aptatas, signo ab hero accepto cursim Bruxellam deferebat, in notam ibi certamque domum. Atque illi ibi religabant, canem pascebant, litteras à se aut aliunde acceptas iterùm inserebant: & fidelissimi, sed & celerrimi nuntij vice, canis eodem die referebat. Sed his nouitiis vetus etiā adiungam eiusdem industriæ exemplum, à Plutarcho: singulare quidem & ipso quoq; stupente, & firmiter tamen narrante, quia oculis vsurpauit. Vespasiani imperio canis fuit, mimo domino. Is canis varia argumenta & personas in scænâ repræsentabat, vt nemo histrio doctiùs aptiusque: atque inter alia, hominis veneno, in specie, tollendi. Panem sumebat siue offam, sopore temperatam (fingebatur autem venenum esse:) ac repentè adsimulabat tremere, lapsare, grauedine tentari. Denique cadebat, ac porrectis membris in mortuum iacebat: tractus, sublatus, elatus, vt argumentum poscebat. Dein cùm tempestiuum esset, ipso sermonis articulo, primùm quasi ex somno ad se reuerti, leuiter caput & membra mouere, oculos aperire & circumferre, tum denique surgere, & lætus gestiensque ad illum ire & se exhibere, cui debebat. Hæc sic decorè & efficaciter, vt totum theatrum, & ipse Cæsar (aderat enim) commouerentur, ac mente quasi afflatâ exclamarēt. Audistis rem demirandam: & minus iam erit quicquid dicam, tamen & dicam. Idem auctor, canem fuisse qui amphoræ oleariæ insidiaretur: & cùm parùm plenâ, non pertingeret, lapillos paullatim iniecisse, donec oleum adsurgeret, & ad os redundaret, sic vt lambere linguâ posset. Hoc acumen est: enimuerò & prudentiam aliquis eis, ac cum iudicio dilectum donet: ex facto quod Nicetas Choniates ita narrat. Capta Thessalonica à Balduino Flandriæ nostræ Comite & Latinis erat: iterumque paullò pòst à Græcis recepta. Cædes ibi vtrimque variæ & multæ. sed canes Thessalonicenses nullum omnino cadauer Græcum tangere, quasi amicis popularibusque parcentes: at contrà, Latinos nostrosq; vorare, tantâ rabie, vt etiam sepulchris conditos eruerent & lanci-

narent

narent. Simile, & magis recens, Sabellicus denarrat. Tenebant Rhodij equites, acres illi tutores Christiani nominis, opidum in orâ Cariæ, exaduersum Coo insulæ, opere & prę sidio munitum: quod sancti Petri vocabāt. Id Christianis, siqui seruitutem Turcicam fugere possent auderentque, certissimum refugium & asylum: canum eâ in re mirâ sagacitate. Nam habebant opidani quinquaginta admodum canes, quos (laudabili more) custodiæ caussâ, & contra insidias, noctu extra muros excubare iubebant. Ij, siquis Christiani generis accederet; comiter adire & blandiri, ac gannitu quodam & velut plausu ad opidum deducere. Siqui autem barbarorum; statim intonare, inuadere, lacerare. Dicite vos, vnde iis sensus hic dignoscendi? ego nescio: haud magis, quàm quod in eâdem discretione nunc dicam. Fuit Iustiniano Principe agyrta, qui Byzantium venit. Populum contraxit, & mox anulos cuiusque in aceruum medium coniici rogauit siue iussit. Cùm factum; canem, quem circumducebat, accedere, & cuique seorsim atque ordine suum reddere. quod ille sine morâ & sine errore effecit. Idem canis interrogante domino, quis spectantium diues, pauper, quæ mulier virgo, marita, vidua, meretrix esset, & id genus alia: singulas notabat, idque circumiens & accedens, veste cuiusque ore prehensâ. Desino, & vereor vt extra canem ad Genium eam, qui profectò potuit hîc misceri. Sicut & in canibus Gallicis, patrum memoriâ. cùm bellum inter Heluetios Gallosque esset, canes ingenti numero, qui heros suos secuti fuerant, paucis diebus ante prœlium, relictis Gallicis castris, Nouariam & in Heluetiorum stationes venisse narrantur: eorumque pedes lambendo, & caudâ adulando, quasi futuri euentus præscios, sese mox victoribus submisisse. Quo velut diuinitus oblato prodigio Heluetij animati, alacriter in prœlium manusque venêre, & nobilem illam victoriam peperêre. An & illud sine culpâ sileam, cui ætas & notitia nostra adstipulatur? Nam scio fuisse canem, cuius generis *Mopsulum* meum videtis: atque is apud Principem virum agebat, qui bellum tunc, & in Belgicâ nostrâ castra, habebat. Ea adorti noctu animosè ad IIII. millia circiter Hispani, certi & destinati rectà ad Principis illius tentorium ire, & viuo eo an mortuo potiri. Et absque hoc erat, fecissent. nam veniunt, fallunt vigiles aut opprimunt:

Decad. III. lib. IX.

Zonaras.

opprimunt: nec longulè ab ipso iam tentorio. cùm ille sagax in vultum dormientis insilit, scalpit pedibus & excitat: qui audito demum strepitu, ægrè se è manibus propinquantium eripuit. Hunc ipsum canem & diuinationis peritum habuisse dicitur: & ex eius blanditiâ aut auersione, de mente & interiore affectu ad euntium, non semel ex fide comperisse. Sed hæc aliquis, vt dixi ad Genialem operam referat: nos ad alias, & à Naturâ dotes, imus. Nam *Vigilantia* sequitur: Deus immortalis, quanta & quàm testata! Lucretius expressit:

Et leuisomna canum fido cum pectore corda.

Vix me hercules aut leuiter dormiunt, semper intenti, circumspecti, & supra omnes stationarios solliciti ac curiosi. Itaque La-
*quasi Catum.
tini meritò * *Catulum* dixêre, *propter sagacem sensum*, ait Varro: & eumdem *Canem*, à canendo, *quòd in custodiâ dat signum*. Non diu noctuque auditis meos istos vigiles? siquid increpuit, primùm leuiter insonant; mox canunt classicum, si propior fides aduentoris facta. Veteres rectè, qui non priuatim solùm ad suas quisque ædes, sed publicè adhibebant, ad templa, arces, opida custodienda. Et volumus vnum alterumque Vigilantiæ exemplum? In Æliano legi, ciuem quemdam Colophonium, Teos Ioniæ mercatum iuisse, seruo vno & cane comite. Ille, seruu dico, sacculum pecuniæ ferebat: & in viâ, vt fit, naturâ citante secessit paullùm ad leuandam aluum. Canis ei comes erat. ill sacculum deposuit, exonerat se, surgit, abit, sacculum obliuion deserit: at nō canis, qui pertinaciter adhæret & seruat. Veniun destinatum locum, emunt; pecuniam dum expediunt, abest. Perciti retrò iter legunt, sacculum reperiunt, & iuxtà custodem canem: at hunc frustrà. nam miser fame sitique enectus in ore eorum obiit, & vnà cum deposito animam tradidit. Alterum. Athenis, circa Plutarchi narrantis æuum, canis in æde Æsculapij custos erat, cui *Capparo* nomen. Fur nocte venit irrepsit, donaria aliquot abstulit, Capparo tamen non ignaro aut silente. nam baubatur, & templum personat: at æditui altùm stertunt. Fur abit, iste insequitur: & quamquam lapidibu petitus, non desinit obseruitare. Sed cautè & callidè, de die longiùs paullò, periculi metu; de nocte propiorem se faciebat, & nusquam ex oculis amittebat. Viatores autem siqui obuij, sta-
tim

tim illos blandiùs aſſilire, prehenſare, tum conuerſus furem adſpicere & allatrare: tantumnon clamans illum eſſe,& opem ſuppetiatumque poſcens. Ecce autem & æditui aſſequuntur, viatorum ſuper cane indicio:& captum à Cromyone vſque reducunt. Quid Capparus? ille gannit, ſubſultim præit, & geſtibus vocibusque prædam & capturam illam ſuam facit. Et erat certè. nec Athenienſes abnuerunt: qui cibum è publico ei decreuerunt, gratæ memoriæ honoriſque ergò. Iam *Fides* eſt vltima, vt vero verbo dicam, prodigioſa. Plinius ſic extollit: *Fideliſsimum ante omnia homini, Canis & Equus.* Et verò quàm dominis ſuis adhærent? quàm æmulantur, ſiquis alius? quàm tuentur & propugnant? imò & mortem cum iis, proque iis obeunt: & accipite exempla. Nam in his talibus verba perdit, ſi quis ſine iis verba facit. Pyrrhus quidam fuit, non ille rex, à quo mortuo canis non abſceſſit. cùm efferretur,ille lectum eius adſilire: cùm in rogum deponeretur, inſilire, atque ibi vltrò paſſus ſe comburi. Simile in Polo, hiſtrione celebri: ſimile in Lyſimacho & Hierone rege, ne diffusè hæc iterentur. Quàm multi alij, hero mortuo, inediâ & mærore contabuerunt? In Eupolide poëtâ,in Iaſone Lycio: & in auiâ meâ paternâ domeſticum exemplum cur omittam? *Margareta Eeckhoutia* fuit, quæ canes, & ipſi illam amarunt. Fuit vnus ruffulus, paruus, ex illo genere qui cuniculos * terraneos ſubeunt, & inde apud nos habent nomen. Is toto tempore valetudinis, quæ ei ſuprema fuit, à lecto non abſcedere, ne depelli quidem: & cùm iam exhalaſſet, ille vlulans, caudâ reductâ (etiamnunc videre videor, quæ puer vidi) in hortum ſe proripit. Ibi ſub corylo arbore pedibus ſcrobem leuiter fodicat, imponit ſe, & ſpiritum deponit. Hæc totâ familiâ noſtrâ teſte ſunt geſta. Sed ad alia. In Corſicâ agreſtis fuit, venationi deditus, vt gens ea amat. Quodam ſereno die, ſcorpione ſuo inſtructus, & cane ſubſequâ, iugum alti montis conſcendit. Cùm in eo eſt, nix denſior cadere; ille calidè & temerè pergere: donec confuſis veſtigiis, animi incertus hęret primùm, deinde in rupe conſedit. Ibi frigus occupat, diriguit, atque obiit. Sequenti luce fratres & populares eum requirere. in montem ſcandunt, tandem eminus conſpiciunt & inclamant. ſilente eo,quod erat ſuſpicati, accedunt. Sed canis (ô intempeſtiuam, etſi lau-

* *Terriers.*

dandam fidem!) herum tuetur & stipat, illos, vt prædones, ferociter arcet. Fratres placare conati, è quorum manu solitus cotidie cibum capere, non proficiunt: denique eò compulsi, vt, cadauer si velint tollere, alterum ei addant. atque ita sagittis petitum, simul animâ & fide exuunt. Aliud. Romæ Titius Sabinus, splendidus Romanus eques, Tiberij sæuitiâ periit. is in carcere strangulatus, in Gemonias scalas proiectus, vbique fidum asseclam canem habuit. Mœstos vlulatus deinde edentem populus stipat: & cùm quidam è coronâ miserans cibum obiecisset, ille acceptum ad os defuncti retulit. Quin cùm cadauer in Tiberim iam missum, adnatauit, seque supposuit, sustentare conatus: meritò attonitâ multitudine, in animalis tam nobili fide. Triste est, & me mouit: sed historiis actisque publicis populi Romani testatum. Aliud. Pyrrhus rex Epiri iter fortè faciens, populum videt limiti adsistentem. Accedit, quærit: audit videtque canem ibi esse, qui militis interfecti, heri sui, cadauer adsistat, triduum iam sine cibo. Miratur & miseratur: illum sepeliri iubet, hunc comitem sibi duci. Post aliquot dies exercitum lustrat, sedet in altiore loco & spectat singillatim transeuntes. Canis ad pedes accubat, hactenus quietus: sed cùm percussores domini transirent, exsiluit cum ferociâ, & inuasit: identidem se tamen ad Pyrrhũ reflectens, & quasi significans istos esse. Motus ipse atque alij, capiunt, examinant, conuincunt, plectunt. Simile in Hesiodo, poëtâ illo nobili, qui à Ganyctoris filiis clàm occisus, indicem & vindicem canem habuit. At minùs antiquum quod D. Ambrosij fide se probat. Antiochiæ miles in publico interfectus iacuit, incerto auctore. Canis adstitit, adseruauit, fide luctuque suo populum traxit. Ecce & percussor se miscuit: quem ille statim agnitum insiluit, mordicus tenuit, & mox de capto confessoque pœnas exegit. Aliud etiam recentius, Ditmaro Episcopo scriptum. In palatio Henrici Imp. cognomento Aucupis, in multo populo, canis quemdam confidentem conspicatus, clàm & tacitè accedens, manum eius dexteram rabido morsu inuasit & abstulit: tum quasi re benè gestâ, capite & caudâ plaudens, ad suos rediit. Mirari omnes, ille vltrò confiteri diuinâ vltione merenti hoc sibi accidisse. Nam diutiùs factum inquit, cùm herum huius inuasoris mei dormientem in viâ repe-

L. vi. Hexa. c. iv.

L. i. Chro. in fine.

peri, malo Genio atque animo impellente occîdi. Ibi iſtum impugnantem, inſequentem, vix euaſi: & nunc, cùm obliuione ſepulta hæc cenſerem, inopinatò me inuaſit, & (Deo ita placitũ) puniuit. Hæc Epiſcopus. Sed omnia dicta, aut & aliis dicenda, fortaſſe ſuperat, quod in Galliâ eueniſſe verbis ac fide Iulij Cæſaris Scaligeri ponendum eſt. qui ita narrat: *Offenſus amici ſiue potentiâ ſiue perfidiâ quidam Regis aulicus, eum ex inſidiis obtruncat, atque in auio agro ſepelit. Venaticus canis ibi tum fortè comes hero fuerat. is amore victus, diu ſedit in tumulo. Poſteaquam fames pietatem ſuperauit, atque in aulam ſine domino reuerſus eſt, rati illius contubernales, beſtiam temerè vagari, cibum ei dari iubent. Satur ille ad tumulum redit. it, redit toties, vt primùm ſuſpicio inuaderet animos incerta quædam ac fluctuans: mox etiam certi eſſe ſibi viderentur, heri id fieri deſiderio. Abeuntem proſecuti, deprehenſo telluris tumore, effoſſum cadauer atque agnitum afficiunt ſepulturâ. Canis, exequiis peractis, ſocius fit eorum, quibus fuerat dux ad inueſtigandum. Tandem aliquando in aulam vbi homicida rediiſſet: eum canis conſpicatus, magnis ilicò editis latratibus, ægrè ab impetu cohibetur. quo tanquam indice aucta ſuſpicio, in multorum animis certa fides euaſit. Ceterùm beſtiæ perſeuerantia in illius odio atque perſecutione, etiam regem mouit, vt iuberet hominem cauſſam dicere. Ille negare factum, perſiſtere inficiatione. Canis eius orationem latratibus atque aſſultibus obturbare: vt eam interpellationem pro facinoris exprobratione, quotquot aderant, interpretarentur. Eò res deducta eſt, vt iuſſu regis homicida cum prouocatore ſingulari certamime dimicaret. Picta eſt canis victoria in cænaculo quodam regio. Pictura vetuſtate dilutior atq; obſcurior facta, regum mandato ſemel atque iterùm inſtaurata eſt. Digna prorſus, Gallicâ magnanimitate, quæ ære fuſili aſſequatur perpetuitatẽ.*
Atque hîc deſinebam, iuuenes: ſed paternæ memoriæ & pietati vnum etiam, etſi minùs alti cothurni, dandum eſt: quod ſic habet. Fuit ei *Gennetta*, canis fæmina: cui hoc nomen ab equi Hiſpanienſis ſpecie, quâ eximiâ inter* Vertagos eminebat. Donum acceperat, ab Emanuele Sabaudiæ duce. Ea cùm in aliis fidem præferre, vt ſubſequi ſemper, nec in vllâ turbâ falli aut pelli; ad lecti pedes iacere, nec accedentem pati. ne matrem quidem meam, niſi Hero experrecto & coërcente: tum in vno facto memorabilem, hoc iſto. Pater in conuiuio erat. ibi fortè

** Leporarios.*

inter assidentes rixæ, pugna etiam, & pugionibus eductis se petunt. Meus dum medium se facit, & disparat: canis opinata illum peti, vtrumque pugnatorem seorsim inuadit, lædit grauiter, & læditur, nam pugionibus ter quaterque corpus medium, quod exile habebat, transfossa cecidit. Pater cum dolore & indignatione abijt, illâ pro mortuâ relictâ. Quid facit? surgit, & lapsabunda sequitur: tardè domum venit, fores pulsat (ita assueuerat, sublato naribus pensili ferro) mater audit, & indicat: pater abnuit, & mortuam adfirmat. Iterùm sonus, visunt, inducunt aut potiùs inferunt: in stabulo deponunt, chirurgum adhibent & medicantur: ac posteà conualuit, & sæpè fidam operam patri exhibuit. De me tunc puero addam? ego cottidie ægram visere, cibos offerre, adstare vel accumbere: & quid dissimulem? allacrimare etiam. vt eram ætate atque animo tener, & iamtunc (initio dixi) mirificè in hoc genus affectus. Sed satis lusimus, tuba missioni insonet, ite, valete. Heus heus, manete etiam. pauci versiculi sunt, canum meorum laudi siue memoriæ facti. Tres eos habeo, vt scitis, gradu quodam magnitudinum discretos: *Paruum, Maiusculum, Magnum.* eos depingi in tabulâ iussi, & notas ac carmen cuique præscribi aut subscribi:

Saphyrus catellus, gente Bataurus. corpore albet, capite auribusque purpurat, discrimine tamen albo à summo eo, inter aures, cuneatim ad os descendente. senecio nunc est, & tredecennis: cùm in flore, pulcherrimus & lepidissimus catulorum.

Gemma dedit nomen. sum verè gemma catellûm,
Quotquot terra habuit Belgica, habebit, habet.
Tale decus vultus, talis Venus. adde lepores
Ingenij, humanum qui sapiant Genium.
Et sanè est aliquid mî hominis. vis argumentum?
Vina bibo, & vino nata me habet podagra.

Mopsulus catulus, domo Antuerpiâ, donum à Cl. V. Arnoldo Borcoutio, amico veteri, & I^cto. is corpore albet, capite, auribus, atque altero oculo sufflauis. rostrum è rubro albicat, breue & obtusum, & nare prorsus repandâ, crassulus, argutus, mordax est, ætate bimus.

MOPSVLVS *ast ego sum, domini conuiua: quid vltrà?*
En etiam lectum participo domini.

Est-

Estne aliud? domini dominus, si dicere fas est:
Usque adeò formæ huic iungitur improbitas.
Sed formæ, quæ rara cluet, si examine iusto
Pendor, quod nec ames est mihi, plus quod ames.

Mopsus canis, gente Scotus. colore crasso spadiceo; sed circa oras aurium, & in ipso ore, dilutiùs flauo. super oculum vtrumque orbiculi æquales duo, itidem flaui. idem color in pedibus interioribus, intra femora, sub caudâ, & in ano. at pectus latum & honestum, pantherinâ prorsus specie, album & maculis spadiceis sparsum. tales ipsi imi pedes. annum agit tertium, ad inuidiam pulcher.

MOPSVS *ego, formâ qui vinco sæcla canina;*
Quod nolim, in magno corpore nil habeo.
Quodque velim, dominum, dominam, ancillamque volentes
Conciliat probitas simplicitasque mihi.
Ille canis redeat, meruit qui cælica templa:
Si certet, terra hunc, me sibi cælum habeat.

COROLLARIVM, EX SEXTO EMPIRICO

LIB. I. PYRRHON. HYPOT. CAP. XIIII.

ILLE de ingenio Canis sic philosophatur. *Electionem habet. nam* capit *quæ sibi commoda sunt, fugit noxia: edulia persequitur, flagello intentato omittit. Sed & artem habet commodorum comparatricem, Venatoriam. Nec verò Virtutis est expers. nam cùm Iustitia sit vnicuique suum tribuens; canis familiares & benè meritos adulatur, custodit, tuetur: inuadit externos, aut iniuriam inferentes. Videmus & Prudentem. vt etiam testatus est Homerus, qui Vlyssem suis omnibus ignotum, à solo Argo agnitum facit. Secundùm autem Chrysippum, etiam illius tam celebratæ Dialecticæ particeps est. Ait enim eum tertij notitiam per alia non probata consequi. vt cùm ad triuium venerit, & cùm iam duas vias indagauerit, per quas fera non iuit, tertiam ne odorans quidem aut dubitans init, & magno per eam impetu fertur: velut ratiocinans: Aut hac, aut istac, aut illac transiit fera: neque autem hac, neque istac: ergo illac. Sed & medicus est. ac si festuca sit impacta, eam extrahit dentium ministerio. Si vlcus alibi (quoniam ea sordentia ægrè, facilè autem munda curantur) leuiter tabem inde*

fluentem absterget. Sed & Hippocratis præceptum adseruat. & quo niam pedis medicina, est eius quies; hunc læsum sursum attollit, & quantum potest seruat à motu. Cùm verò praui humores aggrauant gramine vescitur, eiusque ope quidquid noxium erat expellit. Ita que non mirum, si philosophi aliqui se huius animalis nomine volue rint commendari.*

* Cynici.

EPISTOLA XLV.

PHILIPPO AYALAE, *designato Legato in Galliam.*

VT audiui designatum te à Principibus, qui Legati in Gal liâ munus obires, fateor ex animo me gauisum. Inte partes aut munia reip. præcipua, est illud tuũ, quod impositum sustines; & parem te ferendo esse, animus hîc meus, sine vll blandimento, dicit. Age, aggredere, exsequere, & afflictæ hui Belgicæ, pro tuâ virili medere. Ego tibi non culmen, sed gra dum statuo hanc dignitatem ad ea, quò Deus & tua virtus du cent. Me rogo seriò tuum ama, sed & Neptem (patiaris me ad dere) quam hîc habes virginem perhonestam. Louanij, v. Idu Martias. ∞. IↃC.

EPISTOLA XLVI.

CAROLO MALINAEO, *à consiliis maritimis.*

EN, etiam ad te V. C. exemplar lucubratiunculæ nostræ An merebatur? nescio, neque res magna est: sed Pliniu tamen, & hoc eius scriptum, inter ea quæ à te, & primæ etian classis siue eruditis siue sapientibus, legi mereantur. O libellum stilo, acumine, monitis laudandum! atque vtinam legant, ca piant, audiant, quibus est scriptus! Nisi quòd hodie passim vo ces, vetera hæc non esse pro nostro æuo. ineptâ & fatuâ senten tiâ: quasi alia natura rerum aut homines, & non illa recta & su prema Ratio semper habenas temperet in hoc mundano curru Pro temporibus, ingeniis, locis, scimus variari aut flecti quædã sed capitalia illa, vt sic dicam, monita firma manent; & infirm ipsi erunt qui infringẽt. Sed quid philosophor? in sermone mal lem: meum tamen facio, & sollennia vel sapio vel insanio, v

ill

ille ait: quia in priſcis his ſtudiis & ſapientiâ à puero ſum deditus, nec vlla res incidet aut efficiet, vt pœniteam vel mutem.

Sibi habeant ſua regna reges, ſibi diuitias diuites:
ego cum bonâ mente quietem & modeſtiam, in modico cenſu. Fallor, aut in animo tuo mecum ſentis, etſi Reſpublica te habet: atque vtinam plures habeat tuæ notæ! Vale V. C. & nos ſeriò tuos ama. Louanij, prid. Kal. Maijas. ∞. IↃC.

In Oratiunculâ noſtrâ nihil additum vel auctum voluimus: tum quia perpetui moris mei nihil refingere; tum quia, ſi cura aut lima appareat, amittat gratiam illam extemporalitatis.

EPISTOLA XLVII. *Hiſpalim.*

I. WOVERIO *ſuo* S. D.

TEMPESTAS te exercuit, mi VVoueri, & nos exercet: atque vtinam non abſorbeat, quod minatur. Res valdè hîc in turbido: & vereor vt, cum ciuili, etiam inteſtino bello implicemur. At Deus & Principes medeantur. Quid ad iſta tu? rides, vel culpas: & cur non in Italiam? inquis. nec nunc volo, etſi amici omnes vellent velle. Patria cara eſt, valetudo quæ curas non longè iaciat, denique Philoſophia quæ etiam in triſtibus & turbidis ſerenum quietumque reddat. Hanc amplexemur. nam nec tibi nunc, aut poſteà, omnia pro votis cedent. Dic autem, diu ibi hæres? Mineruæ an Mercurio, an vtrique vacas? ſtudiorum illîc notitia aut amor? ſodalis aliquis compar? ſcribe omnia, & ſiquid in publicis etiam tutò potes. Ego coram Principibus, in aduentu eorum, publicè aliquid diſſerui, ſed ex tempore, tamen edidi, & ſi facultas mittendi eſſet, facerem. Tu, ſi tanti eſt, per tuos cura, & à Moreto pete. Vale mi care VVoueri, & Menti Bonæ ſemper ſacrifica, ſemper lita. Louanij, VII. Idus Maijas. ∞. IↃC.

EPISTOLA XLVIII. *Hagan*

IOANNI HEMELARIO *suo* S. D.

QVID tu ad me timidè? túne vetus ille meus, & inter caro accede, pete, impetra: quicquid in meâ manu est, im quod & in amicorum meorum, à me aut per me habebis. Ita que in Italiam ire si decretum (& valdè ego suadeam) Mineru fuero, & monitis atque etiam litteris iuuero te Vlyssem. Ad no priùs veni, & illa & has habebis. Ausim pænè recipere, si de via tico tibi prospicis, me ibi de loco honesto & domo. Nam de f lio Præsidis, id tardum aut serum est: & iam aut iuit, aut iu rit, intra dies pauculos, familiâ omni instructâ. Quid, quod i Sequanis duos aut tres menses hæret? non tibi suadeam: comit aut nunc non deerunt, aut certè sub Autumnum: nec longa est mora. Summa, si decernis, priùs ad me veni, apud me diue sare, & à me cum bono Deo in beatam Italiam abi. Louan III. Idus Iunias. ∞. IↃC.

EPISTOLA XLIX. *Duacu*

IACOBO BONFRAEO, *è Societ. Iesu.*

AMOREM tuum in me non significas tantùm, sed prob Quî magis possis, quàm publico isto munere THESIV quas tui mihi inscribunt? Tui, inquam: id est, ipse tu. Nec en nescio non solùm dirigente te & hortante, sed iuuante ac facie te hæc cōcepta, scripta, missa. Sicut in scænam actores prodeu poëta latet: ita hîc factum. & tu ille auctor muneris es, alij qu latores. Sed muneris mihi gratissimi: quod testatus apud sum: & tu, si videbitur, leges. Enimuerò seriò laudo hoc in tuendi & exercendi genus: vtinam plures imitentur, & pau tim iuuentus in gustum amoremque ducatur veterum arti rituumque, id est, optimorum. Non ita hæc prompta aut uia, fateor. sed vt qui gemmas vel aurum quærunt, non su mam terræ cutem leuiter stringunt, sed in viscera eius penetr & immergunt: sic qui veram mansuramque doctrinam, al necessum est in scriptorum loca & sensa sese immittant. Fel

qui faciunt, talibus doctoribus! Et scio D'ausquium & Heribertum nostros; monita operasque conferre. Saluta, amabo te: nos te quando incoràm? veni, deinceps cum illis seriò amande. Seriò, inquam, mi Bonfræe. & reperies in nobis, cum Euripide,

* Ἀψϕυδὲς ἦθος, εὐπροσήγορον στόμα.

Louanij, III. Idus Sextil. ∞. IↃC.

* *Sincere fraudis pectus, os affabile.*

EPISTOLA L. *Duacum.*

RHETORIBVS *Collegij Aquicinctini* S. D.

INOPINATÒ vidi & affectum vestrum in me, & eius tesseram THESES, quas dedicatum mihi iuistis. Fateor animo, gratum mihi vtrumque accidisse. affectum, quia ex eo eumdem in bonas honestasque artes colligo. cur enim aliter me ametis? Dedicationem, quia non tam honorem hunc habitum mihi interpretor; quàm ipsis studiis; in quibus nomen aliquod vestra & benignior fama mihi dedit. Amplector, ô mei iuuenes. quid rependo? monita, vt in hoc casto & pulcherrimo amore ætatem perseueretis. Doctores habetis, fato natos (fas ita loqui) ad optimas artes, & cum iis pietatem excitandam: audite, sequimini, & militate sub felici illo signo. Constantino olim cælitus ostensa & deformata sacra illa crux, cum inscriptione, *In hoc vince:* vobis simile dictum ingestumque esto. & sub sacri illius nominis ductu auspiciisque *Vincite*: quid? ignauiam, & cum eâ superbiam, duas pestes iuuentutis. Fores animi si his aperitis: eruditio numquã init, prudentia, aut sapientia. Fugite, vel potiùs fugate. & sub optimis illis gymnastis assiduè formamini ad doctrinam & virtutem. Assiduè, inquam. neque enim vt in agro satis est semel sementem iecisse, & ille accipit, fouet, profert: sic in animis. qui cottidiano, vt sic dicam, vomere proscindendi, & obserendi sunt, ad meliorẽ illam frugem. Video & gaudeo vos facere, & ludi isti non ludi mihi dicunt: quos ego quidẽ habeo & ęstimo super omnes *Agones sacros.* Vtinam interesse fas! ora videre, voces accipere, & fortassis interponere! sed locorum abiunctio, & magis valetudo, vetant. Ergo igitur votis adspiro tantùm, & animi isto occulto fauore ac plausu excito iam commissos. Athletę mei

pergite. & ſicut Mercurius ille apud Homerum talaria, ſiue
ipſe appellat, καλὰ πέδιλα ſumebat: quæ ferrent eum
* ——— ἠμὲν ἐφ' ὑγρὴν,
Ηδ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν, ἅμα πνοιῇς ἀνέμοιο:
ſic vos alam duplicem Pietatis & Doctrinæ, quâ ſubuoletis
emineatis ſuper omnia humana. Deum veneror ita ſit, & vos
les aut faciat, aut ſeruet. Louanij, III. Idus Sext. ∞. IↃC.

*seu ſuper vndam, Seu ſuper immenſam terrã, auras æquipe-rantem.

EPISTOLA LI. *Leodicu*

IOANNI DVLLARDO *Canonico & Archidiacono.*

LITTERAS tuas vidi, vel illo argumento gratas, quod per
tamen ingratum non ignoras. Quis vel conſtantiſſim
calumniis velit appeti? etſi cùm factũ eſt, ſpernit, calcat, vinc
Sed gratum, vt dixi, te ſcribere, & in litteris (coràm non datu
alloqui & frui. Vtinam viarum ſecuritas iter non impediat! d
eſt cùm Fontes me haberent, & ab illis Liberalia veſtra. Mori
enim, niſi conuictus, fabellæ, candor, benignitas iucunda mi
ſemper apud vos, & voto vſurpãda. Sed nunc voto. rẽ abnuu
Harpyiæ, quæ omnia infeſtant & fœdant. De Oratiunculâ a
tem illâ, quid tu ais? dic ſeriò, non aperit ipſa & reuelat fraude
vel inſpecta? Quid enim in eâ Lipſianum eſt? non ſtilus, nõ re
non color: & malè nimis ſuſtinet hiſtrio perſonam. Sed iamd
hæc talia præuidi. prouidi quoque, quod in me quidem fu
publicâ denunciatione & velut præconio, quod in fronte libe
lorum de Cruce exſtat. Nam vetare hæc quî poſſum? non m
gis quàm Pandari ſagittam Menelaus arcere, quam ille furti
& à ſociis tectus, immiſit. Vndeunde hæ fraudes, à petulanti
improbo ingenio ſunt, mali exempli ſunt, & Principibus me
tò caſtigandi. Illis permittimus, te Vir R[de] & Cl[me] ſaluere iub
mus, & communem patronum atque amicum noſtrum, in o
caſione, Billéum. Louanij, IX. Kalend. Sept. ∞. IↃC.

EPI

EPISTOLA LII.

FRANCISCO ORANO

PETRI F. LEODICENSI,

I. C^ti TITVLVM HODIE ADEPTO,

I. LIPSIVS gratulatur.

QVIDNI autem? è meâ domo & disciplinâ es. & sicut arborem qui posuit, fructus ex eâ cum voluptate carpit: sic nos hæc gaudia ex iis, qui si non sati è nobis, tamen vt sic dicam insiti sunt, & in meliorem quemdam succum directione & doctrinâ traducti.

Fortes creantur fortibus,

ait ille: & tu habes, quo parentum inscriptione glorieris.

--nec enim externo monitore petendus
Virtutis tibi pulcher amor.

ECCE Patrem habes, illum iuris & æqui non interpretem solùm, sed arbitrum & administrum: virum quo nec Iustitia iustior, nec Integritas integrior, nec Amor pænè dicam amabilior est in illâ comitate & candore morum. Patruos etiam habes, an habuisti? alterum certè habuisti (& doleo) illum Romanæ vrbi in amore pariter & cultu: virum incertum an modestiâ quietiorem, industriâ promptiorem, honore clariorem. Quem summi nostri Pontifices in summo illo XII. virûm tribunali collocarũt: in quo æquitas, peritia, sagacitas eius orbi lucerent,

——trepidis vt dulcia nautis
Lumina noctiuagæ tollit Pharus æmula Lunæ.

QVID Patruum dicam, quem etiam nunc habes? & quidem sacri illius & fructuosi Ordinis, qui nominis quod supra omne nomen est, titulum gerit: in quo vel censeri laus est, quid? sed sileo, & modestia eius, ac contemptus vel odium potiùs gloriæ, os mihi frænant. His, dico, maioribus & hoc sanguine, quid nisi ad magna & alta natum te, tu aliique censeant?

Doctrina sed vim protulit insitam:

& si quid rude in te, poliuit; si quid inchoatum, perfecit. Nam parentis curatione, tuâ inclinatione,

——— ſtudiis te protinus anni
Formauere rudes.

& primùm quidem illis rudibus: ſed feliciſſidere non in iis hæ rens, nec vt ille apud Euripidem,

*fumos doctrinarum colens.

*—— πολλῶν γραμμάτων τιμῶν καπνούς:

peruadis, eniteris, & ad ipſam Iuriſprudentiæ arcem contendi

Felix curarum, cui non Heliconia cordi
Serta, nec imbelles Parnaſſi è vertice laurus.

QVID autem video? euge, perueniſti. apud ſe collocauit

Aſtræa virgo, ſiderum magnum decus:

& coronam hâc Antiſtitum ſuorum manu impoſuit, quâ clar honeſtusque fulgeas, donec in cælo illæ ſtellæ fulgebunt. Sed eæ quoque non ſibi, ſed huic orbi, lucent: ſic ad alios nunc in genij tui lux perueniat. Sicut nauta aliquis,

---aſſiduo cùm Dorida vicerit vſu,
Iam clauum totamque ſubit torquere carinam:

ſic tu poſt quinquennij legitima pericula & curricula, ad reipul hanc nauim accede: ô in hoc turbido quàm fluctuantem! Ac cede, inquam, &

Hîc conſulta Patrum, leges hîc iuraque tractes:

ſed cum fide (nam peritia adeſt) & religione:

---Phalaris licet imperet, vt ſis
Falſus, & admoto dictet periuria Tauro.

SICVT amnes, mare qui influunt, ſalſuginem eius non mu tant: ſic in te quicumque affectus, ne diluant Iuſtitiæ ſeuerita tem. Originem & ipſum nomen tuum cogitas? ORANVS es CAELESTIS es. alta igitur & pura cogita: ita Deus te ab hac hu mo & turbis ducat aliquando ad illa ſecura & alta. Sed quid fa cio? Agamemnon apud Homerum, cùm alios prælio animaſſe ad Aiaces veniens negat ſe id facere, neque decere apud ſpont ſic promptos: item ego in te ſtimulis parco, eorum non egent Vota addo tantùm,

Dij ſeruate pio genitori gaudia tantę
Prolis, & vtrumque hunc patrię ſeruate roganti.

Louanij, v. Eid. Octob. ∞. IↃC.

EP

EPISTOLA LIII. *Bruxellam.*

PHILIPPO RVBENIO *ſuo* S. D.

VIx abiſtis, ecce ſcribo: an non hoc affectus eſt? Fateor, tamen & occaſiuncula eſt, vt has tuâ operâ Lutetiam curem mitti. Qui curſui publico præeſt, is accipiat: & vnà à me ſalutem, & gratias etiam pro officiis quæ exhibuit benignè. In veſtrâ re aliquid decreuit ille prætor? De Italiâ quidem, vt anni tempus video, * ψυχρὰ μὲν ἐλπίς. Tamen, cum poëtâ,

*— πολλὰ δ' ἀέλπτως κραίνουσι θεοί:

& hîc fortaſſis erit. Magis, ſi Antoniũ Sequani tenent, & ea quæ ſperata eius iam, an ſponſa? nam ſi ille non abit, faciliùs parens hunc dimittet, fratri Legato etiam ſolatium, vt alias cauſſas omittam. Siquid horum eſt, ſcribe. Quid etiam? de publicis, quæ curare nos, ſine curâ tamen, non neſcis. Galliæ regi res in Allobrogibus ſuccedunt? pax an bellum porrò ſperantur? Noſter & noſtri ceſſant? At mea domus calet, & Baronius iam in apparatu ſollennis pompæ. Non idem in N.N. qui vereor vt aliquot etiam menſes cogatur differre. Heu res intricatas, inquies. Ita ſunt, vbi bellua illa multorum capitum ſe miſcet. Sed peccatum etiam à noſtro, quòd non ſtatim in Catalogum relatus ſit: neque pro ſtudioſo cenſent, qui non inſcriptus. En cauſſam moræ, ipſi mihique moleſtam: ſed mihi eius cauſſâ. Hoc ſcribo, nequid in illo Carmine feſtines: in altero, non ſufflamino te aut ſiſto. Vale mi Rubeni, & noſtrum Guilielmum à me ſaluta. Louanij, v. Kal. Octob. ∞ IↃC. In Haechtianâ re ecquid fit? ſeriò equidem commendaram, & velim ſcire de ſucceſſu.

*frigida ſpes.
*-Multa inſperatò dij dederũt.

EPISTOLA LIIII. *Romam.*

FRANCISCO ORANO *ſuo* S. D.

PERVENISSE te iam, quò intenderas, id eſt, beatam illam Romam, opinio noſtra eſt & votum. Si ita, quid reſtat niſi vt alacri pede in viam & veſtigia te des Ampliſſimi patrui tui, cuius fama & gratia illîc etiam flagrant? Fac ô mi alumne, & Probitate, Induſtriâ, Modeſtiâ ducibus ad faſtigium laudis & honoris conſcende. Manet te corona, ſi adniteris, & in aperto

ſtadio ſine ignauiâ curris. Commendaui ſummati viro Baro
Cardinali: reperies & alios tui volentes, quoſdam etiam è ſo
libus, cum quibus cautè & iudicio tamen verſare. Antonius
ſter illîc eſt, item Lafaillius, & Houius: ij boni honeſtique,
potes debesque amplecti. vulgus illud popularium tuorum
prehende, qui fraudem, fucum, vitia ſæpè afferunt, & affric
rudibus adhuc & morum ignaris. Hæc ego tibi,

*---πατὴρ ὡς ἠπιόμητις
Ἐκ θυμοῦ φιλέων ἐπιτέλλομαι:

*-veluti pater ipſe, Ex animo cupiens, conſuadeo.

audi & ſequere, & quid in re aut ſpe tuâ ſit, ſcribe. Louanij, v
Kal. xbres. ∞. IↃC.

Morbus me grauior habuit quattuor ferè ſeptimanas, ca
emerſi, corpore adhuc teneor, & animo bono cetera langue

EPISTOLA LV. Rom

CAESARI BARONIO, *Cardinali.*

ILLME & Reu^me Domine, Vereor peccare apud te, & inge
mihi pudoris limites tranſilire, dum ſæpiùs adeò & in ali
cauſsâ ac gratiâ interpello. Sed quî me ſubtraham? iſteipſe
ſolùm è diſciplinâ meâ, ſed è domo eſt, & plures annos mod
atque induſtriè hîc egit. Itaque aditum ad te auidè quærenti
veniam, ſi breui hoc ſcripto ſtruam: præſertim cùm is ad bea
(ita confidimus) abierit, qui coràm potuit debuitque comm
dare. Is erat patruus eius, vir clari gratique nominis, Franciſ
Oranus, in Duodecimuirali apud vos concilio: cuius memo
vt nepoti gratiam aliquam conciliet, ego eius vicem rogo. M
deſtum, probum, iuris veteris non imperitum (pro ætate q
dem) hunc quoque reperies: & me ſemper, Ill^me & Reu^me D
mine, inter fidos addictosque tuos clientes. Louanij, VIII. K
xbris. ∞. IↃC.

EPISTOLA LVI. Bruxell

NICOLAO DE WEERDT, I^cto *& Cognato.*

EGO verò tui non obliuiſcor, nec vlla occupatio mihi ſ
ducat. Flores tamen non miſi: quid ita? in pœnam, vt re
iudic

iudicas, absentiæ tuæ, & quia vadimonij diem non obisti. Excusas, sed aures nunc mihi clausæ, atque etiam manus. Sed heus, à cognato tuo tamen Batzonio nónne aliquid accepisti? Dedi equidem, atque inter alia Colchicum album, quod nunc debeat florere. Mitto & semina tuliparum, statim deserenda. Quid videtur? an bonâ fide satis irascor? velim, si possim: imò nolim (absit) nec vmquam in tam mihi caros. Tamen legem aliam tibi dicam, vt hoc verno tempore circa Maium nos inuisas, cùm hortus meus variè floret: atque ibi coràm arbitrere & eligas, quid velis. Spondeo, habebis: ex iis quidem que pluscula mihi erunt, & diuidi apta. Hoc tempore, terrâ omnia condita, nec possim ipse discernere quid mittam, non mittam. Itaque fer breuem moram, & clementiam meam prædica, qui eâ solâ contentus sum pœnæ vicem. Vale mi optime cognate, cum tuâ & meâ carâ, & vtrâque prole: quando & tertiâ? Da nobis, & in sacris initiis mystagogum & alterum parentem me voca. Louanij, v. Kalend. Octob. ∞. IↃC.

EPISTOLA LVII. *Hispalim.*

IANO WOVERIO *suo* S. D.

VALERE me nuncio, mi Woueri, sed non valuisse. Túne vsque? placent, & hæres etiam in iis locis? Iterùm ægrotem, nisi ægrè mihi est te sic abesse. Sed vincat voluntas patris, & tua vtilitas, si tamen ea adest. Res nostræ rursum eunt, & pænè spes nos relinquit. Quid singillatim denarrem? alij faciant, mihi morbo sit vel meminisse. Ab illo astro an auxilium? In Pannoniis Canisia, vnica in immanem hostem arx, amissa. In Allobrogibus bellum, & serpere ad nos vosque minatur: nisi Pontifex tamen, quod conatur, restinguat. Sed abite publica, id est, tristia: in priuatis quid? cessare nos aut languidè agere, vt à languore. Tamen Centuriam vnam damus Epistolarum, sed Italicarum aut Hispaniensium: & in numerum hunc tu venis. Separauimus enim à Gallicis aut Belgicis, & in fronte earum videbis caussam. Illam de Vitâ meâ, & Scriptis expressisti: descripta est, sed semel: seruatur, & in publico fortassis videnda. Cetera noster Rubenius, quem amo, quem amari à te volo, vt fratrem. Liberale ingeniũ est, & ad optima quæque factum. Heus,

scis

ſcis tu ante biduum Batauos Antuerpiam tuam veniſſe nau
bus, Prætoriam noſtrã abduxiſſe, & ſeptem aut ſex alias è port
O miſeriam! ſi nec modica illa pars Scaldis immunis manet
incurſu & vaſtatione. Quid dicam aut cenſeam? niſi quod i

*Ζεὺς κρονίδης, ὕπατος κρειόντων,

hoſtibus dat robur & gloriam:

*-- ἡμέτερον δὲ μένος καὶ χεῖρας ἔδησεν.

Ita videtur. ſed in exitu lætiora ſpero, voueo, & pro cauſſâ ſu
ceſſum. Tu mi ſuauiſſime vale, tutu inquam primò, id eſt, a
mus, & ab illo corpus. Louanij, III. Non. xbres. ∞. IↃC.
Luciano Negronio V. A. & à te laudato S. mitto.

*-rex regũ Saturnia proles.
* noſtraſq; manus vireſq; ligauit.

EPISTOLA LVIII. *Lutetia*

Io. BAPTISTAE PEREZIO BARONIO *ſuo.*

LVTETIA te habet mi Baroni? cur per te non ſcimus? & ta men aduenisse iam ante dies pluſculos debes, ſi bonus G nius (ita confido) iter tuum fortunauit. Si es, bono & vſui tuo ſis opto & moneo: & mores ac iudicium formes, polias, tum linguam. In conſuetudine multum eſt, & eam iudicio elige, p borum, & quos Deus ac virtus amarunt. In tanto illo popu etiam inter populares tuos, ne cenſe gemmas & aurum om eſſe. Elige, vt dixi: & grandiores atque honeſtiores maximè quibus & prudentiæ aliquid trahas & ſplendoris. Inprimis tem, deſtinata & conſilia tua omnia ad Sapientiam, id eſt, Deum refer: certus, hæc nihili eſſe, in quibus verſamur, vin lis iſtis, & velut carcere, compediti. Sicut rota, quæ in terrâ v uitur, parte imâ & minimâ eam tangit, cetera exſtat & eſt in to: ſic nos oportet decurrere per hæc humilia, optimâ & ma mâ parte altos & ſubleuatos. Eò facient præcepta veterum pientum, & lectio, quam, per Deum, ne omitte. Sicut limites agris confundi non ſinunt & miſceri: ſic ſalutaria illa mon coërcent, & animum neque diffundi ad vana illa, nec n ſceri. Sed monitionum ſatis. tu de te, de amicis ibi, de pub cis etiam tange: ſi quid eſt inſtruendis nobis aut recrean Tum has litteras etiã trade, quibus inſcriptas vides: & alter noſce, bonum ſine exceptione, vt opinor, alterum. ſed ſcis q

n

non dicendo dicam. Vale mi Baroni, semper noster. Louanij, postrid. Non. Decemb. ∞. Ioc.

EPISTOLA LIX.

OCTAVIO EPISCOPO TRICARICENSI, *Nuncio Apostolico.*

IN vnâ re duplex beneficium fateor me accepisse: & quòd miseris libellum mihi legendum, & quòd talem. Illud enim prius, nónne à benignitate tuâ est, & curâ aut æstimatione etiam aliquâ mei? certè: nec vel in mentem venisset, nisi ego essem sæpiùs in mente. At ipse libellus, non mole sed bonitate pretium habet. inuentione nouitius, dispositione, & totâ tractatione, laudabilis. Theologus est qui scripsit? agnoscis igitur & Theologiam, sed modicè, &, vt salem, inspersam. Philosophiam variè miscet, à naturâ, à moribus, à ciuili gubernatione: & hæc omnia ingenio & subtilitate commendantur. Dicam quod res est. si hic liber breuior etiam fiat, id est in methodum & velut tabulam contrahatur: plus laudis, atque etiam fructus habeat, cùm in vno aspectu vtrumque hoc corpus, & Humanum & Ciuile, liceret intueri: idque à nouo isto Prometheo adfabrè aptatum & iunctum. Nam excursus etsi haud magni, tamen leues sæpè aut proprij sunt, nec nisi Galliam ferè tangunt. Ecce, Ill^me^ & Reu^me^ Domine, meum super hoc scripto arbitrium: sed arbitrium, & quod iudicium tuum spectat. quem Deus suo honori, Ecclesiæ bono, & nostris vsibus vel tria sæcla seruet. Louanij, prid. Idus xbres. ∞. Ioc.

EPISTOLA LX. *Mediolanum.*

LVDOVICO SEPTALIO *Doct. Medico.*

ECCE ad te litteras ab eo quem amas, qui te amat: nónne hęc satis iusta caussa scribendi? Vt vulgò amantes nihil æquè auent, ac colloqui: sic puto in verâ animorum amicitiâ esse, qui gaudent affatu se aperire & iungi, aut certè scriptione eius vicem. Facio mi Septali, te adeo, & munus adeò offero. quod illud? pāde sinum, in eum accipiendus sum, ego ipse qui scribo. Me inquam offero: vis à me grandius aut melius? & cū fide offero, mancipio iam antè tuum, nunc vsu etiam & litterarum commercio, si vo-

les. Voles autem, aut quæ ſcripſi reſcribo, & me recipio, qui vo
lens non niſi volentis eſſe poſſum. Vale, & Puteanum etiam no
ſtrum mecum ama. Louanij, xv. Kal. Ianuar. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXI.

GVILIELMO SCARBERGERO *ſuo.*

GAVDEO, gaudeo ex animo mi Scarbergere, ſaluum te i
Italiam, ex Italiâ in Galliam, & ô ſi ad nos, veniſſe. Quar
do fiet? non tui te magis & tuus ſanguis, quàm ego exſpecto:
videre deſidero ſtirpem illam noſtram, quæ iam in viri robur
modum, vt opinor, adoleuit. Diu hercules peregrinari te, no
ego auctor. & Platoni propior ſim, vetanti ciues à ſuâ Republ
câ diu abeſſe, imò (niſi in certâ ætate) abeſſe. Etſi turbæ tame
noſtræ cauſſam vel prætextum abſentiæ præbent: ſed quanc
ſedandæ? Exul ætatem à patriâ ſis vereor, ſi tranquillitatem
quietem apud nos exſpectas. Apud te, apud te potiùs mi Sca
bergere. & animo ſic componere, vt gaudium & quies tibi ex
ſit, cetera vt flumen cenſeas labi. Veni igitur, & ad nos prim
tus. nam & via per nos te ducit ad parentes. Vale optatiſſim
Louanij, IIII. Kal. Ianuar. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXII. *Duacun*

CLAVDIO DAVSQVIO, *è Soc. Ieſu.*

TVA libens vidi, libentior legi & ruminatus ſum: ſanè po
lita, & quibus lima mea deterere aliquid potuerit, non l
uigare aut ornare. Itaque eam inſuper habui, nec libuit, nec m
meus eſt, * περιεργάζεσθαι. Μὴ χρόνιον ἴκοιμι, niſi recta hæc, non * ἑλικτ
loquar. Voluiſſem inquirere alibi in ſententiam, fateor: ſed i
ſius Baſilij copia mihi aut inſpectio non fuit. Quid autem op
eſt? te in iſtis ante me & alios etiam, qui proceres ſibi videntu
eſſe, liquidò ſcio: ſume fiduciam ex merito, ſed non ſuperbiam
quæ nec in ingenium tuum, nec vitæ genus cadit. Morbus m
nuper concuſſit, & inſultauit deiecto victor: ſed ille ſummus it
rùm erexit, & ſtare in muris dedit, ſi non in acie pugnare. S
necam affeci, an confecturus eam prouinciam neſcio. nam pr

* ſuperflua agere. Ne diuturnus ſim.
* fluxa.

ter languorem & alias occupatiunculas, etiam fastidium irrepsit, & tædium habet vniusmodi laboris. Epistolas cœpi dare, & nunc CENTVRIAM SINGVLAREM ad Hispanos & Italos: ordine ad gentes alias meosque Belgas, si Deus & fauor etiam publicus volent. Nam valdè excitari nos, non dicam: & publica siue priuata video,

* Κήδεα μοι ἐστ μᾶλλον ἐνὶ φρεσὶν, ἤπερ ἄεθλα.

Saluere te mi Dausqui, animitus opto, & meliorem mei partem per tuas preces. Louanij, XII. Kal. Febr. ∞. IↃCI.

** Curæ nūc mage sunt, quàm præmia pectore nostro.*

Seriùs tua scripta accepi, id est ante dies IX. aut X, ne tarditatem accuses. Epigrammation habes, quod tuis præscripsi.

IN D. BASILII SELEVCIENSIS ORATIONES *versas à* CLAVDIO DAVSQVIO *Soc. Jesu,* I. LIPSII *Epigrammation.*

GRAECA vertere, vertit in frequentem
Vsum nunc hodie, sed ánne laudem?
Non hercles. neque versio omnis audit
Fida sensibus, aut polita verbis.
Quod qui præstitit, ille laudis omne
Punctum, iudice me, tulit: tulisti
Omni iudice tu, erudite Dausqui,
Qui sacrum Basilij & elegantem
Librum, veste decenter induisti
Romanâ: atque adeò decenter, inquam,
Vt iam pallia spernat, & Seleuci
Vrbem præ Latiare mutet orbe.

EPISTOLA LXIII. *Romam.*

ANTONIO RICHARDOTO *suo* S. D.

MEAS te nondum accepisse video, etsi missas ante binos ferè menses: at ego tuas iam ternas. quam diligentiam amare me fateor, quare? quia teipsum. Suaue audire de te, & à te: & in litteris quasi videre atque alloqui, cùm incoràm non datur. Delectat etiam in tuis litteris, quòd Roma te capit: etsi quem non, qui sit ingenuâ & altâ mente? Multa ibi vetus & noua in-

ſpectio, multus ſplendor rerum atque hominum: & deniqu
confluxus quidam ex omni orbe, quos vel ſacræ vel profan
cauſſæ (ſed magis illæ) eò traxerunt. Itaque non tam in vrb
quàm in altâ quâdam ſpeculâ atque arce mihi eſſe videtur, qu
Romæ agit: vnde diſpectio & inquiſitio ſit in omnes partes,
quod ſequitur, cognitio rerum varia, cum fructu maiore neſci
an voluptate. O beatum te peregrinationis! & præſertim quà
ſine curâ aliâ ſubis, in contubernio Ampliſſimi fratris tui, cuiu
munus & dignitas omnia tibi & peruia facit & tuta. Fruere ig
tur, & dum licet amplectere, & in ſinu te merge formoſæ illiu
Diuæ: me riuali & æmulo, non nego. & quamquam caneſcen
te iam capite, amor hic etiam me habet, & feram mecum ad O
ci illum theſaurum. Sed mihi amare, tibi potiri etiam datu
vide quò eam, fungere & meam vicem, ac vide & obſerua quo
narratum etiam nos doceat aut delectet. Delectet inquam, cùm
redieris:

Et non antè mihi langueſcant lumina morte;

quàm tua illa meis applicem, & reducem brachijs iſtis teneam
& ſtringam. Publica, quæ illîc, per te didici: de noſtris repone
velim, ſed vtinam læta! In re non ſunt, ſpes fouet, etſi frigid
quia non actio ſolùm omnis, ſed ſermo elanguit de pace. Atq
bello vt res tranquillemus, vt pertinaciâ & loco munitas part
vincamus, votum eſt: quod vtinam ille Deus ratum redda
Vtinam & de pace inter Gallum atque Allobrogem, quod fam
recens iamnunc adfert! Nam profectò illo rege, non dicam in
mico, ſed dubiè amico, res ſpeſque noſtræ in arctum coguntu
& hoſtis caput atque animos valdè tollit. Sed quid ego

—— æternis minorem

Conſilijs animum fatigo?

Deo, & qui illi proximi ſunt Principibus, hæc relinquo: te vale
cupio, & ſemper

Quò te cæleſtis Sapientia duxerit, ire.

Louanij, x. Kal. Februar. ∞. IↃCI.

Mea Iuno & mei te ſalutant. Eſt ibi *Io. Hemelarius* in famili
Cardinalis Cæſij, gente Batauus, honeſti animi ac ſtudij ado
leſcens. an videris obiter apud me & noris, neſcio: ſi non, ad
& iam noſce, familiaritate tuâ dignum. Iubilæum trans Alp
ituru

iturum ſperabamus,& inter primos frui: ſi non, feremus

Quicquid corrigere eſt nefas.

EPISTOLA LXIIII. *Bruxellam.*

REMACLO ROBERTI S. D.

ACCEPI vnà cum litteris tuis libellum, quem legendum dederam: atque is ſecum alium etiam traxit. Legi. ornata ſunt, ſed non ſine affectatiunculâ, quæ mihi ſemper odioſa. De pace cum Allobrogum dynaſtâ, Deus fortunet, & ratum eſſe velit. Res magna eſt, & multis inopinata, pro ingenio vel regis, vel gentis. Sed benè ſanè & opportunè cecidit, non ſolùm noſtris rebus iſtis, quas in arctum id bellum cogebat; ſed vniuersè Europæis, & periculum præſens imminebat ab immani & iurato illo hoſte. Etiamnunc imò imminet, ſed fœdere & iunctis viribus faciliùs depellendum. Vtinam diem hunc fidi mutuique conſenſus inter reges videam! ſed pro ęui moribus, ſubdola multa & flexuoſa interueniunt: & clàm per machinas fraudesque noxij ſunt, qui palàm & honeſtè non poſſunt. De re tuâ priuatâ, vellem prolixior ſpes eſſet. ſed & hanc acciſam ego fouere non deſinam & vegetare nouâ commẽdatione, vt cupis, apud Legatum: vtinam tam efficace, quàm volentę! Quod ſcribis ſubmiſſurum te quædam interim publica, ſi nuncium aut hominem certum haberes: ecce tibi iſtum qui has tradet, notæ fidei & induſtriæ. potes, me ſponſore, vti. Liber epiſtolarum cùm venerit (ſed vereor vt pluſculi dies intercedant, ob hoc frigus quod retardauit:) ſed cùm venerit, ſtatim habebis, & per te Legatus. Vale vir amice. Louanij, Nonis Febr. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXV. *Mechliniam.*

IOANNI BERNARTIO S. D.

ECCE epiſtolas, quas tu cum alijs, ſed tu calidè, expreſſiſti. Quid ais? ſeriò & more maiorum, ſunt tanti? an ſingulæ placere fortaſsè potuerunt (ita eſt in hoc genere) vix vniuerſę? Sed vtcumque iudicatio erit, res facta eſt; &, vt poëta princeps ait,

* —— ἐδ' ἔτε μῆχος
Ῥεχθέντος κακȣ̃ ἐς' ἄκος ἑὑρεῖν.

* non modus vllus Iam factũ reuocare.

O quoties ego vobis, quos subsannare solebam, pænè inuid
vobis dico, qui Genium vestrum propitiatis, ab arte & operâ v
strâ viuitis, securi potentium & Aulæ. Mihi crede, ne muta.
pere pulchrum, sed sibi sapere: famam & scripta hoc æuo sp
* Oresti. gere, vereor vt adsideat* filio Græcanici apud Troiam regis. S
nobis vela vertere, serum est: complicare ea & tollere, hoc lic
faciemusque etiam cum excusatione iustissimâ: quia profectò

—— nos fortior ætas
Iam fugit, & votis tantùm precibusque iuuamus.

Tu vale mi Bernarti, & meliori æuo te tuosque Deus seru
Louanij, IX. Kal. Mart. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXVI. *Mantua*

ANTONIO BEFFAE NEGRINO S. D.

EPISTOLAM tuam ego verò gratam habui, in quâ tam v
uus & ardens mei amor expressus. Itaq; nihil opus de Ve
sero meo, Hercule vestro, aut alio proxenetâ interponere: ipse m
hi per te carus esse poteras, & præsertim ab ijs dotibus ingenij t
(scriptio docet) commendatus. Quòd imaginē mei vidisse te scr
bis, missam à Velsero, benè est: illud mutem, si possim, de elogi
quod ille vir nimis amanter superscripsit & subscripsit. Non su
ille, quem me facit, esse conor: & has tales laudes, non iudicia h
beo, sed monita & incitamenta. Simile in vtroque versu tuo a
me misso: in quo omnia, præter fidem, laudo. Et verò mi amic
(sic iam appello) quid magnum effici à nobis potest, vel priua
tim inter languores meos, vel publicè inter turbas? Eæ manen
& inuidere pænè dicam Italiæ vestræ cogunt, vbi nunc

Pax secura locis, & tranquillæ otia vitæ,
Et numquam turbata quies.

O fruimini, & interdum miserantes oculos ad nos reflectite, qu
iactamur, & sine spe portus. Certè Parca mihi lumina claude
priusquam Deus limina hæc nostri Iani. Fero, & Herculem A
chillem in oculis (animi, dico) quem benignè sic iudicas in m
affectum. Idem à me repone, soluam; & tempore à vobis vin
potui, in modo pariabo. Louanij, XVI. Kal. April. ∞. IↃCI.

EPI

EPISTOLA LXVII. *Bruxellam.*

MARCO AVRELIO VALLENSI, *Illmo Nuncio à Consiliis & auditionibus.*

LITTERAS ex Italiâ te mittente accepi, gratiores (ingenuè dico) quia te sic benignè mittente. Priuatim aliquid meritum me, non possum dicere: sed iamantè & ex sermone, & ex vultu ipso tuo vidi in me affectum. quem redamare & æstimare magis debeo, quia, vt dixi, nullo meo beneficio vel officio prouocaui. At velle me, hoc fateor; & serio rogo si vsus mei non dicam tibi, sed tuis sit, significatum velis, id est, impetratum. Nam voluntati tuæ (quam honestam semper fore scio) mea hæc deuincta: quod credere te equidem cupio, & magis, experiri. Louanij, Idibus Martiis. ∞ IↃCI.

EPISTOLA LXVIII. *Brugas.*

HVBERTO AVDEIANTIO *suo* S. D.

BENE est vos peruenisse incolumes, velim & te redisse. Nam non nego, operam tuam desidero: etsi libens aliquot etiam dies concedo, vel rei, vel animo tuo. Sed tu ad nos, quantum commodè potest: etiam studia tua te poscunt. quæ si peragere apud me visum tibi tuisque, licet; & gratum te semper habui & habebo. Magni oneris aut auocamenti numquam imponam. Anchemantum nostrũ video Brugas vestras citò ire desertum.

*— μέγας αὐτὸν θυμὸς ἐπείγει
Δῆμον ἐς ἀλλοδαπὸν ἰέναι:

**mens nẽpe illũ acris adurget In terras alias proficisci.*

quod Deum precor cum securitate faciat & fructu. Molem belli ne in vos ingruat, vos timetis, nos suspicamur: sed tamen in biuio sententiæ, donec hostis alibi certò sistat, & pedem firmet. Vah, eò ventum vt illi pauculi & nuper imbecilli, non contenti repugnare, vltrò lacessant? ventũ, & plura indigna fient, nisi domi belliq; emendemur. Sed desino querelarum: ad amicum nostrum VVyngaerdum lętiore cogitatione eo, quẽ corde *ἀσπάζομαι: quãdo brachiis facturus? tu spem iniicis, nescio an fulcro nixam: sed vt erit, amo virum, magno illi & æterno amico nostro (Busbequium dico) amicum & heredem. In quem Carmen no-

**saluto.*

strum,

ſtrum, ſi tanti eſt à ſeſe, (affectu ſcio bonum) vulget, ſculp
vtatur, vbi & quando ei viſum. Sed heus, de floribus, veteri
ingenuâ noſtrâ delectatione, quis ſpem ibi facit? quis tam ami
offert? ille dictus, an Pamelius, an quis alius? quicumque, næ i
me grato munere honeſtârit, qui ſubmittet. Addo & opport
no. nam hæc hiems & niues, quicquid mihi elegans, enecarun
Ecce * πένθος, vbi * νηπενθές? omni Helenâ acceptior, ſi quis prop
nat. Quæris de hoc aut illo flore: nugæ. omnes grati melior
aut rariores, ſed inter omnes Tulipæ ſelectiores, quas * ἰδιοπαθ
quâdam amo. Tu me & bona, mi Audeianti. Parentem vtrun
que amicè reſaluto. Louanij, XI. Kal. April. ∞. IↃCI. Lernut
noſtro iterùm ſalutem & vxori voueo.

* luctum.
* leuamen luctus.
* propriâ affectione.

EPISTOLA LXIX.

PHILIPPO AYALAE, *Legato PRR. NN. apud Regem Galliæ.*

NIHIL præter affectum me impulit ſcribere, & fortaſ
quia etiam diſcedenti ſic promiſi. Sed argumenti alioqu
parum eſt: & res apud nos lentæ, & cum anni tempore frigente
Apparatus Batauorum audimus, conſilia & ſcopum nondu
videmus. Sunt qui de maritimis Flandriæ ſuſpicentur, quæ tu
ijs eſſe valdè interſit: ſed difficile opus videtur, præſertim noſtr
iam paratis & intentis. Si à veſtris illis partibus quies ſit & pa
fida, magni metus cauſſa non eſt, modò vt vigilemus. Ab H
ſpaniâ auxilia exſpectari dicebantur, ſed dicebantur: & fam
iam refrixit. Pacem Allobrogicam, diu vacillantem, nunc deni
que firmam habebamus: ſed an conditionibus pactisque illi
primis, an aliquid mutatum? Factam eam, mihi videtur pro no
ſtro, imò Chriſtiani orbis bono: Aſiatico illo hoſte ſic inualeſ
cente, & non vnâ in Pannonijs nuper plagâ. Nam Caniſiæ tu
piter amiſſæ acceſſit de Tranſſiluaniâ turbatâ dicam, an & ipſ
amiſsâ? Ego hoc vereor, vt initia & progreſſus ſunt, denique v
animi populariter ab Auſtriacis auerſi. Deus mitiora donet, &
te Vir Nobilis & Cl^me in munere tuo dirigat, è re Principum, &
tuâ famâ. Louanij, VIII. Kal. April. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXX. *Mediolanum.*

LVDOVICO SEPTALIO V. C.

AMANDO me anteuenisti, fateri debeo: at non scribendo, etsi casus aut mala fraus litteras meas retardauit, an oppressit? Sed scripsi hercules, & misi: atque en hîc exemplar. Intereà de amore, debere me tibi fateor tamen: quid fateor? rescribo, & reddere me tibi ampliter adsero, non debere. Solo tempore, non modo aut magnitudine me antecedas. Quod facio equidem iustissimè, non ab illo solùm affectu impulsus, quem in ipsum me habes: sed & quem propter me (ita intellego) in meum Puteanum. Quem iuuenem raris ingenij dotibus, & animi vitæque candore, ad vos misi ornandum tuendumque: quoniam parùm opportuna nunc ei hæc patria, tota armorum & turbarum. At Italia quiescit, viget, floret, mihi ipsi optata nuper & sperata: quod si fuisset, quo meo gaudio? quo nexu vos tales, animo iunctos, etiam corpori appressissem?

—— quod subdere robur
Jlla dies, quantum potuit dempsisse senectæ?

Ita loquor, de senectâ. quæ maturior ingruit, & per tædia hæc temporum occupauit. Summi poëtæ illud nosti,

* Αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσιν.

** Nam citò & ante diē, venit in mœrore senecta.*

Nam anni alioqui non premunt, & LIIII. iam eram ingressus, an ad calcem decurrendum? Deus viderit, æquo me in vtramuis partem: & te Vir Cl. alterum Æsculapium tuę patriæ, mihi amicum seruet. Louanij, VI. Kal. April. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXI. *Tornacum.*

DIONYSIO VILLERIO S. D.

LIBENS imò lætus litteras tuas vidi, veteris & puri in me affectus testes. Inuitas in domum tuam: & quídni sequar? Micaultius reuocat, amicus & ille fateor: sed tu æuo & tempore certè antecedis. Itaque si in loca vestra vmquam venio (spero autem & destino, breui:) rectà in tuam domum, & corpore ac contubernio sociabimur, qui animo iamdudum sumus iuncti. O suauis mihi in hac ætate recordatio priorum & iuuenilium an-

norum ! ô firmam & inconcussam, in omni motu temporu tuam fidem ! Quæ certè animum meum titillat, imò percu sed suaui thyrso voluptatis. Vtinam publica materiam sic læta suppeditent ! quæ nunc quidem (apud te dixerim) fluere m videntur aduersa non Austriacis tantùm, sed Christianæ rei. C uilia hæc & finitima bella omitto : quæ aliqua pactio aut fort na ponat vel abrumpat : sed illa Pannonica & Dacica, quid n iugulum nostrum & salutem petunt ? Inualescit ille Barba hostis, agit & fert res vrbesque nostras : & nuper Canisiâ, nu Daciâ amissâ (ita audiebamus) aut certè alienatâ, quid nisi lat & tutus illi limes in penetralia Europæ nostræ ? Doleo & exc cior, cùm hæc audio : nec ob euentus ipsos, sed eorum caus quas è secordiâ simul & superbiâ nostrâ esse, vtinam ne verè cam. Intereà gens finitima nobis, pacata agit, & surgit in suis nibus : & paullatim vires colligit, citò aut serò in nos exercend Enimuerò supremum illum aurigam video currum hunc n strum regere & flectere, sed ad Murciæ ædem, non ad Solis optatas illas victoribus metas. Feramus, & philosophemur: qu olim consilio, nunc necessitate faciendum : & alijs excussi, Constantiæ illam anchoram adhærescamus. Sed hæc omitto t sticula : ad vos adspiro (sed in tempore) alacer & sepositis curi

Pinguis vt inde domum possim phæaxque reuerti.

Tu talis me exspecta, & talem (Deus audiat) redde. Louanij, I Idus April. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXII.

P. PANTINO *Decano Bruxellensi.*

VIDES inclusam epistolam, non etiam quod in ipsâ. Qu inquies. mortuale aliquid, & Epitaphia inscriptio, qua concinnaui forti viro & duci Gaspari Zapenæ, rogatu Ludou Blasci. Ad hunc mitto, & rogo vt si quid mutandum, de tuâ se tentiâ fiat : ad quem sanè rectâ ire poterant, me non appella Quid enim ego hîc melius? sed fatum nostrum est his talibusq distrahi, vt destinatis nostris scriptiunculis vix sit locus aut te pus. O Politiane, quàm sæpè mihi querela tua similis in men & tamen assero, & liquidò etiam iurem, plures menses me p

de

dere & perdidiſſe, & perditurum etiam addo, in hiſce auocationibus, quàm te dies. Etſi reuoco illud, perdidiſſe. nam benè & ſæpè vtiliter opera ſumitur, quæ amico aut officio imputatur. Talia pleraque iſta. nam quòd ambitio mea ad hæc non eat, ſatis ego ſcio. Valere te opto, Vir Reu^de & Cl^me, & breui nos ſpolia illa tua è Græciâ videre: è quâ iamnunc ad me epiſtola à Cyrillo, magno Archimandritâ Alexandriæ & Exarcho (ij tituli ſunt) ſed ſcripta * ἐλλογίμως, vt captus eſt captiuæ quidem huius Græciæ. Iterùm vale. Louanij, XIII. Kal. Maijas. ∞. IↃCI.

* *eruditè.*

EPISTOLA LXXIII. *Bruxellam.*

NICOLAO BRANDIO, *Conſiliario.*

Ex longo interuallo, en meam manum. Cur non anteà? inopiâ non amoris, ſed argumenti: nec id te fugit. Nunc cùm EPISTOLAS cœpi edere, en tibi libamentum, quo volétem te iterùm & propitium reddam, ſi tamen ſubduxiſti aut contraxiſti. Vtinam & manum tuam laxem? Quid hoc eſt? inquies. quod ſolet: ad fontem vberem venio, & aquam poſtulo: arborem onuſtam concutio, & fructus velim legere. Sine ambagibus. ecce meus hortus cladem accepit, hac acritate hiemis, pluſquam Cannenſem. Pauci militum melioris & ingenui ſanguinis ſuperſunt: ad ſeruos redigimur, & honeſto nomine Volones. Tu aliquid ſuppeditas? Quid? inquies, defini. Iam dixi, Volones me quærere: ergo quicquid tu voles. Nam bonâ fide, non iam eligo, nec quo expleam aut ornem requiro: ſed quo nouum velut hortulum pangam. Iuua, iuua: & tuæ mortalitatis quoque memor, amici funera ſubleua & ſolare, non leſſo aut verbis, ſed manu & factis. Quid tibi videor? vrbanam, imò fori veſtri, frontem ſumpſi, & aliàs vel ad vitium verecundus, totam illam pro ſalute horti, id eſt delicij mei vnici, poſui. Vale V. C. Louanij. v. Kal. Maijas. ∞. IↃCI.

Carmen hîc habes, in re hortenſi meâ ſubitò ſcriptum: quo fine? vt tuum aliquid eliciam. mitte.

IN PINVM ARBOREM EX OPACO ET OBSITO IN HORTVM SVVM TRANSLATAM.

ARBOR, *quæ meliore cælo & aurâ*
Nostro pangeris hortulo, arbor olim
Sacra DIs tribus: & Deûm parenti, &
Fauno capripedi, simulque Pani:
Arbor mystica, quæ comâ virente
Gaudes crescere, & es perennioris
Naturæ nota: tu meo virenti
Sic viuas vireasque semper horto,
Vt quarto quoque numini sacreris.
Nam Musam colimus: sacratur ipsi
Musæ hic hortus, & hortuli colonus.
Cresce ergo hâc mihi lege, tolle culmen
Cæli ad sidera, tolle nomen vnà
Musæ: audebóne dicere? & coloni.

EPISTOLA LXXIIII. *Roma*

ANTONIO RICHARDOTO *suo* S. D.

SEMPER enim te meum appellabo, & nec tempus eripi nec loca diuellent. Quamdiu autem ibi? volente & noler me, vt rem dicam. Nam esse te quidem in illâ luce gentium, i probare non possum: sed satis diu fuisse, animus mihi dicit, suadet propiorem fieri nobis. Ætatem parentis & tuam cùm deo, velim te quò destinaris ire, id est ad coniugium, & grand uo parenti tuo nepotes eiusdem sanguinis & nominis etiam re. Vnde hoc mihi in mente? quia & Guilielmum nostrum, mihi adest, iter illud velim ingredi, & te regredi illo vicario qu dato. Hæc à voluntate eius pendere, contra quem nihil velle bes, scio: sed ad eum in occasione ego scripsi, & puto diuersu ab hoc consilio non esse. Tamen sustinendum est, & decretu illud exspectandum: intereà à virtute & modestiâ non abeu dum. Ab hac minimè. quæ omnes tuas dotes alias (Deus larg ter dedit) commendet: & per quam verè sis, quod poëta dicit suo Mercurio, — *superis Deorum Gratus & imis.*

I

De me autem, exactis his Ieiuniorum diebus mediocriter valeo: per eos langui, & animo & corpore pænè collapsus. EPISTOLAS edidi ad illos aliosque Hesperios, & inscripsi Card. Borromæo: illíne alijsque satis probatas? Lubet audire iudicia: non quia sequar semper, sed quia nec spernam. Ceterùm ipsum Cardinalem semper ego in magno habui colere, vel virtutis eius quæ eminet, vel beniuolentiæ in me, caussâ. Misimus & ad te exemplar: & voluissem ad te vnum, vt primus traderes, si in mente mihi fuisset. Domus mea nunc minùs frequens, & paullatim in solitudinem, id est quietem redigor, meis ordine singulatim digressis. Nam alios non sublego: non quia priores displicuerint, sed ne displiceant sequentes. Varia ingenia, nec lubet vltrà periclitari. Quod ad publica, nihil nuncio, quia nihil agimus aut patimur, extra pacem magis (vt nunc res est) quàm in bello. Sed vtinam ipsa illa pax (ô Dei summum munus!) nos respiciat tam benigno vultu, quàm vicinos: qui fruuntur eâ & fruentur, nisi malâ ambitione aut cupidine ipsi eam pellent. In Italiâ nuper mirificos apparatus audiebamus, & magnarum rerum minas: sed minas, & nunciant nunc diuulsas eas copias, & partem ad nos aduentare. Mallem in Thracas, ne mentiar: nisi tamen, quod bello hîc manente, miles opus est, vtinam tamen compositus & sub disciplinâ. Reges, & rex ille regum, videbunt: ego humana æquo animo atque oculis aspiciam; te illo, quando & istis mi Richardote? Deus breui faciat, & te spei parentis & nostræ seruet. Louanij, prid. Kal. Maijas. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXV. *Augustam.*

MARCO VELSERO S. D.

BEFFAE Negrini litteras per te accepi, etsi iam antè simili argumento & pænè verbis alteras, quibus cùm responderim, non videbatur operæ nunc iterare. Ad Delrium nostrum ecce habes. Satin' vt te vtimur, an abutimur? Sed hæc tua benignitas est in omne litteratorum nomen, *quæ te ad cælestem gloriam efferet*, vt Augusti verbis hoc dicam. De epistolis nostris, quòd Billiodo dante videris, gratum est: sed an non & me mittente? Misi enim certè, & te velut inter familiares Lares habeo, quibus

primis offeram hæc libamenta. Vtinam melioris rei! & tu tam
vrges vt reliquas: dabo, dabo, gratia an infamia vestra suasoru
esto. Accingebam me ad iter in nostros Neruios, quos finitim
nondum vidi: etsi amici illîc boni & multi. Nunc me ijs da
rus dies aliquot eram, & corpus atque animum refecturus.
Deus annuet: quem tutorem tibi mihique, ô virorum optim
precor. Louanij, prid. Kal. Maijas, ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXVI. *Bruxella*

GASPARI TAIO V. N.

DEVS bone, tuam benignitatem! Munera mittis mult
rara, & quibus in gaudium etsi datum me fateor, tam
addo & ruborem. Nam quo meo merito? Promiseram, inquie
Imò potiùs spem feceras, nec actio certè mihi tecum ex stipul
tu. Totum, vt dixi, est benignitatis tuæ: & tanto plus debe
quo minor fuit eius caussa. A me certè nihil elicuit. nisi fortè i
situs animo huic in magnum parentem tuum (nunc inter be
tos) amor simul & cultus: quem virum Bruxella nostra habui
in tenebris turbisque istis temporum, ductorem, tutorem, vi
dicem contra mala & malos qui imminebant. Deus illum er
puit, te eius germen reliquit, vestigijs ijsdem insistentem prob
tatis, fidei, & priscæ virtutis. Sed hæc desino, gratias agere par
sed paro. Verba desunt, animus superest: & scito tamen breu
ter & fidè, nihil te potuisse gratius pro ingenio meo mittere, q
illis hortensibus delicijs vnicè delector & velut pascor, vbi an
mum vel languor vel occupatio deiecit siue exhausit. Debeo e
go tibi non vt amico tantùm, sed vt medico: qui & animur
meum recreas, & corpus reficis: quæ vtraque, Vir Nobilis, vt di
sana habeas, intimum meum est votum. Fratrem tuum adue
nisse incolumem, gaudeo: spero, Louanium suum reuiset, no
vnà, & amplectemur. Ibidem, prid. Kal. Maijas, ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXVII. *Romam*

CYNTHIO ALDOBRANDINO *Cardinali* S. D

DECORI limites egredi, & exclamare statim initio cogor
O benignitatem! ô quo alio nomine appellem hunc mi

xtum

xtum ex amore & promptitudine affectum? Promptitudine, quæ te in isto culmine (ignosce) non decet. Túne ad vnas meas bis scribas & respondeas? nam ita factum: semel ipsis, & anteà exspectationi earum & spei. Iterùm, ô benignitatem! quâ me quidem sic capis & tuum facis, vt si ære olim & librâ emisses. Itaque vt in pauca sed fida verba conferam, mancipio me tuum habes: imò mancipium, si tamen id verbi tuus meusque ingenuus animus admittat. Quem animum seriò Ill^me & Reu^me Domine ad te mitto: habitet atque hæreat, quamdiu in corpore iste habitabit. Fas & Fides audite. Louanij, Kal. Maijs, ∞.IↃCI.

EPISTOLA LXXVIII. *Bruxellam.*

HENRICO VANNETTEN, *Præsidi Ærarij Principum in Brabantiâ.*

FILIVM tuum reducem libens vidi, & vel ex eo gaudium tuum cognoui. Si enim nos alieni afficimur erga notos vel discipulos: quantò magis parentes erga sanguinem suum & stirpem? Gratulor ergo tibi hoc gaudium, & vt alat idem ac foueat, Deum precor. Destinas eum ad forum mittere, vti scribis: quod equidem probo. quia, vt nostri hodie mores sunt, limen id est ad honores. Tamen libare eum suadeam tantùm: nec diu in ijs tetricis, & pęnè tricis dixeram, haberi vel ingenium eius velit, vel poscat vsus. Ad maiora eum Deus, tu, & sua virtus ducent: id est ad ipsam remp. ô virorum quàm nunc egentem! Mitte, mitte meliores has stirpes, & labantem eam teneamus his fulcris. Equidem (Deus vota audiat) omnia bona ominor & pænè spondeo de tuo filio. ita indoles mihi videtur, ita institutio: & tua manus ac directio accedent, sicubi per ætatem vacillet. Etiam auctoritas tua in producendo accedet, quam merito virtutis tuæ habes. Iterùm voueo, Deus te illi tutelam, illum tibi gaudium seruet. Louanij, postrid. Kal. Maij. ∞.IↃCI.

EPISTOLA LXXIX. *Mediolanum.*

IO. BAPTISTAE SACCO S. D.

ACCEPI Cardinalis Borromæi litteras, & vnà tuas. Ille gratum habet, tu gratias agis, quòd inscripsi librum, quod libro

bro inserui: vtrumque à me libenter & meritò factum. Ce
de te, mi Sacce. qui & amorem iamdiu acrem in me ostendis:
eâ virtute ac doctrinâ es, vt inter paucos veterem Italiæ gloria
sustentes. Hortaris me porrò ad alia scribenda ac vulganda: qu
facio ac faciam pro viribus. quas tenues tamen esse scito, & æ
ac morbo deficientes. Beatos ingenij alios! quibus cum eo
sanitas adest: nec functiones aut fructus eius halitu morboru
adflantur aut intercipiuntur. Deus mihi nō dedit, fero sortem,

—— leuius fit patientiâ,
Quicquid corrigere est nefas.

Tu mihi diu salue, optime Sacce. Louanij, postrid. Non. Maij
ipsâ horâ quâ vestras accepi. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXX. *Bruxellan*

PHILIPPO MASIO, *Consiliario & Graphiario Ordinum Brabantiæ.*

SVAVE nuper fuit (ex animo dico) renouare & quasi veget
re in sermone veterem amicitiam, contractam in adolesce
tiâ & litterarijs istis castris. in quibus ego quidem iam consen
te ad Remp. Deus, & tua virtus, & maiorum etiam exempla d
xerunt. Sed quamquam loco & vitæ genere disiungimur, ro
tamen vt animorum ille nexus maneat: quid rogo? ipse vltrò
nuper obtulisti & affirmasti. Itaque mearum hoc partium,
ipse eum omni officiorum genere constringam: quod factur
me animo semper, etiam operâ, vbi eâ opus, sanctè & Roma
fide promitto. Edidi EPISTOLARVM nuper librum, mitto: si
men inter seria tua & tot negotia,

Quæ caput & circa saliunt latus

(vt cum poëtâ dicam) diuidere tempus his nostris potes. S
nihil opus, accipe tantùm, & vnà animum, Nobilis & Cl^me D
mine, æternùm addictum. Louanij, postrid. Nonas Maij
∞. IↃCI.

EP

EPISTOLA LXXXI. *Mechliniam.*

OTHONI HARTIO, *Consiliario supremi Senatus.*

AMICAM inuitationem tuam accepi, & mouit mihi dolorem. Animo obsequebar, & vobis aderam : re prohibebar, & compedes meæ me tenebant. An non vellem, & adspirarem ad tam amicos, & Oranum præsertim meum, iamdiu, nisi animi oculis, non visum? Profectò facio, & vix ita, qui sitit, ad fontes : sed ligant me cùm sollennes occupationes, & tenuior semper valetudo, tum ædificatio, quæ nunc feruet. Domus meæ pars caduca erat, instaurare cœpi, & loculos meos deplere. Domini oculus hîc vsui est: nec sine incommodo præsenti auellar. Tamen velim mihi (& iamnunc rogo) significari, ecquid ibi hæsurus Oranus & collega sint? Si dies octo aut decem; dabo me in viam, ad vos veniam, & illinc Bruxellam & Neruios (quò item inuitor) pergam. Etsi iustè, vel ipsâ Iustitiâ iudice, Orano succenseam, qui ita ad vos, vt nos de industriâ videatur fugisse. Nónne per hanc vrbem via recta & prætoria ducebat? Nónne ipse spem fecerat scriptis, imò pænè promiserat? Hoc dicito, saluta, & tu salue; & me etiam absente Hilaria agite, sed tamen dolente, imò inuidente. Heus tu, éstne poculum quod Amicitiæ sacræ & fidæ libes? fac meo nomine, luam præsens. Louanij, IIII. Eid. Maijas. ∞.IↃCI.

Orano meo, Oudarto meo, iterùm plenam salutem.

EPISTOLA LXXXII. *Leodicum.*

IACOBO CARONDELETO V. R. & N.

ECCE Epistolas, quas bonâ fide remitto, sed descriptas in finem illum edendi, quem adsuades. An tanti sint, nescio: sed tamen amicorum voluntatis magis, quàm nostræ fortassè famæ ratio ducetur. Itaque Centurias aliquot etiam paramus. SENECA noster lentè procedit. ætas, valetudo, tempora non calfaciunt, nec stimulos ad hæc quidem studia addunt. Enimuerò cùm res nostras video, cum Homerico illo Vlysse dixerim :

*Κήδεά μοι καὶ μᾶλλον ἐνὶ φρεσὶν, ἤπερ ἄεθλοι.

adeò tristia pleraque omnia aut adsunt, aut instant. Optimi sanè

* Sunt curæ mage nunc, quàm ludi in pectore nostro.

Principes nobis: sed fortunam pro virtute iis fluere nondum
demus. Itaque aduersarij insultant, & supra spem suam faci
progressus. Sed omitto. ego mei reficiendi caussâ Tornacum
per excurri, & Villerium nostrũ amplexus sum, ô virum om
bus elegantiæ & comitatis numeris perfectum. In domo e
dies aliquot egi, non dixerim quàm suauiter, molliter, & face
nec corpus solùm, sed animum istum oculosque paui inspect
ne Gazophylacij (sic appellem) quod instructum omni gen
vel antiquitatum vel elegantiarum habet. Audiueram sanè,
magnum aliquid animo præceperam: vicit tamen omnem
spectationem. Itaque, iterùm dico, valdè acquieui in tali h
spitio. & omitto amorem, illum fidum & acrem in me ab i
pueritiâ: quem iucundè vestigiis relegimus, & fabellas, lus
deliria narrauimus primæ illius ætatis. Hæc apud te, id est pa
alterum Villerium: & scio quàm illum virum, & cum illo
ames. Vos quoque ego videre profectò hauebam, & vina atq
aquas magis vestras bibere: sed absterremur periculis, quæ ce
nobis esse experti scimus. Igitur hunc quidem affectum coërc
amorem largiter ad te mitto, vt tua fides est, reddendum. L
uanij, III. Kal. Iul. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXIII. *Roma*

IOSEPHO MARTIO.

EPISTOLA tua, quæ ipsa, & suo nomine, grata esse potera
magis fuit Bencij mei inserto, ô magni illius & fidi am
nostri! Quem quòd tibi quoque talem fuisse significas, eo ipso
meum facis: nec vnquã ille amauerit, nisi ab ingenio & virt
te amandum. Itaque mi Marti, (etsi minimè pro tuo nomin
Musarum enim totus es) mi inquam Marti, certò ita habe, vi
culum aliquod amicitiæ vnâ hac scriptione te iniecisse, arcti
stringendum si iterabis, & colloquio illo magis magisque iu
ges, & nodum hunc animorum velut adduces. Enimuerò si F
ta (ita loquendũ est. nam voluntas mea adfuit, vel superfuit) m
hi indulsissent Romam illam coràm videre & venerari: te qu
que in eâ licuisset, & libuisset, atque externis istis oculis conte
plari, quem nunc animi tantùm datur. Sed vel hoc iuuat, &
n

neæ tuæ paucæ ductæ, ſi non Apellem, aliquem eius diſcipulum ingerunt & producunt: quem ego vt fauore, ſic hortatione etiam (etſi opus fortaſſe non eſt) proſequar, pergendi in optimâ viâ & ad calcem decurrendi. Hæc ſtudia ſunt, quæ animo tuo fructum, apud alios gratiam aut famam ſunt paritura. Apud me quidem iamnunc amorem: quem & tu mihi ætatem ſerua. Ita vale mi Marti. Louanij, Kal. Iul. ∞.IↃCI.

EPISTOLA LXXXIV. *Duacum.*

FRANCISCO MONTMORENCIO *V. N. Berſei Toparchæ.*

QVICQVID manus hæc excuſat, animus me accuſat. Vt abierim non viſo te heri, & ſollennibus illis dictis? factū: & Deum teſtor, ſine meâ culpâ. Decrtum ita fuerat, & in eſſedo te viſere: interrupit auriga, qui à domo tuâ aberrauit, & abnuit flectere aut redire. En peccati noſtri cauſſam: noſce, & ignoſce. Atqui manſiſſes apud nos, inquies. Id quoque voluiſſem, nec ſum ille Caucaſo abruptior, vt precibus nō mouear; ſed bonâ fide, mea & mei me reuocant, menſem totum iam ferè erronem. Sed in iſtis amicitia non eſt nixa: quam detractâ omni pompâ & velut perſonâ colamus, ſedulò à me faciendum. Equidem duo ad te adfero, Beniuolentiam & Obſequium: quorum illâ frui te rogo, iſto vti. Tornaci, in ædibus Dionyſij Villerij, qui te amat, colit, ſalutat. XVI. Kal. Iul. ∞. IↃCI.
Andream Hoyum da mihi veniam vt per te ſalutem.

EPISTOLA LXXXV. *Tornacum.*

DIONYSIO VILLERIO S. D.

NOVVM tibi, immane, incredibile erat, de liberis, quos veteres paſſim exponebant vel abiiciebant: & alienum non à ratione ſolùm cenſebas, ſed à naturâ. Omnia conſentio & cedo, ſed non in fide: quia certò res ita fuit, & communis ac paſſiua adeò, vt dixi. Si vis homines accuſare, qui hominem non ſolùm parentem exuebāt, in tenellâ & innoxiâ plantulâ exſtinguendâ, non abnuo, tecum imò accuſauero: ſed de facto, non de qualitate quæſtio nobis erat. Ego autem pertendo & vel ſcripto nunc doceo, ſic fuiſſe. Quid ſi lege etiam apud quaſdam

Lib.vii. cap. penul. gentes permissum, atque adeò pænè iussum? Aristoteles dic in Politicis: atque adeò ipse inclinat, *numerum definiri proliu procreandarum: & sicui is augeatur ac duplicetur, priusquam in v tam veniant, abortum esse procurandum.* Scilicet quia hoc mitiu quàm iam natas abiici ac necari. Quid secuti isti sint, appare nimirum ne nimiâ propagatione angusta loca & fruges ac fru ctus fierent: sed ô diuinæ Prouidentiæ parùm gnaros! quæ in ha mũdi œconomiâ omnia pariare potest & solet; & siquid redun dat, aliâ viâ recidere vel auferre. Tamen, vt dixi, mos ille non a pud barbaros aliquos tantùm, sed politos & humanitati facto Græcos: & Comœdiæ palliatæ passim clamant. Iussio aut vo luntas patris exspectabatur, tollendum quod natum, an abi ciendum esset: atque istud sæpiùs, in fæmineo & minùs ęstimat sexu. Immanitatem! tecum adsero: & Romulus rationi pro

Lib. i. pior, qui lege tulit (apud Dionysium) ἅπασαν ἄῤῥενα γενεὰν ἐκτρέφε καὶ θυγατέρων τὰς πρωτογόνους. ἀποκτιννύναι δὲ μηδὲν τῶν γενομένων νεώτερ τριετοῦς, πλὴν εἴ τι γένοιτο παιδίον ἀνάπηρον, ἢ τέρας εὐθὺς ἀπὸ γονῆς. ταῦτα δ' ἐ ἐκώλυσεν ἐκτιθέναι τοὺς γειναμένους, ἐπιδείξαντας πρότερον πέντε ἀνδράσι το ἔγγιστα οἰκοῦσιν, ἐὰν κἀκείνοις συνδοκῇ: *Omnem masculam prolem educar & è femellis primogenitas. Nihil autem quod natum esset occider ante triennij tempus; nisi aliquid mutilum, aut monstrosum statim partu esset. Hæc enim talia non vetuit exponi, sic tamen vt parent priùs quinque viris è viciniâ ostenderent, si & iis ita videretur.* Be nignior, inquam, hæc Romuli lex: & quæ colorem magis æqu

De irâ li. i. boni, sed colorẽ habet. Ad eam Seneca: *Portentosos fœtus exstin guimus, liberos quoq; si debiles mõstrosiq; editi sunt, abijcimus.* Sed lõ

Lib. x. de Asino. giùs ab eâ Apuleianus ille pater, qui *peregrè proficiscens, mandau vxori suæ, vt si sexus sequioris edidisset fœtus, protinus quod ess editum necaretur.* Vbi enim hîc triennium exspectatum? Et al vulgò longiùs: qui passim abiiciebant. Christiani scriptores sa

Apolog. cap. ix. pè Romanis obiiciunt. vt Tertullianus: *Inprimis filios exponiti suscipiendos ab aliquâ prætereunte matre extraneâ.* vt Ambrosius

v. Hexa. ca. xviii. *Pauperiores abiiciunt paruulos, & exponunt, & deprehensos abn gant.* Et quid est Exponere? plerumque in aliquâ solitudine, f ris in prædam. Suidas: Ἐκτιθέναι τὰ βρέφη. ἀντὶ τοῦ εἰς βορὰν θηρίοις καὶ ἄλλοις εἰς διαφθορὰν παρατιθέναι ἐπ' ἐρημίαις: *Exponere liberos. pro quod est feris in cibum, aut aliter in exitium, solitudine aliquâ deponer*

Quinct

Quinctilianus Declamator: *Velut expositos in aliquâ solitudine, aut in maria proiectos.* Imò & strangulare interdum ipsi solent atque oblidere. Arnobius: *Vos enim* (Romani) *video procreatos filios, nunc feris & auibus exponere, nunc adstrangulatos misero mortis genere elidere.* Lib. VIII. Lactantius: *Non possunt innocentes existimari, qui viscera sua in prædam canibus obiiciunt; & quantum in ipsis est, crudeliùs necant, quàm si strangulassent.* Lib. VI. cap. XX. Idem iterùm: *Qui natos ex se pueros aut strangulant; aut si nimium pij fuerint, exponunt.* Lib. V. cap. IX. Tertullianū hanc impietatem damnare & in his verbis arbitrer: *Quærenda nobis onera sunt* (liberorum) *quæ & à gentilium profanis vitantur, quæ legibus locantur, quæ parricidiis expugnantur.* Ad vxor. I. cap. V. Negat Christiano, qui de aliâ vitâ cogitat, valdè coniugia aut liberos quærendos. ad quos, inquit, liberos gentiles legum præmiis pœnisque vocantur & velut conducuntur: quas tamen leges etiam parricidiis expugnant, tollentes & strangulantes iam natos. Sed mitiores paullùm illi, qui in publico aliquo vrbis loco exponebant: vt fas saltem ab homine tolli, vel in seruitutem. Athenis, aut iuxta eas hoc fuisse Suidas indicat. Κυνόσαργες, inquit, Stob. 476. τόπος ἐν τῇ ἀττικῇ, ἐν ᾧ τοὺς νόθους τῶν παίδων ἔταττον: *Cynosarges, locus in Atticâ, vbi spurios infantes ponebant:* Dioc. 71. & caussam addit, *quia Herculis ibi templum, qui & ipse inter spurios fuit.* Sed & Romæ *Lactaria columna.* de quâ Festus: *Lactaria columna in foro olitorio, quòd ibi infantes lacte alendos deferebant.* Victor, in descriptione Vrbis: *Forum olitorium. in eo columna lactaria, ad quam infantes lacte alendos deferunt.* Id genus *Altellos* Latini dixerunt, vt Græci θρεπτοὺς, siue etiam χαμερόδυτὰς, *Humi-repertos.* Tetigi *in seruitutem* sublatos: & ita mos siue lex fuit. quā Declamator apud Senecam ingerit: *Expositi in nullo numero sunt, serui sunt: hoc legislatori visum est.* Lib. X. Cōtrou. IIII. Et tamen quæstio subinde exorta, an tales non possent adseri in libertatem? Proponitur à Plinio, cùm Proconsul Bithyniæ esset, Traiano: *Magna, Domine, & ad totam prouinciam pertinens quæstio est, de conditione & alimentis eorum, quos vocant* θρεπτοὺς. Lib. X. Et is respondet: *Quæstio ista, quæ pertinet ad eos qui liberi nati expositi, deinde sublati à quibusdam & in seruitute educati sunt, sæpè tractata est.* Et ambigit ipse quid respondeat. tamen concludit: *Et ideò nec adsertionem denegandam iis, qui ex eiusmodi caussâ in libertatem vindicabuntur, puto: neque ipsam libertatem redimen-*

 dam

dam pretio alimentorum. Quod vltimum satis nouum, ne in
quum dicam, videatur, ne alimenta quidem reponi ei qui edu
Lib.ix. Cont.III. casset: certè aliter in Senecâ patre, vbi lex est: *Expositum qui ag*
nouerit, solutis alimentis recipiat. Et hoc nisi indulges, quid ni
vetas aut tardas tolli? Nota autem, quæstionem tantùm esse d
liberis natis: non herculè seruis. nam & ij exponebantur. D
clamator: *Nascuntur*, inquit, *quidam aliquâ parte corporis multat*
infirmi, & in nullam spem idonei: quos parentes sui proijciunt magi
quàm exponunt. Aliqui etiam vernulas, aut omine infausto editos, a
corpore inualidos, abiiciunt. Ait Vernulas. qui nempe à dominis ab
iecti. Omnia fœda, sæua, & ideò à Christianis Principibus coë
cita. Primi fuerunt, opinor, qui vetuerunt Valentinianus, Va
lens, & Gratianus: quorum lex in vtroque Codice Theodosij &
Iustiniani exstat, Ad legem Corneliam de Sicariis: *Siquis necan*
infantis piaculum adgressus adgressáve sit, erit capitale istud malum
De Pœnis, l.xxxix. Qui putant hoc iamantè legibus cautũ; quia in Pandectis mu
lier *exsilio damnatur, quòd visceribus suis vim intulerit* (intelleg
in abigendo partu:) errant. quî posset? cùm testimonia, quæ d
di, vulgati illius moris, retriora sint Pandectarum scriptis. It
que abortus tantùm ibi vetatur: & meritò, quia nesciri de part
vtili, inutili, quidquam etiam potest: & odium item suber
prioris mariti. At Christiani, vt dixi, damnarunt. & est etiam
Can.IX. Canon Concilij Vasensis, qui ait: *De expositis querelam processi*
se, eos non misericordiæ iam, sed canibus exponi: quos colligere calum
niarum metu mens humana detractet. Ideò mox decernit, *iuxta v*
tera statuta Augustorum & Principum, vt quisquis expositum coll
git, Ecclesiam contestetur, & nisi intra decem dies repetatur, sit ei
qui collegit. Hoc totum pertinere & spectare Traiani rescriptum
illud videtur: quia certè calumniarum metum gignebat, cùm
nescirent an liberũ tollerent, id est mox, & sine pretio, redden
dum. Itaque deserebant. sed Concilium misellis subuenit, &
contrà, vt audisti, censet. Hæc cruda veterum, sed nõ omnium
v.Histor. nam Iudæi aliter, de quibus Tacitus: *Augendæ tamen multitudi*
consulitur, & necare quemquam ex agnatis nefas. Vbi *gnatis* leger
dum monui: aut certè ita capiendum, quasi nefas esset tolle
eos qui adnascuntur. nam primos, quis velit? Etiam de Germ
nis idem scriptor: *Numerum liberorum finire, aut quemquam*

agnat

agnatis necare, nefas habetur. Vbi de *finitione* habes, in Aristotele suprà expressum. Estne aliquid? imò olim Indis consimilem illi Romuleæ legem fuisse, de quâ Curtius: *Gens, vt barbari, sapientiâ excellit, bonisque moribus regitur. Genitos liberos, non parentum arbitrio tollunt, aluntque; sed eorum, quibus spectandi infantum habitum cura mandata est. Si quos insignes, aut aliquâ membrorum parte inutiles notauerunt, necari iubent.* Satis meum dictum firmaui, vt Deus tibi valetudinem, rogo. Louanij, x. Kal. Iulias. ∞. IↃCI.

Ante biduum de priuatis ad te scripseram: hæc libuit in otio contexere, & velut coràm sermocinari.

EPISTOLA LXXXVI.

PHILIPPO CROYO, *Comiti Solrano, Equiti aurei Velleris, Gubernatori Tornaci & Tornacesij.*

DOLEO equidem nec tuo, nec meo desiderio, hoc quidem tempore à me satisfactum. Nam neque Condati te vidi, vt volebas & benignè inuitabas; nec Bruxellæ ad manus tuæ osculum veni, quod non cupiisse me tantùm dicam, sed destinasse, imò promisisse. Quid ergo impediit? festinus meus transitus, & quia domum me, cùm tenuior valetudo, tum & res meæ vocabant. Rogo Ill^me Domine istam mihi veniam dones, aliàs ex arbitrio, vel imperio tuo, emendaturo. Remitto scriptum, quod super Repub. nostrâ prudenter (ita me Deus amet) legi conceptum. O vtinam consilia locum habeant, quæ Principibus augendis, rei nostræ firmandæ sint! Et spero aliquando habebunt, & fides nostra, integritas, amor perspicientur: quæ inter omnes gentes, propria nobis Belgæ vindicamus. O Deus audiat! & te Ill^me & Excell^me Princeps, bono Principum & nostro diutissimè incolumem seruet. Louanij, XII. Kal. Iul. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXVII. *Madritum.*

LVDOVICO TRIBALDO TOLETO S. D.

TV verò ad me perbenignè, mi Tribalde: quod mihi gratum acceptumque esse è talibus locis, & à tali ingenio debeo adfateri. Longè à nobis abestis: scripta ad vos & fama

fama mei, & quod caput est, amor atque æstimatio venit, vt
nam ex vero, non opinione aut pręiudicio, concepta. Sed vest
hæc cura sit; mea rependere affectum, & inuitantibus, benig
verbis atque animo respondere. Delectauit me autem episto
tua & scitè scripta (rem dico;) & in ea iudicium de summo vir
rum, qui fuerunt aut erunt, & cuius magnitudinem nō nisi m
gni capiunt, nec plenè etiam ipsi. Is Homerus est, ô apex ing
niorum, ô fastigium & culmen scientiæ, prudentiæ, sapienti
quò pertingere homini quidem datur. Nos ita censemus,

Nil oriturum aliàs, nil ortum tale fatentes.

Et probamus igitur vtraque manu, non solùm pollice, iudiciu
super eo tuum: sed non illud, quod rescribi velles iis qui nup
eum detrahere conati è loco, quem omnis antiquitas consen
adsignauit. Quis sapiens aliter iudicauit? quis non maximè tal
talem habuit, & conatus pænè dicam

Stellis inserere & concilio Iouis?

Equidem sensum meum liberè apud te promam. non arbitra
me sine numine & entheâ quadam vi præclara illa scripta sc
pta, & aut ipsum (si fas dicere) Genium fuisse, aut Genium a
stitisse: ex illis quidem magnis, sublimibus, & valdè consor
bus supremæ illius Mentis. Duo in eo singularia. & quòd pr
mus, certè inter primos, Poësim colere cœpit, eamdemque pe
fecit: & quòd semina omnis scientiæ, prudentiæ, sapientiæ in
aut expressit, aut ostendit. Et aliquem huic conferemus? aut Vi
gilium aliquis anteponet? ipsi viderint: ego quidem

—vix lumine fesso
Explorem, quàm longus in hunc despectus ab illo.

Sed omitto. tu me ama vel hoc nomine, quòd Homerum tuu
amo, imò veneror, imò pænè adoro. Louanij, prid. Kal. Iu
ꝏ. IↃCI.

EPISTOLA LXXXVIII. *Tornacu*

HIERONYMO WINGIO, *I^{to} & Canonico* S. D.

EGO verò tria verba ad te debeo mi Wingi, quæ centena
millena tam suauiter tecū miscui, cùm vnà essemus. Cre
mihi, volupe fuit, & nunc itē iuuat, apud candidas illas & virt
ti amicas mentes egisse: cum vno illo morsu, non semper lice

O cr

O crebrò memoranda dies, quæ mente reporto
Gaudia!

Ipsa mea scriptio incitata dicet, è calido & aperto pectore hæc esse, & fucum abesse. Veni igitur ad nos sæpiùs, inquies. Imò quod iustiùs ego reponam, vos ad nos, & ęmulamini exemplum. Seriò hoc rogo, & tam auidè me Deus in cælestem illam domum, quàm ego vos meam, recipiat teneatque. Quid ais? stipulor, repromitte: & Villerium adhibe, non vt testem, sed exactorem, & qui sese teque vnà sistat. Facite, facite: ita Deus longùm vitâ, valetudine, amicis frui vos faciat, & siquid optatis. Louanij, III. Nonas Iul. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXIX. *Mediolanum.*

ERYCIO PVTEANO.

AMICO illi gratia, per quem tandem nostræ Septalio redditæ. nam nuntij illuserant, & miramur iure improbitatem. Tuas vltimas, & cum iis σύνταγμα De Distinctione accepimus: bonum sanè, vt iis scriptum qui in studiorum velut incude etiam sunt, & tuo malleo formantur. *Promulsis Epistolaris* quando ad nos? auidè exspectamus, vt ipsam illam olim, qui à gymnade aut balneo veniebant. Consulis me autem seriò de genere vitæ, & ecquid * τὸ ἱερέων illud probem, quò libra deliberationis tuę vergit. Ego verò toto animo, mi Puteane. nam te cùm video, *sacerdotale.

Est pudor ingenuæ mentis, tranquillaque morum
Temperies:

id est, indoles tranquillæ huic vitæ facta. Addo studia, quæ es amplexus. quæ caue alibi feliciùs, addam & vtiliùs, tractari censeas, quàm in hâc togâ. Viden' tu philosophos veteres, & plerosque abhorruisse hæc nuptiarum vincla, vt verè compedes quasdam liberæ & sese efferentis mentis? Ita sunt, expertis crede. & si quietem, doctrinam, famam amas; ama libertatem & otium, quò istis vaces,

Expers curarum, atque animum virtute quietâ
Compositus, semperque tuus.

Hęc mihi sic visa in te, quem alta & seria capiunt: quid si in alio, quem vilia & externa? Eorum etiam hîc seges, nec paratior alibi

m (vt

(vt Attici Oratoris dictum vsurpem) *aurea* illa *meßis*. Itaque e
quidem, te præsertim inclinante, huc dicam, imò impellam:
si me audis, * ἅμα ἔπος, ἅμα ἔργον: ne iterùm fortasse de cælo in c
num. Numquam me aut huius consilij, aut te facti pœniteb
Salue, cum Septalio. Louanij, v. Id. Iul. ∞. IↃCI.

*dictum, factum.

EPISTOLA XC. *Athum*

PETRO IARDINO, *Rectori Scholæ Athensis* S. D.

IVRE dolui, & præter animi mei ipsam mentem fuit, qu
rediens te non vidi. Cur fecisti? inquies. Festinabam, mea r
reuocabant, & vel inuitum ad solita munia admouebant. S
honestam aliquam seruitutem, nos qui publicam personam t
leramus, sed tamen seruitutem sustinere: quæ apud te, rogo, e
cuset, & animum, si non factum, probet. Illum certè iamoli
scito tuum & illius loci esse: quem suauiter, & addam vtiliter,
primo tirocinio meo velut castra aut palæstram habui, anin
huic exercendo & formando. O iucunda cogitatio!

Quæ mihi flexanimo mentem perfundit amore.

Et verò, fateri debeo, aliquid noui ignis à te etiam adspiras
quem sic benignum in me repperi, & ex animo volentem. Qu
possum rependere? me ipsum: etsi iam totum olim vobis d
beo, &

Quod monstror digito prætereuntium,
Quod spiro & placeo, si placeo, tuum est,

ô Athum meum, ô diatriba pueritiæ meæ & schola! Quam
diu & feliciter rege, quod facis, tuæ laudi & patriæ bono. Lou
nij, III. Idus Iulias. ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCI. *Tornacu*

DIONYSIO VILLERIO *V. R. & Optimo* S. D.

PONE metum mi Villeri, valeo. quid istuc tam timidi
anxij amoris est? Vultus meus in discessu visus pallidio
non à morbo, sed ab amore fortasse fuit, quem in Neruios v
stros concepi. Citra iocum, vultus ille meus sæpè imponit;
alterutram valetudinē fallaci colore mentitur. Sed à vobis eq

dei

dem, vt meus habitus est, benè sanus redij: & animo certè alacrior, quàm de more. Qui tamen animus sæpè ad vos reuisit,& vix auello hærentem. O sermones, ô conuiuia, ô ambulationes! ô, quod caput est, pectora niuea & aperta! Iterare opto, atque etiam spero: sed te præeunte,& choream hanc apud nos instaurante. Ita facies, si amare aut amari vis: & cur non instante hoc Autumno? fruamur.

——— improuisa leti
Vis rapuit rapietque gentes.

De Bibliothecâ tuâ optimis libris adornandâ, curæ est & erit: Audeiantius meus Indicem breui mittet. Iube siquid vltrà voles: ego hoc vnum, AMA. Louanij, XVI.Kal. Sextil. ∞.IↃCI.

EPISTOLA XCII. *Romam.*

MARCELLO VESTRIO BARBIANO,
S. Pontif. à Secretis.

BENEFICIO me à te affectum quídni agnoscam, in misso Diplomate illo, quod SVMMVS noster PONTIFEX, te scriptore, vulgauit? Ipsa missio animum & mei memorem & volentem significat,gratum à talibus viris: & Diploma delectauit, inuentum & publicatum ad tutelam rei Christianæ. Vtinam ne malo nostro sciremus, quos progressus immanis ille hostis fecerit,dum Principes parùm inter se concordes,quisque res suas agunt, & omnes paullatim vincuntur, dum singuli pugnant. Vidit hoc nostrum illud Caput, monet, clamat,& remedium intereà auxiliumque à se fert,vtinam & audiendus,& imitandus! Quàm vertatur mox alea rerum? quàm gloria & victoria ad nos redeant? quàm fines & fides ipsa Christiana propagetur? votis à nobis optandum; factis, ab iis qui possunt,iuuandum. Sed, vt illuc redeam, tibi gratia esto & pro animo in me tuo, & pro Diplomate: in quo te scriptorem agnoui, & eâ parte vt tuum sum amplexus. Deus tibi porrò det vtiliter & decorè hæc agere,

——— tantamque verendi
Mentem implere PATRIS, *iussisque ingentibus vnum*
Sufficere:

& me inter cultores tuos censere & amare. Louanij, xv. Kalen
Sextil. ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCIII. *Bruxella*

D. GEORGIO AVSTRIO, *Præposito Louaniensi, & Academiæ Cancellario.*

DELECTAT meritò apud te esse. qui sermonem & conu ctum non solùm comitate condis, sed nectare quoda miſces rerum veterum, aut obseruationum rariorum. Multa l gisti, vidisti: & præter historias, locorum etiam situs & ingen nosse tibi cura fuit,

Quâ parte debacchentur ignes,
Quâ nebulæ pluuiique rores.

Itaque in his talibus inquiris, doces, audis, regeris; & plurimù *Joue æquo* (vt ille ait) *iudicas* & definis. Velut nuper, cùm in me sâ Amplissimi Præsidis Richardoti essemus, dissertatiuncula c itinere Annibalis & ingressu eius in Italiam à te iniecta: ac dix quæ memoria tunc suppeditabat. sed quia non omnia, nec ta compositè, vt solent deprehensi, & sermocinantes: libuit ea plura scripto complecti, in otio à te legenda & arbitranda.

* Monte maiore S. Bernardi. De itinere Annibalis, triplex opinio. Alij * *Peninis* iugis intra volunt, alij *Graiis*, tertij *Taurinis*. Primi auctorem Plinium h bent: *Alpium fauces Graię atque Pœninę: his Pœnos, Graiis He culem transisse memorant.* Ammianus in eâdem parte: qui *à Pœn Alpes excogitatas Pœninas* scripsit. Quid, quòd ipsum Liuium trahit Paullus Iouius? *Liuius*, inquit, *grauissimus historiarum scr ptor, de transitu Annibalis ambigens, non Graiis, sed Pœninis eu traiecisse memorat.* Sed verè trahit, inuitum & in alia omnia (m

* Monte minore S. Bernardi. dicam) palàm euntem. Altera sententia de * *Graiis* est. quæ a ctorem Æmilium Probum, seu quis alius scripsit, in vitâ Ann balis habet: *Ad Alpes Annibal venit, quas nemo ante eum cum exe citu, pręter Herculem Graium transierat: quo facto is hodie Saltus Gr ius appellatur.* Silius accedit, apud quem ipse Annibal gloriatu

—— *quà ponere gressum*
Amphitryoniadæ fuerit labor, ipse sub armis
Pœnorum turmas.

Et Liuius fauere videtur, in oratione Scipionis: *Vtrùm Anni*

hic sit æmulus itinerum Herculis, vt ipse refert. Itaque plerique litteratorum hodie in hanc manu & voce inclinant. At tertia Polybij est & Liuij, de *Taurinis*: quam ibo assertum. Polybius clarè scribit, *octingenta stadia à Rhodano Annibalem progressum, & tum* ἦρξαι τῆς πρὸς τὰς ἄλπεις ἀναβολῆς: *initium fecisse adscensus sui ad Alpes.* Computa & metire, sodes: non inuenies hoc interuallũ à Rhodano aptari posse ad vllas, nisi ad extimas has Alpes. Iam clariùs idem apud Strabonem adfirmauit: τέτταρας δὲ πολύβιος (inquit Strabo) ὑπερβάσεις ὀνομάζει μόνον. διὰ λυγίων μὲν, τὴν ἔγγιστα τῷ τυῤῥηνικῷ πελάγει. τὴν διὰ ταυρίνων, ἣν Αννίβας διῆλθεν. εἶτα τὴν διὰ σαλασσῶν. τετάρτην δὲ διὰ ῥαίτων: *Quatuor transitus Alpium Polybius agnoscit tantùm. per Ligures, qui proximus est Tyrrheno mari, per Taurinos, quà Annibal transiuit; per Salassos, & per Rhætos.* Hæc ita sentire etiam Liuium dixi. quid certius scrutanti? Nam facit Annibalem flexisse à Rhodano in Vocontios, inde in Tricorios, mox transisse Druentiam: ac tum demum scandisse. Vide & gentes, & ipsum maximè flumen: non potest vel Graiis, quæ interiores sunt; vel Peninis, quæ etiam magis, nisi flexu & reditu transisse. At quæ caussa irriti laboris fuisset? quis redisse eum scripsit? cur etiã fecisset, cùm Gallos viæ duces habuerit, quibus loca ea nota? Plura sunt, sed in ipso Liuio, si placet, vidẽda: cuius verba super hac re dabo, illustrabo, emẽdabo. Nam ab eo Pretore arbitrium maximè huius litis pendet: & tu ad ipsum appellabas. Scribit lib. XXI.

> *Sedatis certaminibus Allobrogum, cùm iam Alpes peteret* (Annibal) *non rectà regione iter instituit, sed ad læuam in Tricastinos flexit: inde per extremam oram Vocontiorum agri tetendit in Tricorios, haud vsquam impeditâ viâ, priusquam ad Druentiam flumen peruenit.*

En, non rectà ad Alpes (quod fuisset per Peninas aut Graias) iuit: sed flexit in vlteriora, vt ad Coctias posteà dictas veniret. *Ad læuam*, inquit. quomodo? profectò *ad dextram:* nisi si relegere iter, & transire iterũ Rhodanum voluit. Tabulas Geographicas vide: & Glareanum, qui Liuium incuriæ vel erroris hîc notat. Ego legendũ putem, *à læuâ:* & verum est. nam fluuium ad læuam reliquit, & ab eo flexit in Tricastinos, & mox Vocõtios. Pergit Liuius:

> *Annibal ab Druentiâ, campestri maximè itinere, cum bonâ pace ad alpes incolentium ea loca Gallorum peruenit.*

Transito igitur Druentiâ, cœpit scandere, & vt ipse statim a
dit, *erigere in primos cliuos agmen:* quod factum putem circa *Ebr*
dunum opidum, quod hodie *Ambrunum* dicunt: atque ita descer
disse per aut iuxta montem *Vesulum* (hodie *Viso*) ad fontes P
di. Sed videamus propriè verba, in quibus ambigit disseritq
de hoc transitu. cùm narrasset, quæ in Alpibus fecisset passusq
Annibal esset:

Hoc maximè modo peruentum in Italiam, quinto mense à Carth
gine nouâ, quintodecimo die Alpibus superatis. Et statim: *Quan*
tæ copię transgresso in Italiam Annibali fuerint, nequaquam int
auctores constat. L. Cincius Alimentus, qui captum se ab Annib
le scribit, confundit numerum Gallis Liguribusque additis. Ex ip
autem Annibale audisse, postquam Rhodanum transierit, triginta
sex millia hominum, ingentemque numerum equorum amisisse
Taurinis, quæ Gallis proxima gens erat, in Italiam digresso. Id cù
inter omnes constet, eò magis miror ambigi, quánam Alpes transi
rit: & vulgò credere Pœnino, atque inde nomen & iugo Alpiu
inditum, transgressum. Cælius per Cremonis iugum dicit transiss
qui ambo saltus eum non in taurinos, sed per saltus montanos a
Libuos Gallos deduxissent. Nec verisimile est, ea tum ad Gallia
patuisse itinera; vtique cùm quæ ad Penninum ferant, obsepta gen
tibus semigermanis fuissent. Neque Hercules montibus his, sique
fortè id mouit, ab transitu Pœnorum vllo Veragri incolæ iugi ei
norunt nomen inditum: sed ab eo quem in summo sacratum vert
ce Penninum montani appellant.

Lustremus verba. *Amisisse in Taurinis.*] In solis ergo Taurin
tanta ea iactura? imò modica ibi, aut nulla: in ipsis Alpibu
perierant. nec tamen XXXVI. M. (nimium sit) sed XXVI. scrib
Hoc primum. de Taurinis autem, viderunt Glareanus & Sig
nius, conatique mederi: *in Taurinos.* quasi ab Annibale hoc Cin
cius audierit, digresso iam in Taurinos. Logi: distinguo, & le
go: *aliorumque iumentorum amisisse. E Taurinis, quæ G. p. g. erat, i*
Italiam digressum, cùm inter omnes constet: eò magis. Firmat ipsa re
tum & libri prisci, in quibus, *amisisse Taurinis*, sine voculâ illâ me
diâ scriptum. Vides igitur clarè, in Taurinos descendisse. quo
& Liuium, vt solet, secutus Silius expressit:

His tandem ignotas transgressus casibus Alpes,

Tauri

Taurinis ductor statuit tentoria campis.

Sed de ipsis Taurinis addit, *quæ Gallis proxima gens.*] An non igitur Taurini tunc Galli? non, sed Liguribus videntur accensiti. Strabo de iis: λιγυστικὸν ἔθνος: *Ligurum natio.* quod ad originem fortassè veriùs referas, & situ tamen Galli erant: ideoque hîc rescribas, *quæ Galliæ.* Ea gens Galliæ, proxima Italiæ erat, in illo tractu. Pergit, *Vulgò credere.*] Siue potiùs, *vulgum.* Audísne porrò vulgum hoc credere de Penino, non Liuium, qui apertè nunc & in sequentibus damnat? vt nesciam vbi mens Ioui fuerit, cùm Liuio hoc affinxit. Item: *Per Cremonis iugum.*] Hæc Cœlij sententia est, & incidit in nostram secundam de Graiis: quã & nunc Liuius adspernatur. Nusquam tamen lectũ hoc *Cremonis iugum*: & ideò Glareanus inclinat legere *Centronis*, quia populi *Centrones* in eo ipso tractu. Atqui *Centronum* tunc potiùs dixisset. Leuis mihi suspicio, ne *Greionis*, vel *Graionis iugum* sit vera lectio: quod à *Graiis* Alpibus non abludit, & Plinius ibi *Graios* populos locauit. Germanicæ originis vox est, & *Gravvi* dicti fuerunt: hodieque is mons *Gravv-alp* tabulis quibusdam inscriptus. Caussa autem, cur abnuat hac aut illac transisse, additur: *quòd ij ambo saltus eum non in Taurinos, sed per saltus montanos ad Libuos Gallos deduxissent.*] Verbum obserua, & mecũ sperne. qui *saltus montani*? aut potiùs, qui *saltus* non *montani*? adhærent ista: & inamœna etiam repetitio sit vocis iam anteëuntis. Itaque scribam, *Per *Salüas montanos*: quos in eo tractu, & circa Ticinum, Liuius disertè lib. v. agnoscit. An magis placet, *Sallassos Montanos*? nam & valles & montes habitasse eos, Strabo prodit. Alterutrum sanè verum. Pergit argumentari de Penino, vt ipse appellat & scribit: *Neque ab transitu Pœnorum vllo Veragri.*] Vbi scripti codices verborum monstra ingerunt, sed in natiuam formam ducenda. In iis est: *Pœnorum nullo sed vno vel acri.* Lego: *Pœnorum vllo Seduni vel Veragri.* Vtrumque hunc populum Cæsar, Plinius, alij, montibus his imponunt. Negat igitur Liuius à Pœnis *Pœninum* dictum: vnde? *sed ab eo*, inquit, *quem in summo sacratum vertice.*] siue potiùs, *verticem*, cum priscis libris. Nam hoc dicit, ipsum verticem & caput montis sacrum esse, barbaro ritu, qui & alibi obtinebat. Docui ad 1. Histor. Taciti: & addo in Sacris Conciliis nostris vetari aliquoties, *sacrificari ad saxa aut petras*: consimili herclè

* Siue *Salyas*, vt Græci.

herclè superstitione. Intellegit autem Liuius verticem, qui p
quoque nomen tenuit, & leges in Antonini Itinerario: *Sum*
Apennino: corruptè, pro *Summo Pennino.* Sanè *Pinnas* aut *Penn*
locorum vertices etiamnunc nos Belgæ appellamus. Peramb
laui hæc Liuiana: & quis de eius vltrà mente ambiget? At en
dixit in oratione Scipionis, *æmulum itinerum Herculis.* Ita, s
κατὰ τὸ πλατὺ & laxè, quòd vterque per Alpes ierit, sed non sign
easdem earum partes. Quæ mens & in Silij suprà, fortasse
Æmilij verbis. Annibalem verò per Taurinos saltus venisse, cu
dicta suadent; tum & illud, quòd Gallos viæ duces habuer
Gallis autem vetus is transitus & solens. Ipse Liuius lib. v. *G*
per Taurinos saltusque Iuliæ alpis transscenderunt, fusisque acie Tus
haud procul Ticino flumine condidêre vrbem. Vbi mira tamen h
Iulia alpis: & quomodo iamtunc sic dicta? an προλήψει Liui
anticipat? Posset, sed video *Iulias alpes* in Carnis & Rhætis, n
illîc poni. Corruptio est: & bonus meus codex, *saltus qua m*
ante alpes. Alterutra emendatio vera: siue, *Taurinos saltus, q*
minimè altæ alpes (res enim ita habet:) siue, *quà inuiæ antè alp*
Vt concludam. transiit per alpes, quæ *Cottiæ* posteà dictæ: e
itinere parùm commodo, & per fraudes vel errores (in Liuio n
tatum) aspero: & quod posteritas videtur desiisse. Cn. Pon
peius, apud Sallustium, in epistolâ ad Senatum: *Hostes in ceru*
bus Italiæ iam agentes, ab Alpibus in Hispaniam submoui, per eas it
aliud, atque Annibal, nobis opportuniùs patefeci. Itaque frustrà ho
quæras, & suo nomine designes. De ipsis Alpibus, earumq; d
crimine & sectione, dici quædam poterant opportunè: sed ep
stolæ modum excessi, & iamnunc veniâ video mihi opus es
Largire, Deus tibi valetudinem & vitam, Domine Illustris
Reuerende. Louanij, XII. Kal. Sextil. ∞.IↃCI.

EPISTOLA XCIIII. *Hispalin*

IOANNI VVOVERIO *meo S. dico,*

SED & robur item precor. nam quid istud iacere aut trepid
re est? turpe mi VVoueri, in ictu non maximo, & qui tuu
nil petiuit. De re aliquid detractum est, omnia tua sarta & tec
habes, si tamen talem ipsam veterem tuam mentem. Ego ad
no

non ſolor te, vt gratuler etiam hanc occaſionem datam deſinendi, & ſpes illas incidendi, quæ catenam negotiorum nectebant. Satis tibi Dei benignitate & parentum virtute partum eſt:

——— deſiſte, nec vltrà
Sollicitam in vaſtas puppim dimitte procellas:

Collige vela, collige animum, & melioribus eum ſtudiis, quibus natus eſt, defige. Dij boni, quouſque aliorum potiùs iudiciis & ſenſibus, quàm tuis ſapies? Quando erit illud tuum,

Ætas per tacitum fluens?

Iterùm dico, omitte nugas, & vnum hoc Sapientię ſtudium amplectere, quod

Æquè pauperibus prodeſt, locupletibus æquè,
Æquè neglectum pueris ſenibusque nocebit.

De Italiâ parens mihi ſcripſit, & quòd per eam redire te patietur. Sed meo conſilio, redire tantùm. diutiùs inſidere te, & à nobis imò à teipſo abeſſe non ſuadeo: veni, & illud Sophi noſtri audi: *Compoſitæ mentis ſignum eſt poſſe conſiſtere, & ſecum morari.* Quid opus eſt pedes & corpus hoc circumferre? quantò iucundiùs vtiliusque animus peregrinatur per grande hoc vniuerſum? Quod ego ſæpè facio, imò in ambulatiunculis meis cottidianis cælum hoc, terras, maria, nouum priſcumque orbem, & cauſſas rerum indago vel luſtro. Veni, ades, & hæc talia inter nos ſuauiter altercemur, cum mutuo etiam fructu. Epiſtolas habes ad duos amicos: ſi ad aliquos è grandibus, pete, ſubmittam. Eſt & ad Veſtrium, illìc in auctoritate & gratiâ: prima mea eſt, trade. EPISTOLARVM tertiam CENTVRIAM edidi, in eâ ad te vnam alteramque. Videris, aut videbis, & me ac BONAM MENTEM, vt ſoles, amabis. Louanij, IX. Kal. Sextil. ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCV. *Grȩcium.*

MARTINO DELRIO *Preſb. Soc. Ieſu.*

FALSVS ſum in tuo diſceſſu. doliturum me in abſentiâ ſciebam: ſic doliturum nulla opinio fuit, ſed res condocefecit. Seriò, deſtitutus mihi videor: de ſcriptis & ingenio etiã loquor,

——— labat incerto mihi limite curſus
Te ſine, & orbatę caligant vela carinę.

Sed dolor etiam à te increſcit. quò iuiſti? ad quietem? cenſeba aliter euenit: in turbas & flammam rerum. Animum tuum n ui parem fortunæ aut ſupra eam : ſed in certamen te venire h ætatis,& neceſſitate nullâ producente, noluiſſem,ſi quod ego & Deus voluiſſent. Loqui me de bello & diſcrimine propinq intellegis,an pace ponendo? ſcribis, & riſi. Colloquantur, ad mulent, nihil fiet, & poëtæ olim tui hoc audi :

Mars grauior ſub pace latet.

Nos ſine ambage in bello, & res ad Oſtendam valdè calent. B ui noſtram fore, ſpes & ſermo erat : ſed validum tamen int præſidium, & Britanna rem ſuam facit, & ſic tuetur. Tamen etiam de pace,& litteræ nunciique non deſinunt commeare. I tereà Bercka nobis erepta, & Bataui Romanum in morem v lo & foſſis clauſerant: quod noſtri mirentur, vtinam imitent De SENECA vrges. quid opus ſit, ſi qui fui ego ſim? Volo en hercules, ſed & potui : nunc valetudo abiicit, & manum pæ tollere cogit & fateri victum. An non etiam (ſine ſuperbiâ) p tes meas in hoc theatro functus ſum ? non licet perſonam ſtemque ponere, & ad me redire? Da tu aliique veniam : ſi n à me ſumendam. Siquid lucis in nobis & à nobis olim; non bet tenebras inducere, & oſtendere

Dilapſam in cineres facem.

Tamen EPISTOLAS nunc edebamus, & in iis ad te quaſda omnes nam nefas, nec arcana & μυστηριώδη noſtra ſciant βέβη iſti & profani. Editas nuper, habebis his Nundinis. Vale, cùm aliàs, tum in ſacris votis memor eſto

De te pendentis, te reſpicientis amici.

Louanij, Idib. Sextil. ∞. IↃCI.

P. Leonardus te ſalutat, ego ex animo P. Deckerium, & illum tyræ duplicis auctorem quando videndæ ? A titulo malum men eſt, *Veſpertilio* timet lucem.

EP

EPISTOLA XCVI.

NICOLAO DAMANTIO, *Cancellario Brabantiæ, & à consiliis Status.*

BENIGNITAS tua aditum mihi ad te facit, ſed & aliena importunitas, qui renitentem impellunt. Cognatus hic meus eſt, qui litem in tuo Tribunali habet, quæ Lipſianum nomen in parte tangit. Nomen, non rem: & eſt quæſtio de titulis & tabulis, quæ videntur, obſcurando illi & maiorum meritis, in alienum locum inductæ. Si ita eſt, rogo tua auctoritate ius noſtrum conſequamur, nec aliud. Nam ego te Iuſtitiæ rigidum Præſidem ſcio, & gaudeo: & abſit vt vlla inſinuatio mea aliud velit aut poſſit. Talem te, Nobiliſs^me^ & Ampliſs^me^ Domine, ille Deus diu ſeruet Principibus, patriç, & nobis. Louanij, XVI. Kal. Septemb. ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCVII.

RICHARDO *Baroni* STARRENBERGIO.

AGNOSCIS hanc manum? Lipſij eſt, illius qui iam olim te nouit, colit, amat. Per locorum ſpatia, quę nos abiungunt, non fuit promere hunc affectum: ſed eſt qui antè, vtinam in te ſic perennet. Etſi cognati tui, quos iamnunc vidi, adoleſcentes ingenui vultus ac ſanguinis, & in quorum ore habitat atque offert ſe nobilitas, idem mihi adfirmarunt, & in ſermonibus, imò laudibus tuis, Lipſium multum eſſe. Ab iiſdem didici, in coniugio & quiete agere, à publicis remotum: gaudeo, gratulor: atque illud mihi, non iſta contigit. quia malo fato Belgarum

Nos rurſus in bellum reſorbens
Vnda fretis tulit æſtuoſis.

Erigo me tamen & compono, quà datur: id eſt animo, & inter medias turbas Muſis ſtudiiſque operor, & videris illîc opinor, induſtriæ meæ aliquos fructus. Parùm coctos aut maturos fortaſſe: ſed ſi non illos, vt me amęs tui amantiſſimum rogo. Louanij, XII. Kal. Octob. ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCVIII. *Leodicu*

PETRO ORANO I^{sto}.

TVI hîc fuerunt, te non vidimus, & semper aliquid est qu Oranum nobis subducat. Ego intereà Antuerpiæ, & h caussa silentij, quam nec tu damnes. De filio, ô gratum! ô be gnum illum in te tuosque Principem! ô Billéum etiam amicu nam & hunc operam nauasse non ambigo, & partem ei bene cij iure inscribas. Pecuniam Taboleto adnumeraui. In studi EPISTOLAS edebamus, & Centurias earum plures. Tum & S NECAM recipiemus, nescio quo frigore aut fastidio sepositum pænè relegatum. Sed recipiemus, vt dixi: auctor est cui meri laborem, imò vitam impendam, nato ad sapientiam animis i fundendam. Vestri collegium hîc meditantur, & domum ia emerunt: cedet vsui & gloriæ Eburonum, vt speramus. Val te mi amicissime opto. Louanij, XII. Kal. Octob. ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCIX. *Mechlinia*

IANO BERNARTIO *suo.*

QVID hoc est mi Bernarti? monstra & prodigia clamas, quasi lapides pluerint, flumina stiterint, iuerintque à m sursum. Quid factum? Mechliniam vidi, & te non vidi. Pecc tum fatear, si hoc fatear. Quid ergo? vix dicam vidisse me M chliniam, sed transisse. ita cursim inquam, vt vix Ladas aliqu aut cum Pegaso suo Perseus. Vt rem scias, Antuerpiæ cùm esse & destinatum certò te in reditu visere & amplecti; ecce nunci Richardotum meum à patre reuocari, in Italiam mittendu Rem moram non ferre (& vides ipse anni tempus) eamdem v le, ante discessum vt conuenirem. Itaque statim manè facto c locem conscendi, ventis fluctibusque aduersus Willebrokam v ni: inde curru conducticio in vestram vrbem: sed sic serò, vt curru in currum fuerit transscendendum, si Louanium eo d vellem. En factum, quod rationi adsidet, non monstro. Dixi hoc satis est, & simul purgasse. A te quidem mi Bernarti,

Me nec Chimæræ spiritus igneæ
Diuellet vmquam:

n

nec alia vis aut fraus, ſecurus eius eſto. De nuptiis quod audiſti, ita eſt. domum meam ſera Venus intrauit, & ancilla viro iungitur grauior iam in annis. Hoc potiùs ſi non monſtrum, monſtellum dixeris: aut non dixeris, ſi noris ſexum. Nuptiæ eæ proximâ ſeptimanâ celebrandæ. ſi vis interuenire, licet, & gratus eris: ſi poſt venire, iam tempus dixi. In Boëtio videbo, & adminiculabor, quod copia temporis aut ingenij mei feret: & Verſiculos pro eo ecce habes. Sanè Verſiculos, inquies. quid refert? ipſi breues, tenues, ab animo tamen amplo largoq; ſunt; & hũc amabis. Ita vale cum tuâ tuisque. Louanij, XI. Kal. Octob. ∞. IↃCI.

IN BOETI CONSOLATIONEM A IANO BERNARTIO I. C. ET COGNATO ſuo illuſtratam & emendatam.

EN BOETIVS *ille, qui ſophorum*
In primis ſophus eſſe gloriatur:
Qui doctum nimis, & ſatis diſertum
Scriptum hoc edidit, omnium bonorum
Bonum iudicio. ſed id tenebras,
Æui aut ingenio ſuopte, habebat.
Quas BERNARTIVS *ille, flos meorum*
Belgarum pepulit; facemque claram
A ſe prætulit. hanc ſequére, quiſquis
Doctrinæ ſapientiæque cultor
Non audire, ſed eſſe, concupiſcis.

EPISTOLA C.

FRIDERICO TAVBMANNO, P.L.

TVNE ad me ſæpiùs? credere me par eſt, ſed & te mihi, vnas has vidiſſe: atque eas ſerotinas. nam Maio ſcriptę, hoc vltimo Septembri ad me venerunt. Nihil miri. rara per hæc tempora fides eſt, atque ea citra verba ferè conſiſtit. Illud miri, ſi veteri meo more & ingenio expers ego factus, tibi humaniſſimè prouocanti, & optimas noſtras artes profitenti, non reſpõderem,

aut communione affatus mei censerem indignum. Ah,fuge c
dere. non est mihi præligatum pectus, quod molle & affec
penetrabile gero : vtique in tales, qualem te sentio magis, quà
dico. Quid, quòd singulari iudicio,aut certè raro,Plautum n
strum amas? vel te ego ideò, vt alia absint. Nemo illum,que
non melior Musa & Phœbus. Persuades hoc ibi tuis? dic se
non solent,& vidi nouellæ eloquentię addictos,& qui magist
rum dictata vel oratiunculas, crederent

—— *Albano Musas in monte locutas.*

Scilicet imperitis tanti vitreum est, quanti margaretum. N
sapiamus, inter nos amemus, à me tibi promptum. Louan
IX. Kal. Octob. ∞. IↃCI.

F I N I S.

IVSTI LIPSI

EPISTOLARVM SELECTARVM CENTVRIA SECVNDA AD BELGAS.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.
cIɔ. Iɔc. v.
Cum Priuilegiis Cæsareo & Regio.

AD
ILLVSTRES DOMINOS
PRÆSIDEM
ET
SENATORES
Consilij PRINCIPVM sanctioris.

PISTOLAS has nec si mittere aliò vellem, possem; nec si possem, vellem. Certè non debeo, neque decet, eas quæ priuatim semel vobis missæ & velut consecratæ sunt, in aliud nomen & mancipium publicè transire. Pleræque enim harum ad te IOANNES RICHARDOTE Præses, te CHRISTOPHORE ASSONVILLI, vetustissime Senatorum, olim iuerunt: & nunc quoque

 desti-

deſtinatione meâ conſtanter pergun
Vt hoc non eſſet, an non dignitas &
ſplendor veſter me alliceret? qui in alt
illo culmine conſtituti, lucetis in Belg
câ, imò in Europâ; & Solis inſtar, com
municatis ſplendorem, ſi quis applica
ſe vobis, aut applicatis. Iam in patrian
merita, in Principes officia, nos deuin
ciunt, qui vel illam amamus, vel hos co
limus: eóq;, iure teſtimonia aut elogi
damus virtutis, prudentiæ, fidei: vtinam
pro voto noſtro, pro meritis veſtris, diu
turna! Quid priuatim de me dicam? in
quem ab annis decem, id eſt ex quo in
has patrias ſedes, Deo duce, reueni, non
benignitas ſolùm ſed beneficentia ve
ſtra apparuit: vt animo quàm ore po
tiùs promam, & paria vnâ re faciam, im
parem me non ſolutioni ſed profeſſio-
ni confitendo. Hoc velut publico præ-
conic

conio nunc facio: legant & credant, quiſquis hæc mea: vos vt tutelaria numina quædam habui, inter nubes & nimbos publicos, inter calumnias aut ſuſurros priuatos: denique quòd Genium meum & Muſarum propitiare, quòd in honeſto vtilique etiam alijs (ita ſpero, certè voueo) otio agere fuit, vobis adſcribo INCLYTI SENATORES, & inter vos duobus apicibus, quos nominaui. Nunc quoque in hac ipsâ EPISTOLARVM, id eſt ſimplicium ſermonum & cogitationum editione, vos adſpicio: date manum & præſidium, ſicubi opus: defendite, imò producite non tam me, quàm optimas artes: ſine quibus parùm ornata aut inſtructa reſp. vlla aut fuit vmquam, aut erit. Apud vos audacter dicimus, olim earumdem cultores, nunc patronos: nec ipſæ indignen-

tur ante omnes Mercurios aut Apolli-
nes vos adoptare. Facite, & hanc etiam
Academiam, veterem earum ſedem,
caram ſanctámque habete: ita vos Deus
magnos & felices, & conſilijs veſtris
Principes faciat, ſeruétque. Louanij, VII.
Kal. Mart. ∞. IↃCII.

INDEX

INDEX EPISTOLARVM CENTVRIÆ SECVNDÆ ad Belgas.

Iacobo

IVSTI

IVSTI LIPSI EPISTOLARVM SELECTARVM CENTVRIA SECVNDA AD BELGAS.

EPISTOLA I. *Brugas.*

I. LIPSIVS IANO LERNVTIO S. *dico.*

NIHIL audio. in ius ambula. At ſolam Epiſtolam debebas mihi? imò etiam carmen, ad Tacitum meum illuſtrandum nomine amico. Neglegis, & facis te ſubitò magnũ. An & tu Biturigas euocatus es? Moriar, niſi riſu ſolutus ſum in epiſtolâ amici cuiuſdam mei ſuper hoc Lacone. Iam neglego valetudinem, & abire Morboniam volo: ne videam, ne audiam iſta. Vos autem quid? an ſatis bellè in hoc bello? Ego in iſto Lugdunenſi otio conſeneſco. nec medicina vlla niſi à litteris: non iſtis amœnioribus, (luſoria hæc tela aduerſus Fortunam ſunt) ſed ab illis robuſtioribus. Philoſophiam dico. in quam me penetro: & quidem Stoïcam. Rides, & exſpectas, vt me videas? vultum non mutaui, ſed animum. Humanitas in nobis eadem, imò fortaſſè maior. Scio vnde iſta haurias, inquies: à Senecâ. Imò ab Epicteto & Arriano, quos in pectus penitum demiſi, & in animum. Incredibile eſt, quàm me in hac vitiorum hominumque colluuie iuuent. Taciti Commentarios videbitis breui; ſed dumtaxat volumen prius, id eſt Annales. Quæ tamen ratio maxima eſt. nam reliqua non habent eamdem obſcuritatem. Iudicia veſtra aut legam, aut coràm audiam. Vale. Lugduni, Prid. Kal. Ianuarij. Saluta vxorem à me, & meâ.

EPISTOLA II. *Leodicum.*

MARTINO DELRIO, *Presb. Soc. Jesu.*

MISERVM me & beatum, qui tam propè tibi adſum, nec adſum. Epiſtola tua afflictum & inualidum me recreat: quid ſpirans ille ſermo? quem breui, etiamſi omnia impediant, guſtabo. eò magis, quòd latere me video parùm bonâ fide. A Lampſonio hodie litteras plures. vnde ille ſcit? te quidem & tuos ſcio extra culpam. Sed cauſſa non eſt cur hîc quaſi ignotus hæream, & negſegam agere quæ neceſſariò mihi peragenda. Etſi de rebus in Batauiâ bona mihi ſpes eſt: ita vxoris induſtriȩ fido (cui ante diſceſſum omnia hæc iam mandata) & inprimis Deo, qui dux & auctor huius cõſilij diriget certò in bonum finem. A Batauis etiam ipſis cur, aut quid metuam? amant me & ægrè carent, fateor: ſed nos deuincti nemini mortalium ſumus in vnam horam. Itaque honeſtè & primo tempore miſſionem petam, conſtet modò mihi de tranſlatione rerum mearum, quas nolim equidem amiſſas. Et tamen ita ſit: perierint. quid tum? ego & optima illa pars mei ſalua. quod cùm erit, ita ſum affectus, vt ſpernam ex alto & rideam omnia hæc externa. Vt ij qui cum Rege aut Principe in aulâ verſantur, viliores res hominesq. faſtidiunt: ſic qui animum ad diuina applicant, tenuia hæc & humana. Nimis ea mihi nota, nec niſi ſuis pretijs apud me æſtimantur. Falſa gemmula puero aut ruſticulo poteſt imponere, gemmario mangoni numquam: tale eſt hîc. Non diu nimis viximus: ſed tamen abundè guſtauimus quidquid fellis aut mellis eſt in rebus humanis. & illud exſuperat. In vno Deo requies, & beatæ mentes quæ ſe applicant ad verè beatam æternamq. illam Mentem. Ego volo, & vt poſſim Deus me (ſpero) iuuabit, & tu quoque precibus tuis ſacris apud ipſum. P. Oranum ſæpiùs conuenio, & ſolatium ac conſilium ab eo, quamdiu hîc erit, mutuabor. O cur non etiam à te? ſed breui fiet, ſi Deus me in paucos modò dies ſeruat. Ille idem te, R. P. meo voto, vel Sibyllæ æuum. Spadanis Aquis; VI. Kal. Iun. ∞. IↃ. XCI.

EPISTOLA III.

DOMINICO LAMPSONIO *gaudium nuncio.*

QVOD illud? cuius cupiens maximè es: ego ad te venio. Bonâ fide? optimâ. Quando? * ἄνευ παρολκῆς καὶ ὑπερθέσεως (nisi quid humanitus) sub hebdomadis huius finem. Ergo sanus planè? inquies. non, sed quasi sanus. comedam, bibam, garriam vt vos sani. Mansurus hîc etiam aliquot dies eram, sed nescio quid rumor occultus * ὑποτονθορύζει de Prædonibus. Apage autem, mihi non lubet obtorto collo iterùm in Batauos. Denique si fontes isti * σωτηριώδεις, alibi in viciniâ ijs vtar. Nam hic infimus & paganus, transferri quaquauersum potest, & solet: illo autem vtor. Non quin alter famâ nobilior, superior ille inquam: sed hic vsu melior, mihi quidem. Ergo veniam, & siquid litterarum alicunde ad me; recipe, & serua nec transmitte. O quàm te vtor, siue abutor? sed excusatiùs, quòd libente. Apud sic amantem, sic amans, non peccat. Salue. Aquis, VII. Idus Iul. ∞. IↃ. XCI.

*sine morâ aut dilatione.

* mussitat.

* salutares.

EPISTOLA IV. *Tornacum.*

DIONYSIO VILLERIO *Cancell. & Canonico* S. D.

EST quod timui, profectò meas illas Spadanas non accepisti. Cur enim sileres? & in hoc epistolio, quod ad me recenter mittis, de meis verbũ nullum. Tamen leue damnũ est: atq; adeò non damnum, quia exemplar ecce ipsum remitto, vt constet tibi saltem de officio meo in te & adfectu. Decanum Santelium incolumem ad vos venisse, ego gaudeo. nam viæ quàm intutæ nũc passim sint, probè scio: qui tres totos menses, in longâ & difficili peregrinatione hac iactor. Cogita Lipsium, cogita Germaniam (per eam enim circumuagati sumus) & quid passus alter ab alterâ sit, non ignorabis. Deus tamen, dux auctorque nostri consilij, mirabiliter & præter spem, robur dedit; & huc deduxit, vbi nunc in otio & tranquillitate hæremus. Amicos hîc habemus complures, in ijs etiam Carondeletum, virum grauem, serium, & studijs ac tibi, atque vtroque nomine mihi amicum. Est & Lampsonius noster, lepidissimi ingenij senecio (talis iam vel inuitus audiet) Flandriæ vestræ ornamentum. Sunt plures, sed tibi, vt opi-

nor, ignoti: inter quos, & sæpiùs inter libros, tempus suauiter fallo. Quid si conuiuijs etiam interdum, vt cum Plauto meo dicam, diem comburimus? profectò fit, & sæpiùs quàm ego aut valetudo vellet. Quæ si tamen aliquo loco est, breui pariemus aliqua iamdiu nobis concepta. Alij enim aliâ re prodesse reip. possunt: hæc mea militia est. nec ingloriam, nec infructuosam eam censeam, si velut tubicen saltem excitem alios, stilo & voce, ad Virtutem & Doctrinam. Valetudo & imbecillitas nostra, &, si verum nomen vis, desidia, non plus possunt. Vale. Leodici. VI. Kal. Sept. ∞.IↃ.XCI.

EPISTOLA V. *Bruxellam.*

IOANNI RICHARDOTO, *Consiliario Regio intimo.*

IGNOTVM me ad te scribere, mirum fortasse sit; nisi omnibus nota humanitas tua, prudentia, virtus. Prior inuitat; reliquæ spondent, non ingratum tibi fore officium, quod ab affectu manat & cultu quodam tui. Eò minùs, quòd haud planè ignotum tibi me, litteris *Oudarti* Canonici, & *Hartij* Icti persuadeor: qui imò spem faciunt beniuolentiæ tuæ, & inclinantis in me affectus. Quod si ita est, adeò non pecco si scribam, vt peccem nisi scribam, & magis magisque beniuolentiam tuam mihi firmem: quod valdè fateor mihi esse in votis. Non ob ea tamen (dicam liberè) ob quæ vulgus: non enim ambimus ea quæ vulgus: sed quia amare & colere magnos viros virtutesq. soleo, sed ob ipsos. Hoc ita esse, facilè nosces, cùm interiùs me nosces. cui rei occasio aliquando fortassè erit (ego spero & opto) cùm propior vobis, ipsum me tibi sistam, & sermone testificabor, quæ nunc scripto. Nam Batauos, Deo duce, tandem deserui: verè Deo duce, quia & ipsi inuiti me dimiserunt, & mihi in viâ lõginquâ incommoda & discrimina varia obiecta, quæ illo tutore euasi. Sum nunc in Spadanis aquis, valetudinis caussâ: & hærebo hîc, aut in viciniâ, aliquamdiu; tum quia vxor etiam nunc in Batauis, quam exspecto, tum quia nobis qui ex hostico venimus (etsi reuera nũc & semper amicis) non tutus in patriam sine Diplomate regressus. Mihi si quâ tali re opus (vide fiduciam) ad te, vir Amplissime, audacter ibo, & auctoritatem tuam auxiliarem sumam, conscius

ſcius mihi animi in te; qui eſt & erit æternùm deuotus. Aquis Spadanis, IX. Kal. Iulij. ∞. IↃ. XCII.

EPISTOLA VI. *Mechliniam.*

IOANNI BERNARTIO.

STVDIVM tuum & affectus iam olim mihi nota, magis ſe aſſerunt & oſtendunt in poſtremâ epiſtolâ tuâ, & adiuncto ſcripto. Qui magis te potes meum oſtendere, quàm quòd pro me ſubis diſcrimen, & arma capis in proteruũ illum hoſtem? Amo, & meminero ſemper huius affectus: ſed quo vno cõtentus nunc ſum, rem mi Bernarti & pugnam nolo. Meum exemplum vide, qui omne hoc tempus ſilui: non rei, ſtili, aut ingenij inopiâ, ſed animi quodam decreto, & quia ſic magis decebat, atq; adeò expediebat. Turpe nobis commoueri & conuerti ad eiuſmodi inclamatiunculas: & ſi fecero, quid enincam? Cauſſa mea facilis apud bonos & æquos eſt, & tribus verbis poteſt peragi: apud iſtos qui malâ libidine nos incurrunt, numquam me probabo. Contraſcribi hoc quęrunt, vt iterùm poſſint contraſcribere, & vt bella ſcilicet hęc pugna ſpectetur, Lipſius compoſitus cum Domanno. Amplius. vitam eiuſmodi libellis & famam damus, ſi reſpondemus: ſolitarij per ſe corruunt. Olim quàm multi in magnos viros, atque adeò à magnis etiam viris, libelli eiuſmodi editi ſunt? cedo vnum, non habebis. Pereunt ſcilicet in flore hæc talia, & in Famæ templo non dedicantur improba & petulca monumenta. Credo à Demoſthene ſcriptum:* Διαβολὴ καιρῷ μὲν ἰσχυρὰν ἐργάζεται τοῖς ἀκέουσι τὴν ὑπόληψιν, χρόνῳ δὲ πάντων ἀσθενεστέρα γίνεται. Itaque, hoc vindice, Tempore inquam; nos vtemur. In me aut in mea incurrant: quicquid ego aut illa ſumus tempus aperiet, & tunc magis cùm non ero. *Suum cuique decus poſteritas rependet.* De illo hactenus: nunc de meâ ſede, quam Louanium eſſe gratularis & exſultas. Atque ego mi Bernarti libens & alacer eò veni, ſed pænè cecidi animo cùm tam tractam & collapſam eam vidi. Heu, vbi vetus illa mea es? vix agnoſco eius vmbram. Tamen ſi aliqua quies hîc aut ſecuritas, poteſt reſurgere, opinione etiam celeriùs, quia vt ait Lyricus,

Ὠκεῖα δ' ἐπειγομένων θεῶν πρᾶξις, ὁδοί τε βραχεῖαι.

* *Calũnia in occaſione apud audientes valet, tempore infirmatur.*

Certè diuinus fauor & tuitio palàm in hanc vrbem: & speramus porrò fore. Tu cùm veneris, me pro opinione tuâ reperies, imò supra opinionem, comem in tui similes & volentem. Amo bona & amabilia ista ingenia, & infundere ego in ea pronus, siquid melioris nectaris infudit nobis Deus. Veni & experire. Louanij, VIII. Kal. Sept. ∞ .IↃ.XCII.
Oudartum, si illîc est, animitùs saluto, ad quem ante dies paucos scripsi. Ipsum interiorem Oudartum noui, corticem tamen & velamentum eius velim etiam videre.

EPISTOLA VII. *Leodicum.*

IACOBO CARONDELETO, *Canonico & Cancellario* S. D.

EPISTOLA hac testor memoriam tui, vix aliud. Quid enim scribam? mea sunt, vt solent, in quiete & studijs: nisi quòd publicè etiam legere ante paucos dies cœpimus, nec sine fauore iuuentutis. Quæ aliqua hîc, non nimis frequens tamen, ob metum magis quàm ob mala quæ circumstant. Nam reipsâ quieti, & tuti etiam videmur: homines cogitationes longiùs iaciunt, & prudentiam putant, timere non timenda. Præfectum nostrum obijsse, iamdiu auditum haud dubiè vobis: nec euênit illi hoc Platonis, * ἐν εὐφημίᾳ τελευτᾶν. Multi de illo multa: & audaciùs lacerant iam defunctum. An iure, nescio; & solet hoc euenire, vt miseriæ maledicentia plerumque sit adiuncta. Supplicatio hodie publicè hîc habita, ob felicia auspicia noui Gubernatoris. Deus audiat: solatio valdè egemus. Bonus de eo sermo est: quis tamen ipse, aut quo ingenio, haud firmiter adhuc scimus. Sunt qui in tempus modò præfuturum eum dicant, & donec adueniat filia Regis, vxor Sabaudi. Non nouum, vt scis, Belgis * γυναικοκρατεῖσθαι. De rebus Galliæ aut Pannoniæ (nam & illinc metus) si quid habes, gratum si participas. Vale. Louanij, postrid. Non. Decemb. ∞. IↃ. XCII.

*in bonâ famâ mori.

* à feminis regi.

EPISTOLA VIII. *Bruxellam.*

GVILIELMO ASSONVILLIO, CHRISTOPHORI F. S. D.

AVIDIS oculis epistolam tuam legi, non solùm quia magni affectus in me testem, sed magis quia studium ardoremq; tuum præferebat in virtutem & doctrinam. Sunt ij sanè gradus ad ve-

ad veram gloriam: nec aliunde exempla, quàm à domo tuâ petas. Vides illustrem parentem, iamdiu inter patriæ decora, imò fulcra: & tu quandoque eris, si viam quam inisti, firmo pede calcas. Ante biennium, cùm in Batauiâ etiam essem, venit in manus Oratio tua, publicè in hac vrbe dicta; testis & non fallax argumentum cùm studij tui in optimis artibus, tum progressus. Et adiunxisti iuris etiam prudentiam, necessarium futuro gubernatori reip. instrumentum. Itaque (vt ad epistolam tuam veniam) quòd reditum mihi in patriam gratularis, sed sortem tuam doles, quòd me non audias: alterum admitto, alterum minimè. quid enim meâ, aut alterius auditione tibi opus, qui iam quasi fastigium imposuisti ædificio huic doctrinarum? Non quin discenda tibi aliqua supersint (eius rei, quamdiu viuimus, numquam inopia) sed quia id quod reliquum est, per te potes addere, & expolire. Ego quidem initium lectionum mearum breui cogitabam facere, idque in historijs. Faxit Deus, vt cum bono huius scholæ, & audientium fructu. Certè quod ad scholam, iacentem & squalidam eam repperi, & longè aliâ facie quàm reliqui. Sed potens est Deus exsuscitare, præsertim si aula & magnates etiam adnitentur: inter quos illustris parens tuus plurimum potest. Cui vt affectum meum nuncies, & cultum omnem à me deferas, seriò te rogo. Ego id coràm aliquando facturus sum, si viuo: & cùm primùm Bruxella mea me habebit, pulsabo fores, & limen vestrum nouus salutator accedam. Dum id fiat, amemus inter nos, Vir nobilis, eò puriùs, quia sola interna nos iungunt. Vale. Louanij, Prid. Idus Nouemb. ∞. IƆ. XCII.

EPISTOLA IX.

OTHONI HARTIO I^cto S. D.

PVER tuus, vt prisci loquebantur, vt nos hodie, minister aut famulus, apud me fuit, salutem dixit, quam repono breui scripto. Aliud profectò in re meâ non est, nisi me totum esse in priscâ ROMANA MILITIA, ô quàm diuersâ ab hac nostrâ! Iuuat & pascor occupatione, ita multa reperio prudentiæ, imò acuminis plena. Mihi crede mi Harti (etsi quid apud te affirmem, talium iamdiu gnarum?) sed mihi crede, in omni genere viri illi fuerunt,

fuerunt, cuiusmodi nec voto nos simus. Pudet & piget, cùm flagitia ista audio nostrorum, & video. Nam & video quoque, cùm hàc scilicet iter habent. Quæ agmina ista, crebra non calonibus, sed fœminis? quas aliquis ambigat plures, an viros, esse dicat. Erneste alter vbi es? veni, vt sit quò venias. Nam profectò, per hunc statum, vix est vt diu stemus. Neque ego culpo qui rebus præsunt, nec possum aut debeo: aliunde fortasse culpa est: vndeunde tamen, apud nos est pœna. Sanè prudentes, & qui in futurum prospiciunt, negabunt hunc ægrum diu spirare posse, sine celeri medicinâ. Sed hæc apud te: in calamum venerunt, alioqui minimè querulo, aut talium sermonum. Mihi viuo, cum paucis loquor; & si loquor, de publicis rarò, nec cũ affectu. Vide quàm Tranquillitati studeam; publicè breui Senecæ hoc argumento & titulo libros sum lecturus. Vtinam alijs imprimam, quod in parte contigit mihi. Tu vale mi Harti, semper noster. Ad Vvvenum nostrum si scribis, salutem adscribe, & gratulari me vtriq; vestrûm dicito, in victoriâ hâc apud multos inopinatâ. De *Scorzæ* te loquor. O triumphum vestrum, in lauro, an in litterâ detractâ? Louanij, XII. Kal. Ian. ∞. IↃ. XCIII.

EPISTOLA X. *Bruxellam.*

CHRISTOPHORO ASSONVILLIO, *Consiliario Regio intimo.*

BENIVOLENTIA & affectus, quo me nuper excepisti, nec verbis tantùm, sed toto pectoris, vt sic dicam, sinu, impulit vt ad te scriberem: etiamsi alia caussa scribendi non esset. An non hæc satis iusta, agnoscere quid debeam, & gratitudinem si non re exhibere, stilo & verbis offerre? Quod equidem facio, sic ex animo, vt magis non possim: & scit ille qui interiora hæc nostra videt & arbitratur. Vtinam manare aliquid à me possit, non dicam vtile tibi (id non potest) sed gratum & acceptum! non libenter solùm, sed auidè id facerem. & quî scio, an non occasio erit? imò erit, si Deus vitam & valetudinem mihi dat, & concedit per partes efficere, quæ pluscula concepi. Tibi Amp. D. (quod vnum hoc litterario affatu volui) obnoxium & addictum me defero, futurus admirator & cultor tuus æternùm. Louanij, Nonis Nouembris. ∞. IↃ. XCIII.

EPI-

EPISTOLA XI. *Leodicum.*

PETRO ORANO I[ct]o.

Ecce & meam tertiam. quid obloqueris? erro, & calculum reuoco, eſt quarta. Nec ego reſponſum tuum exſpecto, ſed præuenio; & quaſi per voluptatem tecum loquor. Ita eſt. delectas me cùm in mente ruminor, cùm ſtilo alloquor, magis & maximè cùm ſermone. Malè prædonibus, malè fautoribus, per quos ad vos non licet. Si ſcias qui vir nunc ſim? paria tecum poſſim vel ad menſam: idque etiam in conuiuio meridiano. Nam de veſpertino, iam olim te vici. Sed faxit Deus, vt præſens videas, ſiue in meâ domo, ſiue in tuâ. Atque vtinam, vtinam, illud fiat! quis ſcit ecquid proxima æſtas dabit? hæc quidem Regi & reip. parùm felix, & quod ſequitur, parùm læta bonis: etſi nos tamen ſeponimus curas & abijcimus, idque decreto. Vt flores quoſdam eſſe ſcimus, qui non niſi ad ſolem ſe vertunt: ſic nos mentem à nubilis iſtis auertimus, vel ad diuina, vel ad amœna. Inter amœna, ſcis litteras noſtras eſſe, in quibus pangimus quod non deleat hæc ætas atque alia, ſi peragere nobis datum quæ iam cœpta. Sed priuatim etiam turbamur: & neſcio quis (ita nunciant) à Germaniâ iterùm minitatur. Per fidem Orane, quieto mihi, qui neminem inquietaui, eſſe non licet? Quæ hæc æui proteruia, & licentia eſt? Clamem iure cum poëtâ:

* Ἤδη νῦν αἰδὼς μὲν ἐν ἀνθρώποισιν ὄλωλεν.
Αὐτὰρ ἀναίδεια γαῖαν ἐπιστρέφεται.

Sed illi faciant, non ego deterior, imò nec obſcurior. quin vt ſtellæ in cælo per ipſas tenebras fulgent; ſic noſtra fama per obſtantes has nubes. Louanij, prid. Kal. Sept. ∞. Iↄ. XCIII.

* *Nũc certè pudor in mortalibus eſt exſtinctus, Terrarum improbitas occupat imperium.*

EPISTOLA XII. *Bruxellam.*

IOANNI BERNARTIO I[ct]o.

Me venire ad tua ſollennia, commune noſtrum votum eſt: ſed hoc tantùm. A Kalendis huius anni noui (malũ auſpicium) morbus & domus me habuit: extra quam pedem non poſui, ne ſacrorum quidem cauſſâ. Itaque nec tu venire me velis, ſi me amas: & ſcio amas. Carmen tamen aliquod mitto, quod

in remissiore morbo panxi dicam, an effudi? Res dicet: sed qualecumque, debui, volui, & pro viribus feci. Vale mi amice, & cùm hæc leges, fortasse iam cognate. Louanij, XVII. Kal. Febr. ∞.IↃ.XCIIII.

IN NVPTIAS
IANI BERNARTI I. C.
ET
CATHARINÆ BREVGELIÆ
Gratulatorium.

PIERIDES *quondam cultæ mihi, verba præite*
Versibus, & liquidum defundite gutture carmen.
Musa Venusque volunt. iubet altera, & altera Diua:
Musa quidem studiosa viri, Venus ipsa puellæ,
Quîs nunc sollennes thalamos Hymenæe parasti.
Nam venit illa dies Parcarum condita fausto
Vellere, quo IANVS CATHARINAQVE *fœdera iungent,*
Fœdera perpetuùm mansura, manentibus ipsis.
Quæ nullæ possint violare aut soluere luces,
Quæ nullæ possint violare aut soluere noctes,
Excipio te NOX *æternùm continuanda.*
Surge, age, mi Vates, Musarum cultor, & idem
Eunomiæ, ac voti tandem satiare petiti.
Illa tua est. curas licet & suspiria ponas,
Fræna momordit amans, subijtque iugalia vincla.
Talis in Eurydices complexus Thracius Orpheus
Venit, & exstinxit quos suspirauerat ignes,
Molliter alternis & carmen & oscula pangens.
O iuuenis, cui Dij certatim dona tulerunt
Nascenti, crescenti, ad culmina conscendenti
Fortunæ! & tantùm Liuor neget. En tibi Iuno
Quàm faueat, qualem dederit, qualique parente!
BREVGELIVS *pater est, iuris legumque peritus*

Arbiter, & magni pars idem magna Senatus:
Vir quo nec Probitas probior, nec iustior ipsa
Iustitia; & Græco par Romanoque Catoni.
At tu Virgo etiam, stirps ô mea, tu quoque gaude,
Iam tali iungenda viro. quem Musa benigno
Excepit fouitque sinu: quem Iuppiter, omnes
Corporis atque animi dotes largitus, honestat.
Hoc fruere, & stantes vitis velut implicat vlmos
Auxilium fulcrumque sibi, complexa maritum
Stringe. licet tenerum nunc ablegare Pudorem:
Lex, ritus, materque volunt. ô mihi coràm
Hæc fari, & tenui fas instillare susurro!
Fata negant: aliter te sponse & sponsa viderem.
Te quoque, qui nostris spes vnica & vltima rebus
ERNESTE *Austriadum properas, decus: alma deorum*
Progenies, idemque deos aliquando dature,
Omina ni nostræ docuerunt vana sorores.
Sed propera. ventis feruet mare, mergitur vndis
Hæc ratis, atque omnis laterum compago fatiscit,
Ni veniens, nimbosque fugas solemque reducis,
Cumque tuo ZEPHYRO *iam spiras mitior* AVSTER.

EPISTOLA XIII.

CHRISTOPHORO ASSONVILLIO, *Consiliario Regio.*

MVNVSCVLVM meum ad te venire sine litteris nolui, quibus missitandis occasionem iamdiu quæro. Non enim è sermone solùm aliorum, sed coràm ipse cognoui affectum in me tuum, & honesta de me iudicia: quibus vt par sim, opto magis quàm spero. Sed profectò vt aliquid tamen possimus, fulcro & alleuatione vestrûm talium indigemus. & vt vitis iacet, nec fructum fert, nisi ad stipitem aut arborem applicita: vix etiam nos, nisi gratiâ & fauore vestro subnixi. Quem contigisse mihi vt gaudeo, ita vt retineam nitar: & dabo operam, pro ingenij huius viribus, vt si quid dotium à magno illo Deo accepi, id refundam in publicum bonum. Nunc peto, vt libellum hunc, Amplissime Domine, non vt munus, sed vt animi mei pignus

 accipias;

accipias; qui virtutibus tuis & meritis in patriam debet, & iamnunc vouet, omnem cultum. Louanij, poſtrid. Kalend. Febr. ∞. IↃ. XCIIII.

EPISTOLA XIV. *Leodicum.*

IACOBO CARONDELETO *V. R. & N.*

CVM nuper aderas, parùm commoda valetudo mihi erat, eoq. ſermo parùm fortaſſe liberalis, etſi tempus etiam excludebat. nam tu properabas. Alioqui iuuiſſet profectò horas aliquot tecum abſumere, qui rarò hîc video amicos melioris illius animi & ſortis. Siqui ad nos, ferè ab Aulâ ſunt: quam ſcito non eſſe Franciſci regis aut Alphonſi. Interdum aliquot exteri, ſed rari ob has turbas. Veneti non ceſſant me non dicam compellare ſed pænè compellere. ita litteris alijs alijsque vrgent, etſi palàm & ſine exceptione negaui. Faciunt idem Mediolanenſes & Senatus ibi regius, ſcribente pro ijs Ioh. Baptiſtâ Sacco, viro mehercules docto. Sed quid? ſors mea eſt, credo, hîc quieſcere, & fortaſſis vileſcere. nam pretium mihi, quid mihi? imò omnibus artibus noſtris eſſe apud eos qui præſunt, magnum haud dicam. Iuuentus tamen & qui hîc in ſtudijs, amant, & ſpero ij omnes, qui honeſta. Tu inter eos es, & perſeuera. Louanij, poſtrid. Id. Iul. ∞. IↃ. XCIIII.

EPISTOLA XV.

IACOBO VARICIO, J^to S. D.

EX epiſtolâ tuâ, mi Varici, affectum tuum in me liquidò & certò cognoui; illud quod ſcribis, incertò. Significas enim magis, quàm promis: & vt ego verum fatear, nullum munus noui, cui idoneum me vel mores, vel valetudo reddant. Ad publica eam? ingenio & iudicio abhorreo. & ſi hoc non eſſet, quis mediocriter ſapiens vellet, hoc rerum ſtatu? Quæ facies ac forma rerum ſit, vides: ambitionis, confuſionis, corruptionis pleraque plena: ego inter iſta iacter tiro & rudis, & conſilio fortaſſe aut iudicio, quàm animo melior? Scis enim mollem mihi frontem eſſe; videre & dicere magis vera, quàm contentè aſſerere: quæ omnia

nia aliena ab aulâ, & moribus hodiernis sunt. cùm vix sapientia in pretio, nisi quæ pompam & colorem habet; imò etiam, quæ duritiam aut impudentiam habet. Alia multa sunt, quæ auocant. inprimis quietis studium, & amata mihi semper expers publicæ priuatæque curæ tranquillitas. Quid studia nostra, & Musæ? ibunt ad fasces & purpuram? id est, iacebunt aut peribunt inter ciuiles strepitus, aut splendores? Atqui & hac parte vtiles esse Reipub. possumus, & iam fuimus: nec malè olim, qui fecere duplicem remp. Paruam & Magnam. illam cuique genti propriam, vt Romanorum, Atheniensium, Belgarum: hanc communem omnium mortalium, id est orbem ipsum. Ecce ad paruas respublicas quàm multi admouentur, aut adspirant? ijdem illam, & sese per eam, iuuant? Magnam haud æquè multi: & salutaria præcepta aut consilia, quæ non præsentibus solùm, sed posteris, non iuxtà modò positis, sed longinquis & exteris prosint, haud omnium in voto aut manu est dare. Stilo pangimus, quod hęc & alia ætas legat, Principes & ciues formamus: & partem reip. nónne tangimus? ô negotiosum hoc otium, cuius fructus per homines & ætates spargitur, & quo vsui alijs sumus, etiam cùm non sumus! Mentem meam vides, nec facilè dimouebor, nisi aut euidens patriæ vtilitas (quod vix credam) aut imperium & vis cogant. Quidquid sit, pòst audiero: tu quidem fidem silentij nihil violasti, qui hoc tantùm indicasti, aliquid de me agi. Excitasti me vt paratiór sim & munitior, si quid petetur; & officium amici fecisti, quem esse te scio, & me quoque tibi vicissim non ignoras. Vale mi Varici. Louanij, IV. Kalend. Octob. ∞. IↃ. XCIV.

EPISTOLA XVI. *Aquasgrani.*

IOANNI VIVIANO S. D.

BINIS me occupas, quid excusem nisi quòd occupatum? Toti enim in MILITIA edendâ eramus, & Typographus vrgebat, cui damno sit vel leuis mora. Vt igitur oculi, etsi agiles, supera & infera simul non aspiciunt: sic nec ista mens dat se vno tempore ad diuersa. Poteram leuiter & breuiter respondere, fateor: sed tuæ aliquid etiam poscebant. Prius quidem abscisè ne-

gandum, de responsione super meo Stilo. Iráne hoc argumento? itánc illi, qui nisi quòd nomen meum præscribit, nihil in me, vix de me, dicit? Risi, cùm legi, adfatim: etiam te, si petere hoc seriò imbibisti. Et quid dicam? me & mea laudem? hoc necessum est, neque aliter excusem. Atqui nisi æuum, & tacitus iudiciorum consensus hoc facit; frustrà omnis conatus huius sim ego. Loquar, sileam: si Genium & Venerem scripta mea habent, viuent. si non, eant iamnunc, quò Volusi olim annales. At calumnias ferre, graue est: & ferendo, alias inuitas. Ego contrà censeo. nec graue esse animo persuaso & destinato: & vbi consilium hoc & robur esse, non frigus aut conscientiam vident, ipsi aut sustinent se, aut mutant. Mihi crede. aranearum telæ sunt omnes isti calumniarum contextus: minuta animalia inhærent, fortiora spernunt & perrumpunt. Itaque omittamus, non quidem cum Homerico Achille,

Θυμὸν ἐνὶ στήθεσσι φίλον δαμάσαντες ἀνάγκῃ:

non, inquam, *necessitate animum vincentes*, sed ipso animo, id est ratione. Alterum, quod petebas, erat de Ciceronis loco an locis. & adhęsisse me fateor: sed nunc denique videor expedisse. Erant isti, è libro VII. ad Attic. epist. XV. *Pompeius ad legiones Actianas profectus est.* Iterùm epist. XX. *Cnæus Luceriæ esse dicebatur, adire cohortes legionum Actianarum non firmißimarum.* Quæris, quæ istæ *legiones Actianæ*? Non ab Actio Varo, aut Actio Peligno: qui Auxini & Sulmone cohortes habuerant: sed cohortes, non legiones, atque illas subitò scriptas, & ante hoc tempus dilapsas, aut ad Cæsarem transgressas. Ex ipso Cæsare discas. Quæ ergo? nusquam ego reperi, sed emendatiunculam suggero, *Appianas.* Nam intellegit profectò duas illas legiones, quæ à Cæsare per speciem belli Parthici abductæ, & Pompeio traditæ, circum Luceriam hærebant. Eę veteranæ. & ideò (vt idem Cicero) *omnis spes in duabus penè inuidiosè retentis legiunculis.* Eæ circa Luceriam, aut in ipsâ. Lucanus, lib. II.

—— commissæ deseris arcem
Scipio Luceriæ. quamquam fortißima pubes
His sedeat castris, iampridem Cæsaris armis
Parthorum seducta metu.

Ita ibi legendum, non *Nuceriæ* (quod editur) & res & meliores

libri

libri dicunt. Sed quare *Appianæ* iſtæ? Plutarchus dicet: πρὸς δὲ τούτοις Ἄππιος ἀφίκετο κομίζων ἐκ γαλατίας ἣν ἔχρησε Πομπήϊος Καίσαρι στρατίαν: *Præterea Appius redierat, è Galliâ adducens legiones, quas Pompeius Cæſari vtendas dederat*. Sunt iſtæ duæ: & res ex Hirtio, Cæſare ipſo, alijsque nota. *Appianæ* igitur à Legato ſuo dictæ: ſicut paſſim illo æuo *Africanæ, Fabianæ, Varronianæ*. Mihi ſic viſum: quid tibi? reſcribe. Louanij, XII. Kal. IIxbres. ∞. IↃ. XCIV.

EPISTOLA XVII. *Bruxellam.*

IOH. BOISOTO S. D.

DVO me tenuerunt, quò minùs gratias adhuc egerim, pro florum munere ad me miſſo, Pudor & Occupatio. Ille non iniuſtus, aut ruſticus. quid enim rebus tuis toties reponerem nuda verba? & mallem habere etiam gratias, quàm agere, ſi fortuna mea aut occaſio ferret. Quid tamen eſt? ſcio magno animo te hæc dare, nec in aliam ſpem gratiæ, quàm hanc, quam fideliter reddo. In animo beneficium tuum repono, & illâ parte omnes mortales gratitudine laceſſo. Cauſſa altera ſilentij, Occupatio. Ab ædificio hoc me non explico, & video Dædali labyrinthum eſſe, & mihi quoq; opus tandem fore Theſeo. Sed quo? qui non filum, ſed aurum præferat, nec Minotaurum, ſed nomina noſtra occidat. Arculæ quidem noſtræ venimus ad fundum. Sed terrenus aliquis Iupiter nos iuuabit, & impluet aureum imbrem. Extra ioca, fortiter & cum fiduciâ ædifico, quod in vacillante hoc ſtatu rerum multi mirantur. Sed illi parùm ſciunt, quàm iſta me non alligent: quæ ego habeo, non habeor, & cùm opus eſt relinquo. Reuerà tempora dura & ferrea: & hoc magis occupatiunculæ aut delectatiunculæ quærendæ, quæ auocent aut ſolentur. Sed inter eas litteræ noſtræ eminët, interiores etiam illæ & philoſophicæ, quas ſeriò tracto. Addo hortulos, & eâ parte nihil nego me eſſe in caſtris Epicuri. Tu noſter hîc imperator, & cui Cluſius ipſe dexterum locum cedat. Nam hortum eius Francofurti vidi, & ſcio tuum ab omnibus copijs inſtructiorem. Fruere longùm, mi Boiſote, & ſtudioſo tuo otio, & beato cælibatu. Louanij, poſtrid. Nonas Nouemb. ∞. IↃ. XCIV.

EPI-

EPISTOLA XVIII.

CHRISTOPHORO ASSONVILLIO, *Consiliario Regio.*

AFFECTVS in me tuus impellit (affatim mihi notus) vt consortem te habeam consilij, quod summam rem meam tangit. Consortem? imò etiam arbitrum, & in alterutram partem adiutorem. Res breuiter ita est. Pænè triennium hîc iam egi, in exiguo stipendio, & quod alendo mihi non fuerit, nisi vetus parcimonia aliquid suppeditasset. Non dissimulo, sperasse me vt à maximo Rege nostro subsidij aliquid acciperem, & ad stipendium, quod Ordines subministrant, additamenti. Nihil est factum, temporum haud dubiè culpâ (nec aliter interpretor) quæ turbida & militaria, vix patiuntur pretium aliquod nobis esse, aut artibus his pacatis. Intereà tamen constanter perseueraui, & vocationes etiam aliquot à magno Dynastâ Etruriæ, Venetis, Summo ipso Pontifice, reieci aut spreui, spe mutationis semper, & meliorum. Nunc cùm id non fiat, imò in peius ire res videantur; nemo impudentem me arbitrabitur, vt opinor, aut intempestiuum, si de rebus meis ad vos proceres, & capita consilij Regij, referam, & seriò petam aliquid aut tribui mihi, aut permitti. Tribui dico, si mansio mea hîc placet. alendus enim sum, & id, pro conditione ac studijs nostris, honestè. Si id fit; ecce me, vocent orbis Principes in ipsas insulas beatas; figo pedem, nec turbæ aut procellæ à Rege meo aut patriâ abducent. Si tamen non, & necessitates publicæ largitionem aliquam non ferunt; benignè equidem interpretor, nec reiectum me censebo, sed dilatum. Sed tum est, quod velim mihi permitti. nempe, vt cùm aliò etiamnunc inuiter, idq; in locum pietati & studijs amicum, & Regi non alienum (Bononia enim est) rogo, inquam, vt cum bonâ gratiâ agere & pacisci mihi cum illis liceat, saltem in paucos aliquot annos. Nam bonâ fide, cùm turbæ istæ resederint, si patria etiam tum me requirit aut desiderat; is respectus & cultus meus in Regem & illam est, vt omissis omnibus sim venturus. Ampl^me^ Domine, æquum me petere, spero in animo tuo tibi dices. Quod si ita censes; tum illud pro magno beneficio mihi adde, vt ne diu anceps & incertus sententiæ vestræ hæream: ne occasiones mihi prouectionis (quæ præcipites esse solent) elabantur.

bantur. Addo etiam verecundè, vt si decernere aliquid & addere Ma^tas mihi Regia volet, solutio ne ardua & incerta sit. quod nobis studiosis, & qui ad legem viuimus, quàm molestum sit, contigit mihi etiam in stipendio isto Ordinum experiri. Scripsi de hac re (sed breuiùs & minùs fortassè expressè) ad Præsidem Vander-Burchium: cum quo si putabis communicandum aliquid, me volente fiet, qui totam hanc rem prudentię & beneuolentiæ tuæ gubernandam permitto. In animo meo iamdiu ita sensi, ex animo te mihi amicum esse, & me tibi fidum clientem. N^me & Amp^me D. opto diu saluum te Regi, Reip. & nobis. Louanij, v. Kal. Mart. ∞. IↃ. XCV.

EPISTOLA XIX.

IOANNI RICHARDOTO, *Consiliario intimo Regio.*

ETSI verecundia, & pænè religio mihi est, interpellare te, vel in grauissimis curis tuis, vel in luctu, qui te nuper cepit: tamen cùm amici identidem peterent iterùm commendatiunculam, in negotio N.N. qui lectionem publicam hîc ambit: non potui non refricare memoriam commendationis veteris, & testimonij quod de illo dedi: & dedi ex vero, certè ex intimo animi mei sensu. Vir moribus compositissimus est, doctrinâ variâ, non iuris tantùm, egregius: atque ego ex re Academiæ & iuuentutis censeam, talem promoueri. Sed enim cùm calamum sumpsi & fiduciam scribendi, cur non etiam breuiter, in hoc luctu tuo alloquendi & solādi? In quo si tarda aut superuacua mea cura sit; velim & optem: atque hoc vnum tamen assequar, vt animum & cultum meum tibi probem. Amisisti vxorem optimam, diu vitæ & tori consortem, tot liberorum parentem: vulnus eò tibi grauius, quò magis à domo in Rempublicam virtus & fortuna tua te traxit. Curæ, quæ diuisæ anteà erant, in vnum incumbunt, &

Tota domus cœpit nunc onus esse tuum.

Quid tamen est? subsidium à te, & ab animo tuo, tibi petēdum; illo animo ad magna nato, ad omnem prudentiam à doctrinâ & vsu facto. Quid te talem virum communis legis admoneam, quæ nascentibus dicta est, mori? & incertò quidem mori, limite

aut termino nullo nobis fixo,nisi quem Deus in tabulis proui dentiæ suæ scripsit. Tua igitur obiit: sed, quod omnes factur sumus,fecit; & quàm multos in spatio & cursu ipso vitæ superauit? Non in auspiciis matrimonij,& in crudo statim amore erepta tibi est: sed suauiter diu conuixit,solatia dedit, etiam post te & illam mansura. Respice florentissimam familiam tuam (& diu talis sit,precor) quomodo non viuere eam putabis, è cuius sinu & sanguine tot viuunt? Propone tibi ora quorumdam: non dubito quin imago & vultus etiam maternus in iis spirent. At enim hoc ipsum dolorem auget,liberos videre altero fulcro orbos,& quibus suauissimum illud nomē iam perijt *Matris*. Apud vulgum ita sit: te verò excitet.& amor in mortuam,caritas in viuos iubeat,animum attollere ad eos attollendos. Te intuentur,à te pendent: nec luctui solùm iis luctus tuus est,sed cladi,si iaces. Sed non conuenit in te hoc verbum,quem ratio,scio erigit; tum etiam publici aspectus,vt priuatos iam omittam. En in summo Patriæ consilio te summus noster Rex constituit, columen es & tutela(verè profiteor)apud nos rerum: tu luctui te dabis, id est Regi & rebus subduces? Non facies. sed vt magni illi viri olim, in media negotia ibis,& solatium ex ipsis petes. Tiberium Principem legimus,vnico filio Druso orbatum, tanti Imperij destinato successore,eâ firmitudine animi fuisse,vt defuncto necdum sepulto,curiam sit ingressus: Rempublicam scilicet velut filiam amplexus,& in eâ conquiescens. Huc te voco. Non sunt viro politico,& ad bonum publicum nato,digniora solatia,quàm quæ actio suppeditat: & apud alios vincendus rationibus aut die dolor est,apud hunc mole negotiorum obruendus. Philosophia id ipsum suadet, abducere animum à cogitatione & solitudine: quæ duæ velut nutrices sunt dolorum. Vt ij qui amore laborant, fugiunt & peregrinatione excutiunt affectum: sic qui dolore, vtiliter se abducant. Ipsa loca illa vitanda sunt,quæ memoriam aut desiderium excitent: & exigua sæpè punctura cicatricem rupit, iam coëuntē. Sed quid ego hæc? prudentia tua super omnem nostram est: nec Deus siuerit, vt obnubilet eā & subducat dolor. Ego eumdem Deum precor, à quo verū robur & fortitudo, vt te Amp. & Nob[me] D. magis magisq; erigat, firmū valentemq; Patriæ,tuis,& nobis reddat. Louanij,XII. Kal. Decēb. ∞.IↃ.XCV.

EPI-

EPISTOLA XX. *Leodicum.*

IACOBO CARONDELETO *V. R. & N.*

EXCVSAS raritatem ſcriptionis, & ſum ego in eâdem culpâ, ſi tamen culpa. Sed tu cauſſam pro vtroque agis, & certè hoc mihi probas, litteras planè vacuas rerum & inanes eſſe haud debere. Interdum tamen vel ſalutationis obſequium libandum tibi à me, hoc fateor: vel eo fine, vt tibi probem veterem illum me eſſe, id eſt tui amantem & colentem. Fiet magis ſeriò publicè in libris POLIORCETICΩN, in quibus ſermonis tibi partes, cum Billeheo, Furio, Orano, Lampſonio: nec quidquam editionem moratur, præter meam præſentiam, qui imaginum cauſſâ debeo adeſſe. Paro me breui ad nō longinquum hoc iter. Tranſijt hàc ante biduū Vicarius Lindenus, & ſalutem à te dixit: tum etiam læta quædam de Hungaricis rebus. Deus victorias aliquot illîc dedit, vtinā ſeriam vnam & grandem, quæ præmium opida aut regiones ſecum trahat! Sed fiet, ſpero, in tempore. Gallus Feram obſidet, ſi noſtri opitulantur, video certamen, aut turpem illius abſceſſum. Si certamen, res totius Galliæ huc aut illuc inclinant: id eſt, vt reſurgant, aut vt planiſſimè cadant. Tu ſiquid in Turcicis certi (ita ſoles) ne grauare ad nos mittere, nos, qui ſemper tui. Louanij, poſtrid. Kal. Ian. anni huius ∞. IↃ. XCVI. qui felix tibi eſto.

EPISTOLA XXI. *Bruxellam.*

REMACLO ROBERTI.

CVM fide remiſiſti Montanum meum, an noſtrum potiùs, quia vos quoque eum amatis. Profectò vir ille magnus eſt, & factus ad mores iudiciumq; formandum, ſed maximè ad robur animis ingignendum, ſine quo quid niſi fluctus hæc vita? Aſſiduè in metu, ſpe ſumus, & ab omni vndâ cupidinum rapimur: firmat hæc Sapientiæ anchora, quam ille nauigio noſtro aptat. Litteræ eius apud me ſunt, ſed paucæ, & plura talia apud Franciſcum Raphelengium memini me depoſuiſſe. Siquid tamen dignum lectione tuâ aut aliorum reperero, videbis. Nunc quidem diſtinebar concinnandis quibuſdam, quæ ad Militiam

priſcam ſpectant. Hanc quoque videbis, ſed neſcio an ad veſtrum, & præſentem vſum: imò vix ad iſtum, ſed ad Hiſtoriæ tamen lucem, cui ſcripſi. Vale. Louanij, Non. Apr. ∞. Iↄ. XCV.

EPISTOLA XXII.

GVILIELMO ASSONVILLIO, *Bouchautij Domino* S. D.

CVM è cognato tuo Præpoſito Arienſi intellexiſſem, de vitæ conſorte, quam capis; affectus meus in te, in parentem cultus, iuſſit vtrique veſtrûm gratulari, & apprecari felix hoc conſilium & ſalutare. Vtrique, inquam, veſtrûm gratulari. tibi, qui genus vitæ ſuſcipis, coërcendis vagis cupiditatibus diuinitus inſtitutum; parenti, qui poſteros & nepotes ex te (vt ſpero) videbit, quod vnicum felicitati eius deeſt. In ſummis honoribus vir ille, tot annos, in omnium laude & gratiâ vixit: opes non nimias, ſed tamen honeſtas & dignitati ſuffecturas peperit: quid deerat, niſi quò vota occulta & à naturâ inſita trahunt, videre natorum natos, & ex optimâ arbore frutices & ſtirpes propagatas? Mortales ſumus, imò nec diuturni ſumus: vnâ ratione diu ſuperſumus, ſi proſeminamus qui ſuperſint. Viuimus in poſteris, & non quidem anima (abſit hoc dicere) ſed tamen indoles & igniculi in eos tranſeunt: & amamus eos, & amamur. Vagum aut barbarum genus hominum, vagos & indefinitos amores etiam habent, copiam & incertitudinem vxorum: nos pij & compoſiti Chriſtiani, diuinâ lege aſtringimur, vnus vnius eſſe. Hoc eſt quod Plato philoſophatus aliquando ſubabſurdè videtur, ſed mente & fine bonâ: homines olim è mare & fæminâ conſtitiſſe: diuiſionem & velut ſectionem corporum eſſe factam: ſed manere deſiderium veteris iunctionis, & ideò appetitum hunc copulæ in nobis eſſe. Fabella eſt: ſed hæc veritas, à Deo inſitam illam cupidinem. quam pauci vicerunt, niſi quos idem Deus ſupra communem ſortem extulit, & ad ſe traxit. Ij caſti, puri agunt, felici ſorte, & quam miramur plures, quàm imitamur. Sed nec nos, qui ſecundarij, vt ſic dicam, ſumus, cõtemnendi aut improbi: imò id quoque laudabile & pium eſt, qui planè non abſtinet, vnâ contentum, ab aliis abſtinere. Et habet hæc vita ſuas Veneres, honeſtiſſimaſque voluptates. Ecce primùm aſpectus ille familiaris & mutuus, quem non delectet? *aut quid eſt* (vt Var-

ro ait) *quod homo masculus libentiùs videre debeat, quàm bellam vxorem?* Adde colloquia, ambulationes, conuiuia: & hæc omnia cum sincerâ & tutâ delectatione, cui cautio aut metus non miscentur. Illa est, in cuius sinum læta, in cuius sinum tristia liceat deponere: illa, cui tutò fidere domum, pecuniam, liberos: excipio arcana, siquis remp. tractat. Etsi in rep. video fuisse honestarum coniugum etiam partes. Liuia, vt noto exemplo vtar, Augustum suum sæpè temperauit, & modestè atque opportunè instruxit. Angebatur ille & insomnes noctes agebat, deprehensâ coniuratione in se L. Cinnæ. Sensit, & blandè exquisiuit Liuia: Et potes, inquit, fœminam audire? Omitte consilia de puniendo, cogita de ignoscendo. Vindicta & seueritas quod hactenus non dederunt, vide an benignitas & clementia dabunt. Paruit Augustus, ignouit: & in posterum (is fructus muliebris consilij) liber ab insidiis vixit. Possem & nostri æui magnos reges dare, quos nihil puduit publicas etiam curas cum hac sui parte miscere: sed parcè & cautè tamen faciendum, & præstat omnino in priuatis nos manere. Iam voluptas alia, quanta & quàm penetrans? videre natos liberos, lusitantes, balbutientes, mox garrientes; fouere sinu, iungere ori, apprimere pectori: & habere in egressu, in regressu, tristibus etiam rebus, lætificantem hunc occursum. Quid ipsa vxor, & honestus ille amor, quàm inardescit, præsertim in aliquâ absentiâ? Qui stimuli ad redeundum? quæ gaudia in reditu, & complexus?

Omnis amor magnus, sed aperto in coniuge maior:
Hanc Venus, vt viuat, ventilat ipsa facem.

Iucunda adhuc narro: vtilia etiam volo. Vxor est, quæ curas tuas diuidit, & partem ad se trahit. Illa familiam, & rem familiarem tractat: illa parcere & reponere suadet, naturâ ita facta. Pulchrè hoc Xenophon: *Quoniam hunc sexum*, inquit, *custodiæ & diligentiæ* Deus *assignauerat, idcirco timidiorem reddidit, quàm virilem. nam metus plurimum confert ad diligentiam custodiendi.* Iam in ægritudine aliquâ tuâ, quis fideliùs aut soliciti ùs assidet, curat? in senectute aut imbecillitate, molliùs fouet? Quæ omnia vera sunt, si amor, si concordia adsunt: assiduæ comites, nisi vitio aliquo partium pellantur. Homerus Vlyssem Nausicaæ ita facit loqui, & ad coniugium hortari:

— ὁ μὲν γὰρ τοῦ κρεῖσσον καὶ ἄρειον,
Ἢ ὅθ' ὁμοφρονέοντε νοήμασιν οἶκον ἔχητον
Ἀνὴρ ἠδὲ γυνή. πόλλ' ἄλγεα δυσμενέεσσι,
Χάρματα δ' εὐμενέτῃσι.

nam nil pulchrius est meliúsque Quàm cũ vir muliérque suam concorditer vnà Ætatem degunt. in quo dolor hostibus horum, Sed sit gaudium amicis.

Quod ego tibi, Vir Nobilissime, & tuæ opto: & simul libero reip. etiam caussâ. Sint *Assonuillij* aliqui, & parui *Christophori*, q ad curas auitas succrescant & educentur; qui Regi, qui Patriæ, f dam operam nauent & salutarem. Sed quo labor? teneo te, ali iam intentum. mitto, abi, validè vale. Louanij, Nonis Maij. ∞. IƆ. XCVI.

EPISTOLA XXIII.

Leodicum

CAROLO BILLEO, *intimo Consiliario Ser^mi Electoris.*

LIBROS hos quos SER^MO ELECTORI nostro inscripsi (no stro. nam & ego me inter clientes eius habeo) eos ad te mit timus, porrò ad eum, pro iudicio tuo, transmittendos. Serium & grande magis opus esset, si vires pro voluntate essent: sed vel si non displicebit, spero, quia materia alibi subtilior, operosior, & acri & sublimi ingenio Principis non indigna. Vtinam pictori mihi pro libitu copia fuisset: accuratiùs & elegantiùs quædã ocu lis subiecissemus, quod nunc non licuit, sed & Typographi de fugiunt hos sumptus. In iis autem libris, quia Dialogi sunt, tuum quoque nomen, velut emblema, inserui: nec indignaberis, etsi vanitas est, cùm sperem à decoro & conuenienti non abisse. Certè affectu & iudicio inductus feci, cùm te & diligam pariter & colam: atque ea ratio prompta mihi visa & commoda, vtriusq; rei testandæ. Nobil^me & Clar^me Domine, diu superesse te cupio, Principi & rebus. Louanij, XII. Kal. Sept. ∞. IƆ. XCVI.

EPISTOLA XXIIII.

HENRICO CVYCKIO, *Episcopo Ruremundensi.*

GRATVLOR tibi ex animo felicem aduentum in locum, & ad homines, fidei tuæ commissos. Quibus, non dicam vt fructuosa & salutaris (nec enim ambigo) sed vt grata etiam cura & gubernatio tua sit, Deũ precor. Enimuerò onus aliquod

grauius

grauius in iis locis esse, vtrique hosti vicinis, & Pontificio & Regio, facilè suspicamur : sed peruincet, vt speramus & vouemus, cùm pietas & prudentia tua, tum & patientia. quâ ipsâ in summo culmine sæpè, imò vel maximè opus. Nos hîc qui solemus, quod ab aliis te scio audire. priuatim ego in meâ quiete & solitudine, nisi quòd à magnatibus inductus sum, haud libens sanè, vt quosdam in domum & contuberniũ meum reciperem: quod nescio an ex re meâ futurum sit, scio quòd non ex voto. Louanium mihi, cùm ob alia placuit, tum ob tranquillitatem, & sine turbâ aut fastu vitam; quam degimus in eâ qui volumus, nisi ab altiore axe ventus turbet. Sed ferendum est, & molestiæ cuique pro suâ sorte subeundæ. Ab iis te quantum licet immunem, & gregi tuo diu superstitem Reu[me] Domine opto. Louanij, XIV. Kal. Octob. ∞. IↃ. XCVI.

EPISTOLA XXV. *Duacum.*

ANDREAE HOIIO S. D.

LIBRVM à te accepi, & putabam esse commune & pluribus destinatum donum : at ego propriè meum etiam repperi, mihi inscriptum & dedicatum. Quid dicam mi Hoij, nisi inopinantem me beneficio affici, adeò non merentem? Quo magis id gratum est in isto animo, qui & plurimi facit optimas artes, & te insignem earum cultorem. Atque vtinam tibi honos sit pro meritis, aut gratia! sed fatum huius æui nosti, quo iacent & vilent omnia ferè, quæ olim honesta & magna. Ista occulta clades, inter alias apertas, à Marte est: quem vtinam Venus ista fuget, quæ ab Iberiâ exspectatur! Sed vt ad librum, legi equidem, & pleraque supra vulgum, & ideò nec placitura fortasse vulgo: tu autem mihi & Musis, quod audacter dicam. Vale, & memorem me beneficij fore (sic interpretor) in omni loco & occasione scito. Louanij, VIII. Kal. Ianuar. ∞. IↃ. XCVII.

EPISTOLA XXVI. *Iperas.*

HIERONYMO BERCHEMIO, *I[ti] & Canonico.*

QVID hoc est mi Berchemi? rogare te vt asseram, & rationibus euincam, Deum esse? Sanus es? Ego quidem, inquis: sed

ſed amici illius cauſsâ, de quo tecum egi. Egiſti, fateor: ſed vellem ipſe, & medicinam coràm afferre liceret huic non impietati ſolùm, ſed infelicitati, quæ in hominem cadere ſuprema poteſt. O iam hoc ipſo nec hominem! certè nō ratione præditum: quia vbicumque aliquod eius lumen eſt, notitia etiam iſta & fides, numen, rectorem, tutorem vniuerſi eſſe. Da mihi quemcumque voles, ſanum hactenus,

Poſsit qui rupem & puteum vitare patentem:

ipſe ab interno animo dicet: & tuus iſte an noſter (nam & ego noui olim & amaui) quòd aliter loquatur in acrimoniâ iſtâ ingenij, ſentit an per delicias diſſerit & ludit? Peccat, ſiue hoc ſiue illud: & aut docendus, aut coërcendus eſt; & hoc quia non poſſum, alterum faciam pro ingenij mei copiâ. quam vbi promptiùs aut digniùs impendam? Ades mens, ſtile, manus, exſurgite & incaleſcite ad illum aſſerendum, qui vos fecit, direxit, mouit. Tu quoque ades mi Berchemi, & ſiquid illi mouendo dicam (neque enim tibi hæc ſcribimus, niſi illo fine) transfunde & inſinua, & Deo & nobis vindica ingenium, quod malè ab vtriſque abiuit. Nam mihi quidem quæ non dicam amicitia, ſed vſus vel notitia cum illo ſit, qui à communi ſocietate & ſenſu hominum ſe abiunxit? Ita dico. & Deum eſſe, inter communes receptaſque illas notiones eſt, quas Natura parens omnibus, quæ vbique orbis ſunt aut fuerunt, gentibus inſeuit. Ariſtoteles: Πάντες ἄνθρωποι περὶ θεῶν ἔχουσι ὑπόληψιν: *Omnes homines de diis habent exiſtimationem & ſenſum.* Seneca: *Nulla gens vſquam eſt, adeò extra leges moreſque proiecta, vt non aliquos deos credat.* Veriſſimè. alia alibi religio eſt, vbique aliqua: nec in veteri & noſtro ſolùm orbe hoc apparuit, ſed in rudi illo nouo. vbi inter barbaros, feros, homicidas, homiedones, quis angulum adhuc repperit, quem religio & numen non vindicaret? Adeò verum eſt, hoc de Deo ab ipſo Deo nobis inſitum, & animam ab æthere adferre ſecum, etſi confuſam, tamen firmam hanc opinionem. Vniuerſum genus humanum hoc dicit, & dixit: quis tu vnus alterve es, qui opponis? Imò Diagoras etiam olim, & Prodicus, & Theodorus. Neſcio. deos planè & plenè negaſſe, haud arbitror: ſed illos, quos tunc colebant, hoc opinor: & ideò ἀθέων cognomine affectos. Sed eſto. etiam duo tréſve illi negauerint, inſani homines aut monſtra: ideò erroris

1.de cæl. cap. III.

Epiſtolâ CXVII.

roris vniuersum genus humanum damnemus, & quidem in re summâ? Non facimus: & arguat nos ipsa hæc societas hominum, & iure legibusque deuincti cœtus, aliquod non caput solùm rerum sed vinculum esse, quod conseruet. Age enim in hac malitiâ nostrâ, quæ leges satis validæ sint, nisi opinio & frenum de Numine accedat? Atqui falsa aliqua opinatio nec tam efficax, nec tam diuturna vnquam sit: est igitur reipsâ Numen. Tertiò, ab animo cuiusque suo argumentum. Consule te, illeipse qui dissentis. in rectè factis ecquid lętari aut diffundi te sentis: contrahi in sceleribus & angi? ne dissimula, sentis: atque id etiam in occultis. Vnde autem ille alteruter sensus, nisi quia animus iudicat iudicem alium esse, & aliquid homini præter hominem timendum? quod profectò est Numen. Quartò, est etiam interior animi motus an metus, qui in omnibus, & malis præsertim, se prodit. Quis ad tonitru non concutitur? & vt cum poëtâ dicam,

——— cui non correpunt membra pauore,
Fulminis horribili cùm plagâ torrida tellus
Contremit, & magnum percurrunt murmura cælum?

Istiipsi qui Deum spernunt, Deum tunc agnoscunt, & vel inuiti oculos animosque ad cælestes illas minas demittunt. Audi Suetonium de Caligulâ: *Cùm deos*, inquit, *tanto opere contemneret, ad minima tamen tonitrua aut fulgura conniuere & caput obuoluere, ad maiora verò proripere se è strato sub lectumque condere solebat.* O noster supra Iouem Iupiter, quid aut quem times? Eiice naturam, eiice rationem, redeunt: & ad cæli murmur metuis, quem debebas vereri. Adeò verum, sensu quodam, illud poëtæ est:

Primus in orbe deos fecit timor:

etsi non fecit propriè, sed aperuit & ostendit. Quintò denique ab ipso etiam te. in quo nempe Mentem aliquam agnoscis vegetantem, sentientem, gubernantem: & non vis in magno hoc vniuerso esse? præsertim cùm vetus Sapientia commodissimè dixerit, *Hominem esse paruum quemdam Mundum.* Si ergo in te, sit in illo; non tuam vides, non illius; sed ab effectibus nēpe tuam, sic & hanc agnosce. Atque Homine relicto, ad effectus istos, & extra eum ibo. Age; Motum primò hunc rerum vides? cælum volui & reuolui? astra habere diuersos vel aduersos inter se cursus? Atque eos omnes certos, & ad legem: dic mihi à quo præ-

ſcriptam? Sibi certè nemo normam hanc adſiduæ ſeruitutis indicet. Alius igitur? quis? adſcende, & gradibus peruenies ad immotum illum, & omnia mouentem. Vt in horologio, cùm gnomonem ſerpere ſenſim vides, non illîc ſiſtis, ſed ad rotas rotulaſque abis & miraris, & denique manum & ingenium auctoris primi: idem hîc fac, & Deum repperiſti. Secundò, Ordinem in vniuerſo intuere: qui cum admiratione vel ſtupore potiùs examinetur. Supera illa locum ſuum habent & ſeruent; tum media, & ima: nihil exorbitat aut mutat. Ignis in terram non deſcendit, terra in cælum non aſcendit; aër, mare, flumina locum, fluxum, curſum ſuum ſeruant: omnia ex vſu & decoro, vt melius pulchriuſque nihil poſſit: & non auctorem horum agnoſcis & rectorem? In domum aliquam magnam ſi veniſti, vbi aulæa expanſa, pauimenta conſperſa, ſedilia diſpoſita, vaſa expoſita, ſuccincti & pexi miniſtri: an non ab ipſo illo ornatu dominum, cùm non vides, præſumis? Fac in verè hoc mundo, & Deum habes. Tertiò, Conſeruatio rerum eò ducat. Diffident elementa inter ſe, & à naturâ iis eſt luctatio & pugna: cur autem alia non interimunt, aut vincunt? cur tanto æuo in modo & finibus ſuis perſeuerant? Ipſæ animantes dente, cornu, vngue, veneno noxiæ ſunt, aliæ alias inſequuntur: quid tuetur quodque genus & ſeruat? Nos homines ſic aſperi & aſſidui in bella, in mutuas cædes; quomodo non perdimus aut perimus? Manent omnia, eriguntur aut coërcentur: & vis profectò atque imperium eſt quod tam diuerſa continet atque adſtringit: id autem eſt Deus. Quartò, à fine rerum ad principium & caput eſt peruenire. Nónne agunt ſingula, atque etiam inanima ſpectant & tangunt certum aliquem ſcopum? Atqui neſciunt illum, nec à ſe eligunt: tangunt igitur aliquo dirigente, qui ſciat eligatque. Vt ſagitta ſponte ad ſcopum non peruenit, oculus eſt qui collineat, manus quæ impellit: ſic in iſtis, & ductorem & directorem habent, quem niſi Deum? Dixi effectus, qui mundum tangunt: age iam, vide mihi ipſum, & quæ in ipſo. Poteſt melius, pulchrius, aptius aliquid cogitari? quid in toto eſt non mirabile, delectabile, & quod animum oculoſque ſimul mulceat verberetque? Vide rotundam illam Vniuerſi formam; vide connexionem inter ſe partium; vide varietatem, & ſuper omnia magnitudinem &

ſpatia finita, nec tamen oculis & vix mente finienda. Quis inſiſtit & ſcrutatur, & non ſimul magnum, pulchrum, bonum auctorem horúm ſentit & admittit illabentem? Vis partes videre? tolle in cælum oculos, & mirare illud ſine colore cęrulum, ſine igne lucidum, ſine quiete & ſine fatigatione motum. Tot aſtra in eo ſcintillantia, & æternùm lucentes faces: atque has minores, maiores, iunctas, diſſitas, ſine numero, & in numerum choreas ſuas ducentes. O aſpectum illum oblectabilem an venerabilem, cùm nigra nox terras tegit, cęlum aperit,

—— currúmque ſequuntur
Matris laſciuo ſidera fulua choro.

Vix auellor: ſed tamen ad Aërem te demitte. quid fluor ille videtur, & tenui filo puritas? ſed puritas (aliter quàm in cælo) incerta, & ſæpè ventis, niuibus, grandine, ſæpiſſimè pluuiis turbata. Quid in aëre ipſi ignes, & imagines quædam aſtrorum? Sunt ſtellæ cadentes, ſunt horribiles cometæ, aliiq; ardores in trabem, facem, capram. Iam Aqua nos excipit, multiplici facie. vides fontes perenne manantes, fluuios obliquis rectisque meatibus decurrentes, ipſum mare arcanam & pænè aliam naturam. Hoc ventis modò inhorreſcit & attollitur, nunc placidâ tranquillitate ſubſidet, & malaciâ blanditur: & tamen in omni ſtatu, ſtatas ſuas habet creſcendi & minuendi vices. Terræ denique noſtræ inſiſte, & totam conſpice, ſic grauem, ſic brutam, in medio aëre, naturâ librante, ſuſpenſam. Partes diſpice, quas pulcherrimè variat, & in ardua montium, accliua collium, depreſſa vallium, plana camporum diſtinguit. Quid deinde ex eâ? alibi arbores ſtirpesq; attollũtur, & velut comę matrem inumbrant; alibi fruges, herbæ, flores, veſtiunt & exornant. Flores, quorum vnum ſi videas acriùs & ſcrutêre: mentior, niſi in eo ipſum Deum. Ita omnia in ſubtili corpuſculo, formâ, odore, colore, bella, ſuauia, deſcripta: vt mens ſtupeat, & manus aut ars nulla ſit æmulando. Iam quæ ſuper eam vide. tot illa genera claſſesque auium, quæ tamen in eâ nidulantur, paſcunt, inſiſtunt: tot animantium, formâ, robore, ingenio diſſidentium, quibus illa habitaculum eſt & alimentum. Singula diduc & rimare. quid non in ſuo genere pulcherrimum, perfectiſſimum? ita dico, vt homini numquam ſatis ſagacis ingenij ſit, ad vnum culicem aut formicam plenè

dignoſcendam & deformandam. O mira! ô ſuper omnia mira, rex & caput animantium Homo? quis ille, & quàm condecens, erectus ſtatus eſt? quid caput in vertebris ſuis mobile? quid oculi ignei, & altum petentes? manus & pedes agiles? omnia membra in mutuum auxilium apta & nexa? Stilus deficit in exteriore illâ formâ deſcribendâ: interiores dotes audebit libare? ita, ſed libare. Deus bone, quæ mens illa noſtra eſt? quàm celeris in eâ cogitatio, & ictu oculi cælum, terras, maria peruadens? quæ memoria ſic capax, ſic adſeruans? quæ ratio ſubtiliter colligens & concludens? quod ex omnibus iudicium dirigens & decidens? Profectò tanta vnius illius animantis pulchritudo, dignitas, vis & vigor eſt: vt ſi Deus non eſt, ipſe ſit Deus. Atqui non eſt, agnoſcit auctorem alium: ego patrem, pater auum, auus proauum: & quis primum illum fecit? qui ſolus eſt infectus, Deus. En, vt eò reuoluar vnde incepi, Homo homini clamat & ingerit, Deũ eſſe. At enim, inquiunt, quæ tu attollis & magnificas, hæc omnia per Naturam ſunt. Ita enim loquuntur & ſentiunt, & tuus etiam acriculus, vt dicebas. Per Naturam? quid ea eſt? vis aliqua non ſentiens mundo huic inſita, & per partes eius omnes permeans? Ita, inquit. Ita? & hæc igitur ſine ſenſu, ſine mente, tam pulchra, tam varia, tam diſtincta facit, ordinat: atque etiam ipſa, quæ animam atque animum habent? Quomodo poteſt ignobile in nobilius, deterius in melius agere, & vim ſuam efficaciter exercere? non ſequentur, & parebunt. At ſentiens, intellegẽs, & animata quædam illa vis eſt, dicet alius. Si ita, iam conuentio inter nos eſt: & hoc quod Naturam ſic appellas, ipſa eſt Deus. De nomine quid litigem? niſi quòd turpe tamen, eum qui naſci omnia facit, & quod ſunt eſſe, non à gignendo dici ſed naſcendo. Vides ab *Homine*, ab *Euentis*, ab ipſo *Mundo*, rectorem in eo eſſe: & pulcherrimè Tertullianus: *Habet Deus teſtimonia totũ hoc quod ſumus, & in quo ſumus.* Sed adiungam etiam aliquid de *Signis*, & quas ipſa diuinitas adſiduè ſuggerit ſui notas. Proh Deũ, Deum aliquis abnuit aut ambigit, qui Diuinationem videt? Et quis non videt, & ab omni æuo vidit, vates furore inſtinctos, ſomnio monitos, aliter edoctos, futura edicere, idque in ſęcula & ætates? A ſe ille Martius, aut Sibylla habent, an vis alia ſuperior & doctior eſt quæ inſpirat? Si à ſe, cur non alij pariter homines?

1. aduerſ. Marc.

cur

cur non iidem illi omni tempore & semper? Clarum est: idemque in Magicis, in Miraculis, in tot operibus præter aut supra Naturam, vbi Numen & Genij eius administri se miscent. An hæc non sunt? non omnis vetusta lectio & hodierna obseruatio dicit? Hærent. & obscura sunt, inquiunt: ita, sed iis quibus prima illa Caussa obscura est, à quâ solâ palàm hæc manant. Iam Geniorum etiam lusus aut illudia, apparitiones, præstigiæ, & plura notata & notanda cottidie, aliquid super hominē & communem Naturam adfirmant: frustrà rationibus indaganda, nisi hoc fundamento superstruas, Deum esse. Veni Diodore, renascere Epicure, non aliud habebis dicere: & solum hoc à Signis rem confecerit, vt rationis capax iudex nihil hîc diffindat. Vnum etiam, & desino. obseruatum crebrò, ne dicam semper, istos Numinis palàm spretores, pœnas palàm luisse ab ipso immissas, & plerosque infelicem vitam tristiore morte consummasse. Caueant, & Euripidem audiant, de Pentheo:

Εἰ δ' ἔστιν ὅστις δαιμόνων ὑπερφρονεῖ,
Εἰς τοῦδ' ἀθρήσας θάνατον, ἡγείσθω θεούς:

At si quis est diuina qui contempserit,
Is fata in huius intuens, putet Deos.

Finiui mi Berchemi, ô vtinam cum eius bono, cui hæc vis scripta! Etsi ego quoque noui, qui in isto erroris barathro: sed ferè adolescentes, & quos proteruia aut lasciuia magis, quàm ratio aut destinatio impellit. Quos equidem Platonicis istis verbis compellem: Ὦ παῖ, νέος εἶ. προϊὼν δέ σε χρόνος ποιήσει πολλά, ὧν νῦν δοξάζεις μεταβαλόντα, ἐπὶ τ' ἀναντία τίθεσθαι. περίμενον οὖν εἰς τότε κριτὴς περὶ τῶν μεγίστων γίγνεσθαι. μέγιστον δὲ, ὃ νῦν οὐδὲν ἡγῇ σὺ, τὸ, περὶ τοὺς θεοὺς ὀρθῶς διανοηθέντα, ζῆν καλῶς: *O adolescens, iuuenis es etiam. & sequens ætas efficiet, vt multa quæ nunc sentis in aduersa commutes. Differ igitur in id tempus iudex de rebus maximis esse. maximum autem, quod nunc pro nihilo ducis, de diis rectè opinantem,* VITAM RECTE INSTITVERE. Hæc illis, hæc tuo dixerim. qui ætate non mente maturior, amplectatur cum bonâ religione & talem vitam. Vis tria verba? ab istâ malâ, malus hic sensus. Vale. Louanij, III. Idus Ianuar. ∞. IϽ. XCVII.

x. de Legibus.

EPISTOLA XXVII. *Mechliniam.*

IOH. BERNARTIO, *Cognato & amico* S.

SANE gratæ mihi tuæ litteræ istæ vltimæ fuerunt, quæ & valere te ac tuos(en fructum coniugij)dicerent,ac benè & commodè te agere,quod maximè desiderabam. Anteà punctiunculæ aliquæ in tuo animo, ob desideria nostrarum virginum, & nondum plenè te ceperat iunxeratque cælestis illa Astræa. Vides quàm honorificè? & sanè ita sentio, si habes tractasque ex dignitate. Quàm multos iuuandi ac demerendi tibi fas, per bonum fidumque patrocinium? nec mouet, quòd dedecorant multi, qui splendorem eius Deæ non vident, oculos animumq; habent tantùm in splendore auri. Non tu ex illis,scio: rectam viam ipse ini, atque aliis præi, & forum tuum iuua atque orna etiam exemplo. Mane, inquam, in tuâ Iuliâ, quam Imperator ille summus tibi iunxit: nec veto tamen veteres amicas respicere. in quas meus pęnè amor (certè studium, aut cultus)elanguit, cum hoc languore. Qui me grauiùs solito iam vrsit, ab aliquot septimanis. Heu, quando finis! quando ad lætos illos locos

Fortunatorum nemorum, sedesque beatas?

Nam harum turbidarum iam tædet: & tu vale mi Bernarti, ac pænè dixeram,vale vita.Louanij, Idibus Maiis. ∞.IↃ.XCVII.

EPISTOLA XXVIII.

CHRISTOPHORO ASSONVILLIO, *Consiliario Regio intimo* S. D.

DOLOREM meum, quem ex obitu filij tui accepi, seriùs fortasse testor; sed hoc ideò, quia nec ipse libēter in sermonem hunc veniebam,nec apud te illū refricabam.An desunt,qui solati sunt? copia tibi amicorum, scio, quos beneficia & merita tua, cùm publica, tum priuata parauerunt: & quidem magnos principesque viros. Quid ego festinarem interuenire, & nebulam hanc,vt sic dicam,spargere inter eas stellas? Et verè nebulam dixi.nam lucem illam animi,aut alacritatem,ad solandum non adfero:quia & me priuatim dolor ille tangit, vt qui filium tuum amaui; & illum vicissim semper benignum in me sensi, & peramicum. Cùm initio in hæc loca veni, paucos habui quibus nouitas

uitas mea niteretur: te inter primos, Vir Ampl[me] repperi, ad quem acclinarem, & vnà filium tuum, qui velut manu iniectâ duceret ac commendaret. Ac perpetua deinde nobis amicitia litteris, etiam aliis officiis, culta fuit. An igitur non doleam, in iacturâ & amissione eius, sic immaturâ? ex animo doleo: atque vtinam, vt flumen in riuos plures sparsum minuitur; sic tuus dolor, communicatus cum aliis, leuior minorque fiat! certè ego quoque inter minuentes essem: ego inter canales, qui exciperem & deriuarem. Sed vereor, vt hoc ipsum augeat, & cogitatio tibi subiiciat, maius illud bonum esse, quod tam multi amissum lugent. Itaque huic parti non insisto: etsi in vero amore, & paterno affectu: grande solatium, filium amisisse in bonâ & florente famâ. Incerta sunt omnia rerum humanarum. qui hodie virtutem amplectitur, cras vitium potest; qui nunc benè audit, cras malè; & nemo liberos vel optimos habet, vt non cum gaudio & metu aliquo aspiciendos. En, magnus ille Deus, tuus atque illius parens, hunc eripuit: in optimo quidem æuo, sed & in famâ optimâ: acquiescamus, & sciamus sic expediuisse. Sicut hortorum peritus cultor, plantas quasdam priusquam degenerent, euellit, & vtitur; quosdam florum in calice, quosdam & fructuum in acerbitate decerpit, & in mel ac saccharum recondit: scito sic facere magnum illum mundani horti cultorem, alios aliosque aliàs carpere, quemque in suum vsum. Atque en, alterum inclusum hîc solatium: Deus facit, Deus tollit. quid mortalis ô homo obstrepis, & voces aut lamenta spargis? Quin scito, nihil ab eo nisi tempestiuè, nisi vtiliter, & ex salute nostrâ fieri. Certè Christiani sic edocti sumus, vitam hanc esse carcerem, peregrinationem, miseriarum abyssum: quid ergo querelis prosequimur, quod votis debebamus? Ille obiit? à vinculis ad libertatem iuit. Obiit? à curis & angoribus ad gaudia, vti speramus. Obiit? absoluit iter, decurrit stadium, palmam & coronam habet. Quisquis luget, videat ne ab inuidente propior sit, quàm ab amante. Atqui priuari iucundissimo & familiari eo aspectu graue est, disiungi à parte nostri sanguinis; viscera, vt sic dicam, euelli & in putrem hanc terram dari. Hi sunt affectus paterni, non nescio, aut nego: sed Ratio quæ homini propria, & telum in omnia fortuita data, quid dicit? non nouum esse: legem commu-

nem,

nem, quam alij ſubierunt ante nos, nobiſcum ſubeunt, poſt nos ſubibunt. Quot parentes orbos vidiſti, aut vides? & quidem omni ſtirpe & prole. Ecce tibi benignus Deus alterum ramum ſeruat; & ex iſto ipſo iam detracto, fruticem & ſtirpem. Atque vt diu ſeruet, ſupplex eum rogo. Solare te igitur, & oculos ab illo, quem Deus & cælum habent, ad hos mitte, qui etiam nunc ſuperſunt in noſtrâ terrâ. Habes filiam, habes neptem: habes vbi cogitatio, vbi & vultus tuus conquieſcat, cùm à Curiâ & rebus grauibus domum redis. Quin ſolare etiam te ab ipsâ Curiâ, & ſollennibus tuis curis. Ille ſapiens & potens noſter Rex, tot annos te habuit, arcani magniq́ue conſilij capacem & conſortem: in fluctibus tenebriſq́ue rerum, cùm alij vacillarent aut caligarent, tu firmus obnixusq́ue ſtetiſti pro Deo & ipſo: fer tecum egregiam hanc laudem, ſi publica non turbarunt, nec priuata dimouiſſe te à clauo. An iacebis, & in filij iacturâ manum remittes, aut languebis; quem cadens circa te, pænè dicam, ipſa Belgica non commouit? qui ruentem in licentiam, & ab hac in exitium, quantum vnâ manu poterat, retraxiſti & firmaſti? Age vir magne, firma te quoque his cogitationibus: munus tuum inſpice, & ſtationem quam in orbe hoc tenes. Non es tui iuris, vel affectus: Reſpublica totum te iam pridem habet. Ne deſere. id quoque gratum illi filio tuo, qui amantiſſimus patriæ, è cęlo (ita ſpero) & ſuperis locis, robur tuum lætante oculo videbit, & votis etiam iuuabit. Sed & hoc gratum Regi, Ser^mo^ noſtro Proregi; qui, in tumore hoc rerum, conſilij animiq́ue tui egent. Ea igitur vt Deus (nam & illius ope opus eſt) tibi det, Amp^me^ Domine, toto pectore eum rogo. Louanij, VII. Kal. Iulias. ∞. IϽ. XCVII.

EPISTOLA XXIX. *Leodicum.*

CAROLO BILLEO, *Ser^mo^ Electori ab intimis conſiliis.*

AMPLVM, atq; adeò duplex munus à Principe accepi, ſed per te mihi miſſum. Addam & per te datum? non mentiar, & in animo ſentio poſt Principem, & pænè cum ipſo, hoc tibi deberi. O tuam benignitatem, eò clariorem, quò obſcuriora mea in te officia! neque id animi vitio, ſed occaſionis aut facultatis inopiâ, quâ vſque adhuc fateor & doleo me deſtitutum. Certè animi

animi tamen teſtis erit, quamdiu ſcriptum illud erit, nominis tui inſertio in POLIORCETICΩN Dialogiſmos: & alibi fortaſſè clariùs promam, ſi Deus etiam vitam & valetudinem mihi producit. Ad quam quia Fontes veſtri facere videntur, ad eos adſpirabam, & ſimul ad vos, vt coràm gratias agerem: ſed pericula me terrent, & occupatiunculæ etiam tenent. Occupatiunculæ dico litterariæ. nā à publicis aut ciuilibus mihi feriæ: & ſemper erunt,

——— nec iſtæc
Otia diuitiis Arabum liberrima mutem.

In iis vt ſecurior etiam aut inſtructior perſeuerem, fateor liberalitate veſtrâ factum: quam hîc calamo, in animo velut ſtigmate imprimo, non delendam. Ampl[me] & Nobil[me] Domine, voueo te Principi & rebus diu ſaluum. Louanij, Idibus Iuliis. ∞. IↃ. XCVII.

EPISTOLA XXX. *Mechliniam.*

NICOLAO OVDARTO, *I[cto] Canonico, & Officiali* S. D.

EGO verò mi Oudarte, te cum Hartio noſtro nuper libens vidi, atque vtinam occaſio ſæpe ſit huiuſmodi ſermonum! Vt herbas creſcere ſcimus à pluuiâ, ſic mihi & huic animo fit à tali rore. Nam te quid amicius? quid Hartio ſuauius? qui, ita me Deus amet, totus ex leporibus & Veneribus factus mihi videtur. Atqui etiam amicum tertium mihi adiunxiſtis Antiſtitem Maſium. Vbi is nunc eſt? ſi apud vos, ne abeat ſine meâ hac ſalute. Sin autem abeſt, quæſo vel per litteras (nam ſcribere te arbitror) mitte. Vir prorſus eſt dignus eo honore, quem bono publico ſuſtinebit. De ſcriptis meis quod audiuiſti, ita eſt. POLITICA emendamus, quia ſic moniti Româ fuimus: vbi liber ille in pretio, ſed quædam quæ apertiùs dici volunt, aut non dici. Fecimus: videbis, cùm ipſe lucem. Augmentum tamen nunc ne exſpecta: ſumus in aliis curis. & mi Oudarte (vt liberè agam, quod apud te non poſſum, ſed debeo) quid valdè ad ſcribendum nos inuitet? Iudicia? apud exteros benigna ſunt, hîc nonniſi apud vos paucos. Atque vtinam non eſſent, qui calumniarentur aut premerent: quod largiter mihi factũ hos tres annos. Niſi Deus adiuuiſſet, non fuiſſem reſiſtendo. At nunc tamen caput paul-

lùm tollo,& vnà ad ſtudia ſtilumque redeo; & incitat etiam iuuentus, quæ hîc in nos prona. Si veſtri proceres, videbo: & tibi atque Hartio nihilominus debebo,quia beneficia ab animo metior,non à ſucceſſu. De Rege Galliæ, & hoc mirabili eius facto quid cenſeam, quæris. Mihi verò mirabile eſt, atque etiam laudabile,ſi rectâ mente conſilioq; ſuſceptum. Cur id non credam? multa ſunt quæ me inducant, quicquid alij diffidant. Regem & Principem eum eſſe, ac tali animo: quàm tæda autem iſta fraus, & nullo præmio ſuſcipienda? Alij alia, reges infamiam curant, aut certè debent: quæ ipſum apud præſentes & poſteros maneat, ſi iterùm mutet. Sunt & alia quæ teneant. Maxima pars Galliæ,antiquâ in religione: ipſi proceres plerique tales, & præſertim ij qui è cognatione eius, & quos *Sanguinis* vocant. Hos alienet omnes aut offendat? non expedit, non faciet. Et caput denique rei, quòd caput religionis noſtræ, id eſt Pontifex, recipere eum iudicauit, & bonis ſociare: quis bonus igitur abnuet aut diffidet? Habes breuiter meum ſenſum. nec tamen diſſimulo,hæcnon eſſe pro bono aut augmento noſtri Regis fortaſſe: ſed pietas,vt ſcis,præit, & primas in humanis ducit. Opto illi ſalutem, & per eum toti regno. Vale mi Oudarte, cum Hartio noſtro, quem cenſeo & cupio hâc ipsâ epiſtolâ me affari. Louanij, XIII. Kal.Sept. ∞.IↃ.XCVII.

EPISTOLA XXXI.

OTHONI HARTIO *I^{to} & V. C.* S. D.

ANTONIVS verò tuus rediit, qui ita vicinus mihi, vt pænè contubernalis & in eâdem domo cenſeri poſſit.Sed de domo parum eſt, animo non emigrauit: in quo & ipſe ſeſe, & tu eum aſſeres,qui veterem & firmam in eo ſedem habes. De Præſidis in me beniuolentiâ & ſcio, & triumpho: & ab illo igne accenſam hanc flammulam, quæ in Principum animis eluxit,non ignoro. Egi cum eo de filiis nuper, & dixi quod ipſa res eſt, ex re eorum fore vt peregrinarentur. Ætas iam adeſt & paullatim admouendi ſunt, quiſque ad munia, quò pater deſtinauit. Ego vrbe hac totâ teſte poſſum dicere, benè, modeſtè, induſtriè eos ſe-

gerere

gerere & gessisse: sed nempe nec in beatorum insulis inclusum sedere me iuuet, & alacri huic adolescentiæ plura & plures videndi sunt. Absit vt tanti sit vnus Lipsius, nec vel immortalitatis lege Circe retinuit Vlyssem. Eant, videant, prudentiæ atq; etiam auctoritatis aliquid absentiâ colligant: tum ad nos redeant, patrem oblectent, patriam iuuent. Antonium quidem si pater fulcrum &, vt verbo hoc vtar, destinam familiæ destinat: cur tardat? Iam adoleuit, iam & coniugio maturuit, è quo Richardotos posteris etiam donet. Hęc ad te, vt tu in occasione apud patrem: cui stare equidem hanc sententiam puto, sed ne labascat, aut nimis protollat. Quod ais de munere ab Aulâ; nosti me, seriò, seriò paucis contentum, nec inter hiantes illas aues. Quid si tamen obiiciant? non abiiciam, vel vno isto fine, vt hîc & in Iscano meo ædificem, alterum necessitati, alterum voluptati. Nam hîc pars domus meæ ruinam minatur: Iscanum prætoriolum partim incuriâ collapsum est, partim hostili nuper igne consumptum. Et quàm me iuuet tamen secessum aliquem animo & viribus recreandis habere? Sperò, Principes mei quæ vsui sunt saltem suppeditabunt, si non quæ voluptati. At hæc tibi, quid mentior? per te etiam aliis, sed melioribus amicis, si qui volunt & possunt iuuare. Occasionem fortassè breui dedero de me cogitandi, editione *Panegyrici* quem Plinius Traiano dixit: qui diuinus planè liber est, & nouo Principi, Dij boni, quàm aptus? Illi Oratiunculam subiunxero, quam hîc extemporaneam dixi. Vtinam meditationi locus fuisset, dignius aliquid ipsis & me dedissem! nunc parendum fuit, & quęrenda non ingenij, sed obsequij gloria. Vale V. C. Louanij, postridie Kalend. anni Sæcularis ∞.IↃC.

EPISTOLA XXXII.

IOANNI RICHARDOTO, *Præsidi Consilij Regij.*

SVSTINVI me, & cohibui iam aliquamdiu à scribendo, etsi animus & caussa impellebat: tamen locus vbi esses, & res in quibus esses, dissuadebant: quid ita? quia castra & turbæ te habebant: & verebar calamo aut verbis tibi obstrepere, inter armorum sonitus & tubarum. Sperabam etiam, breui te ad nos & ad

quietem reuersurum: & tunc duplici nomine gratulaturum, & dignitatis partæ, & retentæ incolumitatis. Nunc cùm longiùs id fiat, ego indecorè silere mihi visus, & abrupi, & laxaui frænum affectui, qui gratulari tibi iamdiu non cupit, sed gestit. Caussa publica est, & omnes, atque in iis me, tangit. Rex noster magnus primarium munus tibi detulit, & caput ac præsidem declarauit Consilij sui sanctioris. Liceat dicere quod res est, eras tu iamantè ipsâ re caput, & eminebas: quod prudentia tua singularis, & vsus rerum, & dexteritas quædam rara agendi, tibi dabant omnium concessu: sed auctoritas & testimonium à primo capite accessit, & is tibi præmium diu debitum non dedit, vt hoc quoque verè dicam, sed soluit. Ergo gratulamur tibi, qui in senio iam & ætate ingrauescente conquiescis, tum in factorum conscientiâ, tum in Regis testato iudicio: sed magis gratulamur Reipublicæ, & ipsi etiam Regi, qui tali electione te ornat, illam & se curat vel auget. Beatum statum ominamur, vbi præmia talia ex merito sunt: nec aliud certius optimi & sapientissimi Regis argumentum, quàm boni sapientesque ministri. O Respublica, ô Belgica propriè nostra, quàm eges! Et mihi atque aliis spes accessit, aut potiùs fiducia, rerum meliorum & tranquilliorum, sub tali Prorege, qualem Publica felicitas dedit; sub tali Prçside, qualem eadem illi adiunxit. Vt periculosum mare, & hiemis tempore, qui ingreditur, consulere & interrogare solet de gubernatore & nauarcho: sic popularium animi intenti, per turbida hæc tempora, in eos qui ad clauum nostrum sedent. Ille & tu sedetis, cum bono Deo: atque vt diu sedeatis, & turbas has sedetis, idem numen rogo. Ecce in Galliâ res non pro spe aut voto fortassè: nihil est: magni non solùm animi, sed fortunæ indicium est, obniti, & non cedere ad incurrentem aut aduersantem aliquam sortem. Vetus illud dictum fuit, *Et agere &* PATI *fortia, Romanum esse*: est profectò & illorum omnium, qui res magnas animo voluunt. Atque aduersa ista quædam hoc etiam boni habent, vt doceant, aut certè moneant, in posterum non nimis tardare, & occasionibus rerum temporumque vti. Sed quò ego delabor? gratulari solùm mihi propositum, toto & effuso animo (velim ipsum videas) tum & hoc, post publica, priuatum significare, tuis apud me benè esse. Vterque, inquam, filius valet, & magis

magis magiſque indies ſe mihi & aliis probat. Non vt apud patrem hæc loquor, imò liberaliùs ſi non apud patrem. Guilielmus planè etiam ſe erigit, corpore & animo fit valentior & alacrior, & iam dubitare incipio, vtrùm tuorum magis probem. Maneat ſemper hoc certamen, hæc mea ſuſpenſio: & ipſi alios vincant, inter ſe dubiam faciant palmam. Ampliſſime & nobiliſſime Domine vota concipio, vt diu nobis Præſes ſis, remp. iactatam conſtituas, & tuos (cùm idonei erunt) admoueas ad aliquam eius partem. Louanij, Idib. Octob. ∞.IↃ.XCVII.

EPISTOLA XXXIII. *Tornacum.*

HIERONYMO VVINGIO *J^{to} & Canonico* S. D.

LEGI epiſtolam tuam ab ipsâ Beniuolentiâ tibi dictatam. Iamdiu noui hunc animum mi VVingi, nec in pectore ſolùm, ſed in vultu tuo habitantem. Dicam tibi breuibus & fidis verbis? redamo vero & pleno affectu, ac Deus mihi det ſemper & probari talibus, & probare. Doctrinæ partes tuas habes, ſed eam ſolam ſpectari à me aut ęſtimari ſi cenſes, ah quàm falſus ſis? Amo candorem, virtutem, & eius ſtudium: cetera huc eant & ſubſeruiant, atq; ipſa doctrina modò ſit ornamentum vel adiumentum. Miſera & ambitioſa vita, quæ finem tantùm habet ſcire aut ſciri! Multi celebres improbi fuere, & quorum gloriam nihil æmulamur. Sit nobis hîc benè viuere, cum modeſtiâ & prudentiâ æquor hoc tranſire, ſæpè tumidum & vndoſum: ſit ab iſtâ tranquillitate, ad poſteram & æternam beatitudinem venire. Hæc facere te pro parte tuâ ſcio, & nos conamur: atque iſti conſentientes ſenſus firmiter nos iungunt. Quod autem rogas me, vt ipſum hoc corpuſculum vobis ſiſtam: vellem bonâ fide, & mecum meditor: ſed hac hieme, id verò non poteſt. Ne valetudo quidem ſuadeat, vt ſcis, tenuis fili & imbecilla. Æſtate ſi poſſum, faciam: etſi compedes me ligant adoleſcentium aliquot honeſtiorum, quos in contubernium admiſi. Eos ſolos deſerere, & ſine capite, ſcis quàm nec ex re ipſorum ſit, nec ex honore item meo. Tamen videbo. amoliri hæc onera in iſtâ ætate velim, & *nauibus atque quadrigis*, vt ille ait, petere Tranquillitatis portum. Vale Vir Reu^{de} & Cl^{me}. Louanij, poſtr. Non. Nou. ∞.IↃ.XCVII.

EPISTOLA XXXIIII. *Tornacum.*

PETRO CORETO, *Theologo, & Canonico* S. D.

NON imposuit is, qui non de memoriâ meâ tui solùm, sed & de affectu narrauit. Ita enim profectò res habet, sæpè mihi amica mentio aut quæsitio de te fuit, quem in primo illo scholasticæ militiæ tirocinio noui, & ex eo firmiter in istâ mente habui inclusum. Renouauit memoriam, & adfectum addidit liber, quem piè & eruditè scripsisti in id genus hominum, qui Politiæ prætextu pietatem mouent aut eiiciunt: quæ pestis, inter alias, misero quoque hoc æuo nata est, & vtinam non viuat vigeatque vbi minimè deberet! Hæc igitur à me in te fuerunt: gaudeo apud te eadem. & quod notitia adhuc aut in occulto amor fuit, age, sit amicitia: quam ego tecum sanctè coëo, & per has litteras paciscor. Spero & coràm sermone, dexterâ datâ, me facturum: si Deus valetudinem aut viæ securitatem in æstate annuet. quâ mihi decretum excurrere, & vrbem vestram visere, & in eâ amicos. Tempora haud læta sunt, fateor: quid si erunt? quid si misertus nostri ille Deus, inopinatam lucem & quietem, post tenebras & tumultus insanos dabit? Spem fecit, & Iris aliqua à Galliâ apparuit: ô seriò & fideliter fiat, & sol ille pacis erumpat! Vale. Louanij, IIII. Kal. Ianuar. ∞. IↃ. XCVIII.

EPISTOLA XXXV.

IOANNI RICHARDOTO, *Præsidi.*

AVDIIMVS læti de discessu tuo (nec id indignare) non quia ipsum gratum haberemus, sed quia eius caussam. Deus bone, quis Belgarum non gaudeat & excitetur ad Pacis illud nomen, tot annos pulsæ & exsulantis? Ad quam procurandam te mitti inprimis interest, ob ea quæ nihil opus est apud te dici. Si hæc inopinata lux nobis affulget, quæ exsultatio erit? quę tua etiam gloria & gratia? Iterùm dico, lætor in tuo discessu: quem Deus breuem tamen faciat, celerem reditum det & successum. Amp^me^ & Nob^me^ Domine, abi, perfice, redi. Louanij, III. Kalend. Febr. ∞. IↃ. XCVIII.

EPI-

EPISTOLA XXXVI. *Leodicum.*

MART. ANTONIO DELRIO.

ABIIT muliercula nuper ſine meis litteris,ſed non ſine affectu aut cogitationibus, quas ad te miſi. Cur non & illas? audi non tua, id eſt vana & mundana. Nuptias in domo meâ habebam: quid hoc eſt? inquies: nam liberos non habes, aut qui in domo tuâ te tangunt. Fateor, ſed vxor mea in vrbe habet, qui ſanguine & affectu iunguntur: inter eos ſororis filium, qui vxorem duxit,& quidem(ô meam bonitatem!) in meã domum. Ego ineptias illas omnes toleraui,conuiuia, ſaltationes, potationes, & ſiquid adhæret. Beatos vos, qui hæc auditis tantùm! & me tamen in propinquo gradu,qui video tantùm,ad animum ea non admitto. In theatro aliquo cùm maximè tunc mihi eſſe videor, & ſpectare non comœdiam,ſed mimum aut Attellanas. O curas,ô occupationes hominum! intereà vita labitur, & iſti miſeri nũquam aut raròquid ſit verè viuere, niſi cùm deſinunt, vident. Sed habes excuſationem, à te fortaſſè accuſandam, aut vt optimè cedat, ridendam. Quid intereà ADMIRANDA tua? dices. Illa ſufflaminantur in fine curſus à magno noſtro Gubernatore vel aurigâ, cui habenas eorum in manus dedi.Nam ipſi, vt ſignificaſſe me puto,inſcripſi. Ecce autem hæſitatio eſt de Titulis, & vtrùm illum *Sacræ purpuræ* omittemus: quod Rex in litteris ſuis facit. Conſului ipſum Aulæ oraculum. dictionem retuli,exſpectandum aliquamdiu eſſe, donec ex Hiſpaniâ cõfirmantes aliæ litteræ venirent. Itaque exſpecto, & Typographus mecum, etſi non libens. Scis & in ipsâ Præfatione aliquid dicẽdum aut non dicendum eſſe,prout Zephyrus ille adſpirabit. Publica autem nunc in magnâ & erectâ ſpe, per colloquia & conuentus hos de pace. Sunt verò, qui & conueniſſe iam inter Reges putent, & hęc Parerga nobis pingi. Faxit ille Deus, & quia video in bello nos parùm calere, libenter frigus noſtrum ducam ad pacem. Huic maturandæ Rex in Britanniam Gallicam copias Hiſpanorum expoſuit ad ſex millia, vt dicunt. Hoc non aſſero, de pecuniâ aſſero, quæ tandem huc pedem tulit.In mẽſes XVIII. ſuppeditata dicitur certò, & in ſingulos CCL. millia aureorum. Ecce Carmen (ad noſtra enim redeo) Burdigalis ſcriptum in mortem

mortem I. Spondani; ibi mei quoque mentio ſatis ſcita, & totum carmen bellum & eruditum: ideoque vt volebas, mitto. Præfert auctorem Ioh. Sammartinum Aquenſem. Quis ſit neſcio, niſi doctum & pium eſſe. Dominicus Theologus hîc ægrotabat, aut potiùs moriebatur tabe confectus. Cetera ferè ſunt vt reliquiſti: aut ſiquid mutat, per alios hæc ſcitis. Te valere opto, te publicè dicere & ſcribere opto, vti iam cœpiſti. Louanij, prid. Non. Febr. ∞. Iↄ. XCVIII.

EPISTOLA XXXVII. *Antuerpiam.*

HERIBERTO ROSVVEIO, *è Soc. Jeſu,* S. D.

ERGO tu etiam nunc Antuerpiæ? tacitâ obiurgatione te verbero, quòd illîc tamdiu, & tam propè, & ſine alloquio noſtri. Sed factum nunc tamen, vnaque illâ epiſtolâ mihi ſatisfactum. Scribis N.N. libros te vidiſſe, atque in iis quædam de me, alia in me: quid miraris mi Heriberte? Ita mores & litteratura huius æui eſt, & præſertim in Criticis, vt vix aliter litare ſe putent in his ſacris. At vide quàm ego curioſus. audieram iamdiu à noſtro Orano, neglexi inſpicere, & nec nunc quidem te monente vidi. Quid hoc eſt? famæ negligentia, aut iudiciorum contẽptio? non eſt: ſed non lubet tangere aut propiùs adſtare hunc morbum, ne & in me contagium transfundat. Appello quicumque mea legerunt, candorem in iis & benignitatem eſſe, ſine morſu directo vel obliquo: vnicam Satyram excipio, quæ ipſa quid eſt, niſi in vniuerſum genus innoxius quidam luſus? At ille bonus etiam defenſione noſtrâ offenditur in *Cruce*: quæ tamen nuda defenſio eſt, & ſcutum modò præfert, gladium non ſtringit. Nec ſtringit vmquam hæc manus, ne in Germanos quidem quoſdam proteruos, qui ſtilo me laceſſunt. Ego verò extra culpas non ſum, nec extra notas eſſe cupio: hoc velim, vt ſint modeſtæ, & quæ humanitati condeceant, quam profitemur. Tu & Schottus noſter ADMIRANDA valdè probatis: ſed ego ipſe iamnunc quædam improbo, & editio altera emendabit. Suggerite intereà, ſiquid habetis. P. Schottum ſaluere iubeo, cum aliquâ penè irâ. Quid enim ille nimis amicè ADMIRANDA noſtra apud Auguſtanos deprædicauit (ex Velſeri litteris vidi) & famam

famam excitauit, quam non ſuſtinebunt? Comprime meo nomine, non amorem eius,ſed laudem. Vale mi Heriberte. Louanij, poſtr. Nonas Feb. ∞. IↃ. XCVIII.

EPISTOLA XXXVIII.

IOANNI RICHARDOTO, *Præſidi.*

E GRAVI & grandi legatione iſtâ te reducem eſſe, & ſic reducem, quis amicorum tuorum non gratuletur? imò quis ciuium, & mediocriter bonorum, non gaudeat & gratuletur? Cauſſa profectò iuſta eſt,ſi fuit vmquam; cùm rem perfeceris & arduam,& non Belgicæ ſolùm,ſed Europæ optabilem & ſalutarem. Diſſidia inter potentiſſimos Reges,quæ cauſſas veteres aut nouas habebant,quæ variis flabellis etiam excitabantur: ea prudentiâ tuâ & Collegarum, addam & felicitate quadam ac fauore numinis, compoſita ſunt,& ſimul tot mala & clades ſublatæ, quæ triplicem Galliam hanc vaſtabant. Et non iure omnes gaudeamus, gratulemur, gratias agamus? Facimus profectò, ore & animo; & nos amici hoc magis, quòd iſte tam ſplendidus velut aditus, & auſpicium ſit, nouæ tuæ dignitatis. Quomodo magis ea inſigniri vel decorari potuit, quàm tam ſollenni hac actione? quæ non finibus locorum noſtrorum aut temporum continebitur, ſed in orbis ſpatia & æui totius ibit. Quamdiu Annales & rerum memoria erit (ſemper autem diuinâ quadam prouidentiâ erit) & inclyta hæc actio, & tuæ in eâ partes ac nomen celebrabuntur. Itaque non tibi ſolùm hunc titulum & ſplendorem, ſed etiam poſteris tuis gratulor: qui hanc nobilem famam, & velut ius imaginis, inter cetera, à parente ſuo habebunt. Creſce animo ô noſter Præſes, & hunc quoque longiùs mitte à tam felici incepto,quò vota omnium noſtrûm vocant. Quò? ad totam plenamque pacem: quam ſi hilum ſapiant Bataui noſtri, iam habeamus & fruamur. O non pertinaces ſolùm, ſed malè ſagaces! alij præueniunt, fortaſſè & præuenient; & portum cùm occupauerint, patientur in fluctibus vos iactari. Audite Deum, Regem, nos, qui ſic ex animo cupimus vobis factum. Sed quò eo? in Batauos affectum mihi eſſe non nego (qui tamen boni inter eos ſunt, aut eſſe volunt) atque is me à te abduxit: etſi hæc

ipſa auerſio te ſpectat. Felicem noſtrum Gubernatorem, ſi vobis adnitentibus & auxiliantibus, hoc quoque diſſidium componit, & infauſta ciuilia bella ad Orci tenebras relegat! Fiat, fiat: & tibi quoque ouatio ex hoc ſucceſſu debeatur. Ego toto animo Deum illum pacis rogo: & eundem, vt te Ampliſſime & Nobiliſſime Præſes, diu frui partâ gloriâ, & nouam párere, in faſtigio iſto dignitatis ſinat. Louanij. prid. Kal. Iunias. ∞.IↃ.XCVIII.

EPISTOLA XXXIX.

I. LIPSIVS

CORNELIO ANCHEMANTO BRVGENSI V. N.

IVRISCONSVLTI TITVLVM GRATVLATVR, ET AD VSVM EIVS PRAEIT.

QVARTVS è meâ domo prodis, qui legum & Iuſtitiæ ſacraria inis: quod felix, lætum, vtile tibi, tuis, patriæ eſſe, illo animo voueo & opto, quem noſti. Verſu & altiore ſono volebam, & fortaſſè debebam: ſed ad pedeſtrem ſermonem valetudo mea abiicit, & Spartanos imitari adigit. quos vt tibia in pugnam, non tuba animauit: ſic ego te ad honeſta,

Errabunda regens tenui veſtigia voce.

Quídni regam? ſeriò nunc hoc iuris & legum pelagus intras: in quo ſcopuli & vada, imò & Scylla ſua & Charybdis eſt: & quamquam natura & inſtitutio iuuant ac dirigunt, tamen, neſcio quomodo, vitio humani ingenij,

—— procliuior vſus
In peiora datur, ſuadetque Licentia luxum.

Coërcebo igitur, &, quod in me eſt, efficiam vt verè I.C.tus ſis atque audias,

Candidus, & talos à vertice purus ad imos.

Sicut vietores circulis quibuſdam vaſa adſtringunt atque alligant, ne quid effluat: ſic ego paucis monitis tuum animum, ne humor

humor ille melioris doctrinæ, quem combibisti. Tria suggero, ad vsum fructumque tituli: SCIENTIAM, ABSTINENTIAM, CONSCIENTIAM. quæ si vsurpas,

—— ô sidere dextro
Edite, multa tibi Diuum indulgentia fauit.

SCIENTIAM adfers nunc quidem: sed recolenda, atque adeò augenda est:

—— dubiis vt litibus addere finem
Noueris, & mersum latebris educere verum.

Recolenda primùm. quia vt apud Iudæos illa animalia pura, & sacris apta, quæ ruminant: sic huius Diuæ aris ille mystes, qui iura & leges repetit identidem, & apud se colit. Sed augenda etiam. nec leges has solùm à Romano Principe hauries, sed illas veteres, &

——— tabulas peccare vetantes
Quas bis quinque viri sanxerunt.

Iuuabit ab ipso capite & origine ius petere: iuuabit longiùs ire, & Platonis, Aristotelis, Charondæ, Zaleuci, & talium leges addere: quid leges? etiam historias, aut alia scripta, si qui è Sapientiæ & Prudentiæ libris hauserunt, & ad vsum generis humani contulerunt. O suauem mixtionem & cinnum! Ac sicut lupini, per se amari, aquâ perfusi dulcescunt: sic tetrica ista legum à tali temperie mitigantur. Quod modo & iudicio fecisse, profectò

Attingit solium Iouis, & cælestibus æquat.

Alterum, quod suggestum eo, ABSTINENTIA est. quo sensu? vt seriò sis

Vindex auaræ fraudis, & abstinens
Ducentis ad se cuncta pecuniæ.

Pestem, dico, illam auaritiæ vites, Iustitiæ ipsum exitium & pestem. Thebani olim arguté, Iudicium statuas scalpere & effingere ita soliti, vt sine manibus essent, & oculis auersis: nempe vt ne aurum caperent; imò nec cuperent, & possent eius, quamquam

—— ingentes, oculo irretorto
Cernere aceruos.

Iasonas & Argonautas hodie vides? fuge, non ad Astræam, sed ad Medeam & auream pecudem nauigant: quos scęnicè, sed

verè & liberè tetigit olim Ammianus. *Hi*, inquit, *nec fas vllum præ oculis habent, sed tamquam Auaritiæ vænumdati & vsucapti, nihil præter inseminatam petendi licentiam norunt. Et si quem semel intra retia ceperunt, casibus mille impedicant, per morborum aut occupationum simulationem vicissim consultò cessantes: vtque peruulgati iuris lectio vna proferatur, septem vendibiles parant introitus, dilationum examina longissima contexentes.* Et latus hic locus sit. quoniam ab isto ferè capite, &

— fonte, deriuata clades
In patriam, populosque fluxit.

Sed stringo,

—— nec plura adnecto, tuisve
Moribus indubito:

quos puros ab hâc labe fore, spondet mihi & altior tua indoles, & ipsæ opes, quarum largiter Dei virtute & maiorum habes. Tertium monitum CONSCIENTIA: & an non in eo omnia? possis includere. Qui hanc, id est rectam cælestemque Rationem consulit: Iustitiæ sacerdos re, non verbo, erit. nec vt histriones, qui Regum Principumque personam agunt, veste, gestu, sermone similes, introrsum nihil eorum habent: sic iste apparebit

Introrsum turpis, speciosus pelle decorâ.

Ille verò toto animo & mente Iustitiã diliget, promet, asseret:

—— rectique tenorem
Flectere non odium, non vis, non gratia, coget.

Procul ab eo isti, quibus in hoc studio vnum studium,

Verba dare vt cautè possint, pugnare dolosè,
Insidias facere, vt si hostes sint omnibus omnes.

Malè, & ô malos! ille Deum, iura, se intuebitur: & finem semper, pacare & sedare. Da vt possit fallere, &

Noctem peccatis, & fraudibus obijce nubem:

mundo teste geri arbitrabitur, quicquid supremo illo teste geritur: & habebit impressum pectori,

Ἔστιν δίκης ὀφθαλμὸς, ὃς τὰ πάνθ' ὁρᾷ:
Est æquitatis oculus, omnia qui videt.

Satis (vt tempus est) monui: tu tria hæc seruabis, ô noster. Neque enim vnum aliquod satis est. sed vt in citharâ si vel vnica fides discrepat, concentus & harmonia tota periit: sic Iustitia, si

quid

quid horum delinquat. Non erit, precor & ominor.

—— sed, vt altus Olympi
Vertex, qui spatio ventos hiemesque reliquit,
Celsior exsurgit pluuiis, auditque ruentes
Sub pedibus nimbos, & cæca tonitrua calcat,

sic tu super INSCITIAM, AVARITIAM, AFFECTVS, spernes ea & calcabis. Facies quod magni animi scito tuo pręfers, PACEM SVMMA TENENT; ita Deus hoc atque alio æuo illam donet. Louanij, III. Kal. Mart. ∞. IↃ. CI.

EPISTOLA XL.

ANTONIO VVINGIO, *Priori in Abbatiâ Lætiensi.*

EPISTOLAM tuam libens vidi, notam & characterem animi quem sermone nuper expressisti. Quid nisi pietatem & modestiam iste & illa spirant: atque ea insita animo, non ascititia aut efficta? Gratulor, moueor, & à contactu isto sentio me quoque ad ea excitari & adduci. Vt aqua igni admota calescit; sic nostrum frigus ad hunc ardorem. Et licuit tibi inter paucos esse splendido, & vt amici, ingenium, opes erant, magno: spreuisti & spernis,

—— & tuâ
Virtute te inuoluis, probamque
Pauperiem sine dote quæris.

Felicem! & quid hoc est, nisi ęternum decus, pro his fugacibus, meditari, & sese terris subductum

Stellis inserere, & concilio Iouis?

Atque equidem non te tantùm regustare, sed & locum illum videre aueo, pietati & quieti consecratum: qui insignes viros dedit & dabit, lumina & stellas in tenebras huius æui. Aueo inquam: & si Deus votis meis annuit, effectum hoc dabo, non sine Hieronymo fratre tuo comite, quem in Neruiis videbo. Placet? precibus ergo tuis nos adiuua, vt quod animo volumus, viribus possimus. Louanij, Kal. Iuniis. ∞. IↃ. XCVIII.

EPISTOLA XLI.

Io. RICHARDOTO, *Præsidi.*

ABEVNTE ad te Rubenio tuo, mihi indecorum, tibi inopinatum esset, venire eum sine litteris. Quas haud magno tamen argumento mitto, nisi illo veteri, (& gaudeo sic semper esse) liberos tuos benè & industriè agere, & viam rectam pergere ad Virtutis & Honoris templa. Enimuerò hoc tibi lætitiæ & solatio esse debet, inter quædam nubila aut tristia, quibus vita humana distinguitur ex communi quâdam lege. Sicuti dolens equidem intellexi Cognatæ tuæ fatum properum & importunum, in ipso vitæ & rerum eius flore. Sed quid, nisi pati & modicè ferre, sapienti viro reliquum? Est mare quoddam, hæc vita. Fluctus in eâ assidui, sæpè tempestates: & iterùm malacia aliqua & tranquillitas distinguit. Felices, qui, vt periti & duriores nautæ, assueuerunt: nec ad singulas concussiones nauseant & ægrescunt. Prudentia hoc robur tibi dedit: & confirmare debet etiam dignitas, qui in alto illo positus, vitam viuis in exemplum. Ad quod vt liberi tui adspiciant, & cursum suum dirigant, Deum oro: & eumdem, vt te Amp^me & Nob^me Domine, ex voto nostro & publico, diu patriæ seruet. Louanij, pridie Non. Sextil. ∞. IↃ.XCVIII.

EPISTOLA XLII. *Bruxellas.*

NICOLAO FABRI, *Moderatori iuuentutis.*

SCRIPTIO tua, Vir optime, affectum tota spirat, sicut & nuper sermo. Originem ei & fontem das scripta mea, & quæ in laudem nostram adiungis: parcè à me agnoscenda, qui nec maxima ea noui; & si essent, à primo illo fonte bonorum manare scio, id est, Deo. Agamemnon ille Homericus hoc ingerat:

*Εἰ μάλα καρτερός ἐσσι, θεός που σοὶ τό γ' ἔδωκεν.

Robore si valeas, nempe hæc sunt munera Diuûm.

Itaque intra modestiæ limites meritò me sisto, nec euehar aut educar vanitatis vllâ aurâ. At ego te coràm amaui, & tuum institutum vitæ, quod in iuuentute moribus & litteris formandâ occupatur. Præclarè occupatur, ne ambige. & apud veros iudices, apud ipsum Deum, præmia tibi & laudes, super vulgi istas

laureas aut coronas. Quid Respublica omnis sit, sine hâc institutione? quid spei in hâc nostrâ, si ista neglegitur? Imò quia olim neglecta fortassè, hinc labes istæ morum & lapsus rerum, quos dolemus & miseramur: nec medicinam iis ego spero, nisi à iuuentute, id est, aliâ quasi semente virorum, quæ puriter & seueriore disciplinâ sit imbuta. Fac, fac pro tuâ virili, & de patriâ benè merere, in re magis quàm in specie, & bonorum animos tibi sic pignera, meum inter illos. Vale. Louanij, III. Nonas Decemb. ∞. IↃ. XCVIII.

EPISTOLA XLIII.

IOANNI RICHARDOTO, *Præsidi.*

FILIVS tuus heri publicè dixit: & quid ego verba faciam? habes ecce testem, imò testes. Ita Deus mihi omnia bona faciat, vt benè, vt optimè dixit, & cum approbatione vel & admiratione (eo verbo vtendum est) auditorum. Nomen in hac Scholâ peperit, quod venturi aliquot anni non exstinguent. Gratulor tibi, ipsi, mihi: & Deum precor, vt hæc bona si non auget (augebit tamen) seruet. Te vnà Amp[me] & Nob[me] Domine, communi bono. Louanij, XVII. Kal. anni noui ∞. IↃ. XCIX.

EPISTOLA XLIV. *Mechliniam.*

NIC. OVDARTO, *I[cto] & Canonico* S. D.

EGO verò consortem te, vel conscium non quidem vocationis (iamdiu eas spreui) sed inuitationis facio: quam mihi pænè decretum obire. An renuam tam amanter elicienti, & quod ipse iamdiu affecto? Nam Italiam, & vrbem sacram, in sacro illo anno, videre vetus, & pium est meum votum. Si Deus vitam, & vires aliquas dat, peregrinari certum est, sed in paucos menses. Patriam non desero, nisi Deus me ad cælestem illam euocat; quod tam hîc, quàm illîc potest. Fatalem meam nec horam, nec locum effugiam. Et, ipsa Roma si mihi sepulchrum sit, quid mali? imò optandi fortassè aliquid (sepono religionem) homini in Romanis studiis, scriptisque versato, & ab iis etiam (ne superbum sit) laudato. Sed hoc vt Deus, & Parca

mea

mea volent. Intereà an non tuo quoque, & amicorum concessu, post xxx. ampliùs annorum assiduos labores, aut scriptiones, menses aliquot valetudini, & honestæ voluptati dederim? mihi videtur: &, si ij qui nobis imperant, recusent, aut tergiuersentur: quid dicam, nisi immites dominos esse? Sed non facient. clientes sumus, non mancipia, & nobis quoque iuris aliquid est in nobis. Hæc satis maturè ad te scribo: multa cadere possunt inter os & offam, vt aiunt: sed garrire tecum libuit, & primas etiam cogitationes conferre. Eadem hæc cum Hartio nostro, quem nunc tecum esse opinor, aut breui fore. Sed cum duobus vobis tantùm: hoc rogatus esto. Quid enim opus hæc in ora hominum venire, & variis iudiciis agitari? In tempore indicabitur, quibus oportet: tu nunc habe, & vale mi optime Oudarte. Louanij, XI. Kal. Febr. ∞. IↃ. XCIX.

EPISTOLA XLV. *Bruxellam.*

HENRICO STRAVIO, *I^cto & Canonico.*

ACCEPI litteras, quas Româ ad me Ill^mus Cardinalis Sfortia misit, Deus bone quàm benignas? Neque enim dissimulo apud te earum argumentum. quod cùm cetera beniuolum & honestum sit, tum etiam inuitationem habet ad annum sacrum Sæcularem: quâ equidem eò magis puto me vsurum, quia sponte propendebam. Italiam, & vrbem dominam reuisere, arcanum mihi iamdiu votum est: sed reuisere tantùm, & patria mea (nisi Deus, & Fatum impediunt) iterùm me habebit. Hoc ei respondeo, & sub conditione valetudinis addico. rogo vt tuâ operâ sciat, & has accipiat: tum etiam Illmo Nuncio cultum, & obsequia mea deferas, nec consilium hoc meum celes. Apud alios propalare nihil opus, quia adhuc immaturum est, & plures menses intersunt. Vale R^de & Cl^me Domine, & me tuum cense. Louanij, VIII. Kal. Febr. ∞. IↃ. XCIX.

EPISTOLA XLVI. *Mechliniam.*

NICOLAO OVDARTO *I^cto & Canonico* S. D.

OMNINO id rectius tutiusque, mi Oudarte, non epistolam nostram, sed quædam fortassis ex eâ transscribere, si tamen vsus

vſus ita videatur. Nam ego nec hoc nimis probem, vel ob vnicam hanc cauſſam. quòd nos procul à rebus conſtituti, & conſiliorum ignari, velut per caliginem iudicamus, & laude aut culpâ proſequimur interdum, quæ neutrum mereantur. Vniuersè aliquid dicere de Rep. poſſumus: diſtinctè & ad rem illi, qui rebus miſcentur & interſunt. Itaque vt vitâ abſtinemus & abiungimur ab hac parte; ſic mihi etiam placeat iudiciis, & certè ſcriptione. Nam de ſermone parùm eſt, qui benè an malè prolatus, abit mox in auras. Quod ad iter meum, iterùm miror te diſſentire, miror nec tamen queror, quia ab amore eſſe cenſeo, non ab animi iudicio hunc diſſenſum. Et dupliciter fortaſſe times, ſiue valetudini, ſiue conſtantiæ etiam noſtræ. Illi, vt iter parùm toleret; huic, ne precibus aut ſuaſionibus Italorum ſuccumbat. De priore, in manu Dei eſſe ſcimus, & hîc quoque certè non bonam aut firmam eam eſſe: de alterâ, ſecurum ego te, & per te alios, eſſe iubeo, tam certus & deſtinatus redeundi quàm eundi, ſi vita & ſpiritus tantùm mihi adſunt. Et quæ cauſſa etiam diffidendi eſt? ne vocatus quidem olim, & honeſtiſſimè vocatus ac reuocatus, parui: nunc mutabo aut nutabo in ſenio iſto, in rebus meis compoſitis pęnè ad votum? Nam & in ſtipendio acquieſcimus; nec pænitet gratiæ, quam in aulâ aut apud magnates habemus; & ſupereſt etiam fauor & beniuolentia iuuentutis. Denique patria hæc eſt, quam non omitto aut deſero, quamdiu ea me non deſerit aut ſpernit. Obſecro te, apud alios ita affirma & loquere: hac in re nihil equidem fallam. At verò peregrinari mihi & vel animi cauſſâ (omitto religionem) mēſes paucos non concedere, quæ, vt leuiter dicam, inhumanitas ſit? Annos plus triginta iam hoc ſaxum voluimus, ſcribentes aſſiduè aut legentes: corpus fractum, & animus etiam labaſcit aut faſtidit: nemo qui Lipſium amat, arceat eum ab hac breui & honeſtâ voluptate. Liceat oculos amato aſpectu iterùm paſcere, liceat animum reficere ſermonibus illuſtrium virorum. Prodeſt ſanè hoc omnibus, & vigor à peregrinatione ſumitur: ſed nobis manifeſtiùs, quibus continua hæc deſidia & pertinacis ſtudij continuatio, non triſtitiam aut tędium ſolùm induxit, ſed morbum. Age, patiaris te vel hoc telo deiici: & Lipſium ſi diu eſſe vis, imò ſi eſſę vis, permitte exſpatiari, varietate & motu refici, &

reddi (ita Deus faciat) sibiipsi. Vale mi optatissime Oudarte. Louanij, VII. Kal. April. ∞.IↃ.XCIX.

EPISTOLA XLVII. *Bruxellam.*

IOANNI RICHARDOTO, *Præsidi.*

CONSILII, quod cepi, consortem facere te inter primos meritò debeo; siue pro cultu quem tibi defero, siue quia ea res tuas quoque cogitationes in parte tangit. Est autem tale. Instat Romæ annus Sæcularis sacer, quem Iubilæum dicimus: ad quem & Religio me, & viri aliquot Principes inuitant. Decreui obire (quod cum bonâ tamen veniâ vestrâ fiat) & hunc capere ante obitum pietatis fructum, siue etiam voluptatis. Non enim dissimulo, suaue mihi erit ea loca olim visa recognoscere: sed & valetudo fortassè melior, per mutationem hanc & motum. Vt aquæ diutino situ vitium contrahunt: sic nostri animi assiduâ hâc vel sessione, vel quiete. Ingenio denique & stilo proderit, discuti nonnihil & excitari hunc veternum, qui, fateor, ab aliquot mensibus me nunc habet. Ista sunt quæ suadent, Amplissime Domine, & rogo vt assensus tui calculus accedat, quo vel solo mihi & aliis decretum meum probem. Cur id non sperem? breuis emansio erit, si Deus volet, nec nisi mensium aliquot hibernorum. Nam in Autumno proximo ire statui, redire cum primo Vere. Quòd aliquis suspicetur de emansione aut altiore consilio, falletur: & testor æternum Numen nihil esse, & si vita mihi adsit, adfuturum iterùm vobis sub tempus dictum. Hæc in consilio de me sunt: sed idem, vt dixi, te etiam aliquà tangit. Nam liberi tui in meo contubernio sunt, atque iis quid fieri velis, in tempore deliberandum est. Enimuerò satis diu eos fuisse in vno loco, sub vnis ductoribus & quasi signis, seriò dico; & ex re atque etiam ex more sit, alia aliosque lustrare. Sed nihil præeo: prudentia tua super nostram est, & fortasse iamnunc consilia habes (vt amor & cura paterna est) præmeditata & explicata. Ego testor seriò & ex penitissimo pectore, consuetudinem illorum caram mihi esse: & ita se probasse modestiâ, industriâ, obsequio, vt animo eos induerim, nec nisi fato ex eo delendos. Amplis^me^ & Nobil^me^ Domine, habes consilij mei summam: quod iterùm rogo

rogo probari à te, imò & iuuari, si opus erit. quod equidem à beniuolentiâ tuâ, quam eximiam semper sensi, spero aut potiùs confido. Vale. Louanij, VII. Kal. Maiias, ∞. IƆ. XCIX.

EPISTOLA XLVIII. *Mechliniam.*

OTHONI HARTIO, *in supremâ curiâ Senatori.*

SVAVE nuper fuit, mi Harti, sermonibus vestris, sed & epulis pasci: cur negem? & hilaris illa ac libera per Liberi pocilla diffusio, est vegetandæ & recreandæ nostræ menti. Scis quàm adsiduè in tristibus aut seriis curis simus, scis quàm sæpè in languore & caliginosâ illâ bile: age, vel ex Senecæ præcepto, non solùm consilio, potiuncula interponatur, *non tamen vt mergat nos, sed vt curas deprimat*: quia & Cato ipse

Explicuit vino contractæ seria frontis.

Sed in sermonibus, sedulò tunc agitatum de *Recitatione* veterum: quam ego laudatum ibam, & pro meo voto reuocatum. Certè siquis mos hodie vtilis, in hac copiâ scribentium aut scripturientium; ille sit, vel sistendis quibusdam ingenijs, vel dirigendis. O quàm optabile, eruditorum & beniuolentium, id est vestri similium iudicijs sensibusque, scripta & publicanda recensere! quod Recitatio illa dabat, licebatque per eam

Egregio inspersos abstergere corpore næuos.

Vt videas, cuiusmodi olim fuerit, distinctè dicam: & notâ eâ, nõ dubito quin in partes & vota mea cũ Oudarto nostro ibis. Vetus ea Romæ. saltem inter Poëtas: quod vnum aut præcipuum tunc genus scriptorum: & reperio apud Valerium, *Collegium Poëtarum* iam liberâ Republicâ fuisse. quid nisi vt recitarent inter se, iudicarentur & iudicarent? Et mansit etiam posteà *Schola Poëtarum*: quam Martialis nominat bis ter & agnoscit. Ouidius hoc ampliùs, etiam diem fuisse quo conuiuia annua agitarent, ipsis Liberalibus: & dolet ac queritur exsuli sibi hoc solatij ereptum. Scio nos in Batauis olim vsurpasse; & cum delectatione, dico & fructu, vsurpasse. Ab hoc exemplo, nisi fallor, propagata ad alios scriptores Recitatio; siue etiam à Græcis, quos caussas & testimonia habeo, quibus inducor habuisse. Sed vndeunde origo, duplex tamen Recitatio: Priuata, & Publica. Dico illam,

quæ domi & inter amicos tantùm notosque vsurpata: istam, quę publicè, inter plures, & ignotis etiam aduocatis. Hæc plus speciei aut ambitionis habuit; illa prior plus fructus, & hęc est quam mihi votum vsurpari. Fecit Horatius: qui de sese,

Nec recito cuiquam, nisi amicis.

Fecit & Augustus, de quo Suetonius: *Nonnulla* (è scriptis suis) *in cœtu familiarium, velut in auditorio, recitauit.* Sed Auditoria igitur Publicæ Recitationi erant. cui primus auctor Asinius Pollio, sub Augusto. cùm ingenia scilicet florerent, & se efferrent, ac passim proferrent varios & suaues illos fructus. Is (vt Senecæ patris verba sunt) PRIMVS *omnium Romanorum, aduocatis hominibus, scripta sua recitauit.* Nota aduocari homines. nam ita solebat: atque ij voce, codicillis, libellis inuitabantur. De voce, ridet ambitionem istam Epictetus Arriani, & verba quoque exprimit: Ἄκουσόν μου σήμερον διαλεγομένου ἐν τῇ οἰκίᾳ τῇ Κοδράτου: *Audi, sodes, me hodie disserentem, in domo Quadrati.* Atque hoc quidem apud familiares & obuios fiebat; alij monebantur per scripta. Plinius in Epistolis: *Nunc otiosissimus quisque, multo antè rogatus, & identidem admonitus, aut non venit; aut si venit, queritur se diem, quia non perdiderit, perdidisse.* Et clariùs alibi: *Hunc librum cùm amicis recitare voluissem, non per Codicillos, non per Libellos, sed si commodum & valdè vacaret admoniti, fœdissimis insuper tempestatibus, per biduum, conuenerunt.* Distinguit autem inibi Codicillos à Libellis. quia illi mitti ad amicos aut notos solent, vicem epistolæ; isti, sparsim & in publico proponi. Tacitus, siue Fabius, Dialogo de Caussis corruptæ eloquentiæ: *Bassus cùm toto anno vnum librum extudit & elucubrauit, rogare vltrò & ambire cogitur, vt sint qui dignentur audire: & nec id quidem gratis. nam & domum mutuatur, & subsellia conducit, & Libellos dispergit.* Id fiebat, die edicto. Iuuenalis:

—— lætam fecit cùm Statius vrbem,
Promisitque diem.

Vides breuiter totam scęnam ambitionis: quam fatendũ est, largiter rei initio optimæ superuenisse. Itaq; inuitabãt audituros; sed & inducebant & alliciebant, principiis operum publicatis, velut ad gustum. Plinij verbis dici hoc videtur libro II. Epist. *Nec aliâ ex caussâ principia librorum circumferuntur, quàm quia existimatur*

pars aliqua etiam ſine ceteris eſſe perfecta. Domum etiam, vt dixit Fabius, mutuabantur. nempe tenuiores, & quibus à ſe laxa & magna atria non erant. Nam in iis ſcilicet recitabant. Iuuenalis:

Frontonis platani conuulſaque marmora clamant
Semper, & aſsiduo ruptæ lectore columnæ.

Platanones iuxta atria, & in iſtis columnæ: quas *rumpi* dicit à recitante, ob vim pronunciantis, vel plauſum ſtrepitumq́. auditorum. Ita idem de Statio, placente:

——fregit ſubſellia verſu.

& Sidonius de quodam: *Hunc olim perorantem, & rhetorica ſedilia plauſibili oratione frangentem.* Potes & ad diuturnitatem referre, & homines, imò columnas, audiendo fatigatos & fractos. Sed de Domo, idem Iuuenalis alibi:

——at ſi dulcedine famæ
Succenſus recites, Maculonus commodat ædes,
Ac longè ferrata domus ſeruire iubetur,
In quá ſollicitas imitatur ianua portas.

Vbi etiam Satyricè ridet & naſo agit excubias, diſpoſitis ad portam, quaſi in bello, qui admittant venientes aut excludant. Addit autem Fabius, *& ſubſellia conduci.* nimirum quæ in atrio diſponerentur ſeſſui, orbe quodam & ordine, ac theatrico exemplo. Iuuenalis iterùm:

Nemo dabit regum, quanti ſubſellia conſtant,
Et quæ conducto pendent anabathra tigillo,
Quæque reportandis poſita eſt orcheſtra cathedris.

Tria oſtendit in his Auditoriis fuiſſe, Subſellia, Anabathra, Orcheſtram. Subſellia, in medio ac planicie atque, ita vt dicam, æquore atrij: Anabathra ad latera, quæ adſurgerent gradatim & per ſcalas, theatrali more: denique Orcheſtra, è cathedris, quæ ante ipſum Suggeſtum poſita recitantis. De Anabathris, quæ ſic in orbem, aliquid innuere & iuuare Diogenes Laërtius videtur in Menedemo. quem dicit fuiſſe ἐκκλίτην, καὶ τὰ τῆς σχολῆς ἀδιάφορον. οὔτε γοῦν, inquit, τάξιν τινὰ ἦν παρ' αὐτοῦ βλέπειν, οὔτε βάθρα κύκλῳ διέκειντο, ἀλλ' οὗ ἂν ἕκαστος ἔτυχε περιπατῶν ἢ καθήμενος, ἤκουε καὶ αὐτοῦ τοῦτον τὸν τρόπον διακειμένου: *ſimplici neglegentiá, & eorum quę ad Scholam pertinerent, indifferentem. Neque enim erat ordinem aliquem apud eum videre, neque ſedilia aut gradus in orbem diſpoſiti erant: ſed vbi quiſque*

ambulans aut sedens fortè erat, ibi & eum sic affectum audiebat. Sed & Suetonius in Claudio: quem refrigeratum dicit, *cùm initio Recitationis, compluribus subselliis obesitate cuiusdam defractis, risus exortus esset.* Si plura subsellia ab vno defracta; nónne consequens est, extructa alia super alia fuisse? Et planè ita decorum aptumque ad audiendum: & cur nō vel in Scholis publicis hodie imitantur? Sicut & illa parua Orchestra in theatris fuit: in quâ, primore scilicet parte, honestiores sederent & velut Senatores. III. Differ. cap. XXIII. Apertè etiam Arrianus, in hos ambitiosos recitatores: τοῦτο ἵνα γένηται, δεῖ τεθῆναι* χίλια βάθρα, καὶ παρακληθῆναι τοὺς ἀκουσομένους, καὶ σὲ ἐν κομψῷ στολίῳ ἢ ζιβωνίῳ ἀναβάντα ἐπὶ πούλβινον, διαγράφειν πῶς ἀχιλλεὺς ἀπέθανε: *Hæc vt fiant, oportet collocare mille subsellia, & vocare audituros, & teipsum in nitidâ togulâ aut palliolo puluinum conscendere, & describere morientem Achillem.* Qui præter Anabathra siue gradus, hominem ipsum describit recitaturum,

* Suspectū.

—— pexumque, togáque recenti,

vt Persius: & *ascendentem in Puluinum*, siue vt idem poëta,

—— sede legentem Celsâ,

in quâ tamen puluinus, molliori sessui. In *Orchestrâ* eum sedisse, Scholiastes vetus ad Iuuenalis hunc locum scribit: *Orchestra,* inquit, *spatium in theatro dicitur, quod Pantomimo saltanti vacat. eiusmodi autem & Poëta eligit, in quo stans recitet ante tabulata.* Ita hæc emendamus, etsi non approbamus. & sedit profectò, non stetit poëta, atque adeò, vt diximus, in puluino. Iuuenalis autem mentem arbitror, Subsellia, Anabathra, & in fronte ante ipsum recitatorem *Orchestram* fuisse, planè vt in theatris: vbi inferiore & primore illâ parte, primores & Senatores sedebant. Itaque hîc cathedræ aliquæ dispositæ honestioribus, extra auditorum plebem. Plinius de se recitaturo: *Positis ante lectos cathedris amicos collocaui.* Martialis vniuersè:

—— circum pulpita nostra
Et steriles cathedras basia sola crepant.

In nostris auditionibus poëtarum, nihil serium aut ad quęstum; amores, & basia tantùm. *Reportandas* autem *cathedras* eas Satyricus dixit: vel quia vsurariæ, vel quia conductæ: vel denique ab suis locis huc collatæ. Atque hæc igitur in Domibus recitatio: fuit etiam in publico loco. quo? Apollinis templum alij volunt,

voluit, ex Horatio: —— *hæc ego ludo*

Quæ nec in æde sonent resonantia, iudice Tarpâ.

vbi Apollinis Palatini ædem Scholia etiam vetera interpretantur. sicut & hoc eius loco:

—— *& vacuam Romanis vatibus ædem.*

Nec refellam: etsi de Athenæo, magis mihi liquet. Imò & Horatianus quidam Scholiastes: *In æde, in Athenæo* interpretatur. Hæreo tantùm & quæro, an Athenæum siue Mineruium illud sic Romæ antiquum. Posteà tamen fuit, & huic vsui frequens. Capitolinus in Pertinace: *Processionem, quam ad Athenæum destinauerat, vt audiret Poëtam, distulit.* Lampridius, Alexandro: *Ad Athenæum, audiendorum Grecorum & Latinorum rhetorum vel Poëtarum caussâ, frequenter processit.* Ac noto etiam ibi theatricam illam posituram graduum fuisse. Ita enim Sidonius *Athenæi cuneos* dixit. & alibi: *Quo recitante, crepitantis Athenęi subsellia cuneata quaterentur.* Nota *cuneata*, nota & *quassa*, à plausu & strepitu, vt dixi. Nam hunc mirè captabant. Adsurgebant igitur, clamabant, plaudebant. De primo, Martialis: Lib. II. epist. IX. Lib. IX.

Sæpiùs adsurgam recitanti carmina? tu stas,
Et pariter geminas tendis in astra manus.

Quod est hominum scilicet admirantium, & nec sede suâ se tenentium. De clamoribus autem, & qui fuerint, idem poëta:

Effœtè, grauiter, citò, nequiter, euge, beatè.

& sæpissimè, καλῶς, σοφῶς. De plausu autem, passim. Sed pulchrum, quòd conducerent etiam id genus operas, aut iamantè præpararent. Iuuenalis:

Scit dare libertos extremâ in parte sedentes
Ordinis, & magnas comitum disponere voces.

Nempe isti *Sophos* illud acclamabant, & modulatè laudabant, sportulis inuitati & cœnis. Sæpè Martialis tangit, & Plinius iunior: qui etiam * *Sophocles*, & *Laudicœnos* facetè appellat. Addit autem, quod rideant vel seueri: *Heri*, inquit, *duo nomenclatores mei (habent sanè ætatem eorum, qui nuper togas sumpserunt) ternis denariis ad laudandum trahebantur. tanti constat, vt sis disertissimus. Hoc pretio quamlibet numerosa subsellia complentur, hoc ingens corona colligitur, hoc infiniti clamores commouentur, cùm μεσόχορος dedit signum. Opus est enim signo apud non intellegentes.* Lepidè, & vel exscribens

*Quia *Sophos* illud clamarent: & *laudarent, cænæ* caussâ.

scribens rideo. Sed de *Mesochoris* & *Signo*, Scholiastes Iuuenalis illustrat in Sat. XI. ad verba *Testarum crepitus*. *Testis nam anteà* (inquit) *percutiebant saltantibus Pantomimis, quidam huc non erat vt mesocori percuterent manus.* Legendum: *quia adhuc non erat, vt Mesochori.* Ergo nouitium hoc inuentum, vt ille in medio quasi laudantium & cantantium choro consisteret, & manu percussâ signum daret concinendi. Hæc igitur Publica Recitatio, & sæpe vitiosa: in quâ laudes, non iudicia captabant. Sed vtebantur etiam vulgò. vt Ouidius ille:

Carmina cùm primùm populo iuuenilia legi.

Vt Silius, de quo Plinius: *Nonnumquam iudicia hominum Recitationibus experiebatur.* Ipse Domitianus Princeps, cùm studiũ Poëtices adsimularet, *recitauit etiam publicè*, vt Suetonius scripsit. Sed & Claudius Imperator, *Historiam in adolescentiâ, hortante T. Liuio, scribere aggressus, frequenti auditorio commisit.* Quid, quòd Principes ipsi audirent? magnus studiorum honos, aut calcar. Augustus certè (in Suetonio) *Recitantes & benignè & patienter audiuit, nec tantùm Carmina & Historias, sed & Orationes & Dialogos.* Legi alibi, & Claudium Imperatorem vel inopinatò recitantibus quibusdam superuenisse. An non studia atque ingenia tali auditorio excitarentur? Sed ex Suetonij illâ de Augusto notâ, appâret rarò Orationes legi solere; plurimùm Carmina, Historiasque. Quod etiam Plinius ostendit, & damnat, epistolâ XVII. libri VII. Poëmata autem, ob suauitatem, recitata & audita creberrimè. idque Iulio mense maximè vel Augusto. Plinius: *Julio mense, quo lites maximè interquiescunt, positis ante lectos cathedris, amicos collocaui.* Et addit, se versus suos recitasse. Iuuenalis autem quasi ex more notat — *Augusto recitantes mense poëtas.*

At Plinius iterùm *Aprilem*, vt sollennem, ingerit libro II. Epist. *Magnum prouentum poëtarum hic annus attulit. toto mense Aprili nullus ferè dies, quo non aliquis recitaret.* An quia præuenerunt, & graue iis exspectare Iulium vel Augustum? an toto anno licebat, & solebat? Hæc Recitatio, & vsus eius vel abusus. Sed vsus in bonâ eâ profectò magnus fuit: ac verè Theophrastus, Αἱ ἀναγνώσεις ποιοῦσιν ἐπανορθώσεις: *Recitationes pariunt emendationes*: quod scitum & breue dictum, Laërtius ei adscribit. Optima autem ratio, quã Plinius se vsitatũ esse refert, lib. VII. *Nullum*, inquit, *emẽdandi*

genus

genus omitto. ac primùm, quæ scripsi, mecum ipse pertracto; deinde duobus aut tribus lego; mox aliis trado adnotanda, notásque eorum, si dubito, cum vno rursus aut altero pensito: nouissimè pluribus recito. Macte Plini! hi gradus ad limam sunt, hi ad vitam: atq; vtinam nobis facultas (voluntas esset) imitari! Sed claudo hoc totum de Recitatione, recitatiunculis siue fabellis. Seneca narrat comiter de quodam: *Recitator historiam ingentem attulit, minutissimè scriptam, arctissimè plicatam. & magnâ parte perlectâ, Desinam, inquit, si vultis. Acclamatur, Recita, Recita, ab his qui illum obmutescere illicò cupiant.* Magis lepidè, pater eius in Suasoriâ pro Cicerone: *Sextilius Enna fuit, homo ingeniosus magis, quàm eruditus, & poëta inæqualis. Is hanc ipsam proscriptionem Ciceronis recitaturus in domo Messallæ Coruini, Pollionem Asinium aduocauerat. & in principio hunc versum, non sine assensu, recitauit:*

Deflendus Cicero est, Latiæque silentia linguæ.

Pollio Asinius non æquo animo tulit, & ait: Messalla, tu quid tibi liberum sit in domo tuâ, videris; ego istum auditurus non sum, cui mutus videor. atque ita consurrexit, ne interfuisset recitationi eorum. quod Cornelium scio: cui non æquè displicuisse hunc versum quàm Pollioni, apparet, quòd meliorem quidem sed non dissimilem composuit. Intellegit hunc versum:

Conticuit Latiæ tristis facundia linguæ.

Sed quod ad verba de Cornelio attinet, corrupta sunt; mihi sic emendanda: *consurrexit. Huic interfuisse recitationi Seuerum quoque Cornelium scio*; & sic cohæreat narratio, aliàs soluta aut inconcinna. Fabellam tertiam Plinius porrigit. *Passienus Paulus*, inquit, *splendidus eques Romanus, & inprimis eruditus, scribit Elegos. Is cùm recitaret, ita cœpit dicere,* PRISCE IVBES. *Ad hoc Iabolenus Priscus (aderat enim, vt Paullo amicissimus) Ego verò non iubeo. Cogita, qui risus hominum, qui ioci. quod est omnino Priscus dubiæ sanitatis.* Concludit, & subiicit: *Tam solicitè recitaturis prouidendum est, non solùm vt sint ipsi sani, sed etiam vt sanos adhibeant.* Habes, quæ de more hoc præcipua occurrerunt, satis ad eum noscendum: quid iuuabit? vtinam ad reducendum. Nam mihi crede, hoc nostro æuo (iterùm dico) vtile; cùm Typographia statim nos protrahit & diffundit, nec vel locum pænitentiæ aut emendationi relinquit. O si igitur Recitatio! sed cum Plinianâ exce-

ptione, *vt sani aduocent, & aduocentur.* Tu diu inter eos mi Harti, & mei amantes esto. Louanij, XVI. Kalend. Mart. ∞ .Iↄ. XCIX.

EPISTOLA XLIX. *Bruxellam.*

Io. RICHARDOTO, *Præsidi.*

CONSILII mei copiam in hac re filiorum tuorum petis, quam ingenuè fateor haud satis mihi suppeditare. Egóne vt plus aliquid, quàm tu, videam? certè abest: & si meũ sensum dicam, vt vis, palàm & sine ambage, hoc quoque fateor, distrahi eum vtrimque, & rationibus impelli. Ire mecum posse, & expedire, hæc suadeant. Primùm communis mos, cui sua certè est ratio, adolescentes id ætatis in longinquas aliquas diuersasq́ue oras mittendi; siue vt linguam discant, mores videant; siue vt iudicia forment, & ex variâ rerum notitiâ ad prudentiam aliquid addant. Ratio altera ab eorum affectu. valdè ambiunt, & vereor vt remittant aut languescant in studiorum hoc cursu, si stadium hoc iis claudis. Atque is affectus per se alioqui haud magni ponderis, tamen id accipit ab exemplo: quòd vident quosdam, aut plerosque, è contubernio nostro mecum ire. Itaque mœstitia quædam ex eo & tædium oriatur; cui etiam seuerum parentem par sit occurrere aut mederi. Tertia deniq; caussa aliqua à me sit. cum quo pluscula certè videbunt, quàm si cum gregalibus suis ineant hoc iter. Nec ipsa via otiosa planè aut feriata fuerit, sed sermonibus aut monitis melioribus peragenda. Quid quòd aditus nobis (ita spero) ad plerosque magnates erit? quos pretium aut vsus sit, vidisse & nouisse. Hæc in istâ parte sunt: in alterâ, quod remoretur etiam aut sistat. Primùm, ætas illorum viridis adhuc & planè iuuenescens: atque expediat fortassè paullò grandiores, firmo magis dilectu & iudicio, res hominesq́ue intueri. Alterum, quòd non longa emansio mea futura, nec nisi ad Italiam, Galliam, Germaniam (nam & ea loca tangemus, aut transibimus) libandam & gustandã. At tu manere & imbui eos fortassè malis, & serium aliquẽ capere peregrinationis suæ fructũ. Est & tertia ratio in animo pij parentis (qualem te scio) valida. quòd casibus exponuntur, qui itineribus se committunt. Insidiæ, vis, morbus, fatũ denique, timenda; & quicquid in fragilem hanc

hanc ſortem cadit. Quæ eadem etſi domi etiam nos manent; tamen prouocari magis & laceſſi diſcurſibus videntur, & triſtiore omninò telo, ſi euenerunt, feriunt parentes. Hæret illa cogitatio: Cur paſſus abire ſum? cur domi & in meis oculis, aut certè iuxtà, non habui? Et quamquam, vt prudentia tua eſt, ſcis decreta hæc talia ab æterno: tamen in vno filiorum cùm ictum exceperis, & Italia eum tibi remiſerit non qualem optabas, iuſtè in iſtis timeas; aut ſi non tu, pro te ego. Quàm triſte mihi, imò pænè letale, in comitatu meo tale aliquid eueniſſe? Etſi nolo malè ominari, ſed nec plura addere: & rem totã ad tribunal iterùm tuum remitto. Ad me autem quod attinet; gaudeo probari conſilium, etſi de viribus diffidis. Ego verò ſpero & opto firmiores eas ipſo itinere redditum iri: quod non ſemel equidem ſum expertus. Si etiam aliter eſt, quid? nónne & hîc Parca mea me aſſequetur & deprehendet? Neque improbum ſit in ſancto illo conatu nec inglorium in vrbe Dominâ mori. Sed diffundor: ego me ante abitum tibi ſiſtam, & Vale etiam illud dicam, in Salue, vt ſpero, commutandum. Deus faciat, ô Deus: & te Ampliſs^me^ & Nobil^me^ Domine nobis ſeruet. Louanij, XIII. Kalend. Iun. ∞. IƆ. XCIX.

EPISTOLA L. *Brugas.*

IANO LERNVTIO *ſuo* S. D.

ITA eſt, mi Lernuti. Romam imus, ſed & redimus, niſi Fata aut Vis maior obſtant. Animus quidem iſte eſt in patriâ, nec dona aut promiſſa eum auertent. Quid autem ibi quæram? opes aut famam? vtraque in hâc ætate, quod ſatis ſit habeo: neque illas auidè vmquam petij, & hæc etiam ſuper vota adeſt. Acquieſcamus in partis, adoleſcentioribus ingeniis relinquamus conſilia & ſpes nouas. De filio tuo voluiſſem & potuiſſem ſi præſciſſem: nunc duos admiſi, & alter eſt Audeiantij filius, quẽ commendas. Sed breuis mea emanſio cùm futura ſit, non video quis magnus filio tuo fructus, etiamſi eat. De Itinere hæc ſunt: de iracundiâ tuâ neſcio quid ſignificas, neque vllâ cogitatione indago. Mens hæc ſibi conſcia nec facto, nec dicto, nec ſeipsâ te læſiſſe: ideoque ſecura, ſiue prodis hoc ſiue tegis. Sed illud facito, & aut purgationem, aut (ſiquid fortè commiſi) ſatisfactionem

 exſpecta.

exspecta. Vale mi Lernuti, & nos veteri illo & fido amore ama, eoipso æternùm amande. Louanij, IX. Kal. Iul. ∞. IↃ.XCIX.

EPISTOLA LI. *Nouiomagum.*

IACOBO VWENO S. D.

ET fratrem tuum Henricum iamdiu, V. Cl. & te nunc incipio amare. Quid dicam incipio? mentiar, iamantè amaui ex sermonibus tui fratris, & affectu quem litteræ tuæ crebriusculæ in me declarabant. Sed hoc volui dicere, declarare me nunc amorem, cui viam liberam & apertam scriptione tuâ muniuisti: per quam licebit mutui affectus isti interdum decurrant, & sibi occurrant. O si libertas illa maior etiam sit? si pax hęc disiuncta iungat, & vnius patriæ quondam ciues factionibus aut partibus non diuellamur! Diuturnum hoc malum fuit, & velut tabes animos consumpsit: sed medicinam tamen nunc speramus, aut æternùm deponimus hunc ægrum. Noster quidem Princeps cum illâ consorte suâ aduentat: sed & Germani, vt sagaciores quidam mussant, specie armorum ad quietem & pacem nostram eunt. Fac fac ô magne Deus: & semel si non sanari plenè, liceat vel respirare. Quod autem de abitu meo audisse te scribis, & dolere: nolim sic loqui, nec abire ego à meis Belgis vel per somnium cogitaui. Sunto miseri: hoc magis amo & adhæreo, vt solent parentes quoque affici erga prolem imbecillam. Sed peregrinatio dumtaxat proposita mihi fuit à Principibus viris, & à me suscepta: sed vereor vt verbo suscepta, re non repræsentanda. Vt tibi apertè dicam, valetudo & vires meæ abnuunt: & periculum iam in leuibus motiunculis feci, & non vult caducum ædificium hoc transferri. Quid, quòd pestis contagio iam in iis locis est? vt nec si vires cum voluntate conspirent, prouidè aut honestè possim. Itaque iter hoc differo, ad scripta & libellos meos redeo, & quod cœpi in iis pergo. Sum in SENECA expoliendo & illustrando, nec quidquam est quod anteuertam huic curæ: adeò & vtilis ille generi humano scriptor est, & intimis sensibus meis carus. Alia, de quibus scribis, non aspernor aut abnuo, sed aliàs me iis donem. Heus autem, quàm tetigit me & titillauit suauiter Pighij nostri mentio! Ergo valet,

viuit immortalitate ille dignus ſenex? valeat,& ſcribat,planè alter Liuius, *indefeſſi calami & ſtili.* Mirabilis vigor in illâ ætate, & quem ego nec voto adſpirem. At tu vale V. Cl^me^, & deinceps palàm inter meos, ego inter tuos ſimus. Louanij, Kalend. Sextil. ∞. IϽ. XCIX.

EPISTOLA LII. *Bruxellam.*

GVILIELMO & ANTONIO RICHARDOTIS *fratribus* S. D.

AB vtroque veſtrûm litteras pænè eiuſdem argumenti accepi: ergo vtrique ſimul fas ſit reſpondere, imò decorum, quia fratribus, & domo, ſtudiis, animo iunctis. Gaudeo vos incolumes aduenisse; manere ſuadeo, donec maneat hîc *οὐλομένη illa νοῦσος. Nam & nunc perſeuerat Apollo ille, ** perniciosus morbus.*

* —— βέλος ἐχεπευκὲς ἀφιείς: ** iaciens letalia tela.*

& funera ſunt, etſi rariora quàm pro veſtrâ illîc famâ. Ego verò philoſophor, id eſt, mortem meditor: etiam parte alterâ, quòd SENECA me totum habet. Illud opus emoliri ſi poſſum (potero ſi hiemem hanc viuo) licebit in hoc* σεμνύνεσθαι, quòd duos optimos auctores protraxerim, & lucem dederim. Tacito & Senecæ: illi ad prudentiam, huic ad ſapientiam duci. De publicis, lætum Principes aduentare: minùs, in caſtris inopiam, atq. vtinam pecuniæ tantùm, eſſe. Ego verò nec conſilij magnam copiam, ſed nec concordiæ, video: & de magno aliquo ſucceſſu quid ſperem? Vos, ſi quid amplius erit, ſcribetis: vel ſtili veſtri cauſſâ, quem exerceri ſic vtile: ſed & meâ, cui gratum à vobis appellari. Valete, ſaluete cum fratre, ſorore, Rubenio. Louanij, VI. Idus Sextil. ∞. IϽ. XCIX. ** gloriari.*

EPISTOLA LIII.

MARTINO DELRIO S. D.

ERAT animus ad te venire, & garrire, vt ſolebam: domi tenuit valetudo. Garritum tamen non potuit, & vel in chartâ ad te mitto. Docui hodie in Suetonio, & illud in Veſpaſiano eius, cap. IIII.

Id de Imperatore Romano prædictum, Iudæi ad se trahentes rebellarunt: cæsóque Præposito, Legatum insuper Syriæ Consularem, suppetias ferentem, raptá aquilá fugarunt.

dixi corruptum videri, imò emendaui. An rectè? subitò incidit, atque excidit: sed tu vel post iudicium meum iudicato. Corruptum, inquam, hoc de *cæso Præposito* aiebam: nam quis ille fuit? Per hæc quidem tempora Felix, Albinus, Florus: sed nemo eorum cæsus, quod in Iosepho quidem, aut Hegesippo eius interprete legas, qui hæc curiosè & partitè exsecuti. An antè alius? de Sabino iniiciunt interpretes, aut Metilio: quorum ille sub Augusto turbas dedit, nihil ad hoc æui, & tamen easipsas effugit. Alter nec Præpositus prouinciæ fuit, neque item cæsus: ad scriptores illos appello. Itaque vana ista: vide an mea emendatio, *Gesiumque Præpositum.* Certè ex historiâ est, & *Gesium* siue *Gessium* Florum rebellantes Iudæi fugarunt, & mox Cestium Gallum Syriæ legatum. Nomen gentile hoc rarius aut ignotius, fuerit loco & sententiæ vitiandæ. Sed hoc te post factum consulo: illud ante. In eodem Vespasiano, cap. XVIII.

Ingenia & artes vel maximè fouit. præstantes poëtas & artifices coëmit: item colossi refectorem insigni congiario magnaque mercede donauit.

Cöemendi hîc verbum suspectum vel improbum, quidquid conentur. Assero scriptū fuisse: *& artifices scænæ, item colossi.* Quisquis insolens aut hospes non es in Criticâ, quid crebrius, quàm confundi sic & repeti syllabas? quod factum in *coëmit item* palàm: sic vt litterula à fronte ab anteriore voce sit retrahenda. Frequens, tibi notum: & ipsi item *Artifices scenæ*. qui sunt Græcis τεχνῖται διονύσου: id est, scænici actores. Seneca de Beneficiis, Ammianus, alij sic appellant: ipse Suetonius in Iulio, cap. LXXXIV. Sequitur autem mox appositè, de Terpno & Diodoro scænicis ab eo donatis. Cap. etiam II.

Infensus Senatui, Caium nequo non genere officij demereretur.

Non ipse herclè, sed Caius Senatui infensus. atque igitur lego, *infensum.* Cap. V.

Singulos repentè ramos à frutice dedit.

Ineptè. à frutice non creuerunt hi rami, sed ab ipsâ arbore: ideoque scribam, *ramos an frutices.* Ambigit, quia ex imâ parte hæc enata,

enata, ramos an veriùs frutices appellet. Habes garritum: quid videtur? destinata tetigi, an aberraui? dic liberè, id est vt soles. De publicis, nihil: nisi Gubernatorem nouum in finibus iam esse, ô si innouandis his rebus & emendandis! Vale. ego pessimè, cui & destillatio, præter solita mala, accessit. In Musæo nostro, ab ipso prandiculo: nam tale fuit.

EPISTOLA LIV. *Bruxellam.*

GVILIELMO & ANTONIO RICHARDOTIS, *fratribus* S. P. D.

ITERVM ego ad vos, & affectus vester, sed & sedulitas inuitat. Crebri estis in litterario hoc affatu: quod delectat, siue quia grata nunciatis, siue quia qui nunciant, grati. Si negem in animo isto partem vos habere, mentiar: consuetudo inseruit, sed magis honesti studium, quod in indole vestrâ libens lætusque obseruaui. Id verò educendum magis magisque, & explicandum est; & semina ista sparsa à magno agricolâ, fouenda & maturanda in suam frugem. Quomodo fiet? ipsâ viâ, quam inistis, litteratâ Prudentiâ, & amore serio Virtutis. Alia, mihi credite, fumi, quisquiliæ, campæ sunt: illa sola & hîc vobis

* Οἴσουσι κλέος εὐρὺ, καὶ ἐσσομένοισιν ἀοιδήν.

Quamquam de gloriâ, parùm est: sed tranquillitatē & quietem vobis adferent, id est perpetuum, internumque gaudium, & fructum. Hæc ideò ingero (non enim lubet, nec decorum sit, importunè philosophari:) quia in vrbe Regiâ, siue vt nunc loquendum est, Principali estis: & multa illîc vana oculis animisque obiici, est necessum. Ne abducant vos. imò contrà, sicut ij, qui à litore in altum prouecti sunt, oculis votisq; terram requirunt: sic vos identidem è fluctibus illis ad istum portum adspirate. quem scio, absentes magis sentitis & creditis portum, quàm præsentes, esse. Qui assiduè in tutis aut lætis rebus, parùm eas gustant aut oblectantur: qui in contrariis, suspiriis poscunt. Idem sit vobis, sed in tempore. nec reuoco ad munia, donec & mala lues nos deseruerit, & Principes optati aduentarint. Ista hactenus. de publicis, bona nunciatis; sed satin' vt fida? Opto equidem,

* *Præsentē tribuent famam, tribuentq́ futuram.*

dem, & in viâ iſtâ vitæ, quam pænè confeci, turbidâ & nimboſâ, quàm ſuaue ſit vel extremum ſpatium ſudum & ſerenum habere! Fac ô Deus, me & meos eò ſerua, & vos inter illos. Louanij, XVII. Kal. Septemb. ∞ IↃ. XCIX.

EPISTOLA LV.

IANO BERNARTIO *ſuo* S. D.

IN morte auunculi tuâ cauſſà dolui, quia amantem tui fuiſſe dicis; & quia eiuſmodi cognatorum & vſus eſt, & à naturâ in eos affectus. Quod ſolatium? illud commune, ſed Deus bone verum, mortales nos eſſe, & illam atram Diuam cuiq; noſtrûm ſuper caput cottidie ſtare. Quàm hodie Louanij experimur! ſerpit enim etiam illa popularis lues; ſerpit tamen, nondum graſſatur. Si iſtud faxit, tum videro de ruſticanâ aliquâ domo ad ſeceſſum: quam amanter offerri à Socero tuo, gratum. Nam de tuâ vrbe & domo, abſit vt cogitem. in aliâ occaſione & lætiori videndi amici ſunt, non in hâc triſti & apud quoſdam metuendâ. In SENECA iam eram, quem publicè dare molior. ſanè opportunè, & ille me erigit, & aduerſus hæc talia munit. Ille mihi, cum poëtâ tuo, clamat:

Quidquid habent ortus, finem timet: ibimus omnes,
Ibimus: immenſis vrnam quatit Æacus vmbris.

O caput ô finem Sapientię, hæc meditari! mortem habere in animo, in oculis; & quæ ad felicitatem poſt ipſam ducant, præparare. Faciamus, mi Bernarti, ſenes, iuuenes. neminem ætas immunem facit: & cùm nati ſumus, ſubiicimur huic tributo. Vale cum tuâ tuiſque. Louanij, XI. Kal. Sept. ∞. IↃ. XCIX.

Oudartum illum noſtrum ſaluto, quantum animo & ſtilo poſſum.

EPISTOLA LVI.

GVILIELMO RICHARDOTO *ſuo* S. D.

TV verò non ceſſas in ſcribendo, ergo nec in amando, & hæc diligentia vnde niſi à mei diligentiâ? Itaque vicem tibi refero. vtique cùm tam bella nunc occaſio, & Scarbergerus à nobis abiret. Sed ſubitò abiret, nec moram indulgeret longæ

ſcriptionis.

ſcriptionis. Quid etiam opus eſt? breui te videbimus;

* ——— ὥς ἐνὶ θυμῷ Ἀθάνατοι βάλλωσι. **-vt mihi menti Inijciūt diui.*

Nam quòd feralis illa Diua vltrà vos arceat, nihil eſt : & nunc (Deus dicto faueat) liquida omnia & pura ab eâ apparent. In Parthos iuerit aut Thracas, & Muſarum hanc ſedem Æſculapius cum Hygeiâ ſuâ reuiſant,& firmiter colant. Opto. & vos valere,patrem autem veſtrum(ſi id poſſit) reip.immortalem eſſe. Louanij, prid.Idus Sext. ∞. Iↄ. XCIX.

EPISTOLA LVII. *Mechliniam.*

NIC. OVDARTO *ſuo* S. D.

PRINCIPES apud nos fuerunt, excepti pro vrbis copiâ, honeſtè, & certè beneuolè: quod & ipſi agnouerunt, ac viciſſim affectum hunc rependerunt. In ipſam Academiam & Scholam noſtram venerunt:& me etiam audiuerunt. quomodo, aut quâ occaſione? inquies. quam ipſi quæſiuerunt & ſuggeſſerunt. Vocauit me circa vndecimam matutinam ad ſe Princeps, benigniſſimo vultu & verbis excepit, de valetudine meâ (inſolitum illis) tum etiam de ſtudiis percontatus. Hæc omnia Latinè. tum adiecit, Velle ſe audire me docentem, &, Numquid poſt prandium poſſem? Nihil decorè, aut pro dignitate veſtrâ, inquam: ſed tamen imperium omne,vt debeo,accipio. Imò fiat, inquit: veniemus. Sed Infans te videre etiam vult, illi te ſiſtam. Hoc quoque factum. & ego mox domum, & duabus horis meditor aliquid, & me paro. In ſcholis Theologorum res gerenda erat, poſt *Actum* aliquem, vt loquuntur,Theologicum. Itaque ſurrexi, & cœpi dicere. Quid? inquies. Præfatus aliquid pro tempore,Senecæ pauca verba è Cap.III. lib.I.De Clementiâ, quorum initium: *Illius demum*(Principis)*magnitudo ſtabilis, fundataque eſt, quem omnes tam ſupra ſe eſſe,quàm pro ſe ſciunt*: & pauca etiam quæ ſequuntur. Ea, inquam, Senecæ verba, & in iis munus Principum explicaui. & denique addidi de Fructu qui tunc maneret, nempe Beniuolentiâ & Fide ſubditorum, quam nos Belgæ vtramque ſemper erga Principes habuiſſemus, erga ipſos haberemus. Quid plura dicam? auditi ita benignè ſumus,vt Princeps oculos à me non dimouerit, non animo ſolùm ſed corpore in me

 incli-

inclinatus. Idem alia Nobilitas, quæ frequens adfuit: & in eâ Legatus Regis Hispaniarum, vir doctus & in me volens, quod scire te cupio. Ipsa etiam Infans adfuit; quid intellexerit, aut an intellexerit, tu cogitabis. Habes quod hîc gestum, satis raro, imò nullo fortassis exemplo, quòd etiam fæmina Princeps in has auditiones venerit. De Republicâ ipsâ meliùs sperare ego & quiuis prudens incipiat, quia Principes dare se magis suis Belgis & eorum moribus palàm incipiunt. Saperent modò Bataui, sese nosque in veterem, id est felicem & tranquillum statum, vindicarent. Vale vir amicissime, & Hartio etiam nostro scripta hæc sunto. Louanij, pridie diei, qui D. Andreæ sacer, ∞. IↃ. XCIX.

Accepi antequam obsignarem tuas, quibus amicè inuitas, sed non venturum. Egóne ad pompam, quam hîc iam vidi? quî magis, quàm tu ad nostram? Sed circa Quadragesimam, si Deus volet, cum Senecâ meo Antuerpiam ibo, & (si potest tutò) te amicosq; ibi videbo: inter eos Cl. Masium, & Reu. P. Sedulium, quos saluto. De Carminibus tuis, omninò faciendum est: atque ego ad Moretum (etsi nihil opus) tamen vel ex superuacuo scribam. Carminum autem mētio facit & meum hoc mitti, ex tempore nobis inter ignes hîc natum. Et tu, si voles, mitte in ignes.

EPISTOLA LVIII. *Mechliniam.*

VIBRANDO ANSKEMA S. D.

SERIO mihi placuit in epistolâ studium illud Quietis, quod præfers. O perseuera in eo mi Vibrande, sperne istæc vana, &

——— omitte mirari beatæ

Fumum & opes strepitumque Romæ.

In nobis est, quidquid mirabile: alta & diuina illa pars. quam si colimus, quod homine dignum est facimus, & meliore illâ origine nostri. Quomodo colemus? virtutis & sapientiæ studio, quò nostra hæc studia nisi ducunt, valdè à recto abducunt. In paucas mentes hæc cadunt: debent in eas, quas benignius sidus nascentes adspexit, &

Quîs meliore luto finxit præcordia Titan.

De me, ego ex animi sententiâ polliceor fidem & consilium: & apud patrem etiam lenimenti siquid possum. In ceterum, vt ille

dicebat

dicebat *Militemus*, sic nostra sit tessera, *Sapiamus:* & ne calor aut vanitas abripiant. Agam cum Lamberto vestro, & ad me vocabo, vt quidquid decorè à me potest (aliter nolle debes) fiat. Vale tu,&,quoniam Deo ita placuit, Tua. Louanij, III. Kal. Octob. ∞. Iↄ. XCIX.

EPISTOLA LIX. *Leodicum.*

PETRO ORANO I[ctº] S. D.

EGO inter eos sum, mi Orane, qui seriò & fideliter, quos amant, amant: & vbi occasio est, libenter quod animo inclusum est, rebus factisque prodo. Eò promptiùs nunc ad te venio, veterem & fidum amicum, opem rogatum pro virgine piâ & honestâ, & de me(ita loquendum est) benè meritâ, cùm apud vos vixi. Ea est ANNA, quæ has litteras tradet: & non litem, sed rem habet, arbitrio tuo cum aliis(sed tuo,ipsâ eligente) commissam. Obsecro te, quantum me amas,vt ei quod ius fasque sit (nec vltrà) adsis: & ita censeas, hoc sic mihi gratum fore, vt accepto relaturus sim, & meo Codici inscripturus, quicquid in illam amicè à te fiet. Vale,& me adamantino vinculo tuum ama. Louanij, prid. Kal.Febr. ∞. Iↄc.

EPISTOLA LX.

IOANNI RICHARDOTO, *Præsidi.*

HABES ecce Antonium tuum, cur non & meum addam? Formasse me aliquid fateor,amare etiam & curare: atque adeò inuitus pænè eum dimitto,nescio an inuitum. Sed voluntas tua,& vsus eius,reuocant:tum etiam vtriusque ætas.quia ille succrescit, nos inclinamus: & intereà auctoritate tuâ, velut manu, producendus est, & paullatim ad res admouendus: quò, mihi crede, indoles & natura eum vocant. Habes plures liberos, & gaudium ex omnibus, aut spem gaudij: sed accipe sponsorem me de isto,per vestigia tua ibit. Vero & veteri verbo,lignum est è quo Mercurius fiat. Peregrinatio in Germaniam & Cæsaris aulam mihi probatur: sic tamen, vt non nimis diuturna sit. Loca & mores videat, linguam discat: ad nos redeat, sed Italiâ,Galliâ

(si voles & Hispaniâ) obiter lustratâ. Hîc deinde ei sedes, vxor, dignitas sint, te conciliante. Vides quò eam? ignosce, si consilium etiam vltrò ad te mittam, consilij omnis fontem. Sed amor hoc facit, & cura quam nec in absentem deseram. Atque vt aucupes, nobiliores illas aues non patiuntur liberè euagari, sed loro illigatas reuocant aut retinent: sic ego in meliore hoc ingenio, & monitiunculis interdum ducam vel sistam, necubi ab illâ veri honoris, vt sic dicam, prædâ aberret. De Guilielmo porrò filio, fiat quod tibi videbitur, aut potiùs iam visum est: quia nec opinor id immutasse. Iter tuum & eius caussam, Deus fortunet. qui tibi, intimo meo voto, Amplissme & Nobilme Domine, secundam hanc palmam, apud præsentes & posteros præbeat, confectæ Britannicæ etiam pacis. atque vtinam deinde tertiam illius Batauæ, id est, propriè nostræ; ô vtinam! & te gloriosum, nos felices! Louanij, Kal. Martiis. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXI.

NIC. OVDARTO *suo* S. D.

O REMPVBLICAM nostram, vt vacillat aut labitur! & caussas videmus, & mala quæ premunt: sed quid censeam nisi fato fieri vt videamus, nec medeamur? Vbique prouidæ & honestæ voces: res manent, & feruntur viâ illâ, quâ cœperunt, ad. Abrumpo. tu sperare me iubes: ego verò confido etiam, & animo non cadam vel in casu hoc rerum. sed vt amans patriæ ciuis, quàm vellem & optarem eam firmari! Quàm facile etiam sit, si consiliis sanis rectisque, addam & priscis, vtamur: quæ alius tamen à me donet. Iamdiu publicè feci, vtatur non vtatur qui volet. Itaque in *Plinij Panegyrico* nihil præter Commentariolum habebis: nihil, inquam, ad Politica, & aliò reseruamus. En querelas. in iis desinis? inquies. Imò solatium meum vetus & internum hîc consigno, in Principum consiliis altius aliquid latere, in tempore prodendum: imò breui & post Britannicam hanc pacem prodendum. Si nihil est, clamo,

—— spes & fortuna valete,
Nil mihi vobiscum est, ludite nunc alios.

Ephemerides tuæ prodeant, & hîc & alibi certè gratæ. Louanij, XI. Kalend. April. ∞. IↃC.

Qui

Qui has tradet, olim mihi hîc bonarum artium partiumque caussâ notus fuit: commendaui Bernartio, & nunc tibi, siquid fauere ei potes.

D.Consiliario Hartio intimam salutem.

EPISTOLA LXII. *Bruxellam.*

ANTONIO RICHARDOTO *suo.*

EN tibi Testimonium: quid opus erat? ipse à te vbique dabis. Sed accipe vel meâ caussâ, & vt apud alios effundam, quod parciùs apud te dici aut non dici, disciplina domestica & tua modestia voluerunt. Tu hæc iamnunc vera magis magisque facies, perseuerando vel potiùs augendo. Vale ô mihi semper care. Louanij, Kal. Iuniis. IↃC.

TESTIMONIVM.

ANTONIVM RICHARDOTVM, *adolescentem nobilem, Amplißimi patris* PRAESIDIS *sanctioris consilij filium, etsi ab indole & moribus suis commendandum, si quis propè noscet; tamen & mei iudicij ac testimonij calculo producendum ornandumque censui. Quippe à contubernio & disciplinâ meâ, in quâ tres amplius annos egit: ita modestè, industriè, laudabiliter, vt mihi affectum sui æternum reliquerit, & aliis famam bonam & exemplum. Obsecro vos, siqui Lipsij caußâ aliquid vultis, in hoc ostendite, & vt in mei partem transfundite & deriuate. Falli aliquando in testimonio poßumus, fateor:*

* —— στρέπται γάρ τε φρένες ἀνδρῶν,

ait ille: sed tamen ita de hoc adolescente deque ingenio eius facto ad virtutem & prudentiam imbibi, vt confidam eum, velut arborem ad flumen irriguam, ad omnem laudem magis magisque aßurrecturum, & suis honori, patriæ vsui futurum. Quod Deus ille donet, quo teste hæc scripsi. Louanij, Kal. Juniis. ∞. IↃC.

* *-namque hominum mutabilis est mens.*

EPISTOLA LXIII. *Bruxellam.*

FERDINANDO DE SALINAS, *à consiliis arcanis.*

VIDI litteras tuas, & in iis erga me affectum. vidi inquam: ita calida atque acria verba sunt, è pectore profecta, non nata in summis labris. Quid nisi gaudere me dicam in tuis iu-

diciis, & votum apponam, mereri? De nepote porrò quod scribis, ego verò fautor adiutorque illi & fui & ero, quà potero: idq; tuâ maximè, tum & eius gratiâ. nam & ipse per modestiam & industriam meretur. Sed teipsum non eliciet & huc transferet ista Panegyris? Ad optantes venies, me inprimis, qui te, Nobilis & Cl^me Domine, iamdiu est cùm seriò æstimo, amo, colo. Louanij, III. Idus Iunias, ∞. IↃC.

EPISTOLA LXIV. *Bruxellam.*

GVILIELMO BREVGELIO *Consiliario, cognato suo* S. D.

IN reditu vos non vidi, ob caussam quam vxori tuæ nuper scripsi. Neque alia sanè fuit, quàm illa: & nos tenelli, sicut iumenta defessa, domum scilicet properamus. De Baronij nostri sollenni die quod petis; ego arbitror non ante finem proximi huius Septembris futurum: etsi hoc nonnihil etiam pendet, vt scis, ab arbitrio Doctorum. In tempore autem certum tibi significabo. Auus, pater, amici aduenturi videntur; vt mens quidem illorum erat, cùm reliqui. Nam tempora si quid immutabunt, quis dicet? non pro meo quidem voto aut sensu ea sunt: & hi tumultus militares tam diuturni, vereor vt in summâ aliquid turbent. Demiror, non placari. A Galliâ enim nimbi minantur: si vera, quæ de bello in Sabaudum audimus. Nam rex Hispanus necessariò descendet in partes: & nos, si non vt membrum, vt appendix trahemur. Quid precabor? illum vniuersi rectorem & tutorem, vt nos seruet. & sicut Minerua illa, apud Homerum, Pandari sagittam arcuit ab interiori corpore Menelai, cutem dumtaxat eius passa stringi: sic nobis salus sit, etsi attritis & afflictis. Quam tibi & vxori, Ampliss^me & Cl^me D. Cognate, diuturnam & solidam precor. Louanij, IV. Idus Sextil. ∞. IↃC.
Spero futurum, & iamnunc rogo, vt tu & vxor, & liberi apud me sitis in Encæniis vrbis nostræ primâ Dominicâ Septembris.

EPI-

EPISTOLA LXV. *Mechliniam.*

OTHONI HARTIO, *Consiliario in supremo Senatu.*

CVRA quam meritò in tuos, & propriè in hunc nostrum habeo, adegit me pauca ad te scribere, & quasi (da veniam) aurem vellere negotio eius indormienti. De Italicâ peregrinatione loquor. quam si ille hoc anno suscepturus est, quid tardas? Ecce æstas abit, hiems in manibus: & viæ difficiles, imò clausæ, si quid etiam protollis. Ipse toto animo eò propendet: quid mirum est? Amat iuuentus peregrinari, & sodalium exemplo etiam incitatur. Sed, quod caput, vtilitas eò vocat: & præsertim cùm locus ei sit in contubernio Duodecimuiri illius, amici tui, vbi sine magno impendio tuo agat. Obsecro, mi Harti, cogita, vigila, fores ei aperi (liceat ominari) ad dignitatem & honores. Roma multos beauit, & præsertim qui sacræ vitæ, vt tuus, se dicarunt. Vale Vir Cl^me^ cum Oudarto nostro longùm. Louanij, x. Kal. Oct. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXVI. *Tornacum.*

NICOLAO MICAVLTIO *V. R.*

TANDEM à te aliquid, ego autem vel ipsum te exspectabam. Sed inquisiui, & disco moram ibi longiorem requiri: in quâ etsi doleam, cur dissuadeam? cùm ex vsu tuo ita sit, & vitæ etiam genus, quod elegisti, velit honestam illam sedem. Age ergo, mane, in diuinis oblectare, apud optimum illum virum, quem iudicio elegisti, & magistrum. Quæ de notis N. N. scribis ad nostram CRVCEM, vt liberè dicam, nulla earum placet, præter de formâ Furcæ. quam tamen & nos ante Theognidem natum, quod dicitur, nouimus: & videbis in posterioribus editionibus aliquid nos mutasse. Quod superest, Criticam exercere non omnium est, nec ingenium aut doctrinam solùm ea res, sed iudicium, id est animam Sapientiæ, quærit. In meis rebus, sunt sollennia. Valetudo tenuis, sæpè prompta abiungere: studia nunc & lucubratio in SENECA; ab Aulâ subsidia, quæ fuerunt. Nam cur mutent? Historiographi quidem titulo ea mihi data: sed reipsâ velut pensatio aut præmium mansionis,

ſionis, cùm Itali, vt ſcis, maiora longè offerrent. Et animus aut ætas tunc non abhorrebant peregrinari. Sed tamen quod ad Hiſtorias, nec ab iis ſcribendis fugimus (leue nobis opus) ſi quędam antè peregerimus iam concepta: & tempora ſi campum aperient liberæ ſcriptioni. Blandiri, laudare, inſultare, non eſt meum, nec eorum quos melior Fama aut poſteritas amet. Desboiſium tuum ſemel vidi, iuuenem mitem, comem, & ingenio planè ad virtutem & pietatem facto. Deus illum, te, me ad iſta ducat, aut ſeruet. R.D. Decanum, quantum poteſt, ſaluere cupio, cui gratias pro beneficentiâ in Hub. Audeiantium meum & debeo, & ago. Louanij, VII. Kal. Octob. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXVII.

GVIL. RICHARDOTO *ſuo* S. D.

LIBET nec libet ſcribere, vt rem dicam. illud, ob affectum, qui in te calet: iſtud, ob languorem, quem epulæ (ô Lipſio dignam cauſſam!) nobis gignunt. Per hos dies aut conuiuator ego, aut conuiua: & velut Penelopes aliquis ſponſus. At tu etiam Solem me facis, & tibi proponis, ad quem Aquila ſubuoles. De te, agnoſco: ferris pulcherrimi amoris alâ ad lucem illam puram doctrinæ & ſapientiæ: at de me quid dicam? eſſe vt ipſam hanc Autumni auram, fuſcâ mente & nubilâ, atque vtinam melior ille ignis perrumpat! Sed docti hæc ferimus, & regno ſubiicimur, quod, vt poëta ille ait, ——— *regibus imperat ipſis.*
De puero, quod me conſulis; illud mihi, quod parenti tuo videbitur, videtur. Haud nego decorum fore: & veniat cum præſcripto fidei & modeſtiæ, quam debet adferre. Cetera coràm. Rubenius noſter ſalueat, cuius vberi & accuratæ epiſtolæ reſponſum debeo: ſed nunc debeo, nec nomen expungo. Louanij, III. Nonas Octob. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXVIII. *Bruxellam.*

ANTONIO RICHARDOTO *ſuo* S. D.

CVM magnus hic amicus noſter adeſſet, dimittendus ſine ſcriptiunculâ ad vos non fuit. Simul & proſpera tibi vouenda,

uenda, cum Amplissimo parente, iam in itineris (ita audimus) procinctu. I mi Antoni, & redi; & negotium tuum in publico isto age: id est, obserua, disce, & vndique hauri quæ faciunt ad prudentiam & virtutem. Vtramque enim debes iungere, & vtilem te mox pluribus atque ipsi patriæ præstare, ô quàm viris & auxiliis egenti! Siquos illîc amicos aut beniuolentes Gallos reperis, quæso salutem & affectum à me quoque nunciato: nominatim, si Cancellarius ibi *Belleuræus*, vir meritò Galliæ suæ Nestor. Si & Præses fortè Rhotomagensis, *Grollartius*, iam olim supra meritum in me pronus. Mandata alia non habeo, nisi illa sollennia & numquam oblitteranda, Virtutem, Doctrinam, me ama. Louanij, v. Idus Mart. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXIX. *Mediolanum.*

ERYCIO PVTEANO *suo.*

LAETVM mihi, lætum, te muneri huic publico admotum, in quo exseri atque exerceri ingenium & industria tua possint. Fac, dum ætas & occasio adsunt: & gradum hunc sterne ad altius culmen. Neque enim, vt meum votum & præsagium est, hîc sistes. De modestiâ quod polliceris, nimis gratum est: ego eam fulcrum omnium virtutum & vinclum habeo, quæ labuntur aut diffluunt, nisi eâ nixæ, nisi eâ nexæ. Ita te attolle semper ab humo, vt absis à fumo. Sicut ille ab igne, oculos morsicat & inumbrat: sic iste ab ambitione, lumen omne mentis. Pinellum nostrum in eo esse vt abeat, doleo magis quàm queror. Nónne ætas ei acta est, & pulcherrimè ac per laudem acta? Vt in scænâ partes qui peregit, personam vestemque ponit, & libens domum abit: sic noster hic animus, à temporario theatro in ætheream illam sedem. Ad quam, mi Puteane, quàm pænè ego nuncnuper translatus? Iuro hos oculos, digitum vix absfui ab iis claudendis. Defluxio acris in pectus incubuerat, febricula accesserat, tabes & μαρασμὸς minabantur aut aderant: tamen Deus in gradum me reposuit, etsi nondum illum priscum. Vires ægrè recipio, & sum, vt ita dicam, medius sanitatis & morbi. EPISTOLAS tuas editas libens videro: vos breui CENTVRIAM nostram tertiam, quæ ad Italos aut Hispanos est, aut siqui in iis locis.

Saccum hic nostrum & te alibi agnosces. Saluere illum iubeo, semper huic animo inclusum: item CLL. VV. Quinctium & Septalium, quos vel quia te amant amo. Louanij, XII. Kalend. Decembr. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXX. *Leodicum.*

IACOBO CARONDELETO *V.R. & N.*

DELECTARVNT me amicæ tuæ litteræ, & refecerunt in ipso morbo iacentem. Quattuor enim septimanas is me tenuerat, & abire iam videbatur, sed lento & plumbeo pede, & halitus eius etiamnunc afflabat. Sed reuerà tua scriptio recreauit. & sicut nautis vel eminus conspecta Pharus lucem & solatium adfert: sic nobis afflictis etiam absentium amicorum affectus. Redij quidem ad docendi meum munus, sed ad lucubrandi aut scribendi nondum possum: & SENECA meus vnà mecum iacet. Sine vigore, imò sine calore, nihil ego fecero, quod fama aut æuum probent. Sed Deus, quod ex re erit, dabit: cuius voluntati certum mihi meam subiungere, & vocantem sine murmure comitari. Sed hæc priuata. publica nostra quietem & pænè frigus habent, vt vides. A pace tamen longinqui sumus, & adeò actio de eâ non est, vt vix spes, imò sermo. In Allobrogibus res calent: Montis-miliani arx, situ & opere permunita, dedita nunciabatur, non sine maculâ fidei in Præfecto. Quid hæc ad nos? inquies. Imò ad nos, si bellū ibi perseuerat: & veremur vnà cum Ibero inuolui, à quo imperio abiuncti, nō fœdere sumus. At de Imperatore quod scribis, non ita κρύφιον, & iam ante dies octo nobis auditum. Etiam hoc triste vnà, Canisiam in potestatem hostium venisse. Si vtrumque verum, libeat exclamare:

*Πῶς τ' ἄρ' ἔοι τάδε ἔργα; τί ῥέξομεν εὐρύπυλ' ἥρως;

Qualia erunt hæc facta? quid aggrediemur, ô heros?

Nam in Germaniâ magni & decumani fluctus surgent: & quis componet? Distracti animi religionis causâ: auersi multi ab Austriacis: & nisi tamen ex iis caput imperio sit, quis limitem tuebitur contra potentem illum hostem? Res intricatæ:

*—χαλεπὸν δὲ θεῶν αἰειγενετάων Δήνεα εἴρυσθαι.

-difficile immortalia diuûm Consilia explorare.

Omitto igitur, te valere Vir Reu^de^ & Nobil^me^ opto. Louanij, VI. Kal. xbris. ∞. IↃC.

EPI-

EPISTOLA LXXI. *Romam.*

ANTONIO RICHARDOTO *ſuo* S. P.

SVAVE mihi fuit intellegere de aduentu tuo Romam, ſuaue: ſed & illud, quòd conſpecta iam ea placeat, & animo tuo vnà cum veneratione ingignat voluptatem. Quomodò non faciat? aut quis honeſti ingenij, vetera illa cogitatione recolat, & non locum ac veſtigia tot viris, tot virtutibus inſeſſa, miretur atque amet? Atque ea vtraque, ſi iudicio inquiris & eligis, etiamnunc ſunt; & reperies ex Europâ noſtrâ virorum primos, quos vel pietas, vel negotium, vel etiam voluptas eò traxit. Innoteſcere te iſtis, quibus potes, meum conſilium & votum ſit: atque iis peregrinis maximè, quorum conſuetudine aliarum regionum etiam mores atque ingenia condiſcas. In ipsâ Româ variè quaſi peregrinari & circumire te fas eſt, ab hoc meo monito: quia varij ibi hominum, & compendium Europæ iure dicas. Sed hæc ad te quid opus eſt? qui fratrem illîc habes in dignitate & prudentiâ, qui te, velut parens alter, diligit, dirigit & curat. De ſtatu noſtro, credo vos illîc, imò ſcio, omnia audire. etſi quid audiatis? quies & ceſſatio eſt, & minæ magis armorum, quàm arma. non ſic in Allobrogibus, vbi Gallo res ſuccedere nunciabatur. Multis importunum hoc bellum videtur, & quod duos magnos Reges iterùm fortaſſe inter ſe committet. Si fit, noſtræ res quo loco? & an non inuiti quoque in partes trahemur, & inuoluemur? Sed publica mitto: priuata aliquid mutarunt à tuo diſceſſu, & Oranum ac Baronium dimiſimus laureâ Iuris donatos. Illum alterum, puto, Romæ iam habes: alterum Gallia elicuit, & linguæ cauſſâ aliquamdiu tenebit. Cetera, quæ fuere: niſi quòd valetudo mea nuper inclinauit, grauiore morbo concuſſa, à quo etiamnunc titubat & tremit. Te, mi Antoni, valere opto, virtute & prudentiâ creſcere in parentis tui gaudium & tuum bonum. Louanij, v. Kal. xbres. ∞. IↃC.

Ampliſſ^mo^ D. Legato, fratri tuo officia & ſalutem à me velim deferri.

EPISTOLA LXXII. *Leodicum.*

IOANNI ORANO, *Presbytero Societatis Iesu.*

ALVMNVM nostrum fines Italiæ attigisse & hibernas Alpes sine noxâ transisse, volupe mihi auditu est. Amo eum seriò, & quod adhæret, etiam curo. Scripsi ante biduum ad illum, & pro illo ad Card. Baronium: id est, vt aditum ad eum habeat, & magno illi viro innotescat. Deus reliqua vota mea audiat, & per vestigia patrui ad Honoris templum, sed per illud Virtutis, ducat. Te illîc in quiete & subductione esse, equidem gaudeo, & gratulor dicam an inuideo? O beatum vitæ statum, qui hîc interna gaudia præstat, & posteà spondet æterna! At nos iactamur, & publicè ac priuatim circumstrepunt turbæ. Has minuere & lenire consilio licet: in illis, quid nisi tolerare superest? Et piget tangere quæ fiunt, non fiunt: præter spem multorum, etiam prudentum, qui sub optimis Principibus (tales sunt) destinabant sibi optimum statum. Sed Deus est, qui hæc occulto suo decreto temperat, neque abnuit fortasse, sed differt. De Canisiâ, quam in Pannoniâ turpiter amisimus, grande præsidium Germaniæ, credo vos audisse & doluisse. De ipso Imperatore & eius sanitate, fama occulta non bona. O Deus adiuua, & miserante oculo adspice labentem hanc Europam! Idem te R[de] P. seruet, & mihi veterem & purum tuum affectum. Louanij, postr. Kal. xbris. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXXIII. *Vesuntionem.*

CLAVDIO CABEITIO I[cto].

NON nego gratam huic animo esse satis frequentem tuam scriptionem. Vnde enim ea nisi ab amore? qui ipse etiam gratus, quia caussæ eius laudabiles & honestæ, studium scilicet virtutis & honesti: quod coràm in te semper notaui, & nunc perseuerare aut crescere potiùs, ex litteris tuis disco. Perge verò mi Cabeiti, nec huic rei vocem meam aut doctrinam desidera; cùm ipse aut à te, aut ab aliis, abundè quidquid eò facit, haurire possis. A quibus autem aliis? fidis illis verisq; doctoribus, id est mortuis: quorum libros, fodes, lege, relege, & in iis pręcepta

& mo-

& monita ad omnem prudentiam, atque etiam conſtantiam, quam animo tuo ire te quæſitum nunc ſcribis. Turbæ enim, inquis, circumſtant aut imminent, & nimbus aliquis à tempeſtate, quæ in Allobrogibus ſæuire cœpit: & credo metum aut vaticinium tuum (niſi Deus tamen illa ſerenat) non vanum eſſe. imò amplius credo, etiam nos remotiores illâ nube inuoluendos, niſi idem ille Deus amouet & diſpellit. O Reges, ô Principes! cur arma in alium hoſtem feliciùs non vertitis, communem illum Chriſtiano orbi? qui nunc per interna noſtra diſſidia creſcit, & in Germaniæ limite firmiter pedem ponit. Nam de Caniſiâ amiſſâ credo vos audiſſe, & aditu ſcilicet patefacto in Stiriam, Carinthiam, & finitimas regiones. Triſtia ſunt, & magis quæ exſpectantur: quid ſolatij? quod Sapientia ſuppeditat, ad quam vnam te mitto, & ſupremam hanc eius legem, Externa ſpernere, ſola illa animi æſtimare. Hæc æterna, illa fugacia: hæc ama igitur & amplectere, & me vnà, mi Cabeiti, tui peramantem. Louanij, xv. Kal. Ianuar. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXIIII. *Bruxellam.*

GVILIELMO RICHARDOTO *ſuo.*

IN hoc certè ſenſu non aberras. & coràm mihi gratus ſuauiſque es, & abſentis tui ſcriptio, quæ velut imaginem tui exhibet ac ſiſtit. Sicut ſolem qui iucundum habemus, etiam cereum noctu aut candelam: ſic in amicitiâ, cùm præſertim cauſſa aliqua ſubduxit, grata eſt ſcriptio, quæ vicem eius refert. Facilè autem de cauſſâ euocationis tuæ ſuſpicabar. quæ tui ornandi & augendi eſt: & nos gratulamur; & Ampl[mo] parenti tuo, quas gratias dignas dices, pro re tuâ ſic ampliter auctâ? Quamquam ille gratias ſummas vnaſque habet, ſi ipſe in te ornando virtutibus litteriſque pergis: quod ſedulò te feciſſe vſque adhuc, debeo adſtipulari. Imò ardorem tuum in hac re & vidi ſæpè, & laudaui: quia nihil nimium hîc poteſt, & valet illud παροιμιῶδες

* —— ἄκρον λάβε, καὶ μέσον ἕξεις. **medium vt teneas, cape ſummum*

Idem ille ardor te breui ad nos aget, puto & cupio: & exſpectant te epulæ noſtræ, id eſt, paſtus illi animorum. Veni, ſed priùs

* —— τὸ δέ μοι κρήηνον ἐέλδ **deſiderii [illegible]*

vt cum Homero dicam: & has litteras in Sequanos tuos ferendas certo alicui homini committe. Vides cui inſcribantur. & is iam ſæpiculè ad me ſcripſit, & affectum & gratitudinem calidè expreſſit. De publicis, pauca tu & dubia: nos hîc certiora, de Allobrogicis quidem rebus, quæ Gallo fluunt valdè ſecundæ. Arx Montiſ-miliani dedita eſt XVI. Kal. Decembres, & conditiones habemus expreſſas: quid expreſſas? etiam impreſſas (liceat cum vulgo loqui) Lutetiæ, idque cum veniâ vel auctoritate Senatus. Vtinam pax excipiat hæc turbida, & nobis metuenda, ſi perſeuerant. Tu me & honeſta amare. Louanij, XIV. Kalend. Ianuar. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXV. *Mechliniam.*

I. BERNARTIO *ſuo*, S. D.

VOTA tua vti animo ſignaſti, ita eodem accepi: & Deum precor, vti ea & ſolui velit, iterumque ſignari. Valetudo quidem nunc paullùm ſurrexit. nam iacebat, & infra humum adeò mittere minabatur: niſi potens ille & beneficus Deus reſpexiſſet, & ſalutari manu erexiſſet. Itaque ſolita munia, id eſt ſtudia litteraria, me habent: imò ipſæ litteræ, quas ſparſas colligo, & paullatim editioni apto. Italicæ & Hiſpanicæ iam lucem intra duas tréſve ſeptimanas videbunt: & ego plauſum an ſibilum, quo publicè excipientur. Vt ille aut hic erit, pergam, reſiſtam: etſi animus trahit ad Gallicas & Belgicas, quas item concinnaui, & vt ſic dicam, corporaui. Sed heus mi optime Bernarti, an ſæculum eò vocat? Nam certè

——— ciuilia paſſim
Bella tonant, trepidumque quatit diſcordia mundum.

Niſi quòd Sapientia tamen firmat, & nauim hanc noſtram, inter medios fluctus, rationis illâ anchorâ ſiſtit. Cuius beneficio clamem:

Expers curarum, atque animum virtute quietâ
Compoſitus, ſemperque meus.

quò eodem te voco. Quid tu Boëtium illum, verum Sapientiæ myſtem, tenebris damnes: cùm eius maximè nunc vſus, & ignes iſti paſſim accendendi ſint, ad trepidos vel naufragos dirigẽdos?

Hoc

Hoc facito, & quod facis ne omittito: vt capax tua mens est, vtrisque curis sufficis, & in fructum huius atque illius æui. Ita valetudo tibi faueat: ita

——Troica vincas
Sæcula, & Euboïci transscendas pulueris annos.

Louanij, v. Idus Ianuar. anni ∞. IↃCI.

Tuam saluto, tuos amplector: & vtrumque Oudarto nostro.

EPISTOLA LXXVI. *Dolam.*

ANTONIO BESANCENOTO S. D.

LIBENS epistolam tuam vidi, & in eâ animum sic erga nos affectum. Iuuat habuisse in disciplinâ gratos & memores, & qui in seriis artibus ita promouerunt, vt patriæ, amicis, sibi, vsui decorique esse possint: & vos (nam & fratrem includo) futuros non dubito, si fastigium & culmen imponitis ædificio iam pænè exstructo. Quò equidem hortor & impello, delectatus ingeniis vestris semper, delectandus & honore ac commodis, quæ vos manent. Quod ad publica, nusquam hercules læta aut ex voto sunt. nam de nobis quid dicam?

——vicina pericula surgunt
Undique, & impositi radiant ceruicibus enses.

Batavi & Britanni obdurant, & ad nomen omne Pacis aures animosque claudunt: imò palàm noua arma & noua fœdera parant. Nam & Mauretaniæ regem, qui legatum in Britanniâ habuit, aiunt trahi in partes. At Gallia magis prudentes mouet aut turbat. Disiungitur ille Rex? quæ salus nobis vndique sic cinctis? Et ne disiungatur, magnus iustusque metus est, si bellum hoc Allobrogicum vires sumit & perdurat. Sanè vos vicini, &, quod caput est, soli: nisi spes in Heluetico fœdere sustentat, quod Galli haud temerè ibunt violatum. Sed quid ista? abite tristia, spem lætam toto sinu admitto & excipio, & nuncios qui iamnunc nos adflant de Allobrogicâ pace. Pontificem valdè niti, id certum est: vt perficiat, non Belgicæ solùm nostræ, sed Europæ ergò, Deum veneror & rogo. Barbarus in istâ pedem valdè promouet, nisi fœdere & viribus iunguntur Christiani. Fiat, fiat, & mecum vouete, & tu fraterq; saluete. Louanij, XVI. Kal. Febr. ∞. IↃCI.

EPI-

EPISTOLA LXXVII. *Romam.*

FRANCISCO ORANO *suo.*

BENE est, te meas accepisse: optimè, te valere, & vt video, in Româ tibi non displicere. Ego iamnunc binas tuas: sanè gratas, non mentior, & audire te iuuat (quem animo huic indui) cùm te non possum. Constitui etiam paullatim à te rem familiarem & disponi, approbo: & eâ si te honestè tolerare potes, (vt puto posse) non equidem auctor sim in vincula te des, etiamsi purpurea, imò aurea, parentur. Tibi viue, Deo, & studiis; ac Fortunam auguramur non defore, Oranis in eâ regione amicam. At tua regio, id est, Eburones, vereor vt diu sit in tranquillo: & nubes cogi, & turbines inflare incipiunt, etsi occultiùs. sed plebem tuam nosti, & quæ semel mota ægrè sedeat, & accipiat frænum. Nescio quid cum vicinis Gallis quidam clàm paciscantur aut machinentur: speramus impeditum aut dissipatum iri, & Princeps ipse aduentat. Non nobis, non vobis expediat (præsertim vobis Classicis) siquid infimates isti turbellarum cieant, paratis aliis longiùs ducere, & catenam aliquã nectere malorum. At Deus auertet. sicut audimus nimbos illos Allobrogicos iam posuisse, & optatam pacem omnia serenasse. Et hercules eâ opus in Christianâ republicâ, nisi consultò eam barbaris proditum imus, qui in Germaniæ limite mirum quantum inualescunt. Scimus & adsiduè audimus curam in hac procuratione summi nostri capitis: quod Deus seruet fœderi alicui inter Reges sanciendo, ipsi gloriam perpetuam, nobis bonum. Sed ad priuata. Antonium nostrum ibi esse, gaudeo: & potes honestè ac iucundè eo frui. De altero, qui omnia magna iactat, quid dicam nescio, nisi ingenium non demutasse: quod vtinam semel firmiter liget & occupet in certo genere vitæ. Te inter eos esse nolim,

Quos tulit ad scænam vento so gloria curru:

firma & solida appete, idque virtute & doctrinâ ducibus, quò tui te vocant. Vel patruum cogita & æmulare, nauis tua est in portu. Vale mi Orane, & in occasione (nam otio nolo dicere) ad nos scribe, atque etiam publica, quorum illîc est seges. Delectari nos scis, quamquam quies habet

Et

Et secretum iter & fallentis semita vitæ.

Louanij, XI. Kal. Febr. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXVIII. *Brugas.*

LVCAE WYNGAERDO, V. N. S. D.

QVOD Audeiantius meus, de voluntate meâ & studio promisit, in re quam petebas: id ex animi mei interioris sensu fecit. quem fortiter affirmo ita etiam in functum & beatum nostrum Busbequium propendere, vt nihil sit quod mea copia possit, quin vltrò velim honori siue memoriæ eius delatum. Oblitus ego sim fidi illius in me affectus? oblitus prudentiæ, virtutis, & quæ hæc condiebat, doctrinæ? Non fuit, non erit: amo, suspicio, in pectore & sæpè in ore gero virum, quem inter æui nostri primos vero elogio est prædicare. Itaque & faciam libens, quod petis: & tibi heredi amici nostri amicitiam etiam vltrò defero, & voco in consortium iuris, quod cum illo sanctum mihi fuit. Si voles, iamnunc

——— collato pectore mixtos
Iungat inabruptâ Concordia longa catenâ.

Fiat atque ita salue. Louanij, prid. Kal. Febr. ∞. IↃCI.

Carmen adiunxi in nostrum amicum, sed breue, leue, & vno verbo subitum. Nescio an aliquid Audeiantius meus, quem à probitate & ingenij dotibus commendo, Brugis vestris non indecorem futurum.

IN AVGERI GISLENI BVSBEQVI TRISTEM MORTEM, ET SITVM.

AVGERIVS *istic est situs* BVSBEQVIVS,
Quis ille? quem virtutis & prudentię,
Habuêre carum, gratiâ, ipsi Cęsares.
Hunc aula eorum vidit, aula & extera
Asię Tyranni. quę viri felicitas!
Probauit hęc, & illa. in omni tempore,
In munere omni, Nestorem se prębuit
Linguâ atque mente. Iam quies eum sibi

Et patria hæc spondebat: ecce sustulit
Viam per ipsam miles incertum, an latro.
Sed sustulit, simulque sidus Belgicę,
Quod nunc choreas fulget inter astricas.

I. LIPSIVS magno amico
exiguum monumentum P.

EPISTOLA LXXIX. *Bruxellam.*

FERDINANDO DE SALINAS, *à consilijs arcanis, & maritimis.*

IN dono misso ego donum à te accepi, tam amicam epistolam, tam benignam interpretationem, & mei meorumque æstimationem. Quæ ab effectu grata habeo, & admitto: à re & à iudicio equidem reijcio, qui probè scio non me, non mea tanti esse. Sed incitamenta hæc magis sint, quàm testimonia: & certè grata, à tali viro, à tali animo profecta. De republicâ nostrâ, quis tecum non dolet, & instantes etiam nimbos videt? valdè augendos, si pax illa Gallica non coit, & bellum in Allobrogibus perseuerat. Regem enim Hispaniæ misceri, aut miscendum, omnis ratio postulat: & si illum, vereor vt nos, qui ita seiuncti sumus, vt tamen ab eo deuincti pendeamus. Sicut maiori naui cymba sua adhæret & sequitur, sic dixerim hîc esse. Enimuerò in consilia aut actiones Principum non temerè me immitto aut penetro; sed tamen an pro re Christianâ, an pro tempore præsenti, & certè statu nostræ Belgicæ sit, grande illud bellum suscipi, prudentes controuertant. Quantumuis potentem regem pluribus simul inuolui & distrahi, non è re videatur, neque exemplo Principum, qui consultè & feliciter imperarunt. Sed quid hæc ego? apud me maneo,

—— *nec æternis minorem*
Consilijs animum fatigo.

Reuerà enim hæc à supremo rege & fato sunt: irre nobis non æquo, & assidua magnaque hæc vitia

Iustificam à nobis mentem auertêre Deorum.

Te valere, Vir Nobilis & Cl^me^ ex animo opto. Louanij, III. Idus Mart. ∞. IↃCI.

EPI-

EPISTOLA LXXX. *Mechliniam.*

NICOLAO OVDARTO V. R. S. D.

SILVI equidem ad tuas vltimas: ſed nec rei multum erat, & occupatio aut & languor me habebat, ab his cibis, qui vires aut ſpiritus corpuſculo non addunt. Rogabas de Nummis tuis. quos vidit & ordine luſtrauit Nicolaus Rokoxius, vir vt morum, ſic artium veterum; ſed negabat electum aut rarum aliquid eſſe. Idem ego cenſeo, & gratos tamen habeo, quia ab illo Oudarto, qui non hæc ſed animum, ſcio, ipſum mihi donet. Momus ille olim in fabricâ humani corporis requirebat, feneſtras non eſſe quîs interiora pectoris luſtrarentur: in te nec illeipſe deſideret, ſi candidum illud tuum probumque norit, & oris, vultus, animi conſenſum. Sed hoc de Nummis: de EPISTOLIS Belgicis vrges, & vereris ne (vt tuis verbis vtar) Lethæis tandem aquis mergam. Non hercules faciam, & legi vel amicorum cauſsâ ac viuere cupio: ſed meâ etiam cauſsâ adhuc premi. Sunt mihi adſpectus vel metus certi, quos haud facilè etiam pello: ſi inclinatio aliqua aut ῥοπὴ rerum ſit, decîdam. Imò & ſi ea non ſit, & ſpe meliorum ſemel ſublatâ, mappam ijs mittam. Annæus noſter iamdiu iacuit, reprehendam, & illi quoque faciam lucem. O quando ea patriæ noſtræ!

Non ſemper imbres nubibus hiſpidos
Manant in agros:

canit Lyricus: & nos ergo ſerenum aliquando, ex rerum lege, ſperemus. Deus donet, & te mi Oudarte ſeruet. Louanij, VIII. Kalend. April. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXI.

FRANCISCO MONTMORENCIO, *Berſeij Toparchę.*

VERSVS tuos cœpi legere, id eſt, mella & fauos guſtare. Non mentior. ſuauia omnia ſed cum punctiunculis, ſine affectatione polita, ſine ſcabritię antiqua. In quibuſdam inuentio aliena eſt, ſed quam facilitate ita tuam facis, vt ſurripere vel ipſis poſſis, nec auſint vindicare. Si auſint, iudex aliquis captus

contra eos donet. Ego pro gemmeis istis vitrea mea mitto, EPISTOLAS, quas amicorum nescio an consultus fauor edi expressit. Sed factum est. tu donantis saltem animum, si non donum, ama: & vt alijs, non illo me vinces. In Musæo nostro, à meridie scripsi.

EPISTOLA LXXXII. *Traiectum.*

MAXIMILIANO SESTICHIO *Canonico* S. D.

Et donum tuum gratum habui, & litteras gratissimas: quæ vtraque amorem tuum, istæ & gratitudinem miram referebant. Gratularis tibi, & gratias agis, pro manuductione & doctrinâ, quam hausisti: & maximè in Sapientiæ studijs, quæ æstimas, amas, & amplecteris, vt sic dicam, vtraque manu. O suaue mihi lectu, te sic affici! Atque vt ille Darius, aperto malo Punico, granisque vbertim effusis, totidem sibi Zopyros optabat: sic ego mihi discipulos, eâ mente, & eâ curâ. Amœniora studia tractare & præire me, fateor: sed Numen testor, eo fine, vt via ad sapientiam & medicinam illam animorum sint: nō vt occupentur ibi ingenia & adhærescant. Itaque in ipsis lectionibus hęc talia aut misceo; aut ex professo etiam tracto, vt in Senecâ nostro, te audiente, factum. Quem virum amare te ita suadeam, vt ipsam Sapientiam: quia reuerà ille

—— iudice me pulcherrimus auctor
Naturæ verique.

Acer in scriptis; & verba in animo, non à summis labris profundit; stimuli & subiti ictus sententiarum; quibus qui non excitetur, non inter frigidos, sed mortuos, à me habeatur. Enimuerò alta illa & Prouidentiam, item vitiorum odium, & rerum externarum cōtemptum, nemo magis infuderit: nemo, inquam, ex omni gente aut æuo, cuius scripta quidem exstent. Itaq; moliebar illum correctum & leuiter illustratū hominibus nostris dare: sed resisto aut reuocor, cùm æuum video magis magisq. turbidum, & talibus non dicam auersum, sed inimicum. Heu Belgica! non res & opes tuę solùm, sed mores & artes labant aut ruunt. Ferendum est, philosophandum est: quò te, etsi incitatum, voce & corde, mi Sestichi, voco. Louanij, Kal. Aprilib. ∞. Iↄxci.

EPI-

EPISTOLA LXXXIII. *Bruxellam.*

NICOLAO DE WEERDT *I^{to} & cognato.*

VIDI quæ cum Fabro noſtro egiſti, & ſimul ab eo qui litteras tulit, intellexi. Gratiam tibi debeo & pro operâ, & pro ſucceſſu. Nam ego eouſque rem deductam gaudeo, cùm ius Hannonicum nobis in hâc parte non faueat: & villâ venditâ aut alienatâ, actio in perſonam perijſſet, per ſententiam parta. Itaque tranſactio vtilis: & præſertim iſta, in quâ, etiam re certâ, aliquis acquieſcat. Ergo approbo acta, & hortor vt finem ac firmamentum imponas: id eſt, CCC. illos accipias, anno tamen excepto vectigalis, quod nunc cedit. De quo ipſo paciſci tibi permitto, vt ſemel & vniuersè finiamus. Paratam pecuniam exiſtimo, & tu eam recipe: quod hîc etiam actori aut adiutori eius dixi. De horto quod inijcis, vt rem ſuauem & delectabilem: ita ſanè fuit, ſed fuit. Nam nunc, ô funera, quæ hiems iſta dedit! Clades Cannenſis eſt, vt ſic dicam, in meo horto: flores proſtrati, occiſi, & vix tertia pars ſupereſt copiarum. Quid tamen? etiam amico aliquid ſupereſt interiori, & tibi. Veni, me & illos vide: vxorem & liberos adducito. quod te ſub hoc feſtum Paſchatis valdè rogo. Feriæ tibi erunt: atque eas apud me potiſſimùm vſurpa. Domus mea nunc laxior, & pars eorum abijt, qui ſtipabant. Vale Cl^{me} D. Cognate, cum vxore cariſſimâ, quam animitùs ſaluto. Louanij, III. Idus April. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXIV.

IOANNI RICHARDOTO, *Præſidi* S. D.

VIX legi litteras tuas (ô humanè & benignè ſcriptas!) & calamum ſumpſi, atq; huic chartæ impreſſi, & ſimul meam mentem. Etſi quid opus erat? clarè & verè ſcripſeram, me eam rem facere arbitrij tui. Enimuerò, Deum teſtor, adeò grauis tuus non eſt, vt gratus iucundusque ſit, iſtâ indole, probitate, comitate: quibus non dicam me tantùm, ſed & vxorem cepit, ita vt eum carum eximiè habuerit atque habeat inter omnes. Hæc res eſt. & ſiquis Deus mihi tales in contubernio ſemper ſpondeat: ſemper admittam & habeam, cum meâ voluptate, cum illorum fructu.

At hodie quàm multi alij? & ideò mihi mens alia, & post horum discessionem (non enim dimissionem) certum mihi ad quietem & solitudinem redire, nec prece vel auctoritate aliò flecti. Sed de tuo tamē quod submonueram, id ipsius caussâ, nō meâ, factum. Ecce Vir Amplissime, ætatem habet, apud me annos paullò minus quinque egit, in studijs optimam viam firmiter iam ingressus: quid superest, nisi vt te volente alia etiam loca hominesque leuiter videat, vsum aliquem & peritiam hauriat, tum redeat, maneat, te oblectet? Cogitabam & de Antonio tuo, meo (patere me sic loqui) qui iam quod satis sit Italiam fortasse lustrauit: & an non illo reuocato, hunc vicarium dare, ex vsu vtriusque esset. Nepotes quidem & florentem familiam habes, sed adhuc è sexu altero, & qui nomen tuum ad posteros non propagat: nostrum illum cum pari suo iungi, paullatim ad res admoueri, non dicam consilium, sed est meum votum. Habes liberè (ita imperabas) interioris mei animi sensum: quem vt æterno nexu tibi tuisque deuinctum censeas, Amplissme & Nobilme Domine rogo. Louanij, IX. Kal. Maias. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXV. *Romam.*

IOANNI HEMELARIO *suo* S. D.

IACES mi Hemelari, non oportet. Dij boni, tale ingenium? vtinam te sine superbiâ nôris! Sed erigere, & fiduciam à virtute sume. Quantò alij altiores, qui non digni tecum. sed desino: me audi, & modestiam ita ama (caput virtutum) vt ad *μικροθυμίαν* illam, & sui contemptum non descendas. In sæculo isto multi fumi, multi fuci interueniunt: non fugabunt bonas vtilesque apes. operas tuas exerce, & in aluearibus mella conde. Vbi illa sapientiæ præcepta, alta, sed ô vera?

Quem neque pauperies, neque mors, neque vincula terrent.

te vultus adductior, aut sublimior, te fastus aut fastidium alicuius contubernalis? Omitte nugas, & totum hoc viuere spinas & aculeos suos habere scito: sed ijs maximè, qui velut vltrò ingerūt se & opponunt. Quædam non videnda, non audienda sunt: & si sunt, transmittenda vt venti. & quid aliud sermones sunt? Numquam progredietur, qui timidè nimis explorat omnia &

resistit. Bonus animus & sibi conscius, summum bonum est: summum etiam gaudium est, si non patiare infuscari aut deminui ab externis. Multis sola impudentia, aut ἀναισθησία quædam & stupor, hoc dedit: & vides quàm illi se proferant, & quò ascendant: tibi Sapientia non dabit, saltem stare & non deijci à vanis istis rerum? Obsecro te, tolle cum vultu, quem erectum Deus dedit, etiam animum: & simplicem virtutem ipse ama, sequere: sed in alijs tolera mixtionem, & homines Choïcos etiam in sacrâ illâ vrbe esse cense. Dic mihi seriò, siquid voles vltrà à me factum aut scriptum: fiet, & tuâ caussâ pænè vel vltra decoris limites eam. ita seriò te & acriter amo. Vale. Louanij, prid. Kalend. Maijas. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXVI. *Leodicum.*

CAROLO BILLE'O *V. N. & Ampl*^mo^ S. D.

OFFICIVM ego feceram, id est libri mei munusculum (verè tale) ad te miseram: quid tu? ô benignitatem! beneficium rependis, & quidem duplex. Nam & amicâ scriptione me affaris, quæ animum recreet: & munus etiam adiungis, quod corpus pascat. Debeo tibi, & libens debeo. nam in hoc certamine vinci à te fateor, & cupio: amorem tamen excipio. quem ego ita æquo pondere (an grauiore dicam, & verè dicam?) tibi repono, vt ipsa Æquitas si iudicet, sententiam à me donet. Perseuerabo. te rogo Ampl^me^ & Nobil^me^ Domine, vt idem facias, non meriti mei, sed constantiæ tuæ caussâ. Louanij, III. Nonas Maijas. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXVII. *Bruxellam.*

CAROLO BROOMANO S. D.

QVOD voluisti, feci mi Broomane: & amici illius absentis, & tuâ præsentis & prensantis caussâ. Bonâ fide, vtere me sicubi vsus erit: reperies pronum & affectum. Nam etsi familiaritas non iunxit, tamen iam inde à parentibus aliqua notitia (neque enim oblitus sum:) & certè

——similes iunctęque Camœnę
Sunt nobis, multumque pares bacchamur ad aras.

Quæ

Quæ ipsa caussa Billiodum mihi conciliauit, in eleganti ingenio, elegantiarum veterum & artium amantem. Amo ipsas, amo eos qui ipsas: nec vt in profano amore abiungit bibere ex eodem riuo, sed magis stringit. Ceterùm, quod ad ipsam rem, egi cum Patribus, & dilationem concessuri videntur: ægrè tamen longam, quia vnum illis hoc exemplar. Matura igitur, & fidem tuam meamque libera: sed nos æternùm ea iungat. Louanij, VIII. Kal. Iun. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXVIII. *Romam.*

ANTONIO RICHARDOTO *suo* S. D.

O METVM nostrum, ô nunc gaudium! Bruxellam veneram, & à parente illud triste audieram de tuo morbo. Numen testor, sic me sollicitum fuisse, vt ipsum. Romam enim noram, & quàm ancipites, ne dicam præcipites, ibi istæ febres. Itaque inquies mihi animus, & spe metuque suspensus: donec hunc mihi ademerunt tuæ litteræ, & quidem à tuâ manu, quibus nec dedisti nec dabis gratiores. Euge, conualesce, & plena sanitas tua plenum gaudium nobis donet. Ego in Neruios & illa loca, animi ac valetudinis caussâ iueram, & nunc ante biduum redij, valetudine quâ soleo, id est tenui, & quæ certò ad communem illam metam ducit. Quid mali erit? imò à malis auellemur, quorum seges succrescere in dies videtur, & sub optimis Principibus patria non optimè habet: quod, etsi fortes & semi-Stoïci, tamen dolere fatemur & angi, an & indignari, promptis remedijs quæ. sed omitto, mearum, vt scis rerum, & publicarum amans magis, quàm curans. Neque mea sanè hæc curatio est: te magis nunc cogito, & tuam valetudinem, quam vt ex voto nostro Deus tibi restituat, calidè eum rogo. Mi Antoni, sic esto. Louanij, XI. Kal. Iul. ∞. IↃCI.

Legatum fratrem tuum saluto, & obsequia defero.

EPISTOLA LXXXIX. *Tornacum.*

DIONYSIO VILLERIO *Canonico & Cancellario.*

INVITVS ad te scribo mi amice. quid hoc est? quia scribo tantùm. Ita me affecerunt sermones vestri, consuetudo, conuiuia,

uiuia, & ante omnia inaffectata illa comitas & candor, vt desiderem eadem, & languor ac tædiũ mihi sit carere. Sed nimirum

Non semper idem floribus est honos
Vernis, neque vno Luna rubens nitet
Vultu.

neque nos in suauitate illâ & diffusione semper animorũ. Reduxi & contraxi, & apud me maneo, in functione munerum, quæ Parca adsignauit. Intereà non possum, quin mente & desiderio sæpè ad te recurrã, quem olim amaui, sed nunc totum noui, & sic mihi indui, vt Sosiæ Plautini verbo congeminasse nos dicam, & duos ex vno, imò in vno esse. Nihil blandior. nec Deus aut Genius mihi vmquam, nisi te quasi me habeo atque amo. Satis, satis. de re librariâ quod mandaueras, Corselio & mihi curæ erit: atque ego ecce quædam eius generis rariora ad te mitto, quæ vt donũ à me (quid aio?) imò à te tibi habeas, cupio siue rogo. Iubeo pænè scripseram: & hoc quoque licuisset. De Neruiis, nondum inquisiui. scripta & exsignata quædam habeo: sed distinebar, vt solet post absentiam, & amici, litteræ, lectiones interpellabant. Aliàs fideliter & plenè fiet. De publicis, quod nunciem vix habeo, nisi in exspectatione tristium aut lætorum nos esse. Bataui Berckam ad Rhenum obsident, flumine & Germanicis commerciis compotes futuri, si potiantur ipsâ. Præsidium intus validum est: sed ego à circumuallatione metuo & operibus, quæ isti ad Romanum morem & disciplinam hodie struunt. Nostri Principes in Flandriam iuerunt, vt fama communis & vestra etiam vota sunt (scis quid dicam, & quàm è re vestrâ sit vrbem eam capi) ad Ostendam expugnandam: vt occultior sermo manat, ad insulas hostium tentandas, triremium nouarum aduentu. Actio pacis instituta cum Asiatico hoste: & comitia etiam futura super electione noui Rom. regis. Sed quorsum ista? aliunde audis: à me illud, amo te, me ama, valeo, vale. Louanij, III. Non. Iul. ∞. IↃCI.

R^do D. Decano in occasione salutem & officium à me defer.

EPISTOLA XC. *Duacum.*

BARTHOLOMAEO PETRI LINTRENSI,

Doctori Theologo S. D.

ITA me cepit humanitas & beniuolentia, quam vtramque vultu, verbis, factis in me prompsisti, vt non conquieuerim, nisi & deuinctum hoc nomine faterer; imò & amicũ vltrò tibi offerrem. Calidè à me fit, fateor: sed & candidè, & quàm promptè offero, tam fideliter cultũ à me iri amicitiam, Numine illo teste promitto. Virtus tua mihi aliisque nota est: & hanc etiam inuito te amabimus. patiaris vt te vnà, in quo domicilium illa legit. Voluissem equidem diutiùs & te, & vrbe vestrâ, alterâ in Belgio Musarum sede, frui: sed cupidini legem & occupatiunculæ nostræ dabant, & munus quod sustinemus: neque diutiùs abesse vtraque illa permittebant. Itaque frænum momordi, abij, in animo te gestaui Reu^de^ & eximie Domine, nec temerè dimittam, donec illum ipsum emittam. Louanij, Non. Iul. ∞. IↃCI. Collegij Regij Præfectum, virum, vno verbo, mihi carum, bonâ tuâ veniâ saluto. Libellum EPISTOLARVM mearum adiunxi, in quibus si non aliud, pietatis alibi aperta professio te iuuabit.

EPISTOLA XCI. *Bruxellam.*

NICOLAO DE WEERDT, *I^llo^ & Cognato.*

MIRA hæc cæli obstinatio, fatendum est: à quattuor amplius mensibus vix pluit, nisi siquid leuiter rorauit. Magni intercà æstus, & siccitas inaudita. Hortuli nostri quàm languent? quàm ego cum illis, cui hæc constitutio sic aduersa? Et tamen non nimis insolens aut noua, etsi nobis sic visa. Lego in Liuio, anno Vrbis CCCXXIII. *non cœlestes modò defuisse aquas, sed terram quoque ingenito humore egentem, vix ad perennes suffecisse amnes. Defectus alibi aquarum circa torridos fontes riuosque, stragem siti pecorum morientiũ dedisse.* Iterùm anno DLXXII. *Siccitate & inopiâ frugũ insignis annus fuit. sex menses numquam pluisse memoriæ proditum est.* Sed hæc in alio cælo & solo: quid nostro? Germanici Annales produnt, anno Christiano ∞. CC. XXVIII. *tantum fuisse æstum,*

Lib. IV.

Lib. XL.

æstum, vt meßis terminata fuerit (verbis eorum vtor) *ante festum S. Ioannis Baptistę.* Iterùm biennio pòst : *vt per Iulium & Augustum menses oua in sabulo coquerentur.* Et anno ∞. CC. LXVIII. *Non pluit duodecim septimanis, fuitque æstus maximus.* Anno ∞. CCC. III. *Annus calidus fuit admodum, sine pluuiâ. molis aquæ deficiebant. Botri maturi in vigiliâ S. Ioannis in Alsatiâ videbantur.* Simile in anno ∞. CCC. LI. Itaque non hæc adeò noua : sicut nec frigus quidem, quod immodicum nos iam biennio pressit. In Liuio scriptum : *Insignis annus hieme gelidâ ac niuosa fuit : adeò vt viæ clausæ, Tiberis innauigabilis fuerit.* Quod de Tiberi sanè in illo cęlo perrarum est: sed quid de ipso mari ibidem adstricto & clauso ? Annales produnt : *Anno ∞. CC. XXXIIII. hiemem asperrimam fuisse, adeò vt in* * *mediterraneo mari institores Venetiani, cum oneratis summariis, per glaciem transirent: quæ videlicet hiems non paruam, per totam Italiam, in vineis, iumentis, & oliuetis intulit cladem.* Simile Zonaras, sub Constantino Copronymo, in mari Pontico, & freto vicino : *Sęuißima hiems fuit, adeò vt non fluuij solùm prorsus congelascerent, sed ipsum mare ad multa stadia, & angustias item freti, quo ex vrbe Chrysopolim traijcitur. Niue deinde in glaciem deciduâ, atque ipsâ etiam congelante, homines fretum pedibus transibant, atque ipsa etiam sagmaria iumenta, & boues onusta plaustra trahentes. Hoc & in aliis maribus tunc accidisse fertur.* Addit subinde : *Hanc hiemem æstus secutus est ingens, vt & fluuij perennes arescerent, & fontes penitus deficerent.* Nec diu pòst, altera hiems secuta, quam Marianus Schottus in Caroli Magni imperium (id est, annis aliquot post Copronymum) refert: *Anno*, inquit, XXXII. *regni Caroli, fuit gelu magnum & amarißimũ, quo pelagus Ponti vsque ad centum milliaria, in Oriente, in glaciem versum est, habens cubitos à superficie in profundum quinquaginta.* In nostris deinde partibus, Ludouico Caroli filio imperante, *anno* DCCCXXI. *hiems in tantum prolixa* (verba Annalium) *& aspera fuit, vt non solùm minores riui ac mediocres fluuij, verũ maximi amnes, Rhenus videlicet, Danubius, Albisque, ac Sequana, ceteraq; per Galliã atque Germaniam flumina, adeò solidâ glacie stringerẽtur, vt triginta, vel eo ampliùs, diebus, plaustra huc atque illuc, velut pontibus iuncta, sustinerent.* At verò anno ∞. LXXVI. Schafnaburgensis prodidit: *Vim hiemis tantam adeoq; ingem fuisse, vt à* * *festiuitate S. Martini, Rhenus fluuius, penè vsque*

Lib. V.

*Vult dicere, *Adriatico.*

**Nouembri mense.*

vsque ad Kal. Apriles pedestri itinere transmeabilis maneret. Et interdum intempestiuum hoc frigus. sicut anno ∞. LXIII. (in Hermanno Contracto) *tempore veris, medio mense Aprili, per quattuor dies hiems sæua, ventosa & niuosa, aues & pecora frigore exstinxit, arborũ & vinearum maximam partem perdidit.* Et anno ∞. C. XXV. (Robertus de Monte) *Hiems tam valida, vt in* Brachbanto anguillæ innumeraboles, propter glaciem è paludibus, quod mirum dictu est, exeuntes, in fœnilibus fugientes latuerint, atque ibi prę nimietate frigoris computruerint. Vix tandem arbores floruerunt Maio mense.* Voluit dictum, *fronduerunt.* Sed quorsum ego ista? vt opinio illa nouitatis eximatur, quæ malè in omni dolore aut querelâ blanditur. Numquam tale, nemini tantùm. nugæ, & plebeij sermones: quos Historiæ refutent, & seriò lectæ hunc quoque Constantiæ fructum in animo gignant. Faciamus mi Cognate, & corpore atque animo salueamus. Louanij, postrid. Kal. Sextil. ∞. IↃXCI.

* *Brabantiâ nostrâ.*

EPISTOLA XCII. *Valentiana.*

HENRICO D'OVLTREMANNO *Senatori* S. D.

ERGO tandem à te litteræ, mi d'Oultremanne? Animus apud me dudum innotuit, fateor; & quia innotuit, se innexuit: cur autem scripto non coïuimus amicitiæ veræ pactum, quod calliditas, vis, ipsa mortalitas non abrumpat? Cupiens eius fui, & nunc te stipulante restipulor, & per quicquid sacrum est firmo. Fui equidem haud longulè à vobis nuper, & animus eò ferebat vel tui caussâ: pedes restiterunt, & vorsoriam domum ceperunt, quò res vocabant. Alioquin non sum ille hominum, imò nec conuiuiorum, fugitans,

Nec frons tristè rigens, nimiusque in moribus horror,
Sed simplex hilarisque fides, & mixta pudori
Gratia.

vt me verbis alienis tibi, sed liberè & verè describam. Neruij hoc vobis dicent, apud quos benignè & comiter excepti fuimus atq; egimus, nec magis apud Phæacas Vlysses. O Villerium illîc mihi amicum! & plures alios: atque inter primos Coretum, illum à tirocinio studiorum familiarem. Magis nunc amo, quia & te video: & benè ille, qui de amico meo sermone super te (nam ita

fuit) nunciauit. Vtinã Viuianus vobis superstes! alter funis erat, qui me traheret: sed vel tu impetrandi validus, & si viuo, regionem vestram aliquando, non ex negotio, sed affectu petam, & quem nunc animo, corpore amplectar. Vos cælites damnate me huius voti. Louanij, IX. Kal. Sextil. ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCIII. *Valentianas.*

PETRO CARLERIO, *Presb. Soc. Iesu.*

OPIDVM vestrum, Collegium, & te videre in isto tempore mihi non fuit: etsi voluisse fateor, & pænè decreuisse. Sed Neruiorum beniuolentia intercessit, & dies vestros suos fecit: adeò vt nec Duacum nisi cursim viderim, & illinc properè domum properauerim, pænè dicam,

Ocior ceruis & agente nimbos
Ocior aurâ.

Ita familia, studia, res meæ reuocabant: quibus parui, & tibi tamen in animo isto gratias scripsi, pro amicâ illâ exspectatione. Patri verò Manaræo quid iam olim debeam, scio: qui nunc quidem omnem sinum, vt sic dicam, beniuolentiæ suæ effudit, & per collegia illa vestra sparsit. Nã & consimiles litteras Tornacum & Duacum scripserat. cui ego vota, non gratias (quî possim?) reddo: & Deum precor vt talem virum Ecclesiæ & Societati vestræ seruet, qui reuerà --*Troica dignus*
Sæcula, & Euboici transscendere pulueris annos.
Vale R^de^ Pater. Louanij, IX. Kal. Sext. ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCIV. *In castra ad Ostendam.*

IOANNI RICHARDOTO, *Præsidi.*

REFVGEREM ad te scribere inter bellicos strepitus & tonitrua, quæ hucusque (mirum, sed verum) audiuntur: nisi filij tui res esset, quam nuntiarem. Sicut autẽ Hector, apud Homerum, vel galeam ipsam posuit, & filium paruũ est osculatus: sic tu paullisper te dabis, & audies de illo, quod delectabit. Respondit publicè de Iure ante triduum, vno verbo, OPTIME: nec vltrà iam teneo. vt vos ita rem illîc geratis, æternum Numen precor. Louanij, VI. Kal. Sextil. ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCV. *Brugas.*

IO. CLEMENTI XANDRINO, *Jcto & Canonico* S. D.

DEBEO tibi, mi Xandrine, debeo, qui tam promptè & vltrò ſignificaſti quę ibi geſta. In exſpectatione ſanè ſumus: & quis non bonus? quia famam & dignitatem Principum, ſalutem etiam Flandriæ, verti in obſidione eâ arbitramur. Benè, quòd adhuc proſperâ: & meliora, atque adeò ipſum finem magni incepti, te augurante breui exſpectamus. Non negamus rem arduam eſſe, ſed tanto plus famæ, atque etiam fructus, in confectâ. Heri triſtiores nuntij (neſcio an certi) nos percuſſerunt de Berckâ deditâ. Aiunt cuniculis partem murorum dirutam: & compoſitione demum noſtros egreſſos, honeſtè & ſub ſignis, ſed egreſſos. Triſte eſt, diluite & temperate nuncio illinc lætiori. Sed heus, in tuâ priuatâ re quid ita ſiles? opera mea ſi vſui eſſe poteſt, rogo, vtere: & inter ſeriò tui amantes me cenſe. Louanij, prid. Non. Sextil. ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCVI.

PETRO SCRIVERIO.

TVAS accepi, ſanè gratas, vbi? Antuerpiæ, cùm eò me animi, atque etiam negotioli cauſſâ, contuliſſem. Quid autem excuſas ſcriptionem? caram à talibus habeo, vti ipſos vos caros. Noſti me vel ex ſcriptis vel ex famâ, & in vtriſque indolem factam benignitati, imò comitati. Itaque communica & adi, numquam repellendus, niſi cum ipsâ Virtute & Doctrinâ: quod non fiet, neque me ita *circumtonet*, vt cum poëtâ dicam, *gaudens Bellona cruentis*. Senecæ locum, diu ambiguum, firmas hercules notâ tuâ & illuſtras. Fac in aliis, ſiquid habes: & ſcito nomini tuo inſcribendum. Pergere animus eſt in optimo ſcriptore, etſi valetudine an faſtidio ſepoſitum menſes plures habui: ſed recipiam & conſummabo, ſi Deus mihi viuere dat & valere. vtrumque intimo meo voto tibi, ô Scriueri. Antuerpiæ, in Plantinianâ domo, VI. Idus Septembr. ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCVII. *Brugas.*

GVIL. RICHARDOTO, *&* PHILIPPO RVBENIO, *suis.*

ABITIS, imò abiſtis, & Vale illud, etſi mæſtis, dicendum tamen fuit. O quando iterùm Salue? Erítne vt videam, & viuam? Voueo, *Et non antè mihi claudantur lumina morte,* quàm ego vos brachiis iſtis claudam & aſtringam.

Quorum ego manantes oculos & ſaucia vidi Pectora: nec meis quidem illis ſiccis, aut hoc illæſo. Sed ite & redite felices, Italiam videte, ingenium polite, iudicium formate: aut potiùs (rem dicam) quod formaſtis ſeruate. Nam ego, cum Attio,

Probis probatos potiùs, quàm multis velim.

Noſtis æuum, vanitatem, luxum, delicias, ineptias:

---non ita Romuli Præſcriptum, & intonſi Catonis:

neque hercules meum, vt tot annos audiſtis. Sed heus, tu Rubeni, nubem illam doloris circumfuſam Carmē tuum *ἀποβατήριον nonnihil diſpulit, ô dij boni, bonum. Palpo non te percutio, ſed cum Syracuſio, *Πλῆρες τοι μέλιτος τὸ καλὸν ςόμα: ô os Gratiarum & Muſarum! Vulgari poteſt, ſiue à te ſiue à me, ſed vulgari. Víſne vt ego per Moretum? promptiùs fecero, niſi ſint laudes meæ, & quidem ſuperfluentes. Sed vale mi amice,

--τὸν ἐγὼ περὶ πάντων τῖον ἑταίρων
Ισον ἐμῇ κεφαλῇ:

& caput hoc ipſum tango. Teſtimonium hîc habes, fidei ſimul & amoris plenum. Louanij, xv. Kal. Octob. ∞. IↃCI.

*In diſceſſu.

*Os plenū tu mellis habes.

TESTIMONIVM.

OMNIS ORDO, QVISQVIS HAEC LEGES,

E*x fide & vero ſcies ſcripta.* PHILIPPVM RVBENIVM, *domo Antuerpiâ, annos P. M. quattuor in familiâ & contubernio meo egiſſe, menſæ participem, ſermonis, & diſciplinæ. Probitatem à naturâ & modeſtiâ attuliſſe, item ſemina aliqua doctrinæ, quæ immane quantum in ſpatio illo breui auxit: Latinâ & Græcâ litteraturâ promptus, vtrauis oratione ſiue ſcriptione diſertus, ſolutâ & nexâ. Hiſtorias & antiquitatem addidit, & quicquid boni, bonitate & celeritate ingenij hauſit, iudicio direxit. Adeò ſupra rem nihil aſtruo, vt pro re non dicam. vis fidem? experire, & ſub modeſtiæ illo velo, ſed*

paullatim, retege quæ dixi & quæ non dixi. O vos, quibus Virtus & Honos cara, carum hunc habete, producite, applaudite: ita vtraque illa vos respiciant, & hunc Fortuna, quæ pro meritis nondum risit. Scripsi & signaui

IVSTVS LIPSIVS, Professor & Historiographus Regius.

Louanij, XV. *Kal. Octob.* ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCVIII. *Leodicum.*

CAROLO BILLE'O, *V. N. & Ampl^me.*

SCRIPTIO mea, præter gratulationem, vix aliud habet. Sed ore cùm id non possim, affectus adigit stilo facere, & tecum & cum tuis gaudere, tuis te redditum, imò pænè dicam tibi te redditum ex longinquâ satis peregrinatione esse. Etsi enim eiusmodi laborum gnarus & vetus es, tamen in hac ætate quies, scio, allubescit, & tacitum gaudium infunditur,

Cùm mens onus reponit, & peregrino
Labore feßi venimus larem nostrum.

Hoc igitur animo gratulor, illo intimo, & qui fucũ & fraudem non habet. Significo & in occasione, primores vestros sacri ordinis hîc fuisse, domum emisse, sanequàm opportuno loco sitam, quæ Collegio aptari possit in vsum & gloriam illius gentis. Fauere te talibus incœptis scio, qui posteritatem etiam cogitas, & curas tuas non vni æuo impendis. Cum Deo hoc commune habent magnæ animæ: qui vt te Nobil^me & Ampl^me Domine, suæ & Principum gloriæ, & publico vsui seruet, meum & bonorum est votum. Louanij, XIII. Kal. Octob. ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCIX. *Mechliniam.*

NICOLAO OVDARTO *suo.*

SEMPER mihi insonas de Chronico, nunc iterùm magnâ voce. Sed bonâ fide, vires & otia mea nosti? Illas valetudo & fregit & adsiduè frangit: hęc eripiunt mihi non sollennes solùm occupationes, sed nouæ, quæ vt fluctus in plenilunio, augescunt. Deum & cælites omnes testor, prouerbio olim sed veriuerbio in me dici, *Vix otium sæpè ad aures scalpendas esse.* Ita viri interturbant, ita adolescentes, ita fæminæ: ita indigenæ, aut exteri. & horum

rum cottidianus ferè aduentus. Dic sodes, quando lectioni aut stilo sit locus? Vespere, inquies. Vacuum ferè id tempus, fateor: sed quid si illud quoque conuiuiola eripiunt sæpè, & in sollenni aliquo & honorario actu, cui ægrè me subduco? Esto, non fiat: quid oculis meis faciam, qui iam fessi obtenebrāt ad adscititium lumen? Rem tibi dico. ego ille olim Lynceus, aut vt fabulam omittam, visu serpens, defeci, & pro æthereis illis oculis ad vitreos confugi. Hi negant lucubrare. Et tamen animus est obsequi, & vsus etiam publicus, quod benè ingeris, eò vocat. Ergo post SENECAM videbo, & adnitar: vel sepositis *Monitis & Exemplis Politicis*, si tamen ita vobis (nam & Hartium iungo) videtur. De SENECA autem, quòd suades etiam Philosophū me agere, quid censes? Differere me & diffundi? abnuo, & non sit ex more veterum interpretum, quos mihi certum sequi, spreto nouitio hoc & ambitioso, qui inoleuit. Philosopher ego coram illo Philosophorum apice, imò in illo? Indecorum mi Oudarte, imò inutile. ille vnus actor sit & emineat, nos excipiamus & velut secundas agamus. Deus mihi numquam benè aut votiuè faciat, nisi cùm illa erecta, incitata, ętherea lego, cadit mihi stilus & manus, & nugas censeo totum hoc quod molimur. Ah, qui sensus illi, & quæ dictio etiam est? quantum animi habet, quantum inserit? quantum etiam caloris? Me quidem incitatum semper dimittit, & plenum ingentis fiduciæ. Videor mihi ille esse, aut certè futurus, qui

Celsior exsurgit pluuiis, auditque ruentes
Sub pedibus nimbos, & cæca tonitrua calcat.

Itaque nullum opus libentiùs commentari aggressus sum, nullum ægriùs aut maiore non dicam labore (falsum sit) sed fastidio peregi. Langueo, & tædeo, cùm mea video, cùm illa video: & vnâ re excusor atq; excitor, si nihil tale coner. Interpretem agam, sed purum & simplicem: & ne te vltrà teneam, qualem in Plinij Panegyrico egi. Pompam non habet hoc genus: mihi crede, habet vsum. & quid alios moror? longo æuo & exercitio eò veni, vt iudicia non accipere solùm possim, sed dare. Cum fiduciâ dicam, Aut bonum illud genus est, aut nemo veterum quod bonum est vidit.

Non mihi si cunctos Helicon indulgeat amnes,
Et superet Pimplæa sitim:

guttu-

guttulam vnam in illa aliena aut longinqua effundam. Pede presso illum sequar, explicabo: cũ fructu publico magis, quàm meâ gloriâ. & hoc si non præsens, alterum æuum dicet. Vale mi Oudarte, & de inscriptione (oblitus eram) quod suggeris, cogitabo: & iamnunc illabitur, etsi nondũ sedet. Disputabo mecum, & dispungam. Louanij, v. Idus Octob. ∞. IↃCI.
Hartio alteri nostro saluere.

EPISTOLA C. *Mechliniam.*

IANO BERNARTIO *Cognato.*

CVM abisses à nolẽte ac dolente, nescio an tu vtrũque, & satis si alterum; sed cũ abisses, ruminatus sum sermonẽ nostrum de *Coronis*: imò & scrinia ac scripta mea inspexi. Nõ solet mihi (sine fastu aut fascino dixerim) vsque adhuc mentiri memoria: & videbar certò de *Aureis* illis, non tantũ laureis, aut ex quercũ aliáve fronde aut herbâ, legisse. Neq; nescio aut nego sollennes & frequentes has fuisse: sed illas addo, & Romæ in commissionibus aio vsurpatas. Audi Suetoniũ, in Vespasiani cap. XIX. *Apollinari Tragœdo quadringena; Terpio Diodoróq; citharœdis, ducena; nonnullis centena; quibus minimũ, quadragena sestertia, super plurimas Coronas aureas, dedit.* Explicandus ita Plutarchus in Catone Vticẽsi. Τȣ̃, inquit, φαωνίȣ καταςαθέντος ἀγορανόμȣ, τά τε ἄλλα τ̃ ἀρχῆς ἐπεμελεῖτο καὶ τὰς θεὰς διεῖπεν ἐν τῷ θεάτρῳ, διδȣ̀ς καὶ τοῖς θυμελικοῖς ςεφάνȣς ȣ̓ χρυσȣ̃ς, ἀλλ' ὥσπερ ἐν Ὀλυμπίᾳ, κοτίνων: *Fauonio Ædile facto, cùm alia magistratus eius curauit, tum etiam ludos in theatro obiuit, dans Thymelicis siue scænicis non aureas coronas, sed vt Olympiæ solet, ex oleastro.* Nam hoc notat ex parcimoniâ & modestiâ à Catone factũ, quòd spreuerit morem receptum de coronis aureis, dederitq; viliores Græcanico ritu. Plinius & ipsum morem, & originẽ eius ingerit, lib. XXI. cap. III. *Crassus Diues primus argento auróq; folia imitatus, ludis suis coronas dedit.* Nota quòd etiam ex argento. atque hinc lucem pete Ælio Lampridio in Alexandro: *Scænicis numquam aurum, numquam argentum, vix pecuniam donauit.* Nónne pecunia ex auro vel argento? ita: sed dictum intellectumq; voluit, non dedisse coronas ex auro vel argento. Nota ampliùs, quod Plinius ait, *folia imitatus.* Ergo coronæ erant, velut ex oleastro, lauru, aut quercu: formâ, inquam, illâ foliorum, sed tamen ex auro efficta. Martialem

sic interpretor, ludentem in Phialam tenuem & minimi ponderis, quam ab amico acceperat, lib. VIII. Epigr. XXXVII.

De Prætoriciâ folium mihi Paulle coronâ
Mittis, & hoc phialæ nomen habere iubes.

Detraxisti, inquit, folium de coronâ, quã Prætores dare soliti per ludos, & hoc appellas *Phialam*. Nec enim maximi sanè pretij istæ coronæ. nõ, non. sufficiebãt leues & ludicræ ludionibus istis: imò fortasse & falsæ. Non verum, inquam, semper in iis aurum, sed speciosum. Isidorus: *Coronarium æs, ex ductili ære tenuatur in laminas, taurorumque felle tinctum speciem auri in coronis histrionum præbet.* Transscripta è Plinio, qui todidem ferè verbis libro XXXIV. cap. VIII. *Coronarium tenuatur in laminas, taurorumque felle tinctum, speciem auri in coronis histrionum præbet.* Etsi profectò aliter hoc, & veriùs, interpretêre. non de Coronis quæ datæ præmij vice, post actionem; sed quæ inter agendum capiti impositæ. puta cùm regem aut personam sustinerent, quæ coronata esset. Itaque magis est, ex vero auro plurimùm illas donaticas fuisse. Ad hoc genus referes Varronis istud, libro IV. de L.L. *Corollarium, vocabulum factum à corollis, quòd hæ cùm placuerunt actores in scænâ dari solitæ.* Item Arnobij, libro IV. *Exoletis & irrisoribus numinum dona instituuntur, & munera, ab officiis otium publicis, immunitas & vacatio cum coronis.* Et hoc è lapide prisco:

M. VLPIVS. AVG. LIB. APOLAVSTVS
MAXIMVS. PANTOMIMORVM
CORONATVS. ADVERSVS. HISTRIONES
ET. OMNES. SCAENICOS
ARTIFICES. XII.

Lego & in Vopisci Numeriano: *Versu autem talis fuisse prædicatur, vt omnes poëtas sui temporis vicerit. Nam & cum Olympio Nemesiano contendit, qui omnibus coloniis illustratus emicuit.* Ac velim scribi: *omnibus coronis.* Sed hæc postrema fateor & ad tuas vulgatasque Coronas posse duci: priora tamen liquida & certa mihi visa. quæso, vt tibi semper meus amor. Louanij, III. Idus Octobr. ∞. IↃCI.

FINIS.

IVSTI LIPSI
EPISTOLARVM SELECTARVM
CENTVRIA TERTIA AD BELGAS.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.
M. DC. V.
Cum Priuilegiis Cæsareo & Regio.

AD CONSVLES ET SENATVM P. Q. ANTVERPIENSEM.

SI QVA vrbium in orbe terrarum (audacter ſic loquar) affectus meos poſſidet, eam ANTVERPIAM eſſe, Ampliſſimi SENATORES, ex animi mei ſententiâ poſſum profiteri. Multa me in eâ capiunt: Homines, Locus, Genius ipſe loci. Homines quidem, quos quis non honeſti boniq́ue appetens, tales amet? Sunt Mercuriales apud vos, fateor: ſed iidem virtutis, prudentiæ, quidam & ſapientiæ candidati aut myſtæ. Et vniuersè ſi inſpicimus, grauitas vbique & modeſtia, ſed & comitas quædam adiuncta & decens alacritas animorum. Parcimonia eſt,

ſed cum elegantiâ; pecuniæ ſtudium, ſed ſine detrimento melioris ſtudij, id eſt artium & virtutis. Non blandiendo hoc dicam: multi apud vos magni boniqúe, non ob opes, ſed merita, appellandi. Iam ipſe Locus quis? ad flumen pulcherrimum, pulcherrima planicies: & in hac iuxta illud pulcherrima vrbium, quas Europa, Africa, Aſia videt. Iactemus nos Belgæ. ſtructurâ, ordine, ſymmetriâ, mœnibus, ædificiis, viis, vniuersâ elegantiâ, non eſt quæ noſtram iſtam ſuperet, imò æquet. Scio ſingula ſi ſpectentur, quaſdam excedere: ſed omnia corporis, vt ſic dicam, membra iunctim qui exploret, ſuffragium iudicio meo dabit. At ipſe Genius loci, quàm potens, felix, & altioris quidam claſſis ordinisque eſt? Conſideremus, ab annis circiter centum, è quali quanta vrbs veſtra facta fuerit: mirabile erit, incredibile erit, niſi iis qui oculis ſenſibúſque ſunt arbitrati. Deus bone, ſurgere in hanc frequentiam, ſplendorem, opes, commercia, vnum aliquem locum, & ſubitò verticem pænè cælo inferre? Factum eſt: & hoc quoque laudi veſtræ acceſſerit, in eam magnitudinem veniſſe, quæ etſi vera, fidem veritatis vix mereatur. Sed hîc mihi ſuſpirium.

rium. heu, hæc tanta & talia, quo malo fato collapſa ſunt? decor ille, & flos omnis quomodo exaruit? Agnoſcite, vt in mari, fluxum hunc Fortunæ & refluxum: & quàm verè poëta:

Augeſcunt aliæ gentes, aliæ minuuntur. Lucr.

Prouidentiæ occulta iſta lex eſt: attollit, deiicit, iterúmque attollit: & vobis (vera ominor) fiet. Intereà animos erigite vos inclytæ vrbis SENATORES, præite exemplo ad robur & CONSTANTIAM ciuibus; illam, quam ante annos ſeptemdecim velut præſagus vates ad vos miſi. Eguiſtis, & egetis: omnia etiamnunc preſſa, mare & portus clauſi, ædificia dominos, homines atque ipſa iumenta opus ſuſpirant. Et tamen vt formoſa corpora etiam in morbo veſtigia decoris ſui retinent: ſic vos priſtini ſplendoris. Confidite autem. deliquium aliquod velut Solis eſt, non interitus: exſurgetis. Ita me credere, firma veſtra in Deum pietas, in Principes obſequium cogit: ille & iſti aderunt, & Genius inprimis veſter, potens & perpetua TVTELA. Habetis cauſſas mei in vos affectus: accipite & ſignum, EPISTOLAS iſtas, quas nomini veſtro inſcriptas nunc emitto. Leue

munus, ſed vobis debitum: quia & nomina pleraque veſtra, SENATORES, aut & ciuium intercurrunt. Videbitis, ſi tanti eſt legere: nec vrgeo. illud valdè, vt me qualem oſtendi, erga vos vrbémque veſtram eſſe, atque ætatem fore, ſeriò credatis. Louanij, v. Kal. Mart. ∞. IↃCII.

INDEX

INDEX
EPISTOLARVM
CENTVRIÆ TERTIÆ
ad Belgas.

Joanni

IVSTI

EPISTOLARVM SELECTARVM CENTVRIA TERTIA AD BELGAS.

EPISTOLA I. *Vltraiectum.*

I. LIPSIVS LAMBERTO VANDER-BVRCHIO, *Decano.*

IACTVRAM profectò magnam fecimus in morte communis amici nostri N., & propriè vestra Resp. quæ metuo vt in nouos fluctus turbasque incidat, amoto quieto & perito illo gubernatore. Sed Deo & communi fato quis se opponat? Iuit quò imus omnes, nec meta sed tempus nos secernit. Alij paullò longiùs, alij breuiùs, sed omnes in eâdem viâ currimus, & ad eumdem finem. atque illîc pœna, aut palma. Quòd te in eius quasi locum substituis, Vir Cl^me^, de amore non erras: iampridem te tuo merito amaui. quòd etiam hospitium tam benignè offers, humanitatis est, cui fateor me deuinctum. Videbo quid bonâ gratiâ amicorum aliorum possim, etsi reuerà animus ad te inclinat. Sed hac æstate, quæ iam in exitu, vix est vt fiat: spero proximâ, eaque ineunte. De Opere tuo probè memini quid in sermone aliquando significâris: atque ego tibi hunc laborem exhaustum (quantæ enim lectionis ea res!) gratulor, & ad vulgandum seriò hortor. Famæ tuæ ea res faciet, & multo magis publico bono. Quòd instituisti autem vitam cuiusque viri Principis perstringere, laudo: sed, meo iudicio, perstringere tantùm, & remittere Lectorem ad eos qui ex professo scripserunt. Scio quàm difficile sit hîc modum seruare, qui gratus sit omnibus: quoniam aliud ferè vulgus, aliud docti amant. Sed, si te noui, tu facilè attemperabis, vt neque bre-

uitas obſcura illis, nec diffuſio moleſta iſtis ſit. In re præſenti ſi eſſem, poſſem ſi non prudenter tamen liberè quid mihi videretur dicere. quoniam ita ſoleo apud eos qui petunt, & quorum amicitiam ſimul caram habeo, & famam. Mihi decretiſſimum eſt proximo Vere(vita modò adſit) excurrere ad Leodienſes Fontes, idque valetudinis cauſſâ, quæ aſſiduè imbecilla. Antè te videbo, & conſilij mei faciam conſortem. Ama me, & ſi amas, vtere. Lugduni Bat.

EPISTOLA II.

I. DOVSAE *Filio* S. D.

CERTE peccares, niſi ſcriberes: & nónne velle debes ad ſic volentem? Potes autem ſemper in iſto otio, quo fruitur ferè hæc veſtra ætas. Publica aut priuata (nobis id nimis ſæpè) non vos auocant, aut turbant. Mitto Carmen, quod poſcebas, in Triumuiros illos noſtros, & tuas Notas. Quas edi à te gaudeo: tantùm illud moneo, vt nihil in his talibus, niſi quod indole iſtâ tuâ & ingenio dignum. Certè omnia magna mihi de te ſpondeo, ſupra eos qui nunc, & qui fuêre in Batauiâ (non inflãdi tui cauſſâ dixerim:) viue tantùm, & curſum hunc quem cœpiſti tene. Sed heus tu, vidiſtin' libellum in me à Septemtrione? rigidum, & dignum illo axe: an & me dignum? Liceat hoc dicere, honeſtiùs vapulare poteramus, & vite aliquâ Centurionis: idque vel in peccato. Etſi quo peccato? luſimus & riſimus: & vos quoque credo, cùm hæc videtis. Valete, ſaluete, pater, tu, fratres. Leodici, poſtrid. Idus Ianuar. ∞. IↃ. XCII.

IN TRES POETAS

A IANO DOVSA FILIO ILLVSTRATOS

IVSTVS LIPSIVS ἐσχεδίαζε.

PHOEBI *delicium, Mineruæ amores,*
Patris delicium, meiq́ue amores,
Qui te glorior imbuiſſe primo
Succo & nectare, DOVSA, *Litterarum:*
Quàm gratum mihi, quàm fuit ſuaue,

Quòd

Quòd ternos meditaris in Poëtas
(Doctos, Iupiter, & bonos Poëtas!)
NOTAS *ſcribere? quas, ſcio, probabunt*
Jj quos Aoniæ probant puellæ,
Quíque ipſi Aonias probant puellas.
Perge Douſa meus, tuumque nomen
Patris ſubſere nomini, imò patris
(Hoc pater vouet ipſe) vince nomen.

EPISTOLA III. *Antuerpiam.*

ALVARO NONIO, *Doctori medico* S. D.

LITTERAS tuas hodie accepi, & in iis duo vidi: magni Etruriæ Ducis honeſtum de me iudicium, & tuũ in me amorem. Neutrum mihi nouum. Nam & de munere ab eo propoſito, iamdiu inaudiueram; & tuus affectus olim mihi innotuit, cùm ante decem plus minus annos haberet me vrbs veſtra. Sed quod ad Ducem, ita me Deus amet, vt doleo non poſſe obſequi. Cauſſa eſt non quæſita vlla aut affectata: ſed ipſa valetudo, ſine quâ numquam me admouerim iis, ad quæ deſtinamur. Iter longum eſt, regio olim quidem mihi viſa, ſed ad habitationem nunc noua: & cùm ibi ero, quid faciam? Languebo? vmbram pro Lipſio oſtentabo? Medicæa domus, & hic ipſe Princeps, mihi magnus eſt, & velim eius cauſsâ multa; ſed ſupra vires nihil poſſum. Ipſe Pontifex, caput noſtrum, recenter nunc me Romam inuitauit: ſed excuſamus veriſſimo illo valetudinis prætextu. Sumus quidem in eâ curandâ, ſed melancholici & chronici iſti morbi, tu ſcis quàm laneo pede veniant, & plumbeo, vt ſic dicam, recedant. Deus dedit mihi hanc ſortem, ferenda eſt. Scripſi in ſimilem ſententiam, ante menſes tres, ad Hier. Mercurialem, illuſtrem medicum, & tibi notum: qui primus mihi aperuerat mentem Ser^mi Ducis. Scio illum accepiſſe, & iam indicium feciſſe, vbi debebat. Ego te non celo, animum mihi in patriâ eſſe, etſi afflictâ. Deus hanc & me releuabit, cùm ei viſum: & te ſtantem firmumque ſeruabit, Vir Cl. Leodici, VIII. Kal. Iul. ∞. IↃ. XCII.

EPISTOLA IIII. *Antuerpiam.*

LAEVINO TORRENTIO, *Episcopo.*

QVOD Romani olim peregrè reduces, vt nuncium præmitterent sui aduentus: idem ego, sed cum altero nuncio bonæ valetudinis, quæ * sera, tamen aliquãdo nos respexit. O quàm animus mihi floret? ij intellegant, quos habuit chronicus aliquis & teter eiusmodi morbus. Vt serpentes positis exuuiis redire dicuntur in nouam iuuentutem: tale mihi, qui nunc demum auspicari videor vitam. Si ad salutem ea res, perseueret: sin ad lasciuiam, abeat, & simus potiùs qui fuimus, aut etiam non simus. O quàm vtile multis, frænum & coërctio hæc morbi? Nam reuerà, sicut Athenienses de Pace non nisi atrati cogitabant, prisci oratoris dicto: ita plerique nostrûm, vix de Deo nisi adflicti. Ergo hoc eum rogo, vt non quod volo velit, sed quod expedit: etsi hoc fateor, valetudinem non quidem velle me, sed malle. Eam tibi magne Antistes, ex voto nostro, & bono publico opto. Leodici, Kal. Iul. ∞. IↃ. XCII.

** Sed non firma: rediit alia.*

EPISTOLA V.

I. LIPSIVS N. N.

CERTE cum dolore meo intellexi dolorem tuum: atq. eum duplicem, qui vno pænè tempore matrem & filium tuum amisisti. Quis negabit iustè dolere te? natura & mos ita iubent, aut permittunt: sed iacere te & affligi, negamus & dissuademus. Tolle ad alta oculos: erigêris. Vnde tibi hoc vulnus? à Deo, dubitare non potes; & æternum illud fatum temperat & disponit fata cuiusque nostrûm. Quod si ab illo, id est, à solo & summo bono: quid nisi bonum est? Atqui inopinatò mihi accidit. Tua hæc culpa est, qui præscire non potuisti tantùm, sed debuisti. Age, nónne, ab ipso die natali, adhæret nobis mori? Nónne tot immatura & acerba funera, non dicam vidisti, sed ipse deduxisti? Atque in aliis mirum aut nouum tibi non fuit: cur nunc in tuo est? aut quis te excepit à communi illâ & æternâ lege? quam vates altâ & quasi præconiâ voce expressit:

* ---κῆρες ἐφεστᾶσιν θανάτοιο

** Parcæ mortalibus instant.*

Μυρίαι

Μυρίαι, ἃς οὐκ ἔστι φυγεῖν βροτὸν, οὐδ' ὑπαλύξαι. *Millenæ, quas nemo hominum vitet fugiátve.* Homer.

Vt in pyro aut pomo arbore, cùm vndique fructu suo onusta est, alia confertim & impetu, alia seorsim & singula, sed tamen assiduè cadunt: sic in nostro hoc genere, & densi aut singuli morimur, proprio vel communi aliquo fato. O imperitum, aut stultum, qui miratur! Ecce solem oriri cottidie, & occidere, sine motu videmus: vos Bataui, mare adire & abire: quare? quia assueuimus, & naturæ hunc ordinem scimus. nónne idem in vitâ & morte est? Atque age, non sit hæc lex data: vide quò descendam; ego audacter dixerim poscendam à Deo esse. Inspice miserias huius vitæ, seriò inquam inspice & examina: mala quæ corpori, quæ animo adhærent; quæ in nobis, in liberis, cognatis, aliis sentimus, vel audimus: dic sodes, iuuet inter ista immortalem esse? Ego verò sentio, vt in turbido mari, optandum defungi; & felices, qui quàm celerrimè venerunt ad portum. Illum, inquam, mortis portum, vbi liceat tutò dicere:

—— spem, vota, timorem
Compositus placido fine relinquo aliis.

Tuis igitur hoc factum, mi amice: gratulari si non potes, noli queri, aut (quod ipsi certè nolint) reuocare. Ecce ego haud longè à metâ (valetudo mihi dicit:) absit, absit reduci, & ad carceres iterùm reponi. Malus & præposterus athleta, qui ipsos non illam spectat. Hæc pauca tibi firmando, quem & naturâ satis fortem cognoui, & lectione soles excitari. Fac nunc, & quæso abi ad nostrū Senecam aut Epictetum: & illos profectò si oculo & mente legis, non luges. Leodici, prid. Idus April. ∞. IↃ.XCII.

EPISTOLA VI.

FRANC. AERSSENIO S. D.

A PATRE amor in te deriuatus est; quia illum vti singulariter amo, ita etiam te, qui pars es illius, & ex stirpe illâ ramus. Sed auxisti tu quoque hunc affectum, cùm pronum & volentem te ostendisti ad virtutes, & bonas artes: hortor autem vti perseueres, idque tuâ caussâ. Cui seritur hîc, aut metitur? tibi. & mihi crede, si ver hoc æui sine semente abit, dolebis posteà, & horrea aliorum plena aspicies, vacantibus tuis per tuam culpam.

Non ſunt hæc verba. res cottidie clamat, & audire ipſe potuiſti voces eorum, qui per deſidiam aut incuriam neglexerunt. Quàm illi nunc pænitent? quàm vellent reuocatos priores annos? Exempla vide, & tibi cape: & dum licet, velis, quod voluiſſe gaudebis in omne æuum. Secordiæ breue, & pænè ſine ſenſu, gaudium eſt: diligentiæ fructus ſe exſerit, neque nunc ſolùm, ſed in futurum delectat. Caduca & fragilis res, homines ſumus: ſed vt ſimus etiam cùm non ſumus, & vt bona fama (ſæpè etiam pecunia) mortuis nobis ſuperſit, pendet ab induſtriâ iuuenili. Fateor eſſe, qui prioris ætatis culpas gnauiter, ſequenti ætate & diligentiâ, oblitterarunt: ſed raros: laudo eos, qui bonâ ambitione, non ſubſequi eligunt, ſed præire. Deus & ſuperi iſtis fautores: & cothurnatus ille philoſophus rectè,

* Τῷ γὰρ πονοῦντι καὶ θεὸς συλλαμβάνει.

* Namque allaborat & laboranti Deus.

Mi Aerſſeni, in animum hæc conde, ac me vnà; qui tui amans ſum atque ero, quamdiu priores illæ cauſſæ erunt & fomenta. Vt ignis ſine materie langueſcit, aut deficit: ſic noſter amor, ſine Honeſti alimento. Leodici, VI. Kal. Sextil. ∞. Iↄ. XCII.

EPISTOLA VII. *Antuerpiam.*

FRANC. SWEERTIO S. D.

ACCEPERAM iamantè, mi Swerti, icones quas ad me miſeras duplices; vnam non viſam mihi anteà, alteram illam de Venere Lucretianâ ante triennium, aut ampliùs, ex Italiâ acceptam. Gratias tibi hoc nomine habeo, & eſt vtraque imago ſcitè & venuſtè facta. Nos in docendo iam ſumus, faxit Deus vt cum fructu. Nam iuuentuti Belgicæ fauemus, & ducere eam vellemus in rectam viam ſtudiorum, quam pauci hîc viderunt. De Poloniâ, mira ſunt quæ memoras, ſed nec inexſpectata: iamdudum audio occultas ibi factiones & cœtus fuiſſe. Deus bone, quis Europæ tandem ſtatus? aut quis noſter? Nam res mihi neglegi videntur, ſic vt nauis quæ permiſſa ventis. Sed fortem & felicem, qui nō angitur, qui cogitat in ſupero illo conſilio iamdiu decretū, quid terrenis his rebus regniſq. fiat. Ipſa Belgica, quota pars magni mundi? ego & tu, quota Belgicæ? Vt folia cadunt & naſcuntur, ſic homines: nec fruſtrà cum iis comparauit maximus poëtarum. Illud fateor, ingeniis infelix eſſe æuum, & quo

ægrè se attollant aut exsẽant rectiores mentes. Prurigo ista de religione differendi & litigandi, quæ pessimum aut vilissimum quemque tenet, caussam his malis dedit & dabit. Wingium in Italiâ obiisse, credo te audisse: nec doleo, abiit ad meliora loca. Fuit insignis alioqui iuuenis, & longiore æuo, sed in bono sæculo, dignus. Ortelio nostro scripsi, Michaeli vander Hagen quæso vt amicam salutem à me dicas. Louanij, III. Kalend. Decembr. ∞. IↃ. XCII.

EPISTOLA VIII. *Antuerpiam.*

IOANNI BRANTIO, *Graphiario* S. D.

AMO plures in vestrâ vrbe, & ab iis amor: tu mihi deinceps inter vtrosque es, & qui exhibent & quibus exhibeo hunc affectum. Litteræ tuæ primæ, tessera & quasi confarreatio sunt huius societatis. De me, videbis quasi ignem esse qui facilè comprehendo, vbi materia apta ad honestiorem flamam. Gratularis mihi & vrbi, in quam veni. Atqui vt semel scias consilium & scopum mei aduentus, Quies fuit. Iactari apud eos, qui in bello armisque sunt, displicuit: & pedem extuli locis, in quibus alia omnia copiosa & benigna. Sed longiùs prospeximus, & temporis quoque eius rationem habuimus, quod post nos erit. Sit hîc omnis felicitas: quid si Fama & Salus lædantur, quàm illa infelix? Nec leuitatis crimen erubesco: imò delector conuicio, quo meliorem me agnosco. Hæc tibi, sed non tuâ caussâ. Confido de optimo tuo iudicio: quod nisi esset, non sic me amares. Nemo fideliter diligit, nisi qui probat. Sum ergo Louanij, rebus meis bonis, etsi non laxis. Tranquillitate fruor, atque etiam securitate vel inter circumfusos hostes. Deus manifestò protector huic opido, & vix cadet nisi cum caussâ bonâ. Quod addis audisse te scribere me aliquid de Cruce: verum est, aut potiùs iam scripsisse. Opus tamen quod nolim in exspectatione apud vos esse, quia nihil in eo magnum præter argumentum. Pietas huc duxit. illa ipsa quæ vobis & Senatui vestro in oculis, cùm salutare hoc signum in vrbe mediâ erexistis, trophæum in illius hostes. Si decorè alibi potero, meminero: possem, si ad vos irem, vti in CONSTANTIA feci. Nunc tamen vix arbitror, & alij sunt qui primitias

mitias quasi iure suo volunt. Videbo, & te qui me sic amas me
ritò redamabo. Louanij, III. Kal. Mart. ∞. IϽ. XCIII.

EPISTOLA IX. *Bruxellam*

IOANNI BERNARTIO I^{to} S. D.

AEGRE tibi esse, mi Bernarti, quòd à me abes, id verò mih
non est ægrè. Delector hoc tuo angore, & ita ille crescat; v
breui ad nos redeas, nec nisi alloquio meo illum ponas. Parente
tibi illîc, scio, fratres, cognati, & omnia quæ naturæ ductu ames
sed ecce hîc quoque parentes, quos iudicio elegisti, & qui inter-
num illum Bernartium foueant & forment. Me inter eos pone
imò primum, si res est affectus. Quod iniicis de inuidis quibus-
dam homuncionibus, per Deum hanc curam pone. Quò virtus
perueniet, si sistitur ad has remoras? vt gloria illi comes, sic inui-
dia: sed hanc adeò non curat, vt vix cernat. Minuti qui non se
attollunt, nolunt etiam alios: & factis cùm obstare non possunt,
conantur linguis, & spargunt verborum leuia ista tela. Atque id
eminus, vt Parthi fugientes. nam cominus non se componunt,
nec rectis oculis splendorem nostrum intueantur. Mi Bernarti,
quis nostro æuo (ad vetera non te mittam) paulùm modò altior,
detractiunculas has non sensit? Cuiacium vide, me vide. ille ab
improbâ, ego rusticâ etiam manu vapulamus: quid vapulamus?
sic vt in somnio, non sentimus, nisi imagine & opinione. Nemo
nos tangit, nisi ipsi volumus, & fregit hæc omnia tela, qui con-
tempsit. Indue hoc robur, & inprimis ab iis caue qui insusurrant,
& specie beneuolentiæ nocent. Memento non credere, nisi illud
quòd te amo ex quo noui, dignissimum cui hoc fiat à bonis. Ce-
tera coràm. nam te reuoco, & mihi quoque ingrata absentia tua
si longa. Capita bina carduorum altilium accepi, gratias tibi &
parenti ago. Oudarto, si illîc, pro me complexum & salutem da-
to. Louanij, postr. Nonas Iul. ∞. IϽ. XCIII.

EPISTOLA X. *Antuerpiam*

IOANNI BOCHIO, *Senatui à Secretis* S. D.

QVOD iamdiu facere te aut me optaui, factum est, & fun
daméta posita amicitiæ nostræ. Ego decreueram in affat
& ser

& ſermone id præſtare, cùm apud vos eſſem: opinione meâ & voto, extremo hoc Septembri. Sed benè quòd præcepiſti. & hoc plus tibi debeo, quòd affectus tuus calidior (maior non dicam) ad vinclum me duxit, cui iamdiu cupio illigari. Ex animo Bochi. pauci ſumus meliorum artium inter Belgas: quid optabilius, quàm noſſe inter nos, & cohærere? Etiam aliarum animantium quæque aggregant ſe ad ſuum genus: ergo inter homines meritò, quibus eſt ſimilitudo & paritas aliqua vel artium, vel ingeniorum. Credo hæc in nobis eſſe. & noui te iam ante annos aliquot è ſcriptis; quæ ſparſim edita, aut non edita etiam, apud amicos vidi. Non multa, inquies. Eſto, ſed è lineâ, vt ſcis, artifex artificem dignouit. Sed quid opus iſta? blanditiæ abſint, iudicio me facere puto, ſi te amem. Hoc ſatis; & addo manſurum me in hoc fœdere, quod nunc pangimus, quamdiu in me, qui es eris. Vale mi Bochi, & hæc ſint pleni ſermonis, quem ſpe iam occupo, libamenta. Louanij, poſtr. Kal. Sept. ∞. IↃ. XCIII.

EPISTOLA XI. *Antuerpiam.*

IOANNI LIVINEIO, *Canonico.*

EN tibi *Cuſpiniani Panegyricos*, quos volebas. Vtere, & ede mox in tuam famam, & noſtrum bonum. Pluſcula in eos adnotata mihi, & nunc ad Plinianum mitto. Non ſumus parci aut condi talium: libenter participamus, & præſertim iis qui iudicio electuri & vſuri, quod de te confido. Heſychiana emendatiuncula vera eſt, & tibi inſcriptam in calce Notarum videbis. Puto me etiam rectè iudicaſſe in Dionis loco, vbi ὄχον reſtitui, & *Thenſam* ſum interpretatus: miror te verbo non adprobaſſe. An diſſentis? ſignifica, & cauſſam. Ecce alium Dionis locum, de Triumpho Cæſaris:

Καὶ ἀρσινόη γυνή τε ὖσα, καὶ βασιλίς ποτε νομισθεῖσα, ἔν τε δήμοις, ὃ μήποτε ἐν τῇ ῥώμῃ ἐγεγόνει, ὀφθεῖσα πάμπολυν οἶκτον ἐνέβαλε. Καὶ κ τούτου ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ καὶ τὰ οἰκεῖα πάθη παρεδύραντο: Quod eſſet: *Et Arſinöe, quæ mulier & aliquando regina fuiſſet, in populis conſpecta, multam ſui miſerationem mouit. Et per hunc mox prætextum, Romani propria ſua mala palàm deflebant.* Lib. XLIV.

Diſplicet illud ἐν δήμοις. nam quid noui aut mali in publico ad-

ſpici reginam? Puto ἐν δεσμοῖς fuiſſe: *in vinclis*. atque id miſerabile, nec antè ibi viſum. Bella autem concluſiuncula, & interiori Quiritium affectui explicando: quam certum mihi eſſe ab Homero. Quid enim ille vir occultum non vidit & protraxit? Nam ita de fœminis captiuis apud Achillem, quæ Patroclũ lugebant:

*Ὣς ἔφατο κλαίουσ᾽. ἐπὶ δὲ στενάχοντο γυναῖκες
Πάτροκλον πρόφασιν, σφῶν δ᾽ αὐτῶν κήδε᾽ ἑκάστη.

* *Sic dixit lacrimans. aliæ mox collacrimarunt, In ſpecie Patroclum, in re & ſenſu ſua damna.*

Simile & in Statio:

Proſpectant matres, ſæuóque infanda precantur
Oenidæ, tacitóque ſimul ſub pectore regi.

Sed hæc talia quando coràm? ſi viæ tutiores, iam eſſet: ſi vel intutæ, fiet, & cum præſidio aliquo ad vos ibo. Nimis lubet veteres ibi amicos recognoſcere, & oculis vſurpare.

--- ſpes anxia mentem
Extrahit, & longo conſumit gaudia voto.

Vale mi Liuinei, & interim litteris nos adfare. Louanij, III. Kal. Nouembr. ∞. IↃ. XCIII.

EPISTOLA XII. *Antuerpiam.*

ABRAH. ORTELIO S. D.

NON multos tibi commendo aut ingero, nec meus mos eſt: ſed hunc ſingularie, Ger. Buytewechium, qui anno & ſex menſibus apud me egit: tantâ modeſtiâ & probitate, vt ſuprà nihil fatear vidiſſe. Is ad ſuos nunc redit, videre & ſalutare te voluit: rogo vt illi pateas, atque etiam bibliotheca tua. Pauca verba facio: ſi tu totidem cum illo, ſatis ſe ipſe commendarit. Louanij, III. Non. April. ∞. IↃ. XCIV.

EPISTOLA XIII. *Antuerpiam.*

HENRICO VWENO I^{Ʀ}.

PRIMA eſt hæc tua ſcriptio, & pergrata. Affectu & cogitatione ſæpè inter nos loquimur (opinor de te, ex meo iudicio) ſed fiat ſtilo quoque interdum, ſcis quâ lege? cùm valdè vacabis, aut ſi id tibi rarum, cùm valdè voles. Hanc legem tibi dico: mihi duriorem, & nolo excuſari niſi valetudinis cauſſâ. Sed

grata, inquam, tua ſcriptio: tum quia in eâ animus ille tuus niueus appâret, & in ipsâ niue (quod miremur) ardens. Amas me puriter, iamdiu vidi; atque etiã liberè, quod nunc probas. Subiicis iudicia quorumdam de libello noſtro (ſemper mihi tali, nec vnquam magno) cetera bona, in eo duriora, quòd videor quædam dicenda non dixiſſe. De vſu ſalutaris eius ſigni inſeri volebant: quod potuit opportunè, fateor, ſed mi Vwene ſemel hoc noſce, tractata aliis non libens retracto. Nónne pridem iſtud theologi? nec vnus aut alter, ſed multi & è ſummis. Me hoc iterare, fortaſſe nec decorum ſit, nec iis gratum. Nõ illud, quia extra meam Spartam, quam colo: non iſtud, quia re didici, non amare eos, qui ſcandunt in illorum fines. Et meritò. nam profectò fit cum periculo erroris aut lapſus. ſicut iis euenit, qui non edocti, fabros aut tegularios imitantur, & per culmina domorum aut tecta incedunt. Habes cauſſam vnicam, & mihi etiam nunc firmam. Ne philoſophiam quidem attingo, ne offendam: vult me aliquis Theologiam? reſilio. At tu, mi amice, hæc & alia audacter nihilominus ſuggere: amo, etſi non nunc poſſum, in aliis audire. Louanij, quo die in curiâ olim Cæſar. ∞. IↃ. XCIV.

EPISTOLA XIIII. *Machliniam.*

NICOLAO OVDARTO S. D.

CARMEN accepi caſtigatum, & vnà tuas litteras. Reſpondiſſem citiùs, ſed reuera diſtrahor, præter alias occupatiunculas, etiam ædificando. Nam domum emi, reparo, & dum leue opus cenſeo, creſcit cottidiè, & bulga mea decreſcit. Stultum me (fateri debeo) qui cœperim: & fortaſsè illud quod Craſſus olim Deiotaro, mihi aliquis dixerit, *Duodecimâ horâ diei ædificare cœpiſti.* Nam etſi per ætatem poſſim viuere, neſcio an per valetudinem: cuius ipſius curam cogor deponere per hæc tempora, nec ſalutaris Spada me videbit. Inuitor ſanè ab amicis Leodicenſibus: ſed multa impediunt. itinerum difficultas aut pericula, & nec in ipſo loco ſecuritas: tum etiam, nequid mentiar, ſumptus. Non tam laxè mecum agitur, vt his omnibus ſufficiam. Rex donum nuper dederat, ſed adhuc in titulo: re nihil etiam accepi. Hartium noſtrum rediiſſe audiui, ſed vt cenſeo, cum exiguâ ſpe pacis. Quę

quamdiu non est, frustrà in pretio esse velimus pacis nostras artes. Senecam de *Tranquillitate* publicè hîc doceo, priuatim ad me apto. Si cura illa ædificandi reipsâ non mordeat, cetera pænè sim tranquillus. Opto te mi Oudarte. saluta, sicubi vides, nostrum Hartium. Louanij, x. Kal. Iunij, ∞. IↃ. XCIV.

EPISTOLA XV. *Leodicum.*

PETRO ORANO I[Ae].

PER hunc æstum langueo mi Orane, & planè valetudo mea eget fontani refrigerij vestri. Sed quid faciam? multa impediunt: pericula in viâ, & in loco: iam & ædificatio, quam institui, in domo recenter emptâ. Benè cedat, inquies. Deus faxit, sed bulga mea exhauritur, non ab Alphonso aliquo aut Leone implenda. Fui Antuerpiæ vt mea quædam ederem, quo tamen hodie fructu? Plaudunt, laudant, *vt pueri Iunonis auem*, ait ille: & hæc sunt præmia nostra. Hæc & talia in sermone coràm, si venio, sed serenâ fronte: nec id impediuerit tranquillitatem nostram, imò nec iocos. Vale mi Orane, & saluta fratres à me tuos. Louanij, x. Kal. Iulij, ∞. IↃ. XCIV.

EPISTOLA XVI.

ABRAHAMO ORTELIO S. D.

AH tristes mihi litteras, super Bencij mei fato! nimis me ille vir amauit, ego illum; & id vsque à primâ iuuentute nostrâ. In ipso flore ætatis amicitia Romæ coaluit, & paucis annis me præcedebat. Quid autem hoc est, quòd ego æger iste animam tam diu traho, & tot validi præripiuntur? nescio quid Deus etiam seruare me videtur, vtinam in publicum vsum! Sed adnitar, & adnitor. etsi nunc valdè sanè distrahor ædificatiunculis nostris. O inconsultum consilium in emptione! Gallorum hoc vetus est, *Fæminam faciendam parare, domum factam*: ego in vtroque peccaui, & luo ac luam pœnas. Sed extra iocum, domus dat negotium, cœpta, & ideò perficienda. Vellem cum Moreto nostro videre tibi semel animus sit, atque vtinam cum Viuiano! cuius viri memoria & affectus in me vigent, & cogitatione sæpè exsus-

exsuscitantur. Scriptione rarius, quia nec argumentum est, & desidere in hoc genere ac remittere incipio: quod scire velim amicos, & ignoscere. A Scaligero nobilis iuuenis Gurges apud nos fuit, multa dixit quæ volupe audire. Quod ad inscriptionem illam Romanam, ne dubita quin EX VISV sit ex somnio, & significat se monitu diuino id fecisse. Sæpè in lapidibus notaui. Vale mi Orteli, XI. Kal. Iul. ∞. IϽ. XCIIII.

EPISTOLA XVII.

LAEVINO TORRENTIO, *Episcopo Antuerpiensi.*

NON aliam à te epistolam accepi (etsi sæpè tales) magis benignam. Non aperis pectus & affectum, sed effundis; quod gaudio & solatio mihi esse, in publicis priuatisque molestiis, debeo fateri. Nam publicè quidem, quid non triste? & ita, vt deteriora etiam sint in metu. Hostis inualescit, nos lãguemus, & pænè veteri illo Demosthenis dicto, quasi mandragoram qui biberunt, iacemus. Ne magni quidem isti ictus nos excitant? Nisi quid tamen occulti consilij alibi vel auxilij, in quod non inquiro. Sed de priuatis, domus me etiam tenet, quam lentè, & vt operæ istæ sunt, pergimus ire exstructum. Cui ornandæ & verè illustrandæ, quod vltrò tam liberaliter polliceris, accipio, vti & à Prunio nostro. De voluntate vestrâ cùm constat, curatum hoc ego porrò reddam. Quod ad Ordines, totum tuum esto, si agendum, & quando agendum. Equidem cùm tempora intueor, venit in mentem subuereri interdum etiam de firmitate solutionis: quam N. iste expedit, sed hoc quoque, vt meæ operæ, lentè. Si in vrbe vestrâ Antuerpiensi (in quâ nescio quomodo plerique mei amantes) delegatio ea facta fuisset; magis id ex meo vsu fortaßè, & certè voto. Sed vereor, vt serum sit immutare. Ego tamen, ob hæc & talia, nihil etiam de migratione cogito, quantumuis exteri inuitent. Nisi vis aut iniuria me pellant, æternùm sum vester. Accepi nuper Poëmata tua, gratum mihi donum. ad Bernartium Statij codicem misi. Illmo Borromæo respondi, & ad te mitto: vnà hunc animum, qui seriò semper est tuus. Louanij, XIIII. Kal. Septemb. ∞. IϽ. XCIV.

EPISTOLA XVIII. *Ruræmundam.*

GVIL. CRIPIO SECVNDO S. D.

SERIVS ego litteris tuis respondeo, quia redditæ mihi serò. Aliàs, profectò non tamdiu vices istas scribendi protulissem, vel tuâ vel parentis clarissimi caussâ, quem iam olim & colo & amo. Eum ais(me dolente) in morbum venisse meo similem, id est pessimum morborum. Vexat, trahit, lancinat, idque per interualla, & omnino est pro Tyranni illius voto, qui homines *sic mori* volebat, *vt sentirent se mori*. Decem amplius annos in eo sum, vespertilio (vt sic dicam, & iocer) nec inter sanos nec ægros, & mediæ cuiusdam sortis. Non inter ægros dico, palàm ægros. ambulo, fabulor, alia vt alij ago, & plusquàm alij comedo ac bibo. Nam habet hoc iste languor, vt homines edones faciat, & in cibum ac mensam statim suâ horâ, vel ante horam, imminentes. Quàm bilis mihi tunc prompta, si non cibi? & facit hoc calor atque æstus, circa imum stomachum inclusus. Obstructiunculæ illîc in venulis mesaraïcis, quas medici vocant, heu, nimis mihi notis. Inde flatus, inde vapores, qui caput petunt & sacram hanc mentis sedem. O quis Deus aliquando me liberet? quis annum det vnum vacuum ab hac noxâ, quem lucubratiũculis meis impendam! Nam nunc quidem, cùm parata multa habeam, vix digero aut effero: ita horæ & dies labuntur, in vinculis & nexu tristioris illius morbi. nec temerè appello vincula. non enim corpus solùm ligat, pigrum tardumq. reddit: sed linguam, sed mentem, & vno verbo, ex homine cadauer pænè reddit. Querelas habes, tu solatia, vel auxilia quærebas. Vnde habeam? nemo medicorum dedit, aut, credo, dabit. Quod tamen vsu me iuuit, aut didici, cape. Primas tenent acidulæ Spadanæ, aut aliæ tales; quæ propriæ mihi videntur (si iudicio vtare) in hunc morbum. Imò recentem eum tollere possunt, non dubito: veterem, saltem alleuare. Sperabam repetere hoc remediũ istâ æstate: sed multa impediuerunt, & viæ inprimis non tutæ. Alterum quo vtor, Aqua intybi stillaticia, quam aceto aut vino leuiter tempero, & manè admixto pauxillo aniso & saccaro bibo. Mitigat æstus, aperit præcordia & subiacentia, denique ad tempus iuuat. Sed ad tempus. carnifex ille redit, & solita mox admouet tormenta. In cibis

abstineo ab omnibus calidis, non etiam in potu: & video vina Rhenana, aut siquæ talia διωρητικὰ & penetrantia, auxiliari. Opus etiam iisdem, & interdum largioribus, ad fumos aut tristitias pellendas, quæ congenitæ huic morbo. Plura non habeo dicere. amo te, Patrem veneror & saluto. Louanij, III. Nonas Sext. ∞. IↃ. XCIV.

EPISTOLA XIX. *Antuerpiam.*

IOANNI BRANTIO, *Graphiario* S. D.

ISTEIPSE mihi tuas tradidit, qui meas nunc tibi. Grata tua compellatio, animi memoris & affectus in me index: quæ vtraque de me tibi potes polliceri. Ego verò cogitationes & animum sæpè mitto, quò non manum aut litteras: & is quoque cultus amicitiæ est, desiderare & meminisse. Vos mihi Antuerpiæ amici aliquot, fateor, imò plures quàm in aliâ vnâ vrbe, ac prouinciâ pænè dicam. Vtinam, vtinam infelicia tempora permittant inuisere interdum & alloqui, atque, vt solet, arbitrio nostro ire, redire. Suauior vita esset, & valetudo ipsa melior, temperata sic amicis alloquiis & conuictu. Non datur, non dabitur quod peius est, vt res quidem publicæ eunt aut potiùs fluunt. Ego, nisi arcana aliqua consilia regum sunt, de his quæ in aperto nihil boni auguror, domi militiæq. disciplinâ corruptâ. Æmulatio, contentio, rebellio passim, atque etiam confusio, nec data consilia aut imperia opportunè, nec capta. Larga querelæ materies, sed non sapienti, qui altiorem in his caussam inspicit, & scit hæc sequi Prouidentiæ currum. Triumphat in eo æternus ille rector, & nos sequimur. liberi ac velut milites eius, si volentes; captiui ac serui, si nolentes. Illud simus, mi Branti, boni beatique etiam in malo æuo. Socerum tuum & vxorem saluto. Louanij, pridie diei qui Lucæ sacer, cùm ingrediar ætatis quadragesimum octauum annum. ∞. IↃ. XCIV.

Consulem Malinæum & Secretarium Bochium amanter resaluto. Addo Thesaurarium Robianum.

EPISTOLA XX. *Eodem.*

Hieronymo Rovelasko S. D.

ALLOQVI verbis me poteras & ſermone iſto litterario, mi Rouelaski, etiamſi res non adfuiſſet: id eſt, etiamſi munuſcula & ſemina non miſiſſes. Nam ego te commendatum mihi ab aliis, poſteà à te ipſo, amaui cùm Louanium veniſti; & magis magiſque, quò magis noui. Vidi ſerium tuum ingenium, ad recta natum, cum iudicij bonâ normâ: quod caput ego cenſeo in homine & vitâ humanâ. Si ea norma obliquat aut ſe inflectit, prauum exſpecta quidquid ſequitur: & tela omnia aberrant, vbi collineatio fallit. Gratulor tibi hoc bonum, quod à Deo & à naturâ eſt: ſed magis hortor, vt idem iuues induſtriâ & lectione. Crede mihi, inſpectio rerum & peregrinatio, actio ipſa & inuerſatio, multum iuuat fateor, & momentum ad prudentiam adfert: ſed plurimùm lectio, ſi bona, ſi bonorum. Hæc præter prudentiam, conſtantiam etiam adfert & robur quoddam animi, quo in hac vitâ turbidâ egemus: denique ſapientiam, quæ in vulgus hominum non cadit. Quòd adhuc Antuerpiæ es, non miror. nam quò eas? quis in Europâ locus aut tutus, aut quietus? Italia tua videtur: ſed vereor vt & illîc bella, quorum ſemina certè video: & faxit Deus, vt vaticinando errem. Nam diligo gentem, & voueo illi perpetuam hanc quietem. Vocarunt me Bononiam nuper, calidè & perhoneſtè: retineor, quid dicam à fato, an à meis? Splendidior ille locus, ſcio; fortaſſis etiam ego ibi vtilior: ſed vt dixi, arcanum illud in nobis dominans vincit, Prouidentia ſiue fatum. Te mi Rouelaski amo, & meum eſſe ſemper cupio. Gratiam pro ſeminibus habeo, & Patri tuo V. C. ſalutem dico. Louanij, v. Kal. Maij, ∞. Iↄ. xcv.

EPISTOLA XXI. *Leodicum.*

Petro Orano I[to] S. D.

QVID doleam, quid ſcribam, haud planè etiam ſcire me fateor: & tamen doleo, ac ſcribo. Eſtne ictus ille qui te & familiam perculit, an rumor vanus aures iſtas percuſſit? Vtinam iſtud ſit: ſed ecce iamnunc cùm ſcribo triſtior iterùm nuncius, & qui

qui audita illa adfirmat, & distinctiùs denarrat. Heu tristia, heu tragica! quæ nec nunc plenè lubet credere: & tamen vel sic ambigentem amor impellit scribere, & vt in certâ calamitate amicum solari. O si verbis, & vultu, & lacrimis etiam liceat! nam & has sparsissem, inferias optimę matronæ, quam gens vestra Eburonum vidit. Fateor me aduersus hæc fatalia decreto animi iamdiu satis firmum: tamen hîc motus sum in morte tam inopinatâ, & quam fraus aut insolens nimis casus dedit. In mensâ venenum? inter amicos, inter plures, in publicâ hilaritate, & quo turba hominum simul petita? Hæc deiiciant mi Orane, nisi melior ratio & sapientia fulciant: quam tu, per Deum, & illamipsam quam luges, admitte. Functa est inopinatò. quid refert? functa est, & cottidie in magno hoc orbe tales inexspectati casus. In eò peccamus, quòd quisque de se suisque tantùm cogitat: & insolentiam aut iniuriam interpretatur, quod in familiâ non vidit. Quòd si oculos per vniuersum mittas, si facta olim & facienda cogites: nulla hîc nouitas, & videas omne hoc genus esse sub eodem Fati iugo. Atqui in bono etiam ęuo periit. Quàm multi præter illam? etiam ex ipsâ stirpe & prole tuâ quidam æuo meliore. Denique omitte hoc, periit: error aut mendacium verbi est; abiit, transiit in loca lætiora. Hoc ex nouâ & Christianâ sapientiâ si cogitas, si apud beatos beatam agere: dolori tuo quis hîc locus? Aut si dolori, nō est amori: cuius hoc proprium, etiam cum suâ noxâ benè factum velle illi quam ames. O si pauca verba ingeminare tuæ in aures tuas detur? Quid fles aut suspiras mi Orane? Meum abscessum? vide vbi sim. Tuam solitudinem? non diu erit. Præiui, sequêris, & omnis illa caterua è nobis nata. Liberi & nepotes, quos Deus videre & frui suauiter dedit, hîc (ita spes est) me amplectentur: pergant modò in pietate & virtute, quam à stirpe & præceptis nostris hauserunt. Lugere, vix viri est; certè Christiani non est, cui mors est ipsa hæc vita. Hæc illa, & addam. munus etiam & stationem tuam cogita, quâ hîc in terris Deus voluit fungi. Consilia aut iudicia publica tractas: sustine personam, nec priuata calamitas in patriæ noxam vertat. Olim Q. Marcius eo robore animi fuit, vt ab ipso rogo filij, & quidem vnici, in curiam veniret, & Senatum quem more tunc habere oporteret, euocaret: non mirare tantùm, sed imitare, &

priuato luctui ereptum publicis vsibus te redde. Vna & vera cogitatio obuersetur adsiduè, commune hoc mori esse, æquè atque illud nasci: & vtrumque certo suo die & horâ à Fato deuinctum. Nec hominibus tantùm, sed opidis, terris, elementis: & quidquid hoc nos sustinet, alit, cingit, imminet, magno illo die vertetur aut peribit.

--- Omnia functa
Aut peritura vides. obeunt noctesque diesque,
Astraque, nec solidis prodest sua machina terris.

Mihi crede, mens quæ ad ista adsurgit, ad luctum non demittitur: & scit mortem generi humano non tam supplicium esse, quàm tributum. Cogita, & te vel propter tuos etiam firma, quibus vnicum nunc præsidium es & fulcrum. Scripsi. & cùm aliquis tuorum certiora suggeret, fortasse vberiùs: atque ô vtinam hæc vana esse! Louanij, postrid. Idus Febr. ∞. IↃ. XCV.

EPISTOLA XXII.

GER. SANDELINO S. D.

QVòd saluus adueneris, quòd tuos, & in iis *Buytevvechium* videris, gratum est: sed hoc gratissimum, quòd nos cùm non vides, cogitas, & visere iterùm optas. Ista certi affectus signa sunt, in quo vt constes perpetim, in animo isto volo. Nam amo te Sandeline, & quod sequitur, volo amari. Quòd non omnia illîc ex cogitato aut voto sint, nolo te mirari aut moueri. Vbique gentium & locorum sic erit, imò vt poëta ille ait,

--- medio de fonte lepôrum
Surget amari aliquid, quod in ipsis floribus angat.

Temperies hæc & mixtio est in humanâ vitâ: noli fastidire, sed quod in naui solet, contra nauseam hanc te firma, quo? Pharmaco à Sapientiâ, & è Senecæ nostri officinâ. Virum & libros eius nosti. *Robur & æs triplex* circa pectus induendum est, vt nunc sunt homines, tempora, mores. Fac, & ita valeas. Louanij, III. Idus Iun. ∞. IↃ. XCV.

Carmen, quod honori tuo scripseram, hîc habes.

AD GE-

AD GERARDVM SANDELINVM IC^TI TITVLO ET HONORE DONATVM.

SANDELINE *eximie in meis amicis,*
Quem virtus mihi & elegantioris
Coniunxit studium eruditionis:
Grator & faueo tibi hunc honorem,
Quem nunc Iustitiæ manus seueræ
Alumno tibi donat atque mystæ.
O felix honor, ô beata cura!
Priuatis simul esse publicisque
Rebus præsidium: bonos tueri,
Malos opprimere. euge mi GERARDE
Surge atque exorere, esto sol, & istas
Quæ passim obtenebrant, fuga tenebras.
Sis tutor miseris, probis asylum;
At terror scopulusque sis scelestis.
Sic Deus tibi pluria vsque donet,
Sic gradus modò hic esto, & ampliorem
Nanciscaris honore ab hoc honorem.

EPISTOLA XXIII. *Louanium.*

MARTINO DELRIO, *Societ. Iesu.*

SALVI sumus, mi frater, salui: & id palàm beneficio diuino. Vide rei seriem. Kalendis ipsis Iuliis Nuncius Apostolicus INNOCENTIVS MALVASIVS litteras à Præfecto Limburgensi accipit, quibus nunciatur Batauos transmisisse Mosam, equites ad trecentos: & occulto bonoque auctore se habere, Spadam rectà venire. Ille cùm legisset, statim ad me hominem suum misit, & ipsas litteras, vt viderem & arbitrarer. Dixi me subsecuturum, & coràm sententiam dicturum. Dum paro me, ecce

ab illo alius, cum alteris etiam litteris à Præfecto Geldriensi, quæ eadem fortiùs adfirmarent, & caueri monerent. nos enim certò peti. Ergo propero, colloquimur: & aderat in hoc senatulo Marchio Malaspinæ, vir militaris. Illi vterque propendere, imò vrgere ad abeundum, & iam ante aduentum meum conuasari iusserant: ego contrà (non abnuo imprudentiam) ad manendum & resistendum. Aiebam subitum periculum non videri. si trecenti essent, magnam manum ad prædandum, nec posse fallere: vndique mox nuncios venturos. Quid autem, aiebam, si in Galliam eunt, regi illi suppetiatum, neque nos petunt? Maneamus, exploremus, rusticis emissis, qui per compendia viarum exquirere possunt & nunciare. Non sum auditus, quod gaudeo: & illi sub horam pomeridianam secundam Francimontem, in arcem se recepturi, discesserunt. Ego subsistere adhuc deliberabũdus, non an irem (vndique enim de periculo iam nũcij) sed quò irem. Stabuletum peti tutius videbatur, atque ibi delitescere, quàm Francimontem: quò tota ferè aquantium turba concesserat, exemplum magis, vt solet, quàm rationem secuta. Tamen & ego mox Francimontem, quia P. Leonardus & Smithus vestri eò inclinabant: quos, vnà cum famulo meo, comites habui huius viæ. Vespere peruenimus, omnia plena aduentorum, loci nihil in hospitiis: ipsa arx nec Nuncio adhuc patebat. Itaque, Deo bono inspirante, porrò iuimus in pagum proximum, cui *Tëum* est nomen. Grandior ille, & vel opidulo similis, creber ædificiis incolisque. Placuit, & omnia ibi tuta visa: cænamus, dormimus, ad templum manè imus. atque ego peracto sacrificio, ad P. Leonardum, Quàm mox ad Nuncium? audire lubet, ecquid magis certum aut lætum. Imò prandere mihi animus Spadæ est, & tibi ac collegæ condico. gallina caput conuiuij erit. Garrimus, imus: ecce obuius ipse Nuncius (quod saluti ei fuit) cum Marchione, & famulitio pauco. Occupat, Quò vos? ego ad te Lipsi. Et cur herè in cænâ non adfuisti, securior futurus in arce? Ego ridere. & omnia hîc tutissima, inquam. vides frequentiam, & magnitudinem? non ausint huc vel alteri trecenti adspirare. Videamus, inquit, ambulemus, sacris mox operaturi. Facimus otiosè & securè, & ad templum iam dirigebamus: cùm pallens à laterali viâ rusticulus, Vestri Francimonte capiuntur. Obuertimus. quid

ais?

ais? inquit Marchio. nos iam illinc: homo ludis. Verba vix dicta, ecce

*Ἵππων ὠκυπόδων ἀμφὶ κτύπος οὔατα βάλλει.

*Quadrupedum velocipedum sonitus quatit aures.

ecce tuba insonat, & ipsi conspicui in tergo nostro. Eram Nuncio ad latus, sequebantur alij: diffugimus. plerique omnes cum Nuncio ad templum: ego subsequente P. Leonardo in transuersam angustam semitam, quæ ducebat ad hortos. Nam turbam sequi, non erat consilium. At ecce ea semita peruia non erat: sepes obiecta, quæ à viridario disparabat. Hîc hæsimus:

*—αὐτὰρ ἐμὲ Ζεὺς
Εἰρύσαθ᾽, ὅς μοι ἐπῶρσε μένος λαιψηρά τε γοῦνα.

*-sed me Deus ipse Eripuit, vires dedit & velocia membra.

eripuit, inquam, me Deus, & sepem illam aliamque transcendimus, palliis, & quidquid morabatur, abiectis. Impetum euaseramus, nondum periculum: verebamur enim cingi & inquiri. Itaque ad montana, rustico vno duce, confugimus, inde ad siluestria, & denique Frepontem pagum, vbi nauigatio & flumen. Nuncio, inquies, quid factum? euasit hoc modo. Templum intus occluserant, ære Campano sonitum dabant ad rusticos vndique excitandos. Hostis intereà terrere, inuadere, quidam ex equis descendere, & ariete portam velle diffringere. Sed Marchio & famuli viriliter agere, & qui primus hostium accessit, glande eum traiicere. Id repressit ceteros. & simul incolæ atque accolæ conuenire, & sanctimoniam templi velle tueri. Francimontem igitur, & mox Spadam repetunt, captiuos abducunt ad viginti è Belgis: ipsos Eburones, Germanos, Gallos spoliant & prædantur. Nuncius & Marchio euadunt, iumentis impositi nos consequuntur, & gratulamur mutuam salutem. Nauigio vectos Leodicum habet, etiamnunc trepidos à casu, & à fatigatione adfectos. Deus firmabit, tu gaude & votis auxiliare mi Pater. Leodici, IIII. Non. Iul. ∞. IↃ. XCV.

EPISTOLA XXIIII.

BALTHASARI MORETO *suo* S. D.

MIGRAVI his diebus, sed è cubiculo in cubiculum, & bibliothecam dumtaxat transtuli: tamen rem, ita me Deus amet, negotiosam. Omitto, disponere iterùm: sed caput mole-

stiæ & culmen est, chartas excutere, secernere, & purgare. Dum facio, incidi in Valeriana quædam olim mihi concinnata, vt ad vos mitterem: si fortè auctorem illum recuditis, Notis scilicet meis addenda aut inserenda. Tuæ curæ erit: si tanti tamen hæc erunt. nam meliora aut grauiora prior deflorauit electio. At tu vide, & habe. Lib. I. cap. v.

At Cæcilia Metelli, dum sororis filiæ adultæ ætatis virgini, more prisco, nocte concubiâ, nuptialia petit, omen ipsa fecit.

Putarem: *nuptiale petit omen, ipsa fecit.* Ipsa videlicet suâ voce omen fecit deditque, quod petebat. Sequētia dicunt. Lib. II. cap. I.

Nulli enim tunc alienorum matrimoniorum subsessores oculi metuébantur: sed pariter & videre sanctè & aspici mutuo pudore custodiebantur.

Obscurum, & in scriptis reperio *custodiebatur*, singulari numero. Elicio, *custode dabatur*: & allusio ad Rom. morem, quo fæminis sui custodes. Eodem libro, cap. x. de prædonibus, qui admiratione ducti ad Africanum visendum venerunt:

Quod vt prædones animaduerterunt, dimissis militibus, abiectisque armis, ianuæ appropinquasse.

Itáne *milites* cum prædonibus? non ego opinor: & scribam, *dimissis militaribus abiectisque armis.* Libro III. cap. IIII.

Vnde processerit, aut quò peruenerit, statuæ ipsius titulus abundè testatur, seruili cognomine & regiâ appellatione perplexus.

De Seruio Tullio sermo: at nullum ei cognomen, sed nomen ipsum seruile. Scribe ergo, *seruili cum nomine*. Eodem libro, cap. II.

Cùm pro castello, cui præpositus erat, dimicaret, Cneiiq. Pompeii præfectus, iussu eius, summo studio & magno militum numero ad id capiendum mitteretur; omnes qui propiùs accesserant, interemit.

Fœdata hæc glossis aut insertis, quod intendenti promptum. Nam quis iste *Cn. Pompeii præfectus*? Legatum dixisset: & historia ac res abnuit, scimusque Pompeium ipsum in re præsenti fuisse, & sategisse. Scribam: *Cneiúsque Pompeius summo studio & magno m. n. ad id capiendum niteretur.* Pluscula deleo, etiam vocem *Præfecti*: pro quâ siquis *præsens* volet, aut *profectus*, potest. Libro v. cap. I.

Liberalitati quas aptiores comites, quàm Humanitatem & Clementiam

tiam

tiam dederim? quarum prima inopiâ, proxima occupatione, tertia ancipiti fortunâ præstatur.

Apertius & tamen acutius esset: *quarum prima inopi, proxima occupatiore.* Nam hoc dicit, Liberalitatem inopi fortunæ subuenire, Humanitatem occupatiori & inuolutæ, Clementiam ambiguæ & periclitanti. Eodem libro, cap. III.

Gaudio exsultans Caietam cucurrit, & virum, omitto quòd amplissimæ dignitatis, certè salutis eius auctorem, studio etiam præstantis officij priuatim sibi venerandum, iugulum præbere iussit.

De Popillio ista, & Cicerone. sed libri scripti, quos consului, pro his verbis *salutis eius auctorem*, vnicum hoc habent, *salubritatis.* Et verò damnanda illa sunt. nam etsi verè dicat *salutis auctorem* ei Ciceronem; tamen non fecit, sed posteà addit, *studio præstantis officij venerandum*, hoc nempe defensionis & tutelæ sensu. Itaque legam ex libris: *certè celebritatis, studio etiam.* Cicero, inquit, fuit vir amplissimæ dignitatis, itemque celebritatis & famæ. Libro IX. cap. X.

M. Flauius Tribunus plebis ad populum de Tusculanis retulit, quòd eorum consilio Veliternos Priuernatesque rebellaturos diceret.

Imò non futuram culpam, sed factam æquius punire erat, & res etiam fuit. Neque enim *rebellaturi* illi erant, sed iam fecerant: quod ex Liuij VIII. libro discas. Itaque omninò hîc scribendum, *rebellatos.* Nouitas verbi ne offendat. ita *Palatos* pro *Palantes*, & plura prisci: hoc ipsum etiam in Tertulliani V. adu. Marcionem: *Quæ gratia à non offenso? quæ pax à non rebellato?* Sunt alia, sed minora fortasse, nec nunc exscribenda. Tu valebis, mi Morete, & nos amabis. Louanij, IIII. Kal. Ianuar. ∞. IƆ. XCVI.

EPISTOLA XXV. *Antuerpiam.*

BALTHASARI ROBIANO, *Senatori* S. D.

AMICA epistola tua me affecit, vt sermones & conuersatio solent. Fateor enim candidè, exhilaresco & vegetor cùm apud vos sum, viros beniuolos, prudẽtes, doctrinę & mei amantes. Affectum illum verum in vultu atque oculis video; quomodo non eundem repẽdam, & deuinciar mutuo quodam nexu? Enimuerò facio: & si vllos mortalium, vos aliquot Antuerpiæ ca-

piæ calidè & fideliter amo. O probitas, ô candor, si tales apud plures sint? aurea sæcula redeant, & viuamus in terris cælestem aliquam vitam. Sed non hæc felicitas huius sæculi, quo maximè Biantis illud verum est, *οἱ πλεῖστοι κακοί. Speramus emendationem, aut leuamentum aliquod, à nouo nostro Prorege, quem laudari variè audio, etiam ab iis qui interiùs nouerunt. Faxit Deus, vt firmâ rectâque mente sit, nec abripiant eum aut flectant praua nostra & detorta. Eligat & discernat, quibus credat, & quos audiat: caput, nisi fallor, imò & pedes, in bonâ gubernatione. Diuturnum hoc bellum ciuile labes multas aut corruptelas inuexit, & pro virtutibus pænè quædam habentur: magnitudine animi opus est ad corrigendum, sed & prudentiâ, vt sensim & sine motu. Bataui vicini nostri si sapiant, pax & boni mores ad nos redeant: bellum & vitia extra fines istos eant. Sed illi peruicaces; & de plenâ medelâ vix sperandum, quamdiu pater iste malorum *Mars* erit. Duremus, peiora tulimus: & aliqua tamen serenitas per nostrum hunc *Serenissimum*, spero: illucebit. Te valere cupio mi Robiane, mei amantem & memorem. Louanij, postr. Kal. Feb. ∞. IↃ. XCVI.

*plures mali.

EPISTOLA XXVI.

BALTHASARI MORETO *suo* S. D. *Antuerpiam.*

MORTEM auiæ tuæ, etsi matura ea fuit, & iam ipsa in metâ æui, tamen tristis audiui. Matrona fuit bonis probisque moribus, sine fuco aut pompâ, viri olim amans, domus suæ & œconomiæ intelligens & curans. Et satis hæc in fæminâ: plures laudes qui quærit, vitia fortasse congeret, in specie virtutum. Mulier, quæ vltra mulierem sapit, non sapit. Carmen tuum libens vidi, & lacrimas, quibus meritò ei parētasti. Extremum officium est, sed & decorum officium est: & laude ac memoriâ bonâ prosequi defunctos, ratio & sapientia probant. Mihi ab amicis haud aliter eueniat, nec lesso aut planctu, vt ille ait, funera quisquam mihi faxit. Miscere te autem interdum actuosæ tuæ vitæ has meditatiunculas aut scriptiunculas, tibi quoque & animo tuo vtile: quem numquam ita merge vndis istis rerum, vt non emergat interdum & respiret inter litterarum flores, aut poëseos pigmenta.

Sed

Sed & paſcat eum interdum fortior lectio, & Sapientiæ collem illum luſtret. Fac, & vale mi Morete. Louanij, VI. Kal. Sept. ∞. IϽ. XCVI.

EPISTOLA XXVII. *Antuerpiam.*

IANO VVOVERIO *ſuo* S. D.

EN, habes ſodalem tuum veterem, citiùs quàm opinio tua aut noſtra ferebat. Sed ita fert mare, violenta pars mundi, & cui nemo imperat, præter illum qui cunctis. Fruere igitur eo paulliſper (nam nec diu aderit) & tædium hoc pelle, quod in animo tuo ſcribis innaſci. Remedium petis. à méne? cur non potiùs à libris, ad quos te miſi? Nam mihi crede VVoueri, in eâ officinâ herbæ, ſucci, medicamenta, quibus honeſta omnis voluptas in animo excitetur; quibus & virtus, ac robur, in omnes res aduerſas. Atqui hoc ipſum ſubinde dolet & cruciat, auulſum ſic eſſe. Gaudeo hunc dolorem tuum; & maneat: ſed tamen ſic, vt quemadmodum amantes abiuncti paullulùm aut excluſi, acriùs amant, aut redeunt: ſic tu quoque vel furtim fruare, & vias identidem ad noſtras illas Nymphas. Vnum Senecam tamen, ad firmandum animum, vel maximè tibi ingero: ceteros, ad docendum aut delectandum. Eum nunc legebamus publicè, neſcio an cum iuuentutis magno fructu (quæ tamen frequens ſatis & alacris audit:) at cum noſtro certè, qui honeſtis illis fortibuſque monitis erigimur, & ſubleuamur. quod neceſſum eſt in multis aduerſis aut triſtibus, quæ publicè & priuatim ſuppeditat hoc æuum. Vale mi VVoueri, & amandus ama. Louanij, prid. Non. Mart. ∞. IϽ. XCVII.

EPISTOLA XXVIII. *Eodem.*

HENRICO VVVENO *Icto* D. S.

PRO amico feciſti, quòd libellos qui me tangebant, miſeris. quos legi ſtatim: & quid dicam? parùm aut nihil me reppeiſſe, præter voluntatem lædendi. Deſignant magis reum, quàm peragunt; & communiter contenti Antiquitatis inuidiam nobis obieciſſe, deſiſtunt. Mira hæc accuſandi ratio, pedem non con-

ferre propiùs, non loca ipsa aut phrases notare & excerpere, quas damnes. Intereà cùm benè abiecerunt & contempserunt totum hoc nostrum scribere; metuunt ne iuuentus imitetur, & precibus monitisque eam auocant & abducunt. Quid timent, si Veneres aut lepôres in eo nulli sint? si barbara, vt aiunt, & spurca? Sed conscientia ipsos quoque conuincit (testor eam & appello) stilum nostrum aliquid viuum, alacre, sed & eruditum habere: quod ipsi ore magis, quàm corde spernant. Nouimus hoc genus. miselli, manent in suis præceptiunculis: *Hoc Exordium, hæc Narratio est: Hîc Allegoria, hîc Metaphora*: & præclarè censent Ciceronem se interpretatos, tum & Ciceronianos esse. Quo argumento? quòd elumbia quædam, & exsanguia scribant: quòd iacentia verbis, sensibus, numeris: quòd denique sic algentia, vt refrigerare possint Germanicas suas niues. Et ô ridiculum! nec ad Ciceronem quidem seriò nos vocant: sed ad Melanchtonem suum, virum mihi, nisi à religione, haud aspernabilem; sed nec inter duces aut antesignanos ad eloquentiam ponendum. Hunc admirantur, hunc tollunt, numen cum altero suo numine habent: de quo verissimè Bonamicus in Italiâ interrogatus dixerat: *Videri eam Latinè loqui incipere, & tentare.* Reuerà ita est. isti velut in margine & finibus Latij hærent; adspiciunt elegantiam, & mirantur; intra pectus, aut linguam, non admittunt. Atqui nos obscura & intricata scribimus. Nescio, dicam liberè, mihi de me non videri: imò hoc in laudibus meis vel maximè censeo, quòd in breuitate nubes vito. Dicant & iudicent, qui Latinè modicè intelligunt: dicant, qui vel leuem gustum habēt politioris litteraturæ. Quòd si ad istos occupatos aut ignauos vocamur, qui supini & oscitātes nos inspiciunt; cum supercilio, sed & fastidio, imò cum præiudicio iam legunt: quid speremus? Et faciant tamen dicantque, misceant Orationes & Carmina: en me vatem (quæso, liberum hoc potiùs, quàm superbum sit) viuent scripta quædam Lipsij, & ad posteros venient: imò ipsa Germania, in quâ flammulas has inuidiæ excitant, ipsa Pannonia & Polonia approbabunt. Nam de Gallicanis & Italis iudiciis, eâ parte securi satis sumus. Nec tamen nego, esse aliquid alibi in meis scriptis vel vetustius fortasse, vel concisius dictum: quod sic solum prolatum, in culpam possit cadere: sed idem excusari & erigi, si quo loco, argumento, vel

ad

ad quem ſcriptum ſit, videatur. Nempe ecce in *Criticis*, vbi ex profeſſo litteraria & antiqua tracto: quid mali ſit, vocem aut phraſim eſſe interdum antiquiorem? Vt in epiſtolâ ad virum ſubtilem,& doctum: cur non breuiùs aut eruditiùs ſcribam? Fecit Cicero ille, & variauit, cùm ad *Lentulum, Pompeium, Cælium,* aut *Atticum* ſcriptitaret. Nec affectatio ea in nobis eſt. ah quàm errant! eodem calami tenore & impetu, illa mollia aut vulgata, & hæc ſtrictiora aut meliora ſcribimus: quod ſciunt, qui à manu mihi fuerunt. Sed caput tamen criminationis viuit, inquies, nec inciditur, *Tullianum te non eſſe.* De iſto aliàs, & fortaſſe publicè: atque vtinam, Tullio ipſo iudice, certare hanc litem poſſim! Sed hoc tibi modò dicam, quod ipſe attigiſti. iſtæ iaculationes, iſti lapides, in nos pluunt ab vnâ hac cauſsâ, quòd fortiter & feliciter deſeruimus illam cauſſam. In quâ tamen corpore potiùs,quàm animo fuimus: quod nouit ille, qui hunc & receſſus eius intuetur. Non expedit Lipſium in admiratione eſſe, qui tacitus & exemplo partes eas damnat: tacitus? imò iamnuper apertâ profeſſione & ſcriptis.Hoc mordet,hoc pungit,hoc voces excitat languentes & fractas; & quæ in medio ſpatio deficiant,priuſquàm me tangant. Habes de libellis breuiter: quibus an aliter etiam reſpondeam, meæ deliberationi relinquo. etſi nunc non videbantur tanti. Vale, & ſaluta optimos viros amicos noſtros, *Prunium, Robianum, Scotium, Ortelium, Bochium.* nam *Malinæum* ſcimus, & gaudemus, Bruxellæ à publicis iam conſiliis eſſe. Louanij, III. Idus Februarias. ∞. IↃ. XCVII.

EPISTOLA XXIX. *Eodem.*

CORNELIO KILIANO S. D.

ETYMOLOGICON tuum nuper vidimus affectum,& ſperamus nunc confectum. Induſtriæ teſtimonium dare poſſumus, vtinam & præmium labori! Vtili labori,fatendum eſt: & qui in publicum plus conferet, quàm multorum ſpecioſi, addam & famoſi libri. Sed æuum nepe noſti, certè debes in eo iam vetus, & inclinare aut ruinam ſpectare quidquid hoc eſt litterarum. Eas tantùm? probitas & virtus abeunt, ac bella iſta & mixti exteri Belgicam, vt ſic dicam, è Belgicâ tollunt.

Hoc fonte deriuata clades
In patriam populosque fluxit.

Sed quid ista? hoc volebam, testimonium tibi reddere, & gratiam spondere, si non isto, meliore & post-futuro æuo. Testimonium quidem subscripsi: si non ipsum, animus placebit tui volens. Vale mi Kiliane. Louanij, Kal. Mart. ∞ .IↃ.XCVII.

IN CORNELII KILIANI
ERVDITI VIRI
Etymologicon.

QVISQVIS *Belgica amare, Belga, verba*
Audes; hunc quoque amare KILIANVM
Aude. qui egregio suo labore
Sermonem tibi patrium propinat,
Iam purum nitidumque. qui fuisset
Aut aui, aut proaui tui, meique.
Non hîc Galle tuas, tuas Ibere,
Tuas Itale nunc reposce voces:
Nostra hæc fabula, scæna tota nostra est.
Ite exotica verba: KILIANVS
Dat pura & puta Belgica. & quid vltrà?
Et pura & puta dat simul Latina.
Duplex gloria, gratia esto duplex:
Et Belga hunc amet, atque amet Latinus.

I. LIPSIVS ἐσχεδίασε.

EPISTOLA XXX. *Bruxellam.*

OTHONI HARTIO I^cto^ S. D.

LITTERARVM exemplar, quas Rex meâ gratiâ ad Proregem scripsit, ad te mitto, vti videas breue & serium de me testimonium: sed præter iudicium, vt opinor, nihil ad me accedet. Quod factum est, pro rato erit: & reuerà vltrà nihil specto, nec vota mea longiùs mitto. *Quisquis de accipiendo cogitat*, ait Seneca, *oblitus*

oblitus est accepti. Non ſic ego. & ſcio alioqui quantum naturæ ſatis ſit, & hoc me rura mea Iſcana ante biduum docuerunt, quæ inſpexi. O ſi viuere illîc in ſecuritate & tranquillo otio liceat! apud te non nego, adſpiro. Et profectò, vt res publicæ grandibus paſſibus nunc eunt, breui mutatio aliqua inſignis ſperanda in Regis & noſtrum bonum. In Caletibus res magna geſta eſt. quid in progreſſu ab eo ſperes, qui ſic incipit! quæ opera erunt, cùm hæc rudimenta? Equidem quin Rex de mari & claſſe cogitet, non dubito: atque vnica ea via eſt mittendi in compendium belli. Sed ad me. DE MACHINIS libri quinque finem mox ſpectant: cui dedicabimus? ALBERTO opportunè in nouâ hac victoriâ, & expugnatione per Machinas: ſed ſiſtit hoc vnum, quòd Principi Electori Colonienſi ante annum hoc ferè addixi, aut certè ſpem feci. Ipſe liber ita compoſitus, quaſi ad illum velit ire: & Leodicenſes amicos, interlocutores feci. Itaque non muto, & noſtro aliud aliàs erit. Louanij, VII. Kal. Maijas. ∞. IϽ. XCVI.

EPISTOLA XXXI. *Leodicum.*

IACOBO CARONDELETO V. R. & N.

SIGNVM mihi non fallax affectus tui eſt iterata hæc ſcriptio, imputanda mihi, non excuſanda. Nihil gratius. Libros meos Mechanicos breui habebitis, ſed nolim res maximas exſpectari, nec id argumentum tulit. Profectò allidimus ingenia ad arenas quaſdam aut vada ſcriptionum, vt ſic dicam, & in alio argumẽto faciliùs & feliciùs plenis velis ferremur. Sed id factum eſt ſicut & de inſcriptione, cui Præfationem & alloquiũ haud ieiunum aut indecorũ fortaſſè ſubiunximus. Ipſos libros per te tradi, mihi in voto ſit: ſed videndum, an non per Billéum præſtet, Principi, vt ſcis, intimum; & mihi, vt ſenſi, amicum. Eius quoque ratio habita in ipſis libris, & facio interuenientem & loquentem. Quod tu ſuadebis, id fiet. De N.N. libro nouello, nondum hîc vidimus: & notet ibi me an alium, neſcio; ſed hoc ſcio, quòd ſi me, non curantem aut attendentem. Iamdiu morbum hunc aut teneritudinem animi depoſuimus, ad ſingula iudicia concuti aut moueri. Scriptionum genus quod hactenus ferè inſtitimus, *φιλολόγον καὶ φιλάρχαιον, tale eſt, vt vniuersè probari poſſit; in par- *litterariũ & antiquarium.

tibus, ſemper aliquid deſiderari aut notari. Noſti illud Homericum: * —— οὐδ' ἄρα πως ἦν

Ἐν πάντεσσι ἔργοισι δαήμονα φῶτα γενέσθαι.

*-non datur vni Omnibus in rebus gnarum doctumq́; cluere.

Certè in iſtis, quæ ab antiquitate petuntur, quæ coniecturis, opinationibus, variâ lectione & teſtimoniis conſtant, ſiquid minùs alibi certum eſt, & aliâ aliquâ lectiunculâ infirmatur; non mouemur, non miramur: fecimus ipſi aliis, ab aliis nobis fiet. Quod ad publica, iam quies eſt & tacitæ cum Gallo velut induciæ. De apertis ſermo etiam erat; ſed vix puto Regem noſtrum id facturum ſine rei pretio, cùm preſſum premi, ei maximè conducat. Habet ſanè hoc noſter Philippus & Craſſorum omnium Craſſus, vt ducere bella poſſit, perénibus ærarij fontibus, quos alij requirunt. De Maſſiliâ obſeſsâ aut obſidendâ, hîc ſermo fuit & litteræ; nec abnuam ego, quia valdè firmandis rebus in Italiâ & toto illo mari ſit vrbis eius poſſeſſio: ſed an ex facili paranda? Porrò audiemus. Turcica læta ſatis, excipio de Cliſsâ. Sed quid aliud exſpectandum, in Vſcochorum, id eſt prædonum incerto imperio? Si rex aliquis aut Princeps inſediſſet, firmiùs, credo, muniuiſſet & tenuiſſet. Ego & alij, qui res paullò priores Turcarum legerint, mirari debent hanc illorum nunc vel ignauiam vel impotentiam. Sed ignauiam potiùs, & à fato veternum: quia magna imperia limites ſuos habent, quò cùm venerunt, ſiſtunt, retroeunt, ruunt. Vir Reu[de] & Nobil[me] ſalue. Louanij, IIII. Idus Iulias. ∞. IↃ. XCVI.

EPISTOLA XXXII.

N. N. S. D.

DOLVI ſeriò, quòd non licuerit mihi nuper reſpondere, cùm id parantem facere, ſubitò exteri interpellarent ac diſtinerent; atque ij, quibus honeſtè me negare aut ſubtrahere non poſſem. Noſti hac in re ſortem meam, & talibus ſalutatoribus tempus & me ſæpè dandum eſſe. Sed magis dolui, quia res tua ſeria erat, in quâ conſulebar. Audi nunc igitur, ex animo & affectu. Proponis duas vias vitę, à parẽte tui amantiſſimo oſtenſas: quarũ altera, ad quietum & ſalutare genus ducit, Ordinem Eccleſiaſticum; altera, ad commune & ciuile, & ad ſæculi dignitatem.

Equidem

Equidem difficulter aliquis tibi dixerit, vtra ineunda sit, præter ipsum te. Si enim ad matrimonium adspiras, & videris sine consorte non posse viuere: prius illud omittendum est, & cum bono Deo alterum hoc amplectendum. Sed tamen quia nescio decretum hoc tibi esse (imò puto non decretum) si omnis deliberatio in integro est; debeo liberè & ingenuè priorem illam vitam, id est sacram, anteferre. Omnis ratio calculos huc confert. Naturam tuam si inspicis, quieta & non ambitiosa est; si studia hactenus vsurpata, eò ducunt; si vota parentum, eò; sed quod caput est, in mundo isto tranquillitas, in futuro salus, eò vocant. Non, quin etiam secunda illa via illuc ducere possit (non nego, nec sic insanio:) sed quia plures in eâ remoræ, salebræ, turbæ, pericula; & nobis, qui experti sumus, atque experimur, hoc crede. Omnis modò difficultas initio est, & lucta aliqua cum calore isto iuuenili: qui cùm deferbuit; Deus bone, quàm non facilia solùm omnia, sed iucunda? Si externa etiam consideras, hæc vita opes habet, dignitates habet, imò supra illam in sęculo: si quis tamen ea quærat, & me auctore non quæres. Si adiiciantur, esto: finis ille non sit, sed Deo placere, & te in tranquillo ac tuto collocare, inter istos mũdi fluctus. Habes breuiter sententiam meam: quæ tamen alterum ita laudat, vt alterum nec damnet. & vt initio dixi, tecum seriò disputa & te examina, non solùm quid velis, sed quid possis. Si distinctiùs ad me scribes, respondebo etiam distinctiùs, & te amantem mei (hoc enim scio) & amabo & curabo. Louanij, XVI. Kal. April. ∞. IↃ. XCVII.

EPISTOLA XXXIII. *Leodicum.*

P. ORANO *suo* S. D.

EN tibi libros POLIORCETICΩN, in quibus fabellas nostras videbis, nec miraberis, gnarus scilicet & moris & licentiæ, quam Dialogi habent. Mentiri illìc non solùm licet, sed oportet, si serium aliquid & extra vulgus sumus dicturi. Imitationem veritatis Dialogi habent, non tamen ipsam. Certus porrò amoris tui laudes non quæro: mallem iudicia, siue tua, siue aliena. Nos enim qui docemus, discere etiam possumus: atq; ego eo ingenio sum, vt seriò velim. Sed & tota hæc res intricata est: moni-

monitore alibi egere possumus, aut ductore, præsertim in fabrilibus, quæ non sunt propriè meæ artis. Hęc ad te, & per te ad alios. illud etiam, vt de Præfatione mihi significes, sitne ad gustum? Blandicella nimis verba dare, non est meum: serias laudes malumus, & quas cui damus, & qui audiunt, pariter agnoscant. Ipsum volumen Principi destinandum ad Billéum mittimus, virum amicum nobis, & apud Principem in auctoritate & fide. Iuuet nos vel iudicium eius, vel amor: qui meus in illum quoque hoc scripto apparebit. Vale mi Orane, Louanij, XII. Kal. Septemb. ∞. IↃ. XCVI.

EPISTOLA XXXIV.

GERARDO SANDELINO I^{cto} S. D.

SALVVM te gaudeo, saluum ex illâ tẽpestate an naufragio, &

Suspendisse potenti
Vestimenta maris Deo.

Mihi quidem improuisum hoc periculum fuit, & in tranquillo ac summâ malaciâ vehi te iam censebam. Sed nimirum

Quid quisque vitet.

Disce, disce, cauere & timere nec timenda; & magis disce, ferre & excipere, cùm euenerunt. Para te etiam ad alia: quia cathenata hæc inter se, & casum excipit casus. Miseria nostra! nisi tamen animo stamus, & confidimus, solo hoc decreto beati, neminem ab his externis miserum esse. Facilè hæc dogmata tibi nunc canam, quia cottidie hoc ago in Scholis, & Senecam nostrum DE CONSTANTIA SAPIENTIS (*secundus de Tranquillitate* inscribitur) explicamus iuuentuti, vtinam talium capaci! Sed & à me facilè. qui plures annos ista iam meditor, & stilus ab iis, spero & animus, colorem aliquem ducit. Quid tu? veni, veni in easdem curas: aut si es, mane. & esse te intellego, in vrbe inquietâ quietè agentem, in studiis, in libris,

Curantem, quidquid dignum sapiente bonoque est.

Perseuera, & ætas atque vsus magis dicent, me vera dicere: nec pretium vllũ homini in humanis, nisi à se esse. At tu putas, etiam risu & naso suspendisse nos pericula vestra. nósne? securi scilicet, qui nunc triumphum & iocum dedimus vobis; & ecquid aliquid

quid de Louanio, aut longiùs, garritis & speratis? Sed

O nauis referent in mare te noui
Fluctus. ô quid agis? fortiter occupa
Portum.

Quem portum? quietis & pacis, si me auditis. Sed ridetis. tu quoque fortassè, qui fieri non potest, quin fiduciæ aliquid trahas, inter tam fidentes. Quid tamen classicula illa in Iberiâ? nihil vos commouet? ——*cras foliis nemus.*
Sed desino iocari: & reuerâ hęc publica, vix, nisi vt ludi, me tangunt. De priuatis, benè est; si corpusculo & valetudini meliùs paullò esset. Sed sic quoque benè, quia ferre iam non ratione solùm, sed assuetudine possum. Te ex animo valere opto mi Sandeline, & interdum per litterulas nos affari. Scripsi postridie eius diei

Quo fracta virtus, & minaces
Turpe solum tetigere mento.

Louanij. ∞. IↃ. XCVII.

EPISTOLA XXXV. *Antuerpiam.*

HENRICO HALMALIO V. N. S. D.

OCCASIONEM scriptioni tuæ *Scarebergerum* dedisse, id gaudeo; & hoc magis iuuenem amo, quòd amicitiam inter nos palàm, & quasi fœdere inito, conciliauit. Enimuerò liberè hoc dicam, sunt in vrbe vestrâ plures quos æstimo & amo: ad eos te aggregari, quem etsi non consuetudine, tamen famâ meliore notum habui, fuit mihi votum. Atque in eo te mecum consensisse, & ex lucubratiunculis nostris affectum aliquem in me hausisse, & credo, & lætor: atque vt perseueremus in mutuo hoc iam amore, te rogo. Quod ad *Scarebergerum* sanè tuum attinet (quídni tuum, cui auunculus & tutor, & velut patris iam loco es?) quod ad illum, inquam, is hactenus se mihi probat modestiâ, & discendi cupidine: & spero aut confido potiùs, parem eum opinioni vestrę futurum. In quo opera mea, aut directio, non deerit: quæ eò prolixiùs adhibebo, quia te quoque hac ratione deuinctum iri scribis. quod ex animo cupio, & studia atque officia mea (siqua facultas aut occasio erit) fideliter tibi probare. Vale Vir N. & Cl. VI. Kal. Iunias. ∞. IↃ. XCVII.

EPISTOLA XXXVI. *Eodem.*

FRANCISCO HOVIO *suo* S. D.

De horto nostro cogitare te, reipsâ ostendis; & id gratum animo meo accidit, quem scis in vnicâ illâ delectatiunculâ refici & laxari. Nam publicè alioqui, aut priuatim, quid solatij est? turbæ è turbis, vexatiunculæ, lites, & quæ solent in rebus humanis. Nuper & hostis vicinus nos terruit, & armati scilicet in mœnibus stetimus: quid censes? si Demetrius Poliorcetes ille venisset, Rhodios suos inuenisset. O bone Deus, quàm tuas vires & tutelam video, cùm nostram inopiam aut imbelliam considero! quæ nusquam clariùs appâret, quàm cùm in vnum cogimur, pauci, debiles, inermes. Tamen spiramus altùm, & loquimur: & hæc fiducia quoque an non à Deo est? Sed audi tamen, cautelam etiam adhibere incipimus, & de oppido muniendo seriò deliberatur. Deliberatur? imò disceptatur. nam controuersia est, & Senatus vrbanus exteriorem murum firmari vult; noster Academicus interiorem, & portas ac repagula ei addi. Hæc nunc agitantur, quæ scribo ne nihil scribam: tu mihi, pro hisce nouis rebus nostratibus, sedulò Italicas submitte, quas iuuat legere, etsi sæpè vanas. Vale. Louanij, VI. Kal. Iun. ∞. IↃ. XCVII.

EPISTOLA XXXVII. *Eodem.*

ANDREAE SCHOTTO *Soc. Iesu* S. D.

An sileam in tuo reditu? ipsum quidem te exspecto, & cum poëtâ, breui

Iucundum os oculosque suauiabor:

sed tamen & epistolam hanc præmittere ad te debui, animi gaudiique mei indicem, & reditum tibi ab interuallo in patriam gratulantem. Benè & feliciter veneris mi Schotte, feliciter agas, diu agas. Ecquando ad nos? Longi dies & horæ huic voto, quod festinat, & amplecti amat pænè veterrimum amicorum. Non plura, si redamas veni. Louanij, IIII. Kal. Iulias. ∞. IↃ. XCVII.

EPI-

EPISTOLA XXXVIII.

FRANCISCO AERSSENIO S. D.

NON tu libentior aut frequentior ad me ſcriberes mi Aerſſeni, quàm ego reſponderem, ſi aſſiduæ meæ aut occupatiunculæ, aut interpellationes, paterentur me quod vellem poſſe. O hominem amicum quieti, & ab eâ ſemper alienum! Malo ſidere natum me dicerem (eâ quidem parte) ſi aut pietas aut ſapientia paterentur diuinis refragari. Illa ſic me voluerunt eſſe, viuere & lucere aliis: fiat, & ipſa inquieta ſidera mihi erunt in exemplum. Breuiter & ſemel hoc excuſo, vt ſi interdum ſileam, cauſſam prænoueris, & fugias aliud ſuſpicari. In libris optimis te verſari, & occultè ac paullatim illo rore imbui, gratum mihi eſt, tibi vtile in omne æuum & iucundum. Non ſunt alia gymnaſia ad virtutem & prudentiam, præ iſtis: exercere, & in omnem fortunam te firma, ad omnem conditionem & ſtatum te forma. Hiſtoria, Philoſophia, Geographia, omne hoc genus te habeat: ſed vt fructuosè, ſemper cum pugillaribus & ſtilo. Excerpenda inquam ſunt, & in locos quoque dirigenda, Plinij illius exemplo: de quo alter Plinius, *Nihil vmquam legit, quod non excerperet.* Initio tædium hoc aliquod habet, poſteà voluptatem, cùm creſcunt opes, & miraris ipſe tuas meſſes. De SENECA quod ais, obſcura & dubia tibi quædam eſſe: non ambigo. ſed & hæc ab illis Excerptis paullatim peruades; & ego aut alius (quod optas) publicè fortaſſe iuuabimus. certè ego, ſi ex voto meo viuo aut ſcribo. Sed aliena ambitio aut imperium aliò nos trahit ſæpè: ferendum eſt, & hoc quoque ſciendum à Deo eſſe. Dat metas ingeniis, quò & quatenus currant: & idem in famâ. Vale mi Aerſſeni, cum parente mihi peramico. Louanij, III. Id. xbres. ∞. IƆ. XCVII.

EPISTOLA XXXIX. *Ariam.*

HIERONYMO DE FRANCIA, *Præpoſito Arienſi* S.D.

PERGRATVM mihi fuit epiſtolam à te videre, & in eâ affectum ac memoriam mei: quæ vtraque à nobis tibi reddi, certò te velim ſcire. Ita vixiſti apud nos, eo ſtudio pietatis, cultu

modestiæ & industriæ, vt Schola nostra in te habuerit & ornamentum & exemplum. Votum meum sit, tales è iuuentute & optimatibus ad nos venire, tales abire. Esse te nũc in quiete tuâ & firmo domicilio, quò Deus & dignitas tua vocarunt, equidẽ gaudeo: & spero stabilem ac firmam eam sedẽ tibi futuram, nisi tamen idem Deus & virtus tua ad alia & maiora te vocant. Intereà in sacro illo otio, non ambigo quin studiis & optimorum librorum tractatione sæpè te delectes. quod hortor vt facias, & monita ex iis haurias ad prudentiam & virtutem. Enimuerò & in meis libris esse te significas: qui vtinam eodem conducant ac iuuent! Conati sumus certè, & hunc finem scriptionis mihi fuisse, atque etiam esse, Deum testor. Abite litteræ, & tot labores, si nomen aut fama tantùm, id est nugæ & vanitas, ex iis quærantur. Conamur idem in docendo, vt scis: & vocem ac pręcepta dirigimus ad animos formandos & firmandos. Hæc de nobis: de republicâ, miror in litteris tuis nihil esse. sed hoc fortasse ideò, quòd nihil nunciare haberes, quod delectaret. Sumus tamen in magnâ spe, ob magnanimum hoc decretum Regis, & donationem nescio an sæculis vllis auditam. O magne Deus, dirige hæc consilia ad Belgicæ, vel ad Europę potiùs, tranquillitatem & salutem. Cum Galliâ si pax aliqua aut induciæ sint, nauigemus in portu: nec diffido, ob statum Galliæ afflictum, turbidum, & quietis egentem. Vale Reu[de] & Nobilis Domine, & nos tuos ama. Louanij, x. Kal. Ianuar. ∞. Iↄ. XCVIII.

EPISTOLA XL. *Antuerpiam.*

FRANCISCO SVVEERTIO S. D.

GRATVM mihi de nuptiis tuis intellegere, atque inter hæc omnia tristia pænè lætum. Ætas tua iam eò vocabat mi Svveerti, nec longè ab Hesiodi tricennali illâ annorum lineâ es, quam ipse ad coniugij cursum aperit & demittit. Sed & pater eò, & res etiam tuæ ducebant: quas faciliùs feliciusque tractabis, adiunctâ vitę & curarum illâ consorte. Quid naturam dicam? ipsa vel inprimis incitabat: & nec vocata illa (vnde ei nomen) Venus ad nos venit,

Omnibus incutiens blandum per pectora amorem.

Itaque

Itaque Deus ſtatim facto homini conſortium hoc addidit: ſuaue, honeſtum, vtile, ſiquis decorè & ſapienter habet. Vt poſſis mi Svveerti, non cunctabor diffundere me in pauca præcepta, & quaſi viam hanc tibi præire, ipſe in eâ iam vetus. Primum, imò meo iudicio & ſenſu, vnum eſt, vt Concordia ſit in matrimonio: nec corporum ſolùm illa iunctio, ſed magis animorum. Sicut in fidibus concentu nihil ſuauius, offendimur diſſenſu: tale iſtîc. & temperies illa atque harmonia, vt ſic dicam, matrimonij delectat, neque ipſos tantùm, ſed amicos, imò & alienos. Vt autem ea ſit, Amore inprimis opus eſt: & vt ab ipsâ habeas, tuum affer. Vetus illud eſt, venenum & philtrum efficaciſſimum amori eſſe, amare. Ariſtippus olim, cùm aliquis de Laide obiecisſet, *Ab eá non diligi. Parum eſt*, inquit. *nam nec vinum me aut piſces, quibus tamen fruor.* Ineptè. voluptatem ille ſolam, & corporis illum fructum quærebat, de animi inclinatione ſecurus. Aliter verò in coniugio. & affectu, vt dixi, quærendus emerendusque ille affectus eſt: atque etiam comitate quâdam morum & ſermonum. Antiqui Mercurium cum Venere in eodem templo ſoliti dedicare: quid niſi ſignificantes, ſermonem & blanditiam conciliatricem amoris eſſe? & debere igitur adiungi. Fac pro tuâ parte, ſed cum mixtâ quâdam & virili grauitate: à quâ laſciui & iuueniles illi ioci vel fabellæ abſint. Faciat & illa. ac ſcitè Solon olim nouæ nuptæ præceperat, guſtato Cydonio malo, ſponſo accumbere: non tam leuem breuemque illam oris fragrantiam ſpectans, quàm hanc adſiduam blandi aut ſuauiloquentiam, quâ maritum caperet ac teneret. Sed alterum etiam huic Concordiæ prçeceptum, pati quædam, & conniuere, aut nec videre. Fallitur enim, qui in primo iſto contubernio omnia ad votum animumque facta exſpectat, aut exigit: fallitur, & aſpera quædam aut certè acerba interuenient, vt ſunt animi & turbidi iſti affectus humani. Sed ferenda, vt dixi: & vt vuam acerbam non ſtatim abſcindas aut reiicias, ſed patienter exſpectes,

—— dum tibi liuidos
Diſtinguat Autumnus racemos
Purpureo varius colore:

ita hîc faxis, & dictum factúmve aliquod immitius, iuuenilius, ſuperbius, diſſimula, nec auge interpretatione vel attolle. Imò

contrà potiùs, mitiga & hoc & ipsam. Sicut equorum domitores, ferocientes eos non flagellis exasperant, sed poppysmis blandè tractant & demulcent: sic in fœminis. & præsertim sub initia, crudo adhuc, vt sic dicam, illo connubiali iugo. Blandire igitur, submitte: mox ipsa vtrumque, & imperio tuo firmo in volentem & submittentem vtêre. Diomedes ab Homero scribitur nec Veneri pepercisse, in bello: tales mariti quidam læui, imò leues & ignei, qui & vxores suas. ah turpe dictu est, & silebo. Tu cauebis. & scies non mancipium tibi illam, sed coniugem, id est alterum te esse. Et sanè imperium mariti in istam: sed quale? vt patris in filiam: aut vt meliùs dicam, vt animi in corpus hoc nostrum esse debet. Ecce hæret vtraque ista pars; ille regit, sed & curat; ad honesta ducit & vocat, sed nec lædit aut deserit renuentem. Suadet magis, quàm cogit. Sicut Dictator cùm Romæ creatus, ceteri magistratus abdicabant, solo illius imperio: sic maritum vxor cùm accepit, illi vni paret & aspicit, non vltrà iam in parentum manu vel amicorum. Sed nempe ciuibus imperabat, & ipse ciuis; nec nisi solo illo titulo super ipsos. Ergo & asperitas & superbia à coniugio absint. & sicut prisci illi cùm Iunoni Iugę faciebant, fel ex hostiâ reuulsum abiiciebant: sic bilis, iracundia, iurgia spernantur à sacro hoc coniugali. Sed tertium etiam ad Concordiam, est Castitas. Non placet illud, etsi ab Imperatore dictum: *Patere me per alias exercere cupiditates meas. nam Vxor nomen est dignitatis, non voluptatis.* Improbè, quamquam argutè. & contrà ego obduxerim: *Vxor vtriusque nomen est, & dignitatis & voluptatis.* Quomodo amor viuet aut aletur, vbi semen eius, vt ita dicam, in alieno solo sic abiicis & spargis? Caue, abstine, & in hac vnâ, quam Deus & lex dedit, deditus tu esto. Romani Aquam & Ignem coniugiis sollenniter præferebant: quod præter alia, huc quoque ego traxerim. quasi Ignis ille maritus esse debeat, & honesto calore atque amore fouere & tepefacere suam Aquam. Tepefacere, inquam. nam vt nimis illa caleat, non ex mariti, aut eius vsu. Vetus hoc Comicum legi, sed egregium:

—— quæ mulier suum virum
Volet sibi obsequentem esse atque diutinum,
Modicè atque parcè eius seruiat cupidines.

O, in-

O, inquam, egregium & occulti vſus! quod tua atque aliæ vtinam ſciant! Sciant, & faciant, & Lacænam illam imitentur: quę cùm nupta iam interrogaretur, *Ecquid maritum complexa eſſet? Bona verba*, inquit: *non ego illum, ſed ipſe me.* Sic oportet. & tu quoque cùm facis, cum blandâ quâdam ſeueritate, ſed & cautione fiat. Numquam in publico nugari, aut iocari, minùs tangere aut os libare. M. Cato Cenſor quemdam Senatu mouit, & cauſſam ſubſcripſit, *Quòd vxorem coram filiâ nubili oſculatus eſſet*: benè, & pro ſapienti illo Catone. Neque enim pudor ſolùm in te atque illâ per hæc talia, ſed paullatim & caſtitas perit: quæ ſedem & baſim in pudore habet. Maritalis illa conuerſatio non ſanè aloën aut abſynthium, ſed tamen vinum referat: quod gratâ quâdam auſteritate nos capit. Dixi de Concordiâ, id eſt omnia. nam mihi crede, vbi ea eſt, felicitas illa coniugij adeſt: quam tibi tuæque voueo mi Svveerti: & in hoc initio temperatum & firmum quemdam, vt in materie, non vt in ſtramine, ignem. Iſte perit, ille viuit: vt autem mox ex vobis alij, in ætate etiam coniuges, Deum precor. Louanij, VI. Idus Mart. ∞. IↃ. XCVIII.

EPISTOLA XLI. *Antuerpiam.*

ABRAH. ORTELIO S. D.

ARGONAVTICA tua, ſcitè facta, accepi donum à te mi Orteli, & video nec in languore te languere aut ceſſare. Nam triſtis ſanè hoc audiui, valetudinem tibi ab aliquot ſeptimanis parùm ex noſtro & publico voto eſſe. Sed recuperabis illam veterem ſpero, tum tuâ induſtriâ & continentiâ, tum & benigni Veris auxilio, quod genitali ſuâ aurâ iam adſpirat. Alioqui homines ſumus, id eſt non diu ſumus: & cùm vel ad extimum vitæ terminum venimus, quàm breue id eſt? Vbi meæ vitæ anni, quos decurri? vt flumen tranſierunt. Quid præter memoriam ex iis habeo, & ſi quod opus animo aut ingenio peregi? Sola hæc reſtant, & tu, mi Orteli, ab eâ parte eſto immortalis. O quàm me delectet, hæc & talia vel cum amico aliquo ſapiente & bono, vel in Iſcanâ meâ villulâ ſolum meditari? ſi tamen Deus & tempus hoc darent, quod videtur ire (vt opinio multorum eſt) ad aliquam quietem. Sed equidem de plenâ eâ diffido, etſi cum Gallo

fortaſſe

fortasse transigemus. Vale, aut reualesce mi Orteli: ex animo precor. Louanj, IIII. Non. Mart. ∞. IↃ. XCVIII.

EPISTOLA XLII.

Carolo Clvsio S. D.

PERGRATA mihi epistola, quæ de meliore valetudine tuâ nunciabat mi Clusi. O longùm ita sit, & in hac ætate vel serpētis instar (si vera est fides) iuuenesce. Me hæc hiems, & mea bilis semper tunc acrior, adfatim exercuerunt: tamen adsurgo, & vires ac spiritus recipio pauxillatim. Magis vtrumque, si beata illa Pax adueniat, quæ è nubibus caput paullùm exserit & se ostentat. Si monstra non impediunt, fruemur: & ego te fortasse ac veteribus amicis, quos loca ea habent. O Deus, da pondus huic voto. Quod quæris de Giselini mei natali aut mortuali die, scito certum me non scire. neque hîc copia est quærendi. Noui ab annis triginta virum, & credo fuisse quinquennio aut sexennio me maiorem: obiit autem, vt mea memoria est, ante annos circiter septem: id est circa quinquagesimum ætatis. Hactenus possum dicere, & te mi Clusi opto validè valere. Louanij, VIII. Kal. Mart. ∞. IↃ. XCVIII.

EPISTOLA XLIII. *Antuerpiam.*

Godefrido Vereyckio *Doct. Medico* S. D.

GRATIAM tibi debeo, V. Cl^me^ atque etiam habeo (ore quidem & animo) pro istâ beniuolentiâ mei, imò & curâ. Vltrò de morbo meo scribis, & remedia suggeris: non amanter hæc solùm, sed prudenter. Atque animus sanè est experiri & vti. etsi nescio quid longiùs iuisse morbus meus videtur, & ne apud te dissimulem, ad tabem vel marcorem inclinare. Cuius caussa tamen non à Pulmonibus, fortasse nec Hepate, sed ab inferiorum viscerum & Mesenterij caloribus, quos ingentes & crebros sensi. Itaq; frigerantibus adsiduè vti mihi opus: & scis cum quâ stomachi noxâ. Quid faciam? quod Deus volet, & fatum meum libens excipiam: & te Vir Cl^me^ deinceps amabo, mei sic amantem. Vale. Louanij, inter varias nunc appellationes: & scis Encænia nostra esse. VII. Idus Septembr. ∞. IↃ. XCVIII.

EPI-

EPISTOLA XLIV. *Antuerpiam.*

HENRICO SCHOTTIO *I^{cto} & Syndico vrbis Antuerpiensis.*

CREBRI nobis sermones, atque etiam ioci, de linguâ nostrâ & Becano: qui, vt scis, non antiquam & elegantem solùm sed primogeniam facit, & ceteras ex eâ velut matrice educit. Nostri atque exteri erecti,

—— stupuere omnes tentanima tanta
Conatusque nouos:

multi & risere. Quid ego? virum amaui, & ingenium acre, facile, felix etiam miratus sum: felix, si in aliam rem & materiem vertisset. Nam ista quem fructum, imò quam fidem habet? Nostram esse antiquissimam, fætam mysteriis & arcanis Sapientiæ: cui persuademus? De antiquitate, vereor vt sacræ ipsæ litteræ & prisci patres annuant, qui Hebræam præponunt: & ratio certè aut argumenta non eò ducent. Nósne hîc in frigido axe primi hominum? nos soli (ô cęli beneficium!) intemeratam linguam & sine mixtione seruauimus? nos ad alios, coloniis credo missis, propagauimus? Risum, vix oppositionem, merentur: & mentem qui per volumina temporum, per vasta hæc terrarum mittet: inueniet à primâ illâ confusione linguarum, Sacris libris expressâ, infinitùm easdem mutasse, variasse, multiplicasse: vt gentes hominum confusæ mixtæque inter se fuerunt, & iterùm propagatæ. Nostrum orbem lustra. vbi vetus Latij lingua, quæ sub Latino rege aut Carmentâ fuit? vbi quæ sub regibus Romanis, quę sub Decemuiris? vbi ipsa, quæ sub Principibus, nisi in libris? Idem in Galliâ, in Hispaniâ, in Britanniâ: pereunt illæ, alię succedunt, & vt nos mortales, sic ista è nobis. Vna illa noua Gallica, id est è Romanâ traducta, quam à trecentis annis, aut circà, mutauit? & post trecentos magis faciet, nec posteri fortasse agnoscent. Leuissimis caussis hæc eueniunt. gentium nouo aduentu aut coloniâ, imperio nouo, pulsione, immigratione: & quas alias ex historiis & obseruatione est haurire. Quòd si in Nouum etiã orbem imus: eadem. Peruanum ibi regnum vastum, cùm Ingis (ita Reges suos dicebant) paruit, linguam communem ab iis

per ſeptingenta & plura milliarium ſpatia accepit: & ſingulæ tamen valles (centenæ ſunt) ſuam quæque habuit propriam, & diuerſam à vicinâ. Non credis nunc Hiſpanos & exteros qui immigrant, multa è ſuâ inferre? certum eſt: & fit tam multiplex diuiſio, vt Homerus, ille ſons arcanæ ſapientiæ, non alio epitheto aptiùs cenſuerit nos appellandos, quàm *μέροπας ἀνθρώπους. Hæc cùm ita vſus & obſeruatio vbique doceat: quâ prærogatiuâ noſtra lingua ab ipſo Adamo vſque perennarit?

*homines diuerſilingues.

——— *credat Iudæus apella, Non ego:*

ait ille. Et quî credam, cùm exempla aut teſtimonia habeam inſigniter mutatæ eius ab annis ſexcentis, aut circà? Cenſebo mille ac mille annis ſuprà conſtitiſſe, cùm in breui notoque ſpatio variè videam vacillaſſe? Appello ad libros maiorum æuo ſcriptos: multa vocabula deſita, multa obſcura, nec niſi coniecturis indaganda. Et vis in pauculis videri diſcrimen? Nithardi, nepotis Karoli Magni, Hiſtoria beneficio Pythœi exſtat, de diſſenſionibus filiorum Ludouici Pij. Ibi iuramentum eſt, quo concordiam inter ſe ſanciunt Ludouicus & Carolus: Ludouicus quidem *Romaná linguá* (id eſt corruptâ hac Gallicâ) *ſic perorauit:*

Pro dõ amur, & pro Xpian poblo, & nro cõmun ſaluament, diſt di en auant in quant ds ſauir & prodir me dunat ſi ſaluarai eo ciſt meon fradre Karlo & in adiudha & in cadhuna coſa ſi cum om p dreit ſon frada ſaluar diſt ino quid il mi altre ſi fazet & abludher nul plaid nunquam prindrai qui meon vol eiſſ meon fradre Karlo in damno ſit.

Quis hæc ceperit, niſi commodùm interpretatio adiuncta in veteri Germanicâ linguâ? Sic enim idem Nithardus: *Quod cùm Ludouicus expleſſet, Karolus Teudiſcâ linguá ſic hæc eadem verba teſtatus eſt:*

In godes minna induites Xpanes folches ind vnſer bedhere gealtniſi von teſemo dage frammordeſſo Fram ſo mir got gevviz ei indi madh furgibit ſo haldihtis an minam bruher ſcal inthi utha zermig ſoſo madno

madno indunit lnherem in nothe in mit hing nege gango theminam vvillon imo ce scadhen vverhen.

Sed nec ea ipsa intellegenda, nisi composita inter se dent lucem, & interpretatione item nostrâ addamus. Vide Psalterium vetus apud insignem & optimarũ artium virum, Arnoldum VVachtendonckium, circa eadem illa tempora scriptum: Latinum quidem, sed inter lineas, ad singula verba, Germanicâ interpretatione superscriptâ. Delectauit, lêgi, & studiosè elêgi, quæ abire ab hodiernâ linguâ videbantur. Pauca velut in gustum dabo, rariora magis aut subducta: & primò

NOMINA.

Abalgi, Ira. vide *Balgon*.
Abirthou, Posteà.
Arusin, Curis. vt Galli *Ruses*.
Adro, Diluculo.
After, Secundùm.
Afterallo, Vsquequaque.
Ahtiuga, Numerum.
Aleudi, Insulæ.
Aleiuon, Reliquiæ.
Ambachtman, Ministri: quod Cæsar & estus, *Clientem* Gallis significare notant.
Anagen, Principium: &
Anagenni, Initio.
Aubardon, Ascia.
Anfreson, Interitus.
Ando, Zelus. vide *Andoda* verbũ.
Anliton, Vultus.
Anlucce, Facie. vide *Anluccon* verbum.
Antomi, Frænum: nunc *Toom*.
Anst, Gratia: alibi, *Enst*.
Angust, Angustia.
Anuarnunst, Intellectu.
At, Escas. vide *Atoda* verbum.
Asca, Cinis.
Andran, vel *Andarn*, In vanũ: nónne Italorum est *Indarno*?
Afgetali, Obliuioni.
Ana, Extra vel Pręter.
Arug, Peruersa: nos *Arg*.
Amunendeliken, Intolerabilem.

VERBA.

Afterthunsun, Detrahebant.
Aftrithunsundi, Detrahentes.
Ahtidon, Persecuti sunt.
Albuti, Illumina.
Anastandunt, Insurgunt.
Anastandandan, Insurgentibus.
Anariepon, Irruerunt.
Andredit, Timet.
Andredandi, Timentes.
Andradandoro, Timentium.
Andradondi, Timentibus.
Anlucon, Aperuerunt: sicut *Belucon*, Concluserunt.
Antloc, Reuela.
Antheban, Prohibebo.
Anthatta, Prohibui.

B.

Balon, Cicatrices.
Baldo, & alibi, *Bolatico*, Fiducialiter.
Begihte, Confessione: nos *Bichte*. vide *Begigan* verbum, & *Giet*.
Behatuo, Retrorsum.
Besuicheide, Scandalum.
Bethiu, alias *Bithiu*, Propterea.
Bilithires, Figuli: &
Gebilithe, Imagine.
Bivvie, Quare?
Bismer, Opprobrium.
Bisa, Turbo: vt Gallis, *Vent de Bize*.
Bispilla, & alibi *Spella*, Parabola.
Blasma, Flamma.
Buokestaf, Litteratura, vel potius ipsa Littera.
Burgisli, Sepulchrum: quasi tegmen hominum & operculum.
Burthon, Oneribus.
Buteric, Vter: & *Butrice*, Vtrem.

VERBA.

Barida, Germinans.
Besillidi, Prosterneret.
Beko, Proba: alibi, *Bekunno*, Tenta.
Begegunsta, Cœpi.
Begian, & *Beian*, Confiteri.
Behoscodon, Subsannauerũt. vide *Hosce*.
Belgon, Irasci.
Belgonsal, Irascetur.
Bilgisluthi, Irascêre.
Bescedivvit, Obscurabitur: quasi à *Schaduvve*, Vmbrâ.
Bescurgi, Præcipita: &
Bescorgingun, Præcipitationes. vide *Gescurgidi*.
Besueuit, Soporatus.
Besuick, Supplanta. Suprà, *Besuicheide*, Scandalum.
Besuikit, Decipit.
Bethadon, Absconderunt alibi, *Behaton*, idem.
Bethunnendero, Deprimẽtium.
Biuuollon, Infecta.
Biuuollona, Inquinatæ.
Biuuellan, Prophanabo.
Beuuildi, Possedisti.
Bizzedon, Fremuerunt: à *Biza*, suprà.

C, vel K.

Kellera, Promptuaria.
Keuera, Bruchus.
Kimo, Germen: &
Kuni, Semini. vide *Thindekunni*.
Kippon, Compedibus: à Latino *Cippo*.
Cocare, Pharetra.
Krepinda, Reptilia: quasi *Cruypende*.
Kunnea, & *Kunni*, Generatio.
Kuosmeer, Butyrum.

VERBA.

Kestegoda, Anxit: an à castigãdo?

Corodos

Corodos, Probasti.
Criedon, Cognouerunt.

D.

Dfiant, Diabolus: quasi *De vyandt.*
Drohtin, & *Druhtin*, & *Drustin*, Dominus.
Drustene, Domino.
Drugina, Dolus: vnde *Bedriegen.*
Drumbon, Tubis: nunc *Trompen.*
Duiri, Ianuas.
Dumba, Stultus.
Dumpheide, Insipientia.
Duom, Iudicium: & *Duoma*, Iudicia: & *Duomot*, Iudicatis.
Duomis, Templum.

VERBA.

Duelont, Errant. nunc *Doleu.*

E.

Egisso, Pauor.
Egisin, Horroris.
Egislikis, Terribilis: &
Egisliko, Terribiliter: nos *Eisselik.*
Eduuit, Opprobrium.
Eht, Verò.
Est, Autem.
Eino, Solus.
Einodis, Solitudinis: &
Einodi, Solitudine.
Eintisce, Antiquos: à Latino, vt videtur, vt nos *Antiksche.* &
Eintiscen, Antiquis.
Eitir, Venenum: an *Etter* nostrum, id est Pus?
Elelendig, Extraneus: &
Ellendiga, Aduenam: &
Elelendis, Peregrinationis.
Eldi, Senecta: & *Vreldi*, Seniū: Nam *Vr* auget.
Emiceio, Semper.
Ercetere, Medici.
Era, Corona. vide *Geheredes.*
Eruri, Pauimento. quasi *Ertvrij*, quòd terram tueatur.
Ereude, Fines,
Ereue, Hereditas.
Euua, Lex: & *Euun*, Lege. vide *Vuitut.*
Euuenlari, Legislatorem.
Euuethon, Æternum.

VERBA.

Ehton, Persequi.
Ehton sal, Persequar.
Ethindon, Persequentibus.

F.

Fakinga, Dormitatio: nos *Vaeck.* vide *Facon.*
Farbrokanussi, Præuaricationes.
Fardruncon, Crapulatus.
Farkutha, Abominabilis.
Faruuathana, Maledicti.
Faruuathanussi, Abominatione.
Faruuet, Abominatus.
Farseggeni, Excusandas.
Fastira, Munita.

Farthroza, Tædio.
Felis, Rupem.
Ferreno, Longè: nos *Verre*.
Ferthe, Exceſſu.
Fetheracco, Alarum: nos *Vederen*.
Fio, Pecora: nos *Vee*.
Fiu, Pecuniam. nota ſic à *Pecude*, vt Latinis.
Filoberth, Præclara.
Filuberthon, Præclaris.
Filoſcire, Præclarus. in his talibus *Filo*, eſt *Veel*, ſiue Multum.
Filohardo, Vehementer.
Fillunga, Flagellum. an quia cutem radit, quaſi *Villen*?
Finiſtre, Tenebræ: Germani hodie.
Forthora, Dextra: &
Forthoron, Dextris.
Freiſon, Interitu, & Interitionibus. alibi, *Froiſon*.
Frihof, Atrium: &
Frithouo, Atria.
Fremitborona, Alienigenæ: quaſi *Vreemtgeborne*.
Fruo, Manè: nos *Vroech*.
Fuetkippon, Compedibus: ſuprà in *Cippon*.
Fulitha, Putredo: quaſi *Vuylicheyt*. & *Fulithon*, Sordibus.
Fullethon, Abundantia.
Fuotſcamel, Scabellum.
Futhon, Auſtro.
Fulluſt, Adiutorium. vide *Folleiſten*.
Furiſt, Princeps: & *Furiſtingo*, Præpoſitione: nos *Vorſt*.
Furitekin, Prodigium: nos *Voorteecken*.

VERBA.

Facon ſal, Dormitabit.
Facodon, Dormitauerunt.
Farlithon, Tranſierunt: &
Farliet, Tranſeat.
Farbelgeda, Exacerbauit: vide *Belgan*, & *Irbelgiden*.
Farſiht, Expugna.
Fardiligo, Dele: nos *Verdilgen*.
Faruuellunt, Prophanauerunt. vide *Biuuellan*.
Farſchiton, Concîdet, mediâ longâ.
Farnozzan vvurthan ſal, Conſumetur.
Fellon ſal, Deſtruet: nos *Vellen*, Deiiciet.
Ferterron ſal, Perdes: nos *Verderuen*.
Fertherithu, Perdas.
Feruuerthan ſal, Peribit.
Feruuerthet, Pereatis.
Folleiſten, Opitulentur.
Forhfuor, Prodiit.
Framferithu, Receſſiſti.
Framgeneian, Declinare.
Framgeleidon, Abduxerunt.

G.

Gaienvverde, Cõſpectu: & alibi *Gaienvveierde*: & *Genuuert*.
Garo, Paratus: & *Garn*, idem.

Galen-

Galenderi, Incantantis.
Galico, Subitò.
Gariuon, Manipulos: nos *Geruē*.
Gedruſt, Turbata.
Geberge, Cubilibus: ab occultando.
Gegrauannuſsi, Sculptilia.
Vn-gefremit, Imperfectum.
Gebuorda, Fornicati. alludit, ad *Hoere*, meretricem.
Geluui, Conſenſu. an *Gelivi?*
Geliuore, Libera.
Gelibedelic, Deprecabilis.
Gelende, Accola. vide *Elelendig*.
Gemerke, Terminos.
Giueri, Libera. vide *Geuere*.
Genuhte, Abundantia. ab eo quod nos, *Genoech*, Satis. vide *Genuhtegod*.
Genuht ſamori, Vberi.
Gequalhit, Coagulatus: vide *Geuuallit*.
Gerihtnuſsis, Refectionis.
Geſcendidi, Confuſi.
Geſigenero, Inclinato.
Geſifte, Viſione.
Geſcathot, Condemnatus: an propriè Mulctatus?
Getelt, Tentoria.
Getugel, Linguoſus.
Getuvving, Diſciplina.
Getunſt, Pactum.
Geuerthe, Iter. vide *Verthe*.
Geuuede, Veſtimenta.
Geuueſannuſsi, Subſtantia: &
Geuuin, Poſſeſſio.
Geuunſt, idem.
Geuuitti, Scientia.
Geuuitſcopi, Teſtimonia.
Geuuiſſo, Etenim, Enim.
Giuerſunthedion, Opportunitatibus.
Gipondi, Patens: nos *Gapende* fortè.
Giheita, Vota: alibi *Giheta*. vide *Heitinga*.
Glauuon, Prudentem.
Githuue, Diſciplina: ſuprà *Getuvving*.
Giuuepene, Arma: quaſi *Gevvaepene*.
Giuuilitte, Abundantia: ſuprà *Fullethon*.
Giuuittenon, Afflictus.
Glidir, Lubricum: &
Glideri, Lapſu.
Gothehten, Cogitationibus: nos *Gedachten*.
Gruoua, Lacus: quaſi *Groeue* nobis, Foſſa.
Guolike, & *Guilike*, Gloria: & alibi, *Guolicheide*. vide *Guolican*.

VERBA.

Gebalthon, Irritauerunt. vide *Balgon*.
Gebreduuerthiſt, Fundatur.
Geherides, Coronaſti: & alibi,
Geruuit, Coronat. itemque,
Geredoſtu, Coronaſti.
Gehirmon, Quieſcere.
Gehirmeda, Quieuit.
Gehirme, Quieſcam.

Vnge-

Vngehirmelick, Incessabilis.
Gelicoda, Complacui. vide, *Licont.*
Gesuogan, Adiicies.
Getououurthun, Obriguerunt.
Gemutos, Mutabis.
Gemeini, Communicabo.
Giueri, Libera, Imperandi.
Geuereda, Liberaui.
Geueran sal, Liberabo.
Genuhtegod, Abundauit.
Geocodon, Abdiderunt.
Gequicco, Viuifica.
Gequicceda, Viuificet.
Geruuon, Parare: *thu Geruuidos*, Parasti: *Geruuon sal*, Parabit: *Geruuidon*, Parauerunt: *Geruuindi*, Præparás: *Geruuida*, Paraui: *Gegeruuot*, Præparabitur.
Gesburedos, Inuestigasti.
Getimbrit, Ædificatur.
Getrimbedos, Fabricatus.
Getocon, Adiiciam: suprà, *Gesuogan.*
Geuueigit, Vexatus.
Geuuijt, Benedictus: &
Geuuijunga, Benedictio.
Geuinsos, Visitas.
Gidolot, aliàs *Gittolot*, Superbit.
Gemacoda, Concinnabat.
Ginroda, Genuit.
Giminsoda, Diminuit.
Gigeroda, Parauit.
Gimarsada, Mirificauit. vide *Gomarda.*
Gisuiundon, Accelerauerunt.
Gimikiloda, Magnificabimur. vide *Mikil.*
Gibresti, Desit.
Gieruun sal, Hereditabit.
Gistatodun, Locauerunt.
Giet, Confitetur. vide *Begihte.*
Giscurgidi, Expulisti. vide *Bescurgi.*
Gomarda, Mirificauit, à *Mâr*, Fama.
Goumauuirkint, Epulentur.
Guolican sal, Glorificabo: &
Guolican sulini, Glorificabunt.

H.

Hafta, Captiuitas. In Vbiis hodie, ita Carcer.
Hardo, Valdè, Nimis.
Harman, Calumniis.
Hategon, Æmulatione.
Hatongon, Iracundiam.
Heigero, Pellicano.
Heimodi, & *Heitmodi*, Furor.
Heitinga, Vota. Hodie Galli, *Soub-haiter*, compositè. Vide *Geheita.*
Hera, Cilicio: quasi *Haera*, à pilis: & *Heren*, Cilicium.
Hereberga, Castra. Nos latiùs, pro omni diuersorio: sed illud propriè & primò.
Heribergo, Castrorum.
Heuode, Possessio. suprà *Gevvin.*
Hero, Lutum. vide *Horo.*
Hiera, Hìc.
Hiret, Ceruus.

Hiuuiſce, Familiæ: quaſi *Huyſſche*, à domo. & *Hiuuiſcis*, Familias.
Hlothu, Præda. an *Lot* noſtrum, quia ſæpe ſorte?
Hohtuodi, Captiuitas. ſuprà, *Haſta*.
Horo, Stercus: &
Horouue, Stercore: &
Horvve, Lutum.
Hoſce, Subſannatio: & *Hoſc*.
Hoſcoui, Illuſiones. vide *Behoſcodon*.
Horſcomo, Vehementi.
Hue, Quis. nos *VVie?* &
Huo, Quanta.
Hundefliga, Cynomya.
Hulpilos, Inops. quaſi *Hulpeloos*.

J.

Iagere, Fenerator.
Ibeuuanda, Suſpicatus.
Iemer, Æternum.
Ieuueſcon, Æternus. vide *Euuiſcon*.
Io, Semper.
Jo bin, Sum.
Joh, Nonne, Nunquid?
Jnnethron, Viſceribus.
Inneronthingon, Inferioribus.

VERBA.

Jntlouc, Aperuit. vide *Anlucon*.
Irbelgedon, Exacerbarunt. vide *Farbelgeda*.
Irſangon ſal, Increpabit: &
Irſienge, Increpaſti.
Irſerron ſal, Obſtupefacies.
Jrquicke, Excita.
Irquickon ſal tu, Viuificabis.
Irſcal, Increpuit.
Jrruort vverthe, Commouear.

L.

Lap, Oram veſtis.
Legerſtede, Cubilibus. vide *Geberge*.
Lepera, Labia. hodie, *Lippen*.
Letiſton, Nouiſſima. nunc *Leſten*.
Liua, Vita: & *Liues*, Vitæ: & *Lif*, Vitam. Nos *Leue*. tamen & vulgò, *Bij lijue*, illo ſenſu.
Lifuara, Cibaria: quaſi, *Lijfvvaere*.
Lockis, Capilli: & *Locka*, Capillis.
Loſen, Doloſum: &
Loſin, Doloſo: &
Loſonga, Dolos.
Los, Sortem.
Lucucumin, Paullominus: nos *Luttelkemin*.
Luctika, Puſilla.
Luzzilon, Paruulis: & *Luticon*, idem.
Luoginda, Rugiens: & *Luonde*, Rugientes, alibi:

VERBA.

Licont, Placent. vide *Geliconda*: & *Licon ſal*, Placebit.
Ludon ſal, Tonabit. nos de ære

Campano.

Luuuethu, Præſtitiſti.

M.

Mancreſte, Maieſtas. ipſa vox tamen Viri robur magis ſignificat, *Mans-cracht*. Sed alibi, *Megincraft*, Maieſtas: & *Megincreſti*, Maieſtatis.

Mangon, Maxillas. ſi recta ſcriptura: nos *VVangen*.

Melm, Puluis. nos *Mulm.*, & *Gemul*.

Meiſtero, Maximo: nos *Meeſte*.

Mendiſle, Lætitia. vide *Mēdian*.

Miedon, Mercis.

Mikil, Magnus, Multa, Copioſa: & *Mikilon*, Magnis: & *Mikilo*, Magnificè: & *Oimikilit*, Magnificate. vide *Gimikiloda*: & *Mikile*, Magnificentia.

Muodis, Mentis. Nos, *Moet*.

Muos, Eſca, cibi. Nos pro Olere.

Muſca, Paſſer.

VERBA.

Mendian ſal, Exſultabo.

Mendida, Exſultabit.

Mendit, Exſultate.

Mendòdun, Exſultauerunt.

Mendon ſulun, Exſultabunt.

N.

Nauo, Sed: &

Naio, Pæenè.

Neok, Nec.

Neriando, Salutare: & *Neriando*, Liberator.

Nenvviht, Nequam: quaſi dicas, Nullius pretij aut ponderis.

Nievviht, Prauum.

Ninneht, Non. & *Nuuieht*, idem.

Nienuergin, & *Niergin*, Vſquequaque.

Northaluon, Aquilonis.

Nouan, Sed. ſuprà *Nauo*.

Nouanthog, Veruntamen.

VERBA.

Nerukiat, & *Neruokit*, Nolite: & *Neruoki*, Noli.

Niet, Poſſide: & *Nieton ſal*, Poſſidebit: & *Nutun*, Poſſidere.

Noſada, Impediuit.

O.

Ouiranungiſcoht, Superuacuè.

Ouirhoriga, Præuaricantes: vel potius, Mandatum ſpernentes.

Ouita, Pomorum. Nos, *Ooſt*.

VERBA.

Oigi, Oſtende. ab oculis ductum.

Oginon, Oſtendit: & *Ougoda*, idem: & *Ougonſal*, Oſtēdam.

Ordon, Habitabat. Horda Tatarorum.

Priſna,

P.

Prisna, Vsura.

Q.

Quena, Vxor. Anglis hodie Regis vxor ἐξόχως, siue Regina.
Quiccafe, Animalia: quasi, *Quicvee*, Viuæ pecudes.

VERBA.

Quat, Dixit: & *Quethe*, Dicat: & *Quit*, Dic. Nobis mansit geminatione vitiosũ, *Quetteren*.
Quezzodos, Allisisti. Nos *Quetsen*.

R.

Ratanussi, Irritatione. vide *Ratodon*.
Radiuuagon, Currus. quasi *Radt-vvagen*, à iunctis rotis: an & *Ried-vvaegen*, ab vsu? Istinc *Reda*.
Ref, Venter: & *Reuis*, Ventris: & *Reue*, Ventre.
Ripoton, Maturitate. nobis *Rijp* mansit.
Ritha, Torrens.

VERBA.

Ratodon, Irritauerũt: & *Ratuot*, Irritat: & *Geratot ist*, Concitatus est: & *Ratunussi*, Irritatione.
Ribaridos, Denudasti. sic nobis compositum, *Openbaeren*.
Rebarnussi, Reuelatione.
Refangan, Arguam: & *Refagnussi*, Redargutiones.
Respias, Arguas. Nos componimus, *Berispen*.
Ruecont, Fumigabant: quia *Rooc*, Fumus: sed & alio sensu, *Riechon sulun*, Fumigabunt, ab odore.
Roduuarthan, Mouebitur.
Rundon, Susurrabunt.

S.

Saca, Rem.
Salda, Salutare: & *Saldo*.
Salethu, Tabernacula: & *Selithon*, Tabernacula: & *Selitha*, Tabernaculum. Nos *Saletta*, paullò alio sensu.
Sammung, Synagoga. Vnde *Versaemen*, & *Summungun*, Cleros, caussâ collectionis.
Scalc, Seruus. Vnde *Maris-scalcus*, qui Equis curator.
Scaehon, Pudore.
Scaphon, Ouili.
Scama, Reuerentia.
Scarsahs, Nouacula. Nam *Sahs*, Cultrum notat: vnde Saxones VVithikindo.
Scefti, vel *Scepfti*, Sagittæ.
Scepeno, Iudex. hodie *Scepenen*, Scabini.
Sceihtlon, Verticem, & *Scetlon*.
Scerni, Subsannatio, & *Scern*, Illusio.

Scieri, Lucidum.
Scimo, Splendor: nos *Schijne*.
Sciumo, Citò.
Sclot, Sera.
Senifte, Mitis. Germani: & *Senifti*, Mansueti: & *Senihte*, Mansuetudinis.
Serin, Tribulato. vt *Zeer doen*, Belgæ.
Setti, Sedes.
Sethelgangi, Occasum.
Serauada, Cremium.
Scrimbre, Protector. an à *Schirmen*? an *Scrijmen*?
Sidin, Moris. nos *Seede*.
Siuuoluatdun, Septuplum: quasi *Seuenvvoudt*.
Sien ogun, Pupilla oculi.
Sigimari, Victor. in Tacito, *Segimerus*.
Siu, Vt quid?
Slapigraui, Sepulcrum: quasi dicas Dormitorium.
Slahta, Generatio: & *Slahten*, Semini. Nos compositè, *Geslacht*.
Spietis, Hastæ. Nos, *Spiesse*. Nomen primogenium à mucrone, *Spiets*.
Sprinco, Locusta.
Spel, Fabulatio: & *Spelle*, Parabola. Vide *Bispille*.
Sniumo, Velociter, Confestim: & alibi *Sliumo*.
Solre, Solium. an Solarium?
Souuilican, & *Souuelix*: Quacumque.
Stouuingon, Increpatione. Nos pro Stimulatione.
Staf-svvert, Framea.
Stedinussi, Stabilitatem.
Stros, Strati. vide *Store*.
Sueiga, Armentum: & *Suegon*, Armento.
Suliton, Salsuginem.
Suitho, Nimis.
Suero, Dolorem.
Sufte, Pestilentia.
Suenot, Coagulatus. vide *Gequallit*.
Sule, Columna; & *Suli*, Columnas.
Smerenne, Adipe.
Sneue, Niuis.

VERBA.

Scathan sal, Damnabit. vide *Gescathot*.
Scedeuuon sal, Obumbrabit.
Sculdun, Increpuerunt. Nos *Schelden*, & compositè, *Beschulden*.
Scurgi, Auerte. vide *Bescurgi*.
Scutta, Excussit.
To-Store, Destrues.
Stihtan, Ædificabis.
Stincan, Odorabunt.
Stukida, Irritauit. vt nos metaphoricè *Stoken*.

T.

Teseuuon, Dexteram. & *Theseuun*, Dextera. vide *Forthora*.
Thegenliche, Viriliter. Nos *Degentlijck*, paullò alio sensu.

Thiat,

Thiat, Gens: & *Thiade*, Gēte: & *Theado*, Gentium: & *Thiadon*, Nationes: & *Thiede*, Gentes.

Thiadekunni, Generationes. Vide *Kuni.* nam cōpoſitum eſt.

Thierno, Iuuencularum. Nos *Dierne*. de vegetâ fæminâ.

Thinnongun, Tempora capitis.

Thio, Femur. Nos *Dië*.

Thurthic, Egenus: & *Thurtegin*, Egeno.

Thuvve, Ancillæ: & *Thuvvon*, & *Thiuvvon*, idem.

Tothiti, & *Totithi*, Apud.

Touferes, Venefici. Nos *Toouerers*.

Trego, Dolor: & *Tregon*, Dolore: & *Trege*, Dolores: & *Treghaft*, Dolens.

Trilon, Fimbriis.

Triſeuuorin, Theſauris.

Triumbon, Tubæ. Nos *Trompen*.

Tvviſolda, Anceps. qui in duo diſtrahitur. vnde & Latinis, *Dubito*, quaſi *Duito*: & Græcis Διςάζω.

VERBA.

Teſuor, Defecit, Periit.

Teſarando, Deficientes.

Thenit, Intendit: & *Theneda*, Tetendit: *Thennon*, Extendes: *Thenin*, Extendant: *Thenedos*, Extendiſti: *Thenedon*, Extenderunt.

Thinoda, Seruiuit: & *Thianinvvi*, Seruiamus nos. Inde *Dienen* hodie.

Thion ſullun, Abundabunt.

Tholon, Patientur: & *Tholindon*, Patientibus: & *Tholodit*, Suſtinuiſſem: *Tholoda*, Tribularer.

Thunſi, Extraxiſti.

Thurofremidos, Perfeciſti: & *Thurofremig*, Perfecta: & *Thurefremigero*, Perfecto: & *Thuroframingon*, Conſummati.

Thuroliton ſal, Petranſibit. Nos *Doorlijden*.

Tian, Enutries. Nos *Tijen*, & *Optijen*.

Tilo, Accelera: & *Tilont*. Feſtinant.

Tilogon, Exercitationem: & *Tilon ſal*, Exercebor: & *Getilot*, Exercitatus.

V.

Verthe, Itineribus. ſuprà, *Geuerthe*.

Vla, Olla. Siburgi hodie, *Vlengaſſe*, Platea figulorum.

Vnera, Reuerentia: & *Vneron*, Pudore.

Vndirthudig, Subiecta: & *Vndirthudiga*, Subditi. Nos *Vnderdaedich*.

Vngeſceid, Vacuè.

Vnſuoti, Moleſti.

Vn, Vſque: & *Vntes*, Donec: & *Vnt*, idem.

Vmbeuuollan, Immaculatus.

Vmb-uuath, Quare? quasi *Omvvat?*
Vorton, Timore.
Vrkundun, Testes: & *Vrkuntscap*, Testimonium. Est Valdè noscere: nobis mansit in Formulis, *Oirkondt*.
Vrsagon, Excusationes. Valdè & multa dicere.
Vtriston, Extremis. Nos *Vuytersten*.
VVala, Abyssus. *VVal*, idem.
VValalicondi, Beneplacito.
VVambon, vtero.
VVan, Spes.
VVanda, Vestimentum: &
VVat, Vestem, Vestimenta.
VVashemo, Fructus. à Crescendo: & *VVasmo*, idem.
VVelimo, Singulos.
VVerolt, Sæculum: &, *VVerold*: &, *VVerildi VVerildis*, Sæculum sæculi.
VVether, Nunquid?
VVige, Prœlium, Bellum: & *VVigis*, Belli: & *VViga*, Prœlia. Reperio & *VVie*, Bellum.
VVirte, Holera: & *VVurti*, Herba. Inde *VVirtesburgum*, Herbipolis.
VVirscapandis, Epulantis.
VVithersacco, Aduersarius. quasi, *VVedersaeck*, aut *VVedersagger*.
VVitti, Prudentia.
VVitut, Lex: & *VVitute*, Lege: & *VVitutdraghere*, Legislator. A promulgando, & longè lateque spargendo.
VViolango, Vsquequo?
VVoligis, Vtinam.
VVop, Fletus: & *VVophis*, Genitiuo: & *VVopindi*, Lugens.
Vurisit, Gigas.
Vrrehton, Iniquitatibus. quasi *Onrecht*.
Vtferdi, Exitus.
Vutstandilico, Desolatoriis.

VERBA.

Vardilgodos, Delesti.
Vorrenuet, Compungimini: quasi *Berouvvet*.
Vpslagoda, Distulit: & *Vpslagodos*, Distulisti.
Vtuualle, Scateat. de Fontibus.
VValdan sal, Dominabitur.
VVandos, Existimasti.
VVelida, Elegit.
VViepon, Fleuimus: & *VVopindi*, Lugentes: & *VVopan vvir*, Ploremus. Vide *VVop*, suprà.
VVilid, Possedit: & *VVielde*, Possedisti.
VVitonodon, Tribulauerunt: & *VVitinunt*, Tribulant: alibi, *VVizcinunt*: & *VVitinunda*, Tribulantes.
VVeigoden, Vexauerunt.
VVedan sal, Induã. suprà *VVat*.

Habes, quod sufficiat in specimen: & dic sodes: pleraque omnia quàm à sermone hodierno diuertunt? Verba plura ignota & desita,

desita, ipsæ terminationes, *Casus* & *Coniugationes* (vt Grammatici appellant) differentes. Et possim pleraque horum interpretari, aut ad origines suas ducere: sed nō hoc agimus: illud vide, quanta ab annis circiter septingentis mutatio: quid igitur ab alteris alterisque illis fuit? Errat enim, qui in re instabili maximè, id est linguâ, quærit firmitatem. Quam tamen aliquam à litteris dari fateor, *vnâ fideli custodiâ rerum*: sed vbi eæ maioribus nostris fuerunt? Græca & Latina quòd perseuerant, siue Hebræa: est à litteris & libris. Tolle, vestigiū non exstet: ac simile iudicium de Germanicâ, de Gallicâ veteri linguâ, cur nō fiat? Fateor quidem latè patuisse nostram illam: atq; hanc caussam fuisse, cur diutiùs perseuerarit. quoniam finitimæ ipsæ gentes, quę miscebantur aut immigrabant, in eâ conueniebant. Rodericus Toletanus scripsit: *Teutonia, Dacia, Noruegia, Suetia, Flandria, & Anglia, vnicam habēt linguam, licet idiomatibus dignoscantur*. Hoc ille ante annos nōdum quadringentos: paullò suprà, potuisset & Galliam addidisse. Non enim nos Belgæ tantùm, sed vlteriores atque interiores Celtæ, & quidquid Franci occuparunt, linguâ etiam eorum, id est Germanicâ, vsi. Exstat Canon Concilij Turonensis, sub Carolo Magno: *Vt Episcopus Homilias apertè transferre studeat in rusticam Romanam linguam, aut Theotiscam, quò faciliùs posśint cuncti intelligere.* Itaque apparet Theotiscam tunc honestiorum & nobilium fuisse, rusticos & viliores Romanâ illâ corruptâ, id est hodiernâ Gallicâ, vsos. Quæ tamen mox inualuit, illâ pulsâ. Atque vt Franci suam eò, sic Lōgobardi in Italiam intulerunt. Paullus Diaconus, *De gestis eorum* scribit: *Rectorem prouinciæ, Schuldaben ab ijs linguâ propriâ dici:* qui est *Schulteiz* Germanorū. Item *Argam, inutilem & inertem*: siue prauum & peruersum, vt hodie. quod nostrum est, etsi assidet Gręcorum ἀργῷ. Item, *Lamam, piscinam: vnde quidam Lamissio dictus, quia infans de piscinâ extractus.* Nos *Lanam* dicimus hodie: etsi Festus quoque *Lamam* pro *Lacunâ* agnoscit: & in Glossis sunt *Lamæ*, πηλώδεις τόποι. Idem Diaconus, *Campos patentes sermone Barbarico Felden appellari*: quod nos agnoscimus. Et Alboinum, occiso Cunimundo, *caput abstulisse, & ex eo poculum fecisse, quod Scala dicitur.* Item, *Stratorem* dici *Marpais*: quod est, *Mar-paige.* nam *Mar*, equus. Item, *Scilpor, Armigerum*: & talia, quæ linguam nostram satis adfirmant. Simile in Britanniâ, Liuius.

quam

quam *Angili* è Saxoniâ immigrarunt, & veteri pulsâ, suam, id est nostram linguam intulerunt. Planè nostram, vt olim quidem fuit: nam posteà Normannorũ è Galliâ superuentu mutauit. Beda notat: *vocari locum Anglorum linguâ Hefenfelth, quod dici potest Latinè Cælestis campus.* Nam *Hefen*, siue *Heuen* (vnde nostrum *Verheffen*) *Sublime* notat siue cęlum. Item *Midil engli*, inquit, *Mediterranei Angli: Denises Burna, Dionysij riuus: Heruteu, Insula cerui*, quasi *Hert-au*. nam *Au* regio vel insula. Sic *Elge* (malim *Elgeu*) *à copiâ anguillarũ dicta*, quasi *El-geu*: *g*. insito euphoniæ caussâ, vt in *Rijngovv*. Idem Beda, *Aid barne, Ad nemus*, interpretatur: & incertus de rebus Britannicis scriptor, *Per ministrum nomine Thunre, quod Tonitru significat*. Idem, *Edgaro regi* (anno DCCC.LXXIIII.) *in siluâ vocẽ insonuisse, incertum vnde missam, Vuelisti, id est, Benè est tibi.* Diuide, *Vuel ist eu.* Matthæus Paris, in narrandâ morte *Vualtheri Episcopi Dunelmensis*: vnus ex Anglis patriâ linguâ dixit, *Short red, good red, slea ye the Byshoppe*: quod est nobis, *Kort raedt, goedt raedt, slaet ghy den Bisschop.* Sunt plura: quid recensitu opus, cùm cõstet sic fuisse, & integra etiam scripta ab eo ęuo exstent? Latè igitur nostra patuit: sed vt ad Becanum redeam, ne credamus tamen in orbem terræ sparsam esse. Atqui voces multę sunt in Hebræis, Græcis, Latinis, quæ adsonant vel consonant. Quid tum? non magis hoc argumentum sit, à nobis illos, quàm nos ab iis sumpsisse. Tu sic pertendes, ego aliter: quis decîdet? *Nil agit exemplum, litem quod lite resoluit.* Fatendum sanè est, & ego obseruo, vt ratio communis hominum, sic & verba alibi esse: siue traductione & gentium mixtione, siue casu potiùs, an genio administrante. Sed in quibusdam maior conuenientia aut crebrior. vt in Persicâ, quod miremur. Nam ij & voces plures nostras habent, & flexus coniugationum haud nimis diuersos. Illorum est,

Auar, Ouer, Super.
Aual, Aenual, Initium.
Achterratz, Achterraedt, Cautio.
Band, Bandt, Vinculum.
Beradar, Broeder, Frater.
Batsa, à Latratu, Catulus.
Begrijst, Fleuit.
Beuast, Clausit: &
Beuastand, clauserunt,
Cah, Caf, Palea.
Cäl, Cael, Caluus.
Casti, Casse, Cista.
Cebar, Gebaer, Rumor.
Coda, Godt, Deus.
Dandan, Tand, Dens.
Däre, Duere, Ianua.

Dochtar,

Dochtar, Dochter, Filia.
Drog, Bedroch, Mendacium.
Fadar, Vaeder, Pater.
Grift, Begrijpt, Tenuit.
Garm, Gram, Ira.
Garph, Graph, Profundum, transpositione litteræ, vt sæpè.
Iock, Iock, Iugum.
Madar, Moeder, Mater.
Madah, Maechde, Femilla.
Mah, Maen, Luna.
Na, Nee, Non.
Näm, Naem, Nomen.
Nambar, Naembaer, Nominatus.
Nau, Neu, Nouus.
Neber, Neue, Nepos.
Nazdic, Nastich, Propinquus.
Nuh, Nun Germ. Nouem.
Phristar, Vrijster, Ancilla.
Stär, Sterre, Stella.

Quid dicis? nónne germanitùs hæc Germana? nisi quis litem moueat, in *Madar, Cäl, Casti, Iock*: quæ & Latini poſſint vindicare. At ijdem magis certò ex eâdem Perſicâ,

Chus, Sus.
Du, Duo.
Deleri, Deletio.
Lab, Labium.
Mast, Mustum.
Mucz, Mus.
Nectar, Optima pars.
Parah, Pars.
Sag, Canis. quaſi *Sagax*.
Tu, Tu, & Tuus.
Biua poſſit addi, Vidua.

Sed & Italicas ibi voces veſtigo. vt *Meſquine*, quod ijs *Pauperem* notat: nónne eſt Italorum *Meſquinus*? Item *Maſchargi*, Perſicum, quod *ludū & iocum*: nónne *Maſcari* adſidet, ludionibus & perſonatis? Mixturā vides: ſed & in aliâ gente. Apud Ægyptios στόλας τινὰς πιλητὰς (verba Agatharcidæ) προσαγορεύουσι κάσας: *veſtes quaſdā coactiles vocant Caſas*. Acue in vltimâ, habes noſtrum *Caſack*, difficili aliàs originatione. *Balari* Corſorum linguâ, *Exſules* dicútur Pauſaniæ: noſtrâ *Balling*, & *Ballarts*. Apud ipſos noui orbis Indos ſimilia. Illi *Pa-godi*, Idola dicunt: & Dei nomen agnoſcis. *Guäiras*, *Flabella*, quibus in argentarijs excitant ignem: ſunt noſtri *VVayers*. *Topos*, *Tegmen capitis*: à *Top*, quod verticem nobis ſonat. Iam *Lama*, *Ouis*: palàm eſt *Lam*. Sicut & Latinis adſidet *Auro*, Dies: etſi à ſignificatione leuiter abit. & *Chonos*, Canis, vocalibus immutatis. Si longiùs eam, vbi non aliqua pariatio? vtique in Hebræis & Græcis multiplex: quod viri docti iamnuper oſtenderunt. Idem in Latinis. neque negamus ſexcenta eſſe, quæ prorſus Germaniſſent: ſed ancipiti, vt dixi, argumento ab ijs eſſe.

Imò contrà ego certiùs dixerim, quędam à Latinis sumpta: cùm ij imperium in nostras has oras promouerent, & simul ad limites Germaniæ vtriusque. Quis abnuet, *Vinum*, *Oleum*, *Ficus*, & talia ab ijs ducta, cùm nec rem antè haberemus? Sed & aliæ voces manserunt, leuiter immutatæ, truncatæ, aut & totæ. vt

Abies, *Abeel.*
Ager, *Acker.*
Altare, *Autar.*
Angustiæ, *Angst.*
Armus, *Arm.*
Auena, *Euen.*
Auris, *Oir.*
Bacia (poculi genus) *Back.*
Becario (idem) *Beker.*
Bestia, *Beest.*
Boccola (item poculum) *Boccael*, vt & Itali.
Boiæ, *Boien.*
Bos, *Os.*
Calix, *Kelck.*
Capsa, *Casse.*
Caules, *Koolen.*
Cellarium, *Keller.*
Ceres, *Coren*: mutatione *E.* in *O.* crebrâ, & *C.* prisco pronunciatu.
Cocus, *Cock.*
Colei (aurium tuarum veniâ) *Col*, & *Cul.*
Corona, *Croon.*
Crabatus, *Crebbe.*
Crustum, transpositione *Curst.*
Culcita, *Culct.*
Cutis (iterùm veniâ) *Cut*: id est pellicula illa turpis, nec seriò nominanda.
Dirus, *Dier*, ipsa Fera.
Ebur, *Euoir.*
Edo, *Ete.*
Dama, *Dain.*
Facula, *Fackel.*
Ferus, *Fier.*
Flamma, *Vlam.*
Floccus, *Vlock.*
Fomes, *Vonck.*
Fullo, *Voller.*
Granum, *Graen.*
Gramen, *Gras.*
Grusum (purgamentũ in Glossis) *Gruys.*
Herus, *Heer.* nam istud nouellum est, & olim *Druchtin.*
Hora, *Vre*, sine adspiratione.
Longus, *Lang.*
Linum, *Lijn.*
Lista (*γράμμη* Glossis) *Liste.*
Magister, *Meister*: etsi Græco etiam adsonat, *μήστωρ.*
Mamma, *Memme.*
Mantellum, *Mantel.*
Mare, *Mer.*
Mola, *Meule.*
Moneta, *Munte.*
Mus, *Muys.*
Mustum, *Most.*
Nebula, *Neuel.*
Pellis, *Vell.*
Piscis, *Visch.*
Pix, *Peck.*

Plan-

Plancæ (lati asseres) *Plancken.*
Puteus, *Put.*
Raudus (rude & asperum) *Ravv.*
Remus, *Riem.*
Rota, *Rat.*
Sal, *Saltz* Germ. nobis *Saut.*
Scribo (*I* longo) *Schrijue.*
Sculpo, *Scelpe.*
Scylla, *Scol.*
Semen, Germ. *Saemen*, nobis *Saet.*
Sicula (*I* longo) *Sijckel.*
Sparus, *Speer.*
Stramen, *Stravv*, & *Stroo.*
Speculum, *Spiegel.*
Spuma, *Scuym.*
Squama, *Squame*, vel *Squabbe.*
Strundus, (in Glossis) *Strondt.*
Succus, *Soch.*
Tabella, *Tafel.*
Tego, *Decken*: & Tectũ, *Dack.*
Tener, *Teer.*
Vacillo, *VVachele.*
Vallus, *VVall.*
Vannus, *VVandt.*
Vellus, *Vellen.*
Velum, *VViel.*
Ventus, *VVindt.*
Verres, *Beer.*
Verum, *VVaer.*
Vermis, *VVorm.*
Ver, *VVeer* paullò cõmunius.
Vidua, *VVidue.*
Vietum, *VVeeck.*
Vimen, *VVijmen.*
Vinco, *VVinne*: In his plerisque *V.* Consonante, transeunte in nostrum Digamma.
Virago, *Birague*, siue *Biregue*: de fæminâ masculi animi corporisque.
Volo, Germ. *VVolle*, nos *VVille.*
Vulgus, *Volck.*

Plura etiam sunt, sed timidiùs adfirmanda. etsi cur timidè *Caput* originem faciam nostri *Cap*, deinde *Cop*? Nam truncare, peculiare nobis est: itemque Vocales illas alternare. Sic à *Cantharo*, *Kan* scindimus: à *Nomine*, *Naem*: ab *Oculo*, *Oc*, & *Oog*: à *Labio*, *Lep*, & *Lip*: à *Juniore*, *Jong*: à *Blenno*, *Blendt*: & quæ plura liceat, si libeat, adferre. Video & mutationes quasdam auribus nostris insolentes, sed, ita me Deus, vsurpatas. *Sol*, nobis *Son* est: *Mas*, *Man*: *Stella*, *Ster*: *Nox*, *Nacht*: *Lux*, *Lucht* Germanis, & tenuiùs *Liecht*: *Frux*, *Vrucht*. in quibus *X.* Latinum in *cht* mutatur, vt audis. Quid si *Cornu*, *Horn* esse dicam? *Porcum*, *Percken*, & deinde *Vercken*? *Anatem*, *Ent*? *Nepotem*, *Neue*? *Glebam*, *Kley*? & alia, in quibus alius se iactet. Sunt item occultè ducta, vt *Noen*, à *Nonâ*. Nam ita nos horam cibi vocamus, cur, nisi quia olim *Nona* legitima erat? Credam & à *Circo Kirck* nostrum esse: quia veterum templa, instar Circi, rotunda. quod tamen alijs à Græco κυριακὴ esse placet.

Boeck etiam vnde *Librū* dicimus, nisi quia è ligno, & fago, acere, buxo olim Pugillares? Prudétius: *Buxa crepant cerata.* In aliis linguis eadem. imò & verba rariora quædam aut antiqua apparent ibi rediuiua. Sicut *Petilum*, Gallis *Petit*: *Visium*, *Vesie*: *Momar* pro stulto Siculis, quid abit à Gallorū & nostro verbo, in personatis? *Combinones*, sunt *Compaignons* Gallis: *Ebriacus*, est *Ebriaco* Italorū: *Cloppus* pro claudo, eorumdem *Cioppo.* Quid *Charoigne*, nónne *Charoniū* alludit? Sunt & noua aut ficta, vt *Canaille*: quod in Annalibus alibi redditum legi, *Canile lignagium.* Sed conuicij hęc vox nata videtur à prisco more, de quo Otho Frisingensis De gestis Frider. libro II. cap. XXVIII. *Vetus consuetudo pro lege apud Francos & Sueuos inoleuit, vt siquis nobilis, ministerialis, vel colonus pro huiusmodi excessibus* (prædæ aut incendij) *reus inuentus fuerit, antequam morte puniatur, ad confusionis suæ ignominiam nobilis canem, ministerialis sellam, rusticus aratri rotam de Comitatu in proximum Comitatum gestare cogatur.* Et addit: *Hermannum Palatinum Comitem, cum decem complicibus suis, Canes per Teutonicum milliare portasse.* Eadem Guntherus in Ligurino, libro V.

Quippe vetus mos est, vti siquis rege remoto,
Sanguine, vel flammâ, vel seditionis apertæ
Turbine, seu crebris regnum vexare rapinis
Audeat, antè grauem quàm fuso sanguine pœnam
Excipiat, si liber erit, de more vetusto
Impositum scapulis ad contigui Comitatus
Cogatur per rura canem confinia ferre.

Sed & in aliâ caussâ & culpâ, ignominiæ gratiâ sic tulerunt: quod in Dodechino & alibi leges. Iam verò & Gallorum *Garzons*, manifestò sunt *Garriones* Latinis, à garritu: sed I. mediâ in consonantem fortiùs translatâ. In Cedreno legas: *Constantinopoli* conflagrasse incendio τὸ μεσίαυλον τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, τὸ λεγόμενον Γαρσονασάσιον: *mediam Aulam templi magni, quę Garsonastasium dicitur.* In margine scripti libri notatū: Γαρσονασάσιον, ἐμοὶ δοκεῖ παιδοστάσιον. Γαρσούνιον γὰρ παρὰ λατίνοις τὸ παιδίον: *Garsonastasium, mihi videtur esse Puerorum statio. Gársounium enim Latinis, est Puer.* Optimè ille. & nescio an huc faciat Luitprandi Ticinensis scriptio: *Obtuli mancipia quattuor Carsamatia, Imperatori nominatis omnibus gratiosiora. Carsamatium autem Græci vocant, amputatis virilibus & virgâ puerum Eunuchum.*

Eunuchum. Imò huc facit, & Græci illi inferiores leuiter corruperunt. Atqui & voces ſunt, in certis finibus aut limite natæ, quæ mox diffunduntur. Sic nobis *Cöker* pro thecâ ſagittariâ aut aliâ, ad nouellos Græcos abijt, quibus eſt κύκκεϛυ. Sic *Ruter*, Eques. non hercules à Græco ῥύειν, quaſi ῥύτωρ, *Protector*, vt ingenioſè excogitant: ſed à *Rutâ* ſiue Turmâ militari. Guilielmus Neubrigenſis: *Rex*, inquit, *per ſtipendiariam militiam, quam Rutas vocant., expugnato Jſonduno*. Nos *Rottas* etiamnunc appellamus: & fuerunt propriæ ſanè Brabantis. Idem ſcriptor: *Rex ſtipendiarias Bribantionum copias, quas Rutas vocant, accerſiuit*. Vides nos *Brabantos* intellegi: nec ſine gloriâ: quòd etiam à regibus euocaremur, ad ſtabiliendam eorum fortunam. Robertus de Monte eoſdem intellegit, in anno Dominico ∞. C. LXXIIII. *Quod audiens rex* (Henricus Angliæ) *miſit Brebenſones ſuos, & quoſdam de militibus ſuis ad eorum auxilium*. Itaque robur & militia noſtra à tot ſæculis celebris: non etiam innocentia & abſtinentia: & damnati in Concilio Lateranenſi, Alexandro Pontifice, anno ∞. C. LXXVII. ſæuitiæ nomine ſumus. Canon Concilij: *De Brebantionibus, & Arragonẽſibus, & Nauarris, Baſculis & Coterellis, qui tantã in Chriſtianos immanitatẽ exercent, vt nec monaſterijs deferant, nec viduis aut pupillis, nõ pueris aut ſenibus, nõ cuilibet parcant ætati aut ſexui, ſed more paganorum omnia perdant & vaſtent, ſimiliter conſtituimus, vt ipſi qui eos conduxerint, vel tenuerint, vel fouerint, excommunicati publicè denuncientur*. Nos, inquam, illi ſumus, etſi variè, & pronunciatu ferè Gallico, ſcripti. propiùs ad hodiernum ſonum poëta, qui bellum Philippi Regis Francorum contra Othonem Imper. ſcripſit:

Territat inprimis noſtros comes iſti Louanl
Henricus, ſocer & miles nunc factus Othonis,
Jnnumeris cum Brachbantis, quo ſæuior alter
Vix vſquam eſt populus bello, aut aſſuetior armis.

At *Bragantes* diuerſi ſunt. qui alibi, & in M. Alberto Argentinenſi ſic nominantur: *Turicenſes cum quattuor millibus peditum armatorum, duobus millibus Bragantum, & ducentis equitibus armatis egreßi*. Videntur pedites fuiſſe, ſed leues aut inermes: & inde *Brigantes* etiam hodie in conuicio aut contemptu. Alioqui vox à veteri nomenclaturâ noſtrâ non diſſidet: quia regio hæc *Brachanto* dicta, vel *Brachmento*. In veteri ſcripto, de partibus Caroli regis,

quas contra Ludouicum fratrem (vterque Ludouici pij filius erat) accepit: *In Brachanto Comitatus quattuor, Cameracensium, Haniourn, Lomensem. In Hasbanio Comitatus* IIII. Agnoscis *Brachantum*, nobis *Brabantum*: sed aliter eodem etiam æuo scriptum, in Diuisione ipsâ Ludouici Imp. ante mortem factâ: *Ad Baiuuariam, totam Toringiam, Ribuarias, Aloarias, Saxoniæ, Frisiæ, Ardenna, Asbania, Bragmento, Franderes, Menpiston*, & quæ sequuntur. Vbi & *Frandere*, siue nunc *Flandriæ* nostræ, vetustissimam puto esse mentionem. Sed exclamabis meritò mi Schotti,

Quò tantum mihi dexter abis? huc dirige gressum.

In viam & lineam redeo, à quâ patriæ amor (sit venia) me abduxit. Satis igitur docui, & ante me alij, miscellas inter se linguas esse: nec firmum id telum, quo de Primatu pugnent. Etsi pariationes, aut originationes, quas Becanus adfert, quis sæpè sine indignatiunculâ aut risu legat? vix hoc Heracletus, si viuat, aut Lucillianus ille Crassus. At argumentũ eius alterum, Antiquissima, quæ simplicissima: talis est lingua nostra: ergo & priùs. Quòd simplicissima, ex eo paret, quia tota ferè monosillaba: & verum est examinanti. Quid tum autem? antiquissima? negatur. Si in rerum naturâ & geniturâ manes, fateor, simplicia præire: non idem in sermone, si cum altero comparetur. Neque enim iste talis & talis à naturâ est, sed ab instituto, arte, casu. Et tamen positioni si adnuam, nec sic obtinebit. Nam Sinenses ecce plerasque voces hodie vnisillabas habent, easque variæ significationis (ita ex ijs locis scribunt) nec nisi accentu aut tono, in pronunciando discernendas. Itaque ij de palmâ certent. Sed desino lusum: verè talem, nec alio fine aut fructu scripsi. Delectant, fateor, & inuentæ originationes specie acuminis capiunt & detinent: sed non me nimis. Ad meliora & grauiora eamus: tu ad rempublicam tuam mi Schotti, cui valentem & diuturnum te, eius bono, tuæ gloriæ, opto: Louanij, XIV. Kal. Ianuar. ∞. IↃ. XCIX.

EPISTOLA XLV. *Antuerpiam.*

IOANNI MORETO, *Typographo* S. D.

VARIE in litteris tuis, vir amicissime, sum gauisus. Primùm de filiâ, quam nuptui tradis Theodoro Gallæo Philippi

F. quod

F. quod precor Deum felix faustumque ipsis esse, tibi & tuis lætum. Et verò fallor, aut nunc & posteà etiam erit. Ingenium & mores sponsi valdè placent, cuius modestiam (semper mihi originem & matrem virtutum) & industriam partim coràm vidi, partim aliorum testimonijs cognoui. Et tu nostin' Dionysium Villerium, Tornaci Canonicum? insignem virum,& idoneum vel testem,vel iudicem: is futurum hunc tuum mirificè prędicare solitus,à consuetudine imò contubernio notum. Itaque cœpta inijci vincla porrò nectite, & adstringite inabrupto illo nodo. Iterùm voueo,felix lætumque esto. Sanè vides Deum inter curas gaudia etiam diuidere, & melle temperare vitæ hoc Falernum. Nam & de filio Melchiore, qui ad sacrum genus vitæ se dedit: scio volupe tibi & amicis fuisse: & confide, ex alijs hæc te manēt. Quòd siquid etiam interdum quod vellicet aut pungat: nempe scito vitam hanc vt rosarium esse. flores spinis suis intermixtos: sed illos carpendos, has vitandas aut seponendas esse, quantum homini datur. Quídni autem detur? ratio & sapientia est,quâ in hæc armemur: cuius caput,scire conditionem & legem quæ venientibus in hanc vitam est dicta. Quæ? similis ipsi aëri, quem ducimus,& in quo versamur: vt modò sudum,modò vdum sit, tempestas, serenitas, & gaudijs præuiæ aut sequaces curæ. Tu & ego cogitemus mi Morete: magno taliū magistro docti, Plantino nostro. cuius viri inter alias virtutes, singularis fuit illa constantia,

—— tranquilláque magni
Vis animi, nulloque leuis terrore moueri.

Præceptis hæc alij iactent,ille exemplis. Sed quò eò? à nuptijs ad curas,à gaudijs ad patientiam: nec ineptè. nam & illis hæc interueniēt (mone tuos) & genus id vitę largiter admittit. Quò etiam eo? ad nos,inquis,& inuitas. Vellē hercules aut ego aut vxor possemus, & præsentiâ testari affectum. Non datur. scis domi octo conuictores mihi esse, id est custodes siue milites? Nam illi profectò tenent, nec commodo meo aut suo patiuntur abesse. Ergo animum accipe: ego illa hortensia munuscula, quæ tibi & Spiringio adfini tuo simul inscribam. Crescunt mihi hortenses istæ opes,non valdè illæ ab Indiâ: quid tum, si acquiesco?

Cui non conueniet sua res, vt calceus olim,
Si pede maior erit, subuertet; si minor, vret.

An

An non ego te multiloquio? nescio quomodo nunc iuuit, abrumpo, & vale. Louanij, xi. Kal. Sextil. ∞. IↃ. XCVIII.

EPISTOLA XLVI. *Mechliniam.*

NICOLAO OVDARTO *suo* S. D.

CARMEN tuum super discessu meo & placuit, & verè dicam etiam mouit. Durum est auelli à talibus amicis vel in breue tempus; durius, & morti esset, si in longum. Etsi istud tu times, & multi vaticinantur, imò magnates etiam nostri in Aulâ: sed ego tibi assero & Fidem ipsam testor, aut redibo ad vos, aut mors aut vincula me ligabunt. Blanditiæ, promissa, præmia, Lipsium semel noueris, nihil in hoc animo possunt. Animo, destinato in patriâ viuere, in patriâ mori; vtinam tranquillâ aut securâ saltem, & quæ Iscanum meum mihi interdum non inuideret. O quàm suaue, te aut Hartium in libero illo aëre & loco habere! agellos, prata, siluulas, fontes nostros visere! cænulam sermonibus, deinde & iocis distinguere! Langueo, cùm cogito hoc eripi, & vix spem esse nobis reddi: nisi Deus & Reges aliquid fecerint aut facient ex occulto. Sed heus, de itinere audi hoc etiam. rumor obscurus spargi incipit de morbo in vrbe Româ: qui si verus, aut tollimus iter, aut certè protollimus in tempus Veris. Sed tu intereà quando ad nos? credo Breugelium Consiliarium hîc futurum intra septimanas paucas, vellem te cum Hartio nostro vnà. & in tempore aduocabo, ac scribam. Vale mi optime, mi fidissime Oudarte. Louanij, IIII. Nonas Iul. ∞. IↃ. XCIX.

EPISTOLA XLVII. *Antuerpiam.*

ÆGIDIO SCHONDONCHO *Sacerd. è Societate Iesu* S. D.

ACCEPI primum tuum, sed herculè tristem & verè * θυμαλγέα μῦθον. Itáne subitò nobis Liuineius noster? ille, vt mihi videbatur, fortis, & nec annis grauis? Nescio quod meum fatum est, qui in trilustri pænè morbo supersum tamen omnibus veteribus amicis. Bonâ fide, pauculi ex ijs superant, & vides me Priamum aliquem esse. His exemplis an non inciter ego, alijque ad veram Philosophiam, id est, * μελέτην θανάτου? Ita enim, & rectè, de-

* animi mordacem sermonem.

* meditationem mortis.

ctè, definierunt: qui non facit,

* Ἄφρων δὴ κεῖνός γε, καὶ οὐτιδανὸς πέλει ἀνήρ. ** Is demens, & nec fomissis homuncio missis.*

At, ô mi Schondonche, quàm me inter ipsa illa tristia lætificauit tamen, & suauiter titillauit tuus amor? Rem dico. notus ille quidem mihi anteà; sed nunc denique scripto, & chirographo consignatus. Quæso te, deinceps mihi facito affectu non minore; sed restrictiore iudicio: cui frænum à ratione da, nec sic admitte in meas laudes. Ego, ego me noui, ipsum interiorem Lipsium, quantus est: &, iuro tibi non esse ad modulum, quem formas. Sed tamen habe, si voles:

*—— Τίς ἄν φιλέοντι μάχοιτο; ** nā quis sic pugnet amanti?*

neque enim ipsum illud iudicium aliud, quàm aut Amor, aut proles eius est. Ego hunc in te habeo, habebo: quid ni tanto beneficio affectus? Neque enim sileo, & cordi huic carum fuit, Vota tua in COTTIDIANO AVGVSTO SACRIFICIO pro meâ salute interponi. O sic perseuera. & de corpore parùm est, quod mihi videbatur paullatim * τήκεσθαι: sed pro animo isto interpone, id est, æterno, apud Æternum. Vale, mi R^de^ Pater, quem animi brachiis amplector, & vnà P. Scribanium Rectorem. Louanij, x. Kal. Feb. ∞. Iↄ. XCIX. **tabescere.*

EPISTOLA XLVIII. *Antuerpiam.*

HENRICO VVVENO *I^cto^* S. D.

PECCAREM, & ipse me non accusarem sed damnarem, si te consilij expertem haberem, quod res meas & ipsum adeò me tangit. Noui animum & curam mei: ideoque iure ad te hoc defero, non vt consilium tamen, sed vt assensum petam. Vides ex hoc ipso, quàm decreuerim. & ita est: res eò venit, vt bonis votis prosequi iter meum amici debeant, non monitis aut cautionibus morari. Vt verbo dicam, addixi Principibus viris me in Italiam venturum: nec ea fides aut promissio, non dicam eleuari, sed tardari debet. Cur fecisti? inquies. Multa inuitabant, ipsi illi primores viri, & nimis in me amici; sed religio maximè, quæ à Bonifacio VIII. recepta, culpas omnes in illo anno sacro & Lustrali expiandi, qui nunc instat. Ad hunc vocabar: cur recusarem, quod vltrò appetere debebam? Non ad lectiones aut mu-

nera publica imus, ſed ad pietatis munia. nemo me reuocet, qui illam amat. Valetudo etiam mea ſi cui curæ eſt, eódem vocat: & ſpero planè per hanc locorum, hominum, conſuetudinis mutationem, aliquid mitigatum iri perpetem illum languorem noſtrum, ſi non ſublatum. Quod ſuſpicetur aliquis de emanſione: teſtor Deum nihil eſſe, nec illos petere, aut me agitare. & cur facerem obliquâ hâc & improbâ viâ, qui potui rectâ & apertâ? Scis vocationes meas plures in eum tractum: ſemper ſpreui, & animum ac pedem in patriâ meâ fixi. Eadem nunc mihi mens. ſed peregrinari lubet, & ignauiam aut veternum motu aliquo diſcutere, quod corpus & ingenium hoc habet. Dic tu ſodes, triginta iam annos ampliùs aut docui aſſiduè, aut ſcripſi: & pauci menſes non dabuntur ad requiem aliquam, & leuamentum? Ipſe Syſiphus in fabulis, qui perpetui laboris damnatus, ſuſpendit tamen Orpheo cantante ſuum ſaxum: liceat mihi paullisper calamum & linguam, ad præconium & carmen hoc ſacrorum. Pontifex nos vocat, ad ſacra *non viſa, non viſenda*: ego eo, qui liber & ſine familiari onere ſum, ſolâ vxore non volente fortaſſè, ſed nec renitente. Habes conſilij mei ſummam: ſed quando in rem dandi? Iam ſub Autumnum inſtantem, & September initium viæ mihi erit. Lubet enim paullò citiùs, vt hieme & frigore potiùs, quàm vt in æſtu veniam: denique vt Vere proximo etiam reuertar. Emanſio enim mea tota quinque aut ſex menſium erit: ſi Deus tamen volet, id eſt ſi Italia aut Roma ſepulchrum mihi non erit. Parce malè ominari, inquies. Nihil mali eſt, mors hîc & ibi imminet: nec mihi triſte, apud amatam meam Romam vel cadere, vel condi. Sed ſpero patria iterùm me videbit, vtinam lętum ipſa læto vultu, & triſtitia ac ſquallor hic bellorum abierint, quæ nunc eam fædant! Tu ſalue mi Vvvene, ante abitum etiam vidende: & hæc, ſi commodum eſt, cum Robiano noſtro participa, cui volo ſcripta. Eidem ex animo ſalutem. Louanij, XIIII. Kal. Maiias. ∞. IↃ. XCIX.

EPISTOLA XLIX. *Antuerpiam.*

AVBERTO MIRAEO, *Canonico.*

QVOD dicis, ita erat. diſtinebar ſanè Bruxellæ, aut potiùs diſtrahebar, & amicorum beniuolentia me nec mihi permittebat. Ferendum fuit, & vides quàm optata etiam bona ſæpè nocent. Quid amicitiâ melius? ſi in plures nimis diffuſa, turbat, & quod vtiliſſimum in vitâ eſt Tempus, eripit aut partitur. Simile in famâ. quam bonam omnes boni volumus: ſi creuit, & latè ſe ſparſit, pondus vt tueare adfert, & illi non tibi tantùm viuis. O quàm omnia modica optima! & mihi ſemper id votum & ſtudium etiam fuit, litus legere, vela in altum non dare: & tamen aura aliqua blandiens aut inſidians ſæpè prouexit. Vereor vt in Italico itinere ſimile. ad quod amici & magnates illi viri benignè & acriter ſæpè prouocant: ſed mihi quis fructus, niſi diſtractio fortaſſè, erit? Ego tamen conſtitui, & ſpopondi: etſi valetudo mea indies tenuior tardat, & ancipitem interdum animi facit. Deum inuoco, vt immittat quod è re & ſalute noſtrâ erit. Quod ad te mi Miræe, gaudeo Antuerpiæ iam eſſe, honeſto loco, inter honeſtiſſimos optimoſque viros, & florem (ita res eſt) in eo opido Belgarum. Nec enim ipſum ſolum eminet elegantiâ aut ſplendore, ſed & ciues atque incolæ, neſcio quo genio, ad bona & honeſta eximiè inclinati. Me quidem verſari cum iis & iuuit ſemper, & iuuat: nec locus eſt vbi animus hic magis ſe explicet, & lætiùs libentiuſque diffundat. Itaque benè & ex meo voto, te illîc eſſe: quod addis de ſtudiis & exercitatione tuâ quam paras, valdè approbo, & toto animo illuc hortor. Ad conciones inquam. quò & pietas ac tua profeſſio vocat, imò & me iudice ipſa Natura: quæ ſuauiter & grauiter dedit eloqui, nec ſine motu auditorum. Delectabis, excitabis, inflammabis: vt ſpecimen ego in te hîc vidi. Quid autem aliis gratius, tibi honeſtius potes facere? ipſa ianua eſt ad famam & gratiam: etſi ea finem non habes, ſcio, ſed ad ſalutem aliorum hæc quoque accedent. Rogas, quos legere ad hanc rem ſuadeam. Egóne? extra meum campum, & velut oleas, me ducis: tamen liberè, & quia inſpexi etiam ſacrorum illos auctores, dicam. Mihi inter omnes Græcos placeat Chryſoſtomus lectus: qui copiam, varietatem, figuras &

flexus ſermonis dabit; denique & ornamentum grande,& quod plauſus mouet,ſimilitudines atque imagines,quibus ſcatet.Inter Latinos, Bernardus me capit. & vſum habet excitandi, ob acrimoniam vbique & calorem; tum etiam docendi atque imprimendi, ob ſententiarum acumen, quas crebrò & ſalubriter miſcet.Sed hæc alij tibi meliùs,aut certiùs:vnum tamen perpetuum iudicium meum te non celo, quod eſt, vt mores in concionibus ſpectes & formes, potiùs quàm diſſertatiunculas aut altiorem doctrinam. Mihi crede,hoc expedit,immò verò neceſſarium eſt,ſi vmquam, in confuſo & vitioſo hoc æuo. De religione ſatis multi loquuntur, pauci vitâ exprimunt, & mores à profeſſione diſcordant. Ille vir eſt,ille Deo plenus,qui formabit & corriget:nec Eccleſiæ ſolùm,ſed Reip. optabilem operam nauabit. Deus tibi det velle, & poſſe, & me amare. Louanij, prid. Nonas Iulias. ∞. IↃ.XCIX.

EPISTOLA L. *Antuerpiam.*

ANDREAE SCHOTTO, *Presb. Soc. Ieſu* S.D.

DE fratris tui filio quod repetis mi Schotte, id verò mihi curæ cordique eſt, & erit. Quòd ad nos approperet, nihil adhuc opus eſt: quia non ante medium Septembrem aut circiter, ituri ſumus, ſi tamen ituri. Dubitas?inquies. Dubium me facit tum morbus, qui in Italiæ finibus acriter incipit graſſari; tum & mea valetudo triſtior tenuiorque facta, vt à vobis diſceſſi. Calidè aut temerè aliquid facere, ratio me vetet, etſi animus valdè impellit. Itaq; videbimus, & pro re ac tempore conſilium capiemus. *Itinerarium* tuum ad finem ſpectare gaudeo:de SENECA patre autem quid amplius, præter dicta, dicam? Edi aut tua, aut ipſum cum tuis approbo: ſed vt ego aliquid nunc conferam, vix eſt in meâ manu. Languor me habet, & harum rerum tædium,nec ad ſtudia aut cogitationes iſtas adſurgo: ac ne debeo quidem. Libellos tuos remitto. Saluto amanter P. Rectorem,& P. Schondonchum, ſemper meos. Certè viros amo & colo. Louanij, poſtrid. Idus Iul. ∞. IↃ. XCIX.

EPI-

EPISTOLA LI. *Antuerpiam,*

IO. BAPTISTAE PEREZIO BARONIO *suo* S. D.

TE quoque, vt video, in parte perculit hæc itineris nostri dilatio, an omissio dicam? Sed caussas tamen iustas vides: siue illas publicas, siue hanc priuatam Valetudinem, & quę me tangit. Fateri debeo, animo me validiorem quàm corpore esse, atque illum agitare & concipere, quæ suscipere atque exsequi negat istud. Meâ quidem caussâ nihil moueri in totâ re decet: quid enim non visum (homines aliquot excipio) videndum mihi? sed vestrâ voluissem, quibus dux & quasi mystagogus esse potuissem ad penetralia Italorum. Nunc cùm Deo aliter visum, & velle, non posse, mihi detur: quid nisi tam suauiter acquiescam, quàm si numquam ea cogitatio animum occupasset? Mi Baroni, hæc summa vel vna potiùs sapientia, Deo & fatis obsequi; & infixum habere animo, ab illis dirigi, atque etiam perfici, molimina omnia nostra. Adspirat ille ab alto ventus? vela pando & nauigo: ponit aut se vertit? contraho eadem, & sisto aut flecto. Vitæ longum iter (ita esto) tibi restat: sed semper incertum, turbidum, nisi semel decreta tua ad æternum illud decretum ligas & aptas. Quod vult, velimus; quò ducit, eamus: & nisi facimus, trahendi nihilominus aut impellendi. Sed satis philosophiæ: de ipsâ re, vereor vt multæ mihi etiam à Romanis machinæ & concussiones. iam recenter vna, à peritâ & forti Baronij Cardinalis manu directa. Inuitat valdè benignè, & hoc vrget vt veniam ad sacra loca & annum, vel in alienum exemplum. Si ætas esset aut vires pro animo; res facta erat, neque deliberandi aut cunctandi locus. Cùm me intueor, collabasco: & maximè, quia experimentum iam mei aliquoties feci. Sicut Iunonia auis, vbi colorem & plumas circumspexit, sibi placet & fidit; deiicitur, cùm ad pedes se deiecit: tale est mihi, animo valeo & præfido, languesco cùm ad exteriorem hominem me conuerti. De fratre quæ scribis, grata sunt; & vt solet in præteritis malis, suaue est passum esse. At Hispaniæ etiam illam partem, sanè florentissimam, lue tentari, hactenus nobis inauditum erat. Quid parat ille mundi rector? Europam bellis, morbis, & omni aliâ medicinâ purgare & curare? De curatione, ô ita esto: purgationum iamdiu affatim,

vt nostra quidem iudicia sunt & vota. Sed ille, quod volet, faciet: te, mi Baroni, tuosque seruabit. Ad patrem scripsi: auo tuo, & adfini Marco Ant. Perezio, item Rokoxio salutem multam per te dico. Louanij, III. Kal. Sextil. ∞ . IↃ. XCIX.

EPISTOLA LII. *Leodicum.*

IO. CHOKIERO I^{to} S. D.

EGO & reditum è Galliâ tibi gratulor, & de constantiâ affectus tui in me non nego etiam gaudere. Gratum & volupe est, eos qui in curâ aut disciplinâ nostrâ fuerunt, habere beneficij memoriam: quod nimis facilè hæc iuuentus aut elabi patitur, aut ipsa abiicit & fastidit. At qui meliore mente & indole ad virtutem sunt, ij verò aliter: & gratiam pręceptoribus suis animo debent, atque hoc ipso habent referuntque. Quid enim præter eam volumus? & hoc quoque, vt scalarum hos gradus ad Sapientiæ collem magis magisque scandatis, donec ad verticem illum veniatis, in quo lux & tranquillitas est, & dispectus simul & despectus rerum terrenarum. Te iam promouisse, & pænè peruenisse, spero mi Chokieri. quem Gallia illa, bona ingeniorum altrix, aliquamdiu habuit, & in maturiore ætate tuâ ad iuris & ciuilium rerum prudentiam formauit. Vidisti insignes viros, scio: sed & desiderasti insignes, quos vltima hæc tempestas belli abstulit, & eminentibus aliquot titulis Galliam priuauit. Nisi quòd viuunt etiamnunc tamen in animis & in scriptis: & detractâ inuidiâ, solâ laude noscuntur. Ad eorum exempla te voco, ad mei amorem hortor: quem scito me tibi reponere, & paria facere ac facturum in affectu. Louanij, pridie Idus Septembr. ipsâ horâ quâ tuas accepi. ∞ . IↃ. XCIX.

EPISTOLA LIII. *Antuerpiam.*

ANDR. SCHOTTO S. D.

ECCE, mi Pater, quod Velsero non ipse, sed pro me ego respondi. Etsi quid opus caussas quærere? vtinam ne vna, vna nimis obuia, nimis certa, nimis sontica esset, valetudo. Quam si quis in leui habet aut spernit; eum cur mihi audiendum putem,

non video. Cur igitur suscepisti? quia spes impellebat, quia pietas inuitabat: & ista manet, illa defecit. dum leuibus peregrinatiunculis periculum mei feci, & video non esse ad quadrantem, aut si minus dicam, longæ illius viæ. Hæc seriò ita habent. Quid caussa altera, & emanendi metus? Sepone, inquis: nemo inuitum. Hoc scio: sed parùm reniti me, & sequacem naturâ esse, hoc quoque scio. Ad summam, mutare melius, quàm periclitari: si quis de inconstantiâ obiicit, in tali re non moueor. haud magis quàm si Bruxellam ire constituissem, & omisissem. Cuique sua iudicia, mihi in me mea: & Homerus communiter hoc prætendat,

*—— στρεπταὶ γάρ τε φρένες ἐσθλῶν.

* hominũ mẽtes mutarier apta.

Satis de itinere. De SENECAE Notis, benè est: & scis iamdiu meum sensum. Ego in Philosophum paro *Commentarium perpetuum*, & iam in parte affeci. Sed ratio diuersa erit à priore meo genere, in quo plus aliquid ambitus, aut pompæ; hîc rei non minus, plus breuitatis, & simplicitatis. Videbis & censebis. *Bargæum De obeliscis* si non misi, vbi sepösuerim, nescio. Perisse non potest, & excutiam scrinia omnia in otio primo. Quæso, sustenta. Pantinus rediit, libellos aliquot, & litteras à Couarruuiâ ad me tulit: sed libellos tamen nondum misit. Bruxellam autẽ ego non vidi, & quamquam Principum meorum reuerens & cupiens, tamen sine officij fraude censui vnum caput in tot millenis posse abesse. Domus, quies, SENECA me habuerunt. Vale mi Pater, & R R. PP. Rectori & Schondoncho S. multam dicito. Louanij, Idibus Septemb. ∞. IƆ. XCIX.

EPISTOLA LIIII. *Antuerpiam.*

NICOLAO ROKOXIO, V. N. *& Senatori.*

BARONIVS noster tuo nomine munus libri mihi obtulit, in quo collectæ Romanæ aliquot Antiquitates. Negem mihi gratum fuisse? mentiar. delector & re ipsâ, quæ iamdiu animum hunc cepit: & tuâ beniuolentiâ, quam hoc quoque indicio ostendis. Enimuerò sperabam, & iam decreueram, oculis istis visa illa olim monumenta reuisere: vtilius haud dubiè atq; etiam iucundius, quo maior mihi nunc aliquis eorum intellectus: sed

Deum

Deum & Fata noluisse palàm video, quæ sub idipsum tempus imbecilliorem solito me fecerunt, & nec nunc ad vires pristinas resurrexi. Itaque sepono vel nolens hanc cogitationem: in patriâ meâ acquiescam, & beniuolentiâ vestri similiũ: addam & studiorum illud oblectamentum, numquam omissum mihi, & nũc cùm metæ appropinquare me video, acriùs in seuerioribus libris amplectendum. In iis SENECAM elegi, breui à me dandum, si Deus adiuuet, clariorem & meliorem. Vale Vir Nobilis & Cl^me^, & in affectu erga me, qui mutuum facio, perseuera. Louanij, VII. Kal. Nouemb. ∞. IↃ. XCIX. D. Perezium saluto.

EPISTOLA LV. *Montes.*

FRANCISCO BVSSERETO, *Episcopo Namurcensi designato.*

ET priuata & publica mihi ratio est, gratulandi hunc honorem, quem non tam Principes, quàm Deus, meo sensu, videtur tibi contulisse. Priuatim quidem gaudere me in honore eius, quem amicum mihi sensi, par est: & publicâ patriæ caussâ magis, cui subsidia ista opus talium virorum, & in concusso hoc rerum statu velut noua munimenta. Vt cælo sereno, & mari quieto, minor cura aut inquisitio de gubernatore est: quiuis pænè sufficit: at turbido hoc & illo, virum nauis quærit, veterem claui & peritum: sic nunc dixerim, in procellis nimbisque quibus religio pariter & respublica iactantur, magni interesse quem in curam tutelamque eius arcessi videamus. Videmus te, & boni omnes gaudemus: qui præter scientiam, vsum rerum tractandarum adfers. & quod caput est, puram illam & cum candore virtutem. Hoc qui te norunt, de te loquuntur & sentiunt; hoc vulgi voces, & illa

——— *sollers deprendere semper Fama duces.*

Cui parem, imò superiorem te fore, & auguror, & opto, & intimis animi vocibus Deum precor. qui te Reu^me^ Domine, tui similem seruet: in quo voto alia, & epistolam ipsam claudo. Louanij, III. Kal. xbres. ∞. IↃ. XCIX.

Guilielmus VVargnerius, olím meus, nunc Sacerdos & Canonicus in æde D. Petri, gaudium suum per me profert, & obsequium offert.

EPI-

EPISTOLA LVI.

AD CONTVBERNALES SVOS,

Franciscum Oranum. *Cornelium Anchemantum.*
Io. Baptistam Perezium Baronium. *Ioannem VVouerium.*
Guilielmum Richardotum. *Balduinum Iunium.*
Antonium Richardotum. *Philippum Rubenium.*
Guilielmum Scarbergerum. *Hubertum Audeiantium.*

VOs verò mihi de Equis etiam molesti estis; quid? vt alam equum, voluptati & valetudini: quid? vt exemplo canum, etiam laudem. Itáne grati? & hoc scriptione meâ nuper merui, vt à negotio ad negotium vocer? Tamen durum negare vobis ita cupidis: saltem hoc alterum. nam illud prius, arcæ non chartæ res est: & hanc potiùs impleam, quàm vacuefaciam illam. Ergo iterùm ad ludos, & verè Circum: in quo Græco Romanoq. ritu equi nostri currant. Quid de ijs dicimus? semper in vsu & pretio fuisse: nec aliud animal, ex quo homini plus vsionis aut commodorum. Canis venatur, amat, propugnat: hæc ipsa omnia Equus. & quid prætereà? terram arat, plaustra trahit, hominem vehit, nuncios & litteras defert, cursus & ludos exhibet: atque ista & plura in pace. At cùm Mars tubam insonuit, caput & aures erigit, terram pedibus pulsat, & in militiam vltrò nomen suum donat. Illîc armatum virum ipse armatus in aciem defert: eam impetu perrumpit; aduersos pectore, capite, pedibus sternit; ore lancinat & mordet. Enimuerò Mamalucorum nuper in Ægypto equos sic doctos tradunt, & velut fida quædam auxilia commilitasse. Sed & Plinio scriptũ, armigeri aut satellitis munus aliquãdo subisse, & tela ore porrexisse ac suffecisse. Iam summa vtilitas, in ipsâ fugâ. Illi persequuntur, & assequuntur, imò preueniũt: sistũt, cingunt: & absq. ijs, quis summam manum & optatũ finem bello imponat? Iure igitur hoc animal Marti sacrum, & ei Romæ & in Oriente passim, grata victima, immolatum. Ista vniuersè: magis partitè etiam de Ingenio, & Fide videamus, & Pietate. Ingenium eorum, pænè ad hominis. audeo hoc dicere? mecum vetustas, quæ adeò adsidere nostræ naturæ voluit, vt etiam iungi posse & misceri. Centauros nónne illi formarunt ex

equo infero, & supero homine? Itaque docilitas eorum mira, & *ingenia*, vt Plinius loquitur, *inenarrabilia.* Frænum ore, equitem dorso suscipere; stare, vertere, minuere, augere gradus, ad leue fræni signum. Quid fræni? imò vocis, aut virgæ. De Numidis, certum est, etiam in militiâ equis insedisse & pugnasse sine fræno. Atquin bonus & terribilis, atque adeò pænè exitiosus Romanis, iste equitatus. Claudianus de ijs:

—— sonipes ignarus habenæ:
Virga regit. Silius:
—— Numidæ, gens inscia fræni,
Queîs inter geminas, per ludum mobilis, aures
Quadrupedem flectit, non cedens virga lupatis.

Idem Herodianus, idem Strabo tradiderunt: ne poëtarum hæc censeatis. Iam verò & inclinare se adscensuro docentur: imò submittere & velut adorare. Dio Cassius auctor, Traiano, cùm in fines Parthorum venisset, oblatum à Satrapis equum, doctum venerari hominem, & ritu adorantis, flectere anteriora genua, capite ad pedes antestantis submisso. Quid, quòd gesticulari, saltare, conuiuari, & decumbere, Pyrrhicas edere, & quæ ipsi homines ægrè exprimant, in theatris olim sunt visi? Plutarcho morosè hoc accredat aliquis: sed quis non Iulio Cæsari Scaligero, nouello & oculato testi? *Equum pusillum*, inquit, *deformem circumducebat agyrta quidam; cuius iussu, atque etiam solo interdum nutu, mira ille faceret. Ambulare, succussim properare, currere, saltare vel quadrupes, vel bipes. Vinum bibere*, inquit, *vidimus, in clunibus sedentem anteriores pedes ad pateram ferre. Peluim siue malluuium cruribus sustinere, quasi à tonsore lauaretur. Humo se sternere, proiectum atque etiam porrectum iacere: ciliorum compressione annuere, caput ad heri nutum tollere, in terga vertere: supinus ostendere, quo situ mulier virum admittat.* Ridere vos video: audite & historiolam cum risu pariter, sed & tristitiâ mixtâ. Sybaritæ olim delicijs & luxu perditi, vel prouerbio locum fecere. Inter alia, isti equos adsuefaciebant in conuiuium venire, saltare ad tibiam, pedes anteriores tollere, ijsque vice manuum gestus certos edere, velut peritos quosdam cheironomontas. Fors fuit, vt tibicen quispiam, contumeliâ adfectus, ab eâ vrbe profugeret ad Crotoniatas, eorum tunc hostes. Defert ingenium & operam, effecturum se vt potiantur Sybaritarum,

tarum, si audire & sequi se velint. Factum est, copias colligunt, in hostem eunt, tibicine illo duce; qui plures eiusdem artificij apud se habebat. Contrà Sybaritæ exeunt, fiduciâ & fastu pleni, quòd equitatu satis præpollerent. Vicinæ iam acies, & ducis illius iussu vniuersi tibicines certis modulis conspirant: equi Sybaritarum ijs agnitis sese erigere, sessores excutere, & sollenne domi tripudium etiam in acie exhibere. Hostes vi ingruunt, capiunt equites iacentes, & iuxtà equos saltantes. Hoc olim: sed & ingenia sua in Circo probarunt, populo Romano spectante. Claudij Cæsaris ludis sæcularibus, excusso carceribus aurigâ, ipsi sponte visi currere, oppositos vitare aut offendere, circa metam peritè flectere: denique septem spatijs legitimè confectis ad metam ipsam stare, quasi palmam poscentes. Et omnium iudicio meruerant: aduersarijs tantùm dolentibus, & cum pudore indignantibus, *artes hominum* (ait Plinius) *ab equis victas*. Ad de Fide etiam videte: quâ dominos suos noscunt, adhærent, amant; viuos tuentur & seruant, mortuos etiam propugnant aut vlciscuntur. Exempla, id est testimonia, hæc occurrunt. Primum de Bucephalo Alexandri, ob nobilem illum regem ipsum nobile & notum. Agellij purissimis verbis id referendum est: *Equus Alexandri regis & capite & nomine Bucephalus fuit. Emptum Chares scripsit talentis* XIII. *& regi Philippo donatum: æris nostri summa est sestertia* *CCCXII. *Super hoc equo dignum memoriâ visum, quòd vbi ornatus erat, armatusque ad prælium, haud vmquam inscendi sese ab alio nisi à rege passus sit. Id etiam de isto equo memoratum est, quòd cùm in eo insidens Alexander bello Indico, & facinora faciens fortia, in hostium cuneum, non satis sibi prouidens, immisisset, coniectisq. vndique in Alexandrum telis, vulneribus altis in ceruice atque latere equus perfossus esset: moribundus tamē, ac propè iam exsanguis, è medijs hostibus regem viuacissimo cursu retulit: atque vbi eum extra tela extulerat, ilicò concidit: & domini iam superstitis securus, quasi cum sensus humani solatio, animam exspirauit. Tum rex Alexander, partâ eius belli victoriâ, opidum in ijsdem locis condidit: atque ob equi honores Bucephalon appellauit.* Hæc ille: sunt alia. Seuerus Imp. cùm Prętorianos astu circumuentos exarmasset, quòd Pertinacem deseruissent & occidissent: & qui inter eos equites, iuberentur deserere equos: fuit vnus, cuius equus retineri aut sisti non potuit, & quamuis ille re-

* 7300. Philippici circiter.

 pelleret,

pelleret, identidem tamen ſequens & adhinniens, dominum ita mouit, vt gladio educto illum ſeque interficeret: & (addit Dio) *equus ille ſpectantibus viſus eſt libens lætusque cum domino mori*. In bello Punico ſecundo, graui & grandi illâ Cannenſi clade, eques Romanorum Clœlius fuit, atque is in ceterâ turbâ, vulneribus confectus, pro mortuo relictus. Manè facto Annibal pugnæ locum petit, ſiue vt ſpolia reliqua ſui legerent, ſiue vt ipſe oculos atque animum immanem ſpectaculo triſti paſceret. Iacebant lacera corpora, trunci artus, truces cæſorum formæ, mortui ſemimortuis mixti: atque inter iſtos Clœlius, qui ad ſtrepitum caput ac linguam mouens, extremam vocem cum gemitu effudit. Agnouit equus, quem captum Numida iuxta Annibalem inſidebat. Aures arrigit, & acri hinnitu edito proſiliens, ſeſſorem humo ſternit. Currit per cadauera, per arma, & in ore domini iam mortui conſiſtit. & cùm mouere non videret, ipſe collo inclinato, armiſque ſubmiſſis, vt ſolet, inuitat ad ſcandendum: diro illo Annibale etiam miſerante, & fidem animantis demirante. Recentius exemplum Germania ſuppeditat, illa equorum virorumque bona nutrix. Inter diſſidia ciuilia anno ∞. LXXVI. cùm Saxoniæ Principes pacem victi iniſſent cum rege Henrico, atque obſides etiam dediſſent: fuere inter eos duo puelli, Vthonis & Dedi Marchionum filij, longè adhuc à pubertate. Ij cuſtodiebantur in arce quâdam, ſub Eberhardi cuſtodiâ regij miniſtri. Apud quem parentes munuſculis euicerant, & ipſa teneræ ætatis miſeratio, vt pateretur eos ne tædio aut deſidiâ tabeſcerent, interdum circa arcem vagari, ludere, equitare, etſi vix firmiter etiam poſſent. Accidit vt venatum ipſe iret, iſtis comitibus. Feram excitant, perſequuntur cum calore & clamore, vt fit, puellorum obliti aut neglegentes (quis enim in eâ ætate fraudem hanc ſperet?) illi cùm ſolos ſe vident, mutuò alloqui, & adhortari ad fugam. Faciunt, equos admittunt, locorum hominumque ignari, tandem ad Mœnum fluuium, Deo duce, deferuntur. Ibi nauiculas piſcatorum conſpicati, rogant admitti, & Moguntiam tranſuehi: pretium chlamydulas ſuas offerunt, quibus amicti. Piſcator trepidationem eorum miſeratus, & de nobiliore ſtirpe ex habitu coniectans, equis delapſos ſuſcipit, in cymbam imponit, abnauigat. Quid equi? dominos non deſerunt, impetu flumen

men tranant, & in vlteriore iam ripâ, gressum admoderantes cymbam sequuntur: ita vt cum eunte irent, cum sistente alibi sisterent; atque id per plura milliaria Moguntiam vsque. vbi domini eos, dominos cognatus Episcopus hilariter excepit. Dicite, an non humanas animas insedisse hæc pectora credetis? Atque ista fides in mortuos etiam perseuerat. Plinius: *Amissos lugent dominos, lacrimasque interdum desiderio fundunt.* Virgilius de Pallantis occisi equo.

——positis insignibus Æthon
It lacrimans, guttisque humectat grandibus ora.

Fons istorum Homerus, qui Patroclo occiso canit:

* Ἵπποι δ' Αἰακίδαο, μάχης ἀπάνευθεν ἐόντες
Κλαῖον, ἐπειδὴ πρῶτα πυθέσθην ἡνιόχοιο
Ἐν κονίῃσι πεσόντος ὑφ' Ἕκτορος ἀνδροφόνοιο.

* *Aeacidæ sed equi, paullum à pugnâ inde remoti, Flebant, vt primũ aurigam nouere peremptum Hectoreis manibus, deiectum in puluere fœdo.*

O affectum mollem, & minimè brutorum! At in Plinio vindictæ cupidinem etiam legi. qui scribit, Antiochum regem, cùm prœlio Gallos fudisset; Contareti ducis, qui ceciderat, equum insigni specie conscendisse: atque hunc indignatione accensum, spretis lupatis, in abrupta isse, seque & equite vnà afflicto. Item: occiso Scytharum quodam regulo, singulari pugnâ & ex prouocatione: cùm victor ad spoliandum hostem accederet, ab equo eius morsibus calcibusque confectum. Habetis & stupetis in Fide: accipite Pietatem. Propriè sic appello. nam in parentes & cognationem mirificâ sunt reuerentiâ, vel affectu. Gallus, bos, ouis, ipse canis matrem init: iste abhorret, & iura naturæ sancta habet. Aristoteles prodidit, Scytharum regi nobilem equum fuisse, & pulcherrimæ sobolis semper matrem. eâ caussâ motum regem, vt filium generosum matri admisceret, atque ita stirpem augeret: sed illum, etsi incitatum à prorigâ, recusasse. Cùm autem placuisset tegi matrem, vt imprudens superueniret: factum quidem, sed mox detectâ & agnitâ, flagitij impatientiâ fugam properasse, & per abrupta se præcipitasse. Simile in Hispaniâ Bæticâ nostro sæculo. Equus inter optimos, vnguentis & lenocinijs inductus ad matrem incestandam, cognito crimine, morsu sibiipse naturam, cum magnâ adstantium admiratione, abrupit. Alibi, ipsum prorigam, iustiore omnino vindictâ, legimus ab ijs interfectum. Sed & erga sorores notitia & amor, libentiusque in

eo comitatu iugum ducunt. Hæc pietas fortassè, tum & mira promptaque obedientia effecit, vt in ipsis Sacris libris *Equi & Equitatus*, piorum animas significent: quæ dominum videlicet sessorem rectoremque accipiunt, neque ex suâ libidine, sed eius arbitrio, flectuntur. Imò & eadem fortassè potentes diuinandi
Iliad. γ. fecit: cuius rei vetera & noua exempla. Homerus, super omnes mystas naturæ arcana perdoctus, facit Xanthum Achillis equum instantem ei mortem præfari. Cæsaris equos, quos ad Rubiconē fluuium liberos dimiserat, & sacrauerat, insidijs in eum paratis & mox patratis, per aliquot antè & pòst dies pertinacissimè pabulo
Ammian. xxx. abstinuisse, & vbertim flesse, compertum est. Valentinianum Principem pridie quàm periret, consuetus non admisit equus, præter morem ferociens, & pedibus erectis repellens. Quod ille indignatus, stratorem militem, quasi eius culpâ factum, volebat occisum. Illustrius hoc prodigium in Alexio Imperatore Byzantino, qui cùm fratre Isaacio deiecto, & exoculato, imperium inuasisset: numine parùm piè salutato, è templo veniens, equum Arabicum, inter auspiciorum pompas, Principali ornatu, parabat inscendere. At ille subduxit, & ore auribusque fremens, oculis sanguineum micantibus, terram pedibus pulsans, eosdemque anteriores attollens, tergo recipere dedignatur scelestum & paricidam. Vt verò multis adstantium poppysmis, & ceruicis palpationibus visus ferociam remisisse, Imperator subitò in eum se iecit, & frænum prehendit. At ille, quasi deceptus, & sessore quem nollet recepto, cum claro hinnitu in pedes assurgit, nec destitit bacchari & concutere, donec coronam gemmatam capite eius (quæ & fracta est in parte) atque ipsum dorso excussit. Nec fides prodigio defuit, Alexij imperio turbido, & mox ipso depulso. Sed & ego diuinationis aut prudentiæ signum in equo, meâ salute, cepi. Anno ∞. Iↄ. LXX. iter in Sequanos institui, adulto iam Autumno. Solus cum famulo eram, viæ ignarus: atque ille casu carrucam repertam conscenderat, laboris leuandi caussâ. nam pedibus ibat. Venio vespere iuxta Clareuallem opidulum, in limite Sequanico: flumen Dubim à parte dexterâ video, inflatum, & ripas ac viam supergressum. Parte sinistrâ rupes altior & abrupta erat, quam perpetuum iugum pænè opido continuabat. Quid facerem? via deserebat, (aquis vt dixi tecta) & ta-

& tamen iuxta rupem ferri prior orbita ostendebat. Serum redire & quærere, nox imminebat. Animum obfirmo, equum immitto, & rupi quantum poterat admoueo, vt dextrum flumen vitarem. Ille recusat, & obluctantem etiam dextrouersum paullò ducit. Emergo denique trepidus & madidus. sed incolæ, qui ab ipsâ portâ viderant permeantem, consensu dixerunt, si propiùs rupem accessissem, actum de me & equo fuisse: quia fossæ illîc & voragines, non peruadendæ. Satis, an receptui canimus? an etiam aliquid de exteriore facie habituq. Equi adiungimus? opportunum videtur: & species quorumdam satis est noua. Iulio Cæsari equus fuit *pedibus propè humanis, & in modum digitorum vngulis fissis. quem natum apud se, magnâ curâ aluit, nec patientem sessoris alterius, primus adscendit.* Suet. c. LX. & Plin. Rudolfi I. Austriaci imperio, equus Basiléam venalis adductus, qui bimus tantùm esset, altitudine autem, viros plerosque supergrederetur. Indicatus fuit CC. marcis, venditus C. qui sunt *Philippici quingenti*, grande pretium in illo æuo. Sed magnitudine & formâ stupendum equum fama (nescio an ex vero) sed fama prodidit, & vestigia etiamnunc manent. In Artesiâ haud procul Lillerio Malanoium arx est aut potiùs fuit. nam ipsa per bella diruta, villa tamen & vestigia manent. In eâ Toparcha erat, qui studiosè equitium alebat, & ioco dicere solitus, Si equi sibi cornuti nascerentur, tunc denique ad bellum Sacrum (ea tunc militia vigebat) se iturum. Euênit, & equus grandi formâ, cornibus eminentibus nascitur: cui supra vulgus etiam celeritas & vires. Saltus adhuc eius ostenditur pedum circiter LX. & columellæ defixæ sunt: quas Ill^mus Princeps CAROLVS *Dux Croius & Arschotanus*, loci nunc eius dominus, memoriæ & posteritatis caussâ, iussit renouari. In Principis eius nomine finiam, quem vos mecum veneramini, alti animi, acris ingenij, & honestarum artium studiorumq. amantis. Louanij, in communi domo nostrâ, III. Kal. April. ∞. IↃC.

EPISTOLA LVII. *Antuerpiam.*

F. FRANCISCO VILLERIO, *Ordinis eius Diui.*

FATEOR me libentem & epistolam tuam vidisse, & carmen. Vtrumque me docuit, te inter eos esse qui longè se penetrarunt

runt in litterarum adyta; & posse hac quoque accessione ornare studia tua diuinæ sapientiæ & pietatis. Hoc magis amaui in te, quia in ordine illo & sacro cœtu es, quem verè amo. At quòd de Carmine sic seriò sententiam meam quæris, habe. Ipsa inuentio arguta, elegans, ingeniosè aptata; nec phrasis dissidet, nisi quòd genus ipsum carminis maluissem aliud, & ex vsurpatis esse. Quòd obscuritatem accusent; illis fortassè, qui vetus nihil legerunt; nobis non est, qui scimus quò aspicias, & sensus aut verba flectas. En meum iudicium: sed affectum magis ad te mitto, & parem tuo repono. Vale, & precibus apud Numen me iuua. Louanij, v. Idus Ianuar. ∞. IↃC.

EPISTOLA LVIII. *Antuerpiam.*

HENRICO VWENO I^to S. D.

ANIMVS iubet scribere, & tua compellatio poscit: sed aura & glacians hoc frigus negat. Viden' liquorem etiam negare, & sub manu concrescere? pauca igitur. Laurentius tuus pro voto tuo est, imò vereor vt excedat, monendusque sit temperare sibi in studijs, quæ calidè nimis & assiduè tractat. De scriptunculâ nunc meâ, cupio te ex Moreto nostro discere, ad quem misi & *Dissertatiunculam* (sic iure appello) & *Panegyricum Commentario* obiter illustratum: quem vtinam, bis vtinam, nostri Principes & capiant & legant! Quid de æuo isto dicam, nescio: nouitia in pretio sunt, sed per ea quid boni, quid magni geratur, gerendúmve sit, nondum video. O sæcula illa & viros diuersa ab istis! Sed mitto. puer ille Genialis tuus spem facit mutationis in melius: & libens equidem ista legi. De me si quæris, non est intactus animus superstitione (si ita appellanda sit) hęc credendi, aut certè obseruandi: & exitus docebit, à bono veracique Genio ista sint, an à prauo & illudenti. A Genio tamen esse, conuenit: & Theologi hîc nostri (nominatim Delrius) ad exitum vsque iudicium protollunt. Illud ei non placebat de Nube: & ait obseruitasse, deteriores ferè Genios sic apparere. Desino, ab aurâ iubeor, etiam à Legatis, qui me exspectant. Cæsareos dico, quos redisse ad nos scito, reditum parantes, quo fructu? eodem quo venerunt. O mi Vwene, quàm quædam mihi non ire videntur,

dentur, quò Genius ille & nos vellemus! Sed Deum respicio, & ab eo auxilium posco, & tibi mi amice tutelam, Louanij, VII. Idus Febr. ∞. IↃC.

EPISTOLA LIX. *Antuerpiam.*

P. ÆGIDIO SCHONDONCHO, *Presb. Societ. Iesu* S. D.

EN, ad nostrum *cælestem* iuuenem, & ex vtriusque vestrûm voto. Ita inquam, vt in Italiam viam illi suadeam, faciam, atque etiam habitationem. Certè siquis Lipsio fauet aut vult factum; huic volet, ita calidè commendabo. Vnum illud de Præsidis filio excuso. nec enim potest, & familiam instruxit, & in viam iam se aut dedit, aut statim dabit. Hærebit etiam in Sequanis, rei suæ caussâ, aliquot menses. De me, quòd subaccusas non venisse: quid facerem? vísne vacuum? At ego SENECAM mecum volebam: & hactenus noluit valetudo, quæ tres iam hos menses à scribendo, & penè etiam legendo, arcet.

* Ζεύς με μέγα κρονίδης ἄτῃ ἐνέδησε βαρείῃ.

Si internæ saluti expedit, hanc quoque externam precibus tuis mihi adiuta mi Pater. Louanij, III. Idus Iun. ∞. IↃC.

* *Me Deus ille grauem tristemq; ligauit ad Aten.*

EPISTOLA LX. *Antuerpiam.*

R. P. ANDREAE SCHOTTO S. D.

CERTE mi Pater, res nostræ ancipites sunt, & quæ vel constantes etiam turbent. Me quidem non dolore solùm, sed pænè indignatione adficiunt. Omnia sic regi aut non regi? Etsi Principum hîc nulla culpa, opinor, sed vel ministrorum, vel militum, vel tēporum & fati, vt rem dicam, quod acerbum incumbit Belgis. Patiamur, vt ais, & Philosophiâ nos muniamus. Facio equidem pro virili: sed de SENECA quod ais, & vt pergam; ita me Deus, vt mens & manus torpent, cùm hæc video, audio. & quis scriptionibus inter talia locus aut vsus? Valetudo etiam me coercet, & non lubet frigore dedecorare si quid meliore igne scripsi. De Velsero autem quid narras? ego verò & librum misi iamdiu, & inter primorum primos, atque etiam tabellam scitulam adiunxi in quâ meus vultus. Nam ita petierat. tu quæso à Mo-

reto inquire cui tradiderit; vt puto, eius actori: atque illum igitur, si opus, mone. me autem tui amantem, mi Pater, ama. Louanij, subitò & cùm auocarer, XVI. Kal. Iul. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXI. *Antuerpiam.*

ARNOLDO CORDESIO.

ECCE vir Cl^me^ inscriptionem sepulchralem, quam Prunio tuo, & olim nostro, libens merito composui. In laudes vbertim non me diffudi, quia nec decere illîc arbitror, sed nec expedire. Sicut pluuia leuis, & modica faciliùs in terram penetrat, & humectat: sic laudes in animos, & adhærent. Eius, & tuâ caussâ, siquid etiam possim, significa, id est, impera. Tuâ, inquam. qui heres vt opum eius es, ita & beniuolentię in me, quam largiter nuperrimè ostendisti. Itaque Plauti dicto,

Ego tibi omnia facta cupio, cupiamque, quæ voles.

Louanij, x. Kal. Sept. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXII. *Antuerpiam.*

CAROLO HOVIO S. D.

ITALICAS litteras iterùm tuâ operâ accepi: & gratas eas esse cur negem? Hoc tamen nolim, oneris aliquid suscipi à vobis meâ tantùm caussâ. Iuuat verò nunc audire, quæ in Sabaudiâ & illo Italiæ limite geruntur: atque vtinam audiamus tantùm! Vtinam non spargant se scintillæ illius incendij, & Belgicam etiam nostram comprehendant! Spero non fiet: aut aspero & duro bello conflictemur, atque etiam ambiguo, præsertim ambiguis animis popularium, qui ad Galliæ fines colunt. Scis eos abhorrere à bello, scis genti olim dominæ, nunc sociæ, parùm etiam amicos. Sed Deus ille, tutor adhuc noster, hæc auertet, aut in melius, & præter spem vertet. De fratre tuo Francisco ecquid audis? manet Romæ, an ad nos suos redit? Ego istud mauelim, & suadeã herclè: nisi fructuosa aliqua conditio aut certa eius spes, eum ibi tenet. Satis inspectioni, satis & religioni datum. Sed hæc Mag^cus^ parens tuus videbit, quem ex animo saluto. Vale mi Houi. Louanij, VI. Kal. Octobr. ∞. IↃC.

EPI-

EPISTOLA LXIII.

IVSTVS LIPSIVS IO. BAPTISTÆ PEREZIO BARONIO, V. N. I. C^TO HODIE RENVNCIATO

ANIMO ET STILO GRATVLOR.

NONNE iure hunc honorem? ad quem tibi gradus è meâ domo & disciplinâ factus. Nam anni iam quattuor sunt, cùm pedem huc tulisti: quid nisi ad bonarum artium mercatum, & vt pectus iis impleres? Feceras hoc quidem à puero:

——neque enim, ceu nescia falcis
Silua comam tollit, fructumque exspirat in auras:

sic tu in lasciuiâ & licentiâ succreuisti. Sed patre auoque curantibus, præceptoribus ducentibus,

Iam tibi Pieriæ tenero sub pectore curæ,
Discendique vices, & amor.

QVÒD si à vestibulo domum; ab aurorâ diem augurari licet: nos ex iis ipsis initiis magnam quandam à te lucem. quâ illam etiam maiorum illustrares. maiorum, inquam:

——neque te series inhonora parentum
Obscurum proauis & priscæ lucis egentem,
Plebeiâ de stirpe tulit:

sed clarum testatumque tibi genus ab annis quingentis, è Cantabriâ: id est, robustâ & purâ illâ Hispaniæ parte. de robore, Poëta dixerit:

Cantaber ante omnes hyemisque, æstusque, famisque
Inuictus, palmamque ex omni ferre labore.

DE puritate, quis nescit, cùm Barbari Hispaniam inundarent, eum tractum ab impietate simul & peregrinitate expertem mansisse? Illinc ergo maternum tuum genus, & pater: vir æquabilis vitæ & modestiæ:

——virtutibus illе
Fortunam domuit, numquámque leuantibus altè
Intumuit rebus.

QVID auus tuus maternus, LVDOVICVS PEREZIVS, ex Hiſpanicâ item nobili ſtirpe? quem vetus & mutuus inter nos amor laudare me cogit, & vetat. Sed vel ſine amore, iudicio & veritate hoc dicam: virum eſſe cum paucis hodie,

——in quo veteris veſtigia recti
Et mores video ductos meliore metallo.

AB his radicibus tu ramus, an frutex, ſuccum etiam virtutis & melioris animi traxiſti:

Cœtusque vulgares & vdam
Spernis humum, fugiente pennâ.

ITAQVE ad omnia honeſta, cum induſtriâ & ſucceſſu, te dediſti. & Iuriſprudentiam præcipuè, ſed & alias cum eâ artes coluiſti: neque id nego, me monitore & magiſtro. Sicut enim vomere ſolo terra ſcinditur, neruis in citharâ ſonus editur: ſed adiungi tamen alia membra parteſque opus, decori, commodi, imò & perfectionis cauſſa: ſic in arduâ iſtâ artium cenſemus, eſſe quæ iuuent aut ornent. Feciſti igitur. quo præmio? primùm ipſo illo ſcientiæ, deinde hoc honoris & publici elogij, quod acceſſit. Macte! Iuſtitiæ illius nunc myſtes & ſacerdos es, quæ, Homeri veriloquio,

Τὰς ἀνδρῶν ἀγορὰς ἠ μὲν λύει, ἠδὲ καθίζει:
Hos cœtus hominum ſoluit, iungitque viciſsim:

quæ ſola efficit,

—— ne armorum ferrique poteſtas
Confundat ius omne manu, ſcelerique nefando
Nomen ſit virtus.

Quæ denique IVS SVVM CVIQVE TRIBVIT: Deo cultum, regibus obedientiam, maioribus reuerentiam, minoribus comitatem, oppreſſis tutelam, dubiis conſilium, omnibus innocentiam. Ah, ſacrifica huic aſſiduè & lita: ſed in publico. id eſt, patriæ & ciuibus tuis auxiliator, tutor, rector.

Vile latens virtus: quid enim ſubmerſa tenebris
Proderit?

Haud

Haud magis,

Quàm lyra, quæ reticet, vel qui non tenditur arcus.

PRODVCENDA est. & vt Homerus Themidem (id est, Iustitiam) facit Iunoni in concilium Deorum venienti poculum offerre: sic eius consulti debent regibus & dynastis propinare salubrem hunc consilij liquorem. Tu facito, &

—— esto animus tibi
Rerumque prudens, & secundis
Temporibus, dubijsque rectus.

ESTO & modestus. sicut enim ad coruscationem aut maiorem lucem oculos claudimus: sic tu animum debes, ad honoris hunc splendorem.

——non se meruisse fatetur,
Qui creuisse putat.

ET vt claudam, in omni vitâ tuâ

Sit nec pigra quies, nec iniqua potentia, nec spes
Improba, sed medius PER HONESTA ET DVLCIA *limes.*

Louanij, XVII. Kal. Nouemb. pridie LIV. mei natalis. ∞ IↃC.

EPISTOLA LXIIII.

HVGONAEO GROTIO.

ARATAEA tua accepi, gratum huic animo munus. An non sic esset, cùm patrem tuum, cùm te cogito: quorum ille vetus mihi & discipulus (non abnuet) & amicus: tu in istâ ætatulâ (sic loquendum est) industriâ & ingenio effecisti, quod pauci in perfectiore illo æuo? Gratulor mi adolescens, gratulor: & animo ac stilo te excito, vt recto pede laudis hanc viam curras. Atq; vtinam, intimum meum desiderium, tranquillatis rebus fas te, patrem, patruum, & veteres ibi amicos reuisere! suaue esset, & hæc quasi Lethe sopiat præteritos omnes dolores. Sed voti hoc, vix spei est: vtique cùm præsentem rerum faciem video: nisi quod, vt ille ait, *τῶν ἀδοκήτων πόρον εὗρε θεός. Is te, mi Groti, tibi modestiam, virtutem, famam seruet augeatque. Louanij, XVI. Kal. xbris. ∞. IↃC.

*rerum inopinatarũ viam Deus inuenit.

EPISTOLA LXV.

GERARDO BVYTEWECHIO I^{ao}.

SCRIBO, etſi tardè, non meâ ſed bonæ huius fœminæ culpâ, quæ moras ſic nexuit & tardauit. Pone tamen in lucro, quòd ſcribam. adeò ſpei eius pænè omnis expers fui ante tres ſeptimanas, cùm acri morbo conflictarer, & à fati limine paucos pedes abeſſem. Noſti adſiduum noſtrum languorem: cui cùm alia concuſſio accedit, deiicior, nec ſum ferendo. Tamen, quæ Dei benignitas eſt, etiam reſurrexi, & ambulo, etſi animo ac corpore valdè fracto. Ad te cogitationes ſæpè mittimus: & quo loco capitalis tua res, id eſt, coniugium? Tuos populares imitaris, & immunis vis agere ab omni iugo? *Fac ſi quid facis*, ait vetus verbum: & ætas te admonet, parentum & noſtra vota. Tamen nequid temerè, & vt oculos habeat tuus Cupido. A nobis quod ſignificem, nihil eſt: ne in publicis quidem, quæ ſi velim tangere, nec poſſim. Omnia quaſi in vado quodam adhæreſcunt, & frigus & quies eſt, an prodromi beatæ Pacis? * ψυχρὰ μὲν ἐλπίς, vt aiunt Græci: & oculi mei claudentur, credo, priuſquàm Iani noſtri templum. In veſtris ſiquid rebus eſt, tuis dico & amicorum, ſignifica & nos ama. Ego te fideliter, & tuos patrem matremque ſaluto. Louanij, IIX. Kal. xbris. ∞. IↃC.

** frigida ſpes.*

EPISTOLA LXVI. *Antuerpiam.*

IOANNI BAPTISTAE BARONIO.

PLACET conſilium parentum de mittendo te in Galliam, ſine dilatione aut morâ. Quid enim in tuâ nunc vrbe facias, niſi otiari & vagari? In fructum hoc tempus cedat, & Gallicis rebus regionibuſque detur. Scripſi ad Præſidem Thuanum, vt adire eum tibi fas & innoteſcere, qui eſt inter primores ibi viros. Ad Rolliardum nuper item: & eæ litteræ ſatis te commendarint. Aliàs ad alios, vt occaſio ſcribēdi erit. Quod ſupereſt, mi Baroni, te ne deſere, id eſt, ab animi curâ & cultu ne ad vana & externa diuerte. Hæc interdum, & leuiter; illa plurimùm & fideliter te habeant. quod gaudio, quod fructui tibi ſit in æuum. Mores gentis,

gentis, ad quam tendis, iam sermonibus & iudiciis nostris notos habes. sunt bona, mala, mixta: inspice, elige, proba: sed viros reperies ab ingenio, humanitate, etiam probitate laudandos, atque his adhære tantùm. Plura vbi animus promptior, qui nunc etiam affectus à morbo. At tu vale, & cum bono Deo abi, mane, redi. Louanij, VII. Idus Nouemb. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXVII. *Antuerpiam.*

NICOLAO ROKOXIO, *Senatori.*

ACCEPI nummos, quos liberaliter mihi obtulisti, fideliter misisti. Fateor opportunum mihi munus fuisse, ab hoc genere elegantiarum inopi adhuc & destituto: & si quid adstruam & accumulabo, tibi debebitur, qui huius, vt sic dicam, ædificij iecisti fundamenta. Atqui eò se produxit etiam benignitas tua, vt non contentus à te dare, alium induxeris ad imitandum, vel voce tuâ vel exemplo. Nam Franciscus Billiodus, honesti animi studiique vir, vt audio, vltrò tuis nummis auctarium adiunxit, & inferioris æui Principes ordine suppeditauit. Et hoc, & illo nomine, tibi debeo. quid enim aliud dicam? soluere nec in manu meâ est, nec in animo quidem, ne mentiar: & libens deuinctus adstrictusque talibus maneo, qui sic libentes beneficia conferunt, vt capere videantur conferendo. Gratum facere, hoc vultis tantùm: fecistis, & ego memoriam beneficij æternæ huic parti inscripsi. Vale Vir Nobilis & Cl[me]. Louanij, postrid. Idus Nouemb. paullò melior ab inualetudine, quæ plusculos dies adflixit. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXVIII. *Eodem.*

BALTHASARI MORETO *suo* S. D.

OMNINO mi Morete melior est valetudo, gaude: & vt perseueret esse (si ita expedit) Deum vnà mecum roga. Concussiuncula hæc satis vehemens fuit, & pænè mei euertendi. Restiti & euasi, ac iam iterùm ad munia mea, id est, amata studia, mentem & manum verto. EPISTOLARVM partem hîc habebis. nam ceteras nondum fuit recensere: atque istas ipsas nescio an

intentè

intentè satis & curiosè. Ideò pro bono censeam, specimina prima ad me mitti à prælio vestro, vt in quibusdam soletis: & supremâ istâ inspectione & velut limâ poliri. In Præfatione eius CENTVRIAE omninò faciendum est, vt Lectorem moneam de spurio & spurco illo fœtu, quem suppositum mihi iuerunt: nec alibi magis decorè potest. Vidi Curtiana ad Tacitum, & bona insunt: sed plura hercules à tam vetusto exemplari exspectabam. Illud mihi delectationi, & pænè dicam gloriæ, vel centenis locis comprobari ab eo coniecturas nostras, quas solo ingenio duce, & timidè sæpè, ponebamus. Vltimam editionem nostram non vidit: atque in eâ multa seria & noua repperisset. Dissentit à me sæpiculè. cuique sua iudicia: sed non ideò ego mea semper muto. Pertinaciam sperno vel odi potiùs: sed ignauia aut mollities animi sit, ad omnem alienæ sententiæ auram deiici aut vacillare. Nos in plerisque stamus, & stabimus etiam iudicio sequentis æui. Ceterùm ipse Curtius mihi olim per litteras innotuit: & virum melioris animi studiique esse, iamtunc vidi. Ex animo mihi gratum est, tales apud Principes viros esse: prudentiæ illum fontem nostrum amare, atque etiam scriptionibus suis iuuare aut purgare. Æmulatio in meam hanc mentem (Deum testor) non cadit. Patrem tuum rediisse nunc arbitror, & salutem ei dices. Louanij, postrid. Idus Nouemb. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXIX. *Antuerpiam.*

HENRICO VWENO I^{ti} S. D.

CERTE ita est mi Vwene, grauis me morbus habuit, atque etiam nunc quasi in laxâ & senatoriâ custodiâ tenet. Nam vim eius & impetum euasisse videor: plagæ & damna manent, & corpore atque animo sum etiam afflictus. Tamen crescere mihi & adsurgere in dies videor: Deus det vt ad iustum & vetus robur, si ita est meo aliorumque vsu. Nam quòd tu deplores, præclaros conatus meos incîdi vel abrumpi: non nego nihil esse: magnum esse non fateor: & ingeniorum ille auctor atque altor alia in tempore excitabit, quæ impleant vel augeant à nobis omissa. Hæc est lex vniuersi, nasci, surgere, languere, mori: & velut lampadem hanc vitæ alij aliis tradimus, successione istâ

istâ æterni. Quod de filio me rogas,nolim. illud ipsi impera,vt cùm licet (sunt enim ibi sub imperio) ad me veniat, quem vel hoc nomine, quòd tuus est, meum duco. Curabo, iuuabo,dirigam: & præsertim in eâ parte studiorum, quam nos ex professo tractamus, litterarum & artium veterum. quibus vtinam pro dignitate pretium hodie esset! Sed mundi ille rector viderit: ego tibi & pro curâ mei,& pro gratulatione, gratias ago,& vt perennis sit mutuus hic inter nos amor, ab eodem illo Numine rogo & venerans posco. Vale V. C. Louanij, III. Kal. xbris. ∞ .IↃC. D. Robiano salutem dico.

EPISTOLA LXX. *Eodem.*

ANDREAE SCHOTTO V. R. S. D.

QVOD gratularis mihi de restitutâ valetudine, gratiam habeo: etsi in spe ea magis talis, quàm in re etiam apparet. Atque vtinam plenè nobis liceat & iustè* Ζωάγρεια τίνειν: & semel liberari ab illâ Iouis filiâ Ate,quæ tot iam annos *ἀᾶται! Per eam fit,vt omnia nostra, etiam illa ab ingenio, languida sint aut tarda:& in SENECA nostro vides. De quo quod me rogas,ecquando censeam, & tuis illis quid optimè fiat? respondeo, pendêre hoc prius totum à valetudine, quæ si læta me respiciat, non diu teneat is labor. Sed hoc non in meâ manu aut assertione. ideoque de altero censeam, fortasse tutius meliusq. scorsim te à meis dare. Magis,quia Philosophum dumtaxat ego meditor:& tuum vnius illud debet esse opus. In quo non ambigo quin præclara notaueris: quid opus te premere, & paratam tibi gloriam, aliis fructum differre? * Δρᾶγ' εἴ τι δράσεις. De Cornelianis illis Notis, mecum, & Ioue æquo, iudicas: bona insunt, & plura à codice tam veteri videbamur iure exspectare. Quod à me alibi dissentit,nihil est.licuit,& licebit:absint morsus aut conuicia, quæ canini ingenij homines libenter & frequenter nimis vsurpant. Athletæ in hoc stadio currimus: palma posita est,quiuis petat,vnus alterve habeat,cui virtus & Deus dabunt. Ille tibi salutem, Pater,& mihi per tuas & Patris Schondonchi (adiungo, & saluto) preces. Louanij, III. Kal. Decemb. ∞. IↃC.

*Saluti sacrificare, vota reddere.

*laditur.

*Fac,si quid facies.

EPISTOLA LXXI. *Eodem.*

IACOBO COLIO ORTELIANO.

ANGLICANVM Tacitum tuâ operâ & dono accepi, & Sauilij vnà Notas, quas vtinam iuxtà tecum intelligam! Sed ſcrutor & coniicio, & ex verbi vnius alteriúſve veſtigiis cetera coniector. Velim ad latus mihi ſis, vt voues: & grata conſuetudo tua ſit, vel propter magni auunculi memoriam ſemper mihi ſacram. Etſi à te etiam affatim habes, quæ commendent: vtere, & auge, & in oculis illud exemplum habe. Mi Coli, alia nobiſcum labuntur & pereunt: virtus, eruditio, & ex iis fama perſeuerant, & ſi non æterna tamen diuturna ſunt. Ingenuus animus ad hæc eat, per hæc ad ſumma & ſola illa bona, quorum compotem te meque faciat is, qui nos hoc fine fecit. Louanij, III. Kal. xbris. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXXII. *Eodem.*

BALTHASARI MORETO *ſuo* S. D.

EN iterùm EPISTOLAS aliquot, nec deero ſubmittere in tempore, vſque ad legitimam illam, quam nunc facimus, Hecatombem. Poſſem ſimul omnes, fateor: ſed relegendæ & corrigendæ ſunt, vt ab aliâ manu ſcriptæ, ſed & aliter alibi diſponendæ. In morulâ iſtâ nihil vobis moræ, nedum noxæ. At ô de nauibus veſtris, quàm dolendum & pudendum! Quid iam niſi ludus & iocus, & vt ille ait, *χάρμα γενώμεθα δυσμενέεσσιν? O Belgica,

*Αἲ αἲ τῶ σκληρῶ μάλα δαίμονος, ὅς σ' ἐλελόγχει.

Atque vtinam ſpem, id eſt, conſilia meliora videam! quæ damnare tamen noſtrum non eſt, ab vno aut altero euentu. Ego Principes cenſeo Prometheos quoſdam eſſe, qui longè prouideant: & vt cæleſte illud Fatum, occultâ cauſſarum ſerie, læta è triſtibus ſæpè nectant. Ratum ſit. ſi aliter, neque nos alij: id eſt, ſileamus, patiamur. quoniam vt ille monet,

*——— θυμὸς ἐν κακοῖς οὐ ξύμφορον.

En tibi litteras ad Wouerium noſtrum, quem & te mecum velim amare. Scribe, & foue amicitiam adoleſcentis planè eâ digni. Ad patrem ego nunc nihil: quid inanibus obſtrepam? & ſatis vel

*gaudiũ ſimus hoſtibus.

*Heu heu, quàm mala ſors, quæ te fataliter vrget!

*ira in triſtibus, no eſt bona.

vel grauibus adsiduè obruitur colloquiis, scriptis, curis. Salueat ille, mater, fratres, & tu mi Morete. Louanij, III. Nonas Decemb. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXXIII. *Eodem.*

FRANCISCO SWEERTIO F. S. D.

OBLECTARVNT nos tuæ litteræ, valdè nunc rerum vberes, quas nouas aut inopinatas multas, vtinam lætas & optabiles, hæc ætas donat. De Galli regis progressibus passim iam litteræ: etiam de pace, quam conciliatore Pontifice alij magis, quàm ego, sperant. Nam vt ingenium regis & gentis video, in tam prospero cursu vix quiescent: nec desunt ibi quoque Lamachi aut Trebellij, qui ad turbas trahant. Cyneæ pauci hodie apud reges, nec audiendi. An non de Hispaniarum quoque narrant, ipsum expedire ad bellum, & in Cantabros venire aut venisse? narrant: nec credam temerè: & si ita est, animo huic peracescit. Nam certè, vt res nostras video, bello etiã Gallico inuolui haud conuenit: atqui inuoluemur, si ille. Inter hæc ab Asiâ hostis nònne vires sumit? & si temperat eas clementiâ, vt scribis, & comitate, faciet incredibiles progressus. Nam hactenus nimis omnia sæuiter, & pro barbaris: & extremorum ille metus ad extrema audenda multos adegit. Tolle, submittẽt, & fidem exuent, & dominum mutabũt. In comitiis Germanicis haud magna mihi spes est. toties vidimus conuentus istos, & decreta auxilia: sed omnia deinde glacie tenui fragiliora, & quibus prudens non insistat. Aiunt & Pontificem parare aut promittere copias: sed quàm eæ quoque inopiâ, fastidio, morbo facilè soluantur, nec bono aut firmo vsui sint, exempla docuerunt. Duces in iis rem suam faciunt, publicæ parùm accedit. Quid igitur auxilij aut solatij? inquies. à virtute: quæ secura

——— immotaque cunctis
Casibus, ex altâ mortalia despicit arce.

In eam arcem te da mi Sweerti: non vis, non hostis eiiciet, non capiet aut quatiet eã omnibus machinis Fortuna. Satis: tu ad nos plura talia, cùm habebis. Nam etsi vsui vix sint, nisi vt sciamus: tamen sicut platanos, aut id genus arbores in hortos recipimus,

vmbræ & oblectamenti caussâ: sic liceat in aures istos sermones etsi tantùm delectantes. Quando te aliqua proles? hoc voueo isto nouo anno, & te patrem, non solùm maritum. Salutat te Hub. Audeiantius tuus, & litteras exspectat quas ei promittis. Louanij, postrid. Non. Ianuar. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXIIII. *Mechliniam.*

NICOLAO OVDARTO S. D.

ACCVSO me nunc etiam, quòd Masium Consiliarium non viderim. Facio apud ipsum in epistolio, quod tradi per te velim, & tuo etiam patrocinio iuuari. Caussa difficilis, imò mala est: ideò vobis talibus fulcienda, aut ruit. Vnum solatur, quòd animo non peccaui: & fortis, non consilij est hæc culpa. Sed, si Deus vitam dat, emendanda illius & tuo arbitrio: quod pro me sponde. Audísne? Sed & vetus illud, inquies: *Sponde, noxa adest.* Non aderit, ego si viuo exsoluam. Vale & salue cum illo nostro Hartio: qui an non istuc? optem. Bruxellæ, prid. Kal. Iun. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXV. *Mechliniam.*

ENGELBERTO MASIO, *Senatori in supremâ curiâ.*

MECHLINIAE me fuisse, nec te vidisse, ita mihi displicuit, vt nec nunc acquiescam, etsi per amicos iussi excusari. Sed quæ excusatio vel mihi satisfaciat? Distractus fui, fateor, illo die quem tibi destinaueram: sed priore debui, aut & alium addidisse. Ecce, quę contra me scribo: & ex eo pœnitentiam vide, & veniam promptiùs indulge. Quâ tamen lege? quam ipse mihi dicam: vt cùm vestra me vrbs iterùm habebit, totus in potestate tuâ sim, vt vel res mancupi solent. Nam ego Cl^me^ Domine, iampridem te interiore hoc animo amo ac colo, veræ illius ac priscæ virtutis caussâ: quam Deus tibi, te reip. & nobis seruet. Bruxellæ, Kal. Iun. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXVI. *Antuerpiam.*

BALTHASARI ROBIANO, *Senatori.*

ANTVERPIAE etiamnunc esse videor, & vobiscum, ô optimi amicorum, garrire, ambulare, conuiuari. Suaues mehercule sermones nostri, & ab illâ animorum coniunctione, & quod sequitur libertate orti, faciles, comes, iocis dictisque mixti, & planè condiendę ac temperandæ vitæ. Tolle hæc talia: quid omnes epulæ?

—— non Siculæ dapes
Dulcem elaborabunt saporem,
Non auium citharæque cantus.

Atqui litterata aut philologa interdum miscebantur: & memini de *Caminis* iniectum & quæsitum, de quibus certiùs vberiúsque nunc scribam. Nam dicere omnia, sic inopinatò * καὶ ἐκ τοῦ παραχρῆμα, difficile: & vix vlla tam felix obseruatio aut memoria possit. Nunc pro captu meo fiat, & quamquam in æui prisci caligine, perambulabo ędium veterum membra, & curioso ingenij oculo lustrabo. Dicebam Romanos, sed & Græcos, non habuisse ista emissaria fumi, siue ab imo patulas & in arctius assurgentes gulas, quibus Europa hodie vtitur: sed inuento haud nimis prisco, etsi bono commodoque. Nam si anteà Romæ, imò in prouinciis: cedò, vbi in tot ædificiorum ruinis aut parietinis eorum vestigium? vbi in Vitruuij aut veterum scriptis memoria? Vox ipsa, non nego, exstat alibi, sed sensu alio: nec nisi fornacem, aut talem camerationem, vt & Græcis, notat. Nam à Græcis scilicet Romani hoc verbum mutuati. In Glossis priscis: Κάμινος, *Caminus, Furnus, Furnax.* & scitè Græci magistri deriuant, παρὰ τὸ ὑπομένειν καιομένην: *quòd suffert & sustinet calefactionem.* Non aliter Ciceronem accipies, cùm Trebatio scribit: *Camino luculento vtendum censeo.* quia in frigidâ scilicet nostrâ Galliâ erat. Sed quomodo igitur vtebantur? fornaculâ aut foculo in cubiculum aut triclinium illatâ, in quâ carbones igniti essent. Ea ex ære, ferro, testâ erãt, pro copiâ aut arbitrio cuiusq;. Suetonius in Tiberio: *Cinis è fauillâ & carbonibus, ad calfaciendum triclinium illatis, exstinctus exarsit repentè.* Alexandri Magni dictũ, pro hoc more:

* & ex tempore.

Lib. VII. Epist.

Cap. LXXIIII.

In Apopht more : Ἐν χειμῶνι, inquit Plutarchus, καὶ ψύχει τῶν φίλων τινὸς ἑστιῶντος
αὐτὸν, ἐσχάραν δὲ μικρὰν καὶ πῦρ ὀλίγον εἰσενέγκαντος, ἢ ξύλα ἢ λιβανωτὸν εἰσ-
ενεγκεῖν ἐκέλευσεν: *Hieme & frigore cùm quidam amicorũ epulo eum ex-
ciperet, atque is paruum foculum & modicum ignem intulisset, Aut li-
gna aut thus iussit inferre.* Significans & ludens, talem ignem cum
suâ acerrâ magis supplicationi, quàm calfactioni conuenire.
Quæst. Conuiu. lib. VI. cap. VII. Etiam Anacharsidis, apud eumdem Plutarchum: Ὁ σοφὸς Ἀνάχαρ-
σις ἀλλ' ἄττα τῶν Ἑλλήνων μεμφόμενος, ἐπῄνει τὴν ἀνθρακιὰν, ὅτι τὸν καπνὸν
ἔξω καταλιπόντες, οἴκαδε πῦρ κομίζουσι: *Sapiens Anacharsis, cùm multa
Græcorum carperet, laudabat carbonarium ignem, quòd fumum foris re-
linquentes, ipsum purum in domum inferrent.* Itaque accendebant
foris, accensum importabant. At posteà, ab exemplo balneorum
fortasse, repertus modus alius. atque is fuit, vt fornace siue cami-
no sub ipso cubiculo aut cænatione structo, per tubos & cana-
les, qui parietibus in orbem inhærebant, calorem ab igne mitte-
rent in dicta membra. Videmus passim hos tubos ex imbrice
aut tegulâ structos, non in Italiâ tantùm, sed prouinciis: & ipso
Armamentario ad Rheni ostium in Batauis, scio me notasse. De
Cap. IV. his Seneca, De Prouidentiâ: *Quem specularia semper à flatu vindi-
carunt, cuius cænationes subditus, & parietibus circumfusus calor
temperauit.* Ait, *Subditum*: ergo in loco inferiore, vt dixi, & sub
ipso pauimento. Ait *circumfusum parietibus*: nempe per impres-
sos illos tubos. Rem non veterem planè, ipse ostendit in Episto-
Epist. XC. lâ quapiam: *Quædam nostrâ demum memoriâ prodisse scimus, vt spe-
culariorum vsum, & impressos parietibus tubos, per quos circumfun-
deretur calor, qui ima simul & summa foueret æqualiter.* Dicit, suâ
memoriâ prodisse, id est sub æuũ Augusti aut circà. Et verò antè
Specularia reperta, nec isti cõmodè induci potuerunt: quia fene-
stris apertis, calor exspirasset. Ostendit & vsum, quòd *æqualiter
ima & summa* calefierent. Verum est. & ideò illa ratio mihi per-
commoda videatur, ac supra Germanorum Stubas: imò, si co-
piosior sim, imiter ego fouendo corpusculo & vsurpem. Studijs
studiosisque sit aptum. Didici autem à Nicolao Florentio olim
Romæ, hos tubos foramina habuisse: quæ claudi & recludi pro
arbitrio possent. Illud, in primo igne adhuc fumido; istud, vbi
carbones iam & fauilla essent, & calor tutò ac sine fumi noxâ
posset admitti. Quamquam & contra fumum ligna arida ac co-

cta ha-

cta haberent, de quibus mox addam. Sed de camino, ad hunc talem Suetonij verba in Vitellio referam: *Nec antè in Prætorium rediit, quàm flagrante triclinio ex conceptu camini.* Cap. 1. Etiam Arnobij: Lib. IV. aduers. Gent. *Lateranus vobis deus focorum: quòd ex laterculis crudis caminorum istud ædificetur genus.* Meritò, *crudis*: adfatim enim ignis mox coquit. An & Sidonius huc aduocandus? *A cryptoporticu in hiemale triclinium venitur, quod arcuatili camino sæpè ignis animatus pullâ fuligine inficit.* Epist. 11. lib. 11. Nam quod *Arcuatilem* dicit, ad fornicationem videtur referendum. De fuligine autem quod ait; in longo & crebro vsu, præsertim buccis apertis, id quoque euênit. Idem graphicè, in Burgo Leontij:

Quæ dominis hiberna domus strepit, hîc bona flamma
Appositas depasta trabes, sinuata camino
Ardentis perit vnda globi, fractoque flagello,
Spargit lentatum per culmina tota vaporem.

In hiemalibus membris, inquit, ignis luculentus ligna apposita siue iniecta depascitur: quid tum? sed idem ne altum petat, camino sinuato frangitur, & flagellum illud flammæ surgentis repulsum, lentè per tubos & latera ædibus inseritur & inerrat. Iuliani in Misopogone item narratiuncula est, quæ nescio ad istos, an nostros hodie caminos, faciat. Ait *Lutetiæ Parisiorum se fuisse, in acri hieme*, & tamen, inquit, ἐθάλπετο οὐδαμῶς τὸ δωμάτιον ὅπερ ἐκάθευδον, ὅνπερ εἰώθει τρόπον ὑπὸ ταῖς καμίνοις τὰ πολλὰ τῶν οἰκημάτων ἐκεῖ θερμαίνεσθαι: *non calefiebat cubiculum, in quo eram, eo modo quo solent illîc sub caminis loca pleraque calefieri.* Ostendit sanè ipsis aliū aliquem morem, & diuersum à Romano, illîc vsurpatum. & dicit etiam, *sub caminis*: quod mihi videatur ad nostros magis referendum, quia verè sub illis ignis struitur, non autem in illis. Potuit autem esse in medio tale emissarium fumi, siue caminus, vt & hodie in villaticis quibusdam ædibus esse scimus: vsu eodem cum nostris vrbanis, etsi non formâ. Addit deinde Iulianus, *se extimuisse calfactionem à camino, ne humor qui in parietibus erat commoueretur: quod noxium in cubiculo recenti aut recentato: ideoque*, more prisco Romano, *candentes aliquot carbones tantū iussisse inferri.* Nec plura expressa Caminorum vestigia notaui, aut nunc quidem habeo in mente: de Lignis subiungo, quæ in eorum vsum. Dixi sicca fuisse, aut potiùs cocta. Iurisconsultus, De verborum significat.

Titio-

L. CLXVI. *Titiones & alia ligna cocta, ne fumum faciant.* Sunt id genus, quale hodie in siluis prçurimus, & carbonum deinde vice vsurpamus. *Coctilia* etiam appellarunt. Trebellius in Claudio: *Ligni çottidiani* (id est, viridis ac vulgati) *pondo mille, coctilium batilla quattuor.* Possis & legere, *cottidiana.* In Pertinace Capitolinus: *Pater eius coactiliariam tabernam in Liguriâ exercuerat.* Error est, & nihil ad rem aut verum, *coactilia*; quæ *Feltra* quçdam & lanea coacta fuisse scimus. Scribe, *coctiliariam*: quia coctilia ista ligna vendebat. Capitolinus ipse initio libri: *Pertinaci pater Aelius Successus fuit, qui filio nomen ex continuatione lignariæ negotiationis, quòd pertinaciter eam rem gereret, imposuisse fatetur.* Vides in lignis negotiatum fuisse? Talia igitur illa cocta, & Græcis *ἄκαπνα, fumi expertia* appellata. de quibus omnino Vlpianus capiendus, cùm scripsit: *Quidquid comburendi caussâ, siue ad balnei calefactionem, siue ad diætarum hypocausta paratum foret, ligni appellatione contineri.* Nam dubitari poterat, an hæc Coctilia, non carbones potiùs essent. De iisdem Plutarchus: *Iocosè Lacon gymnasiarcham, qui acapna præbuerat, accusare se dixit, Quòd per eum nec lacrimare liceret.* Habes Caminos priscos, atque iterùm præ nostris mihi probandos. Isti oculos fulgore & fumo præstringunt aut morsicant; isti desidiam etiam pariunt, & ignauos ad opera apud se tenent. Quod de Germanis Tacitus, *totos dies iuxta focum atque ignem egisse:* de plerisque nostrûm in hieme licet dicas, atque id foci illicio & culpâ. Si verò illa hypocausta & camini subterranei; calor aut tepor sit, & noxæ nō sint, quas dixi. Hypocausta appellaui, vt suprà Vlpianus: & verè talia erant. nec diuersa D. Ambrosius intellexit, vbi diuites iis vsos ostendit, pauperemque solatur: *De hieme forsitan quereris, quia nulla tibi hypocausta anhelantibus ignibus vaporentur: sed habes solis calorem, qui tibi orbem terrarum temperet, & hiberno te defendat à frigore.* Fuêre & in balneis sua Hypocausta, similia istis: atque ea nota. Desino, si hoc monuero, veteres duplicia cubicula vel triclinia habuisse: *Hiberna, & Aestiua.* Hiberna, instructa, vt dixi: Æstiua, contrà aquis & Euripis subter aut circum labentibus refrigerata. De iis aliàs: saluere te ex animo opto. Sed quid abrumpo? etiam memoriæ se sistit, quod video huc trahi. Nam in Athenæo est, de Sybaritarū deliciis: παρὰ Συβαρίταις δ' εὑρέθησαν καὶ πύελοι, ἐν αἷς κατακείμενοι ἐπυριῶντο. Interpres vir doctus reddi-

Marginal notes: l. ligni, De Legat. III. — Conuiu. Quæst. lib. II. cap. I. — Lib. VI. Hexaëm. cap. VIII. — Lib. XII.

reddidit: *Apud Sybaritas reperta sunt caua & angusta cænacula, in quibus tantisper dum mensis accumberent, calore fouerentur.* Et notat ad oram, Πύελον *hodie nobis seruatam vocem esse, quia Galli* Poelles *appellant, locum in ædibus hypocaustro tepentem.* Argutè. an pro mente verbisque Athenæi, ignoro. Scriptio eius verbatim sonat: *Apud Sybaritas reperti Aluei, in quibus recumbentes calefierent.* Qui autem isti Aluei? credam thecas lectulorum instar fuisse, quibus supponerent in testis carbones ad modicè & paullatim calfaciendum, qui incubaret. Sanè de mensis sermo est: eoque minùs libenter ad alueos aut Solia balnearum retulero, etsi à Suidâ didici πύελον quoque dici ἐμβατήν, ἔνθα ἀπολούονται: *Solium, in quo lauarent.* Sed illuc ego inclino, quia & mulieres disco tale iam olim vsurpasse, pedibus & quæ supra pedes calfaciendis. Suidas: Αἴθρανος, τὸ γυναικεῖον ὑποπόδιον, ἐν ᾧ ὡς διὰ ὀπῆς αὐτῶν θερμαίνονται τοῖς ἄνθραξιν: *Aithranus, dictum muliebre scabellum pedibus suppositum, in quo per foramen calefiebant carbonibus.* Agnoscis hodiernum fæmineum morem: atque iterùm iterumque reipublicæ & nobis salue. Louanij.

EPISTOLA LXXVII. *Traiectum.*

F. FRANCISCO VILLERIO.

VNAS à te litteras accepi, neque alteras illas equidem vidi. Gaudeo te incolumem eò venisse, & nostri memorem (vtinam in precibus!) etiam esse. CRITICA nostra parata sunt, & volunt ipsa mitti: sed an etiam ij, in quorum tu es manu? Neque enim dissimulo, aliter me ex litteris tuis odorari: quod si est, cur ad ea studia te des, à quibus illi arcent? Non meo suffragio, aut arbitrio: & profectò vel summa vel vna virtus instituti vestri, & sacri illius cœtus est, obedire. Ex hâc aliæ, velut catenâ nexæ, dependent & insequuntur. Frustrà te hoc moneam, scientem: tamé, vt inter amicos, quídni liberè pectus hoc meum reuelem? Et profectò ad altiora vos fine & destinatione itis: ad sacra, & ea quæ pietati magis, quàm scientiæ conducunt. Ornat hæc illam, non nego: sed ornat. & interdum, imò plurimùm, simplex & inculta illa placet, vel ideò quia placere non studet. Habes quid in animo sentiam: & ideò differam etiam mittere, donec à te non tam de tuo voto, quàm de illorum iudicio, audiam: quod

NN rogo

rogo candidè apud candidum promi. Sum tibi, ſum toti cœtui amicus: quem ego diuinitùs inſtitutum ſcio, magno rei Chriſtianæ bono. Vale, Louanij, IX. Kal. Ianuar. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXVIII.

REMACLO ROBERTI S. D. *Bruxellam.*

DVM nuper appropero, fugit me de libro remittendo, quem legi. Vis iudicium? non fuit pro meâ opinione, & alia præceperam ex aliorum ſermone. Fortaſſè & illi plus in eo vident, aut hauriunt: ego affectus, iras, odia, pauca ciuilis prudentiæ, & praui animi mihi eſt totum hoc ſcriptum. De EPISTOLIS noſtris quod præiudicas, vnà tecum ego: & puto certè vapulaturas eorum linguis, aut calamis etiam, quos notas. Potéſtne aliter? quid enim ſcribere eſt ad amicum, vt non meum aliquid aut & publicũ obiter miſceatur, quod quibuſdam ingeniis non faciat, & damnent? Age, diſceſſi vnde ſcis: & ob cauſſam, quam ſcis. Ad quem notum ego ſcribam, re illâ recenti, cui hoc non ſcribam? Atqui nolunt, & indignantur: & volunt me eſſe, qui non ſum, non fui. Itẽ de bello aliquid aut publicis? ad pacem ecce inclino, & deteſtor ſeditiones vel odi: aliqui me, ſi dicam. Sed mi amice, EPISTOLAE premendæ in vniuerſum fuerunt, ſi hæc reſecanda: aut ſi lux iis facienda, etiam affectibus iſtis ſiue iudiciis noſtris. quę boni tamen, vt ſpero, non culpabunt. Tu de publicis nuper nihil: an quia nihil eſt, & tẽporis hoc frigus animos etiam habet? Tamen de apparatibus aduerſariorũ hîc audimus, atque iis nauium, & velut ad maritimam aliquam expeditionem. Deus conſilia actionesque Principum dirigat, nos tueatur ac ſibi ſeruet. Vale. Louanij, v. Kal. Febr. ∞. IↃCI.

Mitto exemplar ad D. Malinæum Conſiliarium maritimum. quia epiſtola non eſt adiuncta, rogo per miniſtrum tuum mittas. In re tuâ quid fit? ſpes etiam eſt, an aliò (vt ſcribebas) te conuertes?

EPI-

EPISTOLA LXXIX. *Antuerpiam.*

ÆGIDIO SCHONDONCHO, *Presb. Societatis Iesu.*

TANDEM curæ liber ſum, pro Hemelario noſtro ſuſceptæ. Nam cum Homero, * Διχθὰ δέ μοι κραδίη μέμονε φρεσὶ, —— an in vitâ eum eſſe dicerem, an in mente illîc manendi: & certè video vacillaſſe, nec Romam primâ fronte blanditam, aut placitam ei fuiſſe. Decreuit tamen, & litteras noſtras reddidit, & ſedem patronumque accepit. Ait Cæſium Cardinalem eſſe, gente atque animo nobilem & altum, vt audio, & qui vetus illud Romanum ſpirat. Deum quæſo, ſit ex vſu & ſalute noſtri iuuenis: quem ego quòd vobis deſtinauerim, non eſt ſanè Bacidis oraculum, tamen coniectura mea cauſſas ſuas habet, & ex ingenio eius natas & ſermone. Idem Deus faciat, quod ſalutare. At mihi vires recuperatas tu gratularis: quod hactenus accipio, vt omen aut votum potiùs. nam in re nondum ille prior Lipſius ſum, & naturâ infirmitatis humanæ, citiùs deiici eſt quàm attolli. Attolli tamen incipio, & SENECAM meum oculis tangere, vix etiam manibus: &, mi Pater, non valetudo ſolùm, ſed occupatiunculæ, ſupra fidem tuam, arcent. Cottidianæ lectiones ſunt, ſcriptiones; adde qui interuiſunt & appellant, & omnibus hæc comitas mea patet. Itaque de Chronologiâ, quod cum Vvveno cenſes & depoſcis, aduocationem peto: SENECA præeat, & tum videbo. Illud ego à te, vt conſtes in beniuolentiâ mei, & memoriâ in myſteriis ſacris. Vale R^de^ Pater. Louanij, IIII. Kal. Febr. ∞. IↃCI.

* Dupliciter mihi cor diuisū.

RR. PP. Rectori, & A. Schotto S.

EPISTOLA LXXX. *Leodicum.*

IACOBO ÇARONDELETO V. R. & N.

LIBELLVS à me prodiit, ergo de more & pro affectu habe à me munus. Ecquando, inquies, noſtræ CENTVRIAE? Diſperеam, niſi inprimis ego velim, & hoc monumentum relinquere amicitiæ cum multis purè & fideliter cultæ: ſed tempora quis non videt, auerſa cùm ab aliis ſtudiis, tum his ſimplici-

bus scriptis aduersa? Da mihi vel * πολυμήχανον illum Vlyxem,

* Εἰδότα παντοίους τε δόλους καὶ μήδεα πυκνά:

non euoluet se, quin apud Cyclopas istos teneatur & luat. Ergo adhuc premimus, carceres aperturi, quamprimùm ille ab alto Rector aliquam sæculi lucem. O sæculi miseri & iniqui, non Belgicę solùm, sed Europæ! Nam hostis ab Asiâ quos progressus faciat, mœsti quotidie audimus: magis, quia nostri nec sic excitantur, & pergunt, vt in theatro aliquo, sine missione se lancinare. Quid faciemus? illud Homericum,

* Ἡμεῖς δὲ μεγάλοιο Διὸς πειθώμεθα βουλῇ.

Is tibi tutor esto, Reu[de] & Nob[me] Domine, pro tuis meritis, pro nostris votis. Louanij, prid. Idus Mart. ∞. IↃCI.

* versutū.

* Fraudis multijuga mortalem consilijq;.

* Simus decretis magni Iouis obsequiosi.

EPISTOLA LXXXI. *Eodem.*

PETRO ORANO I[Cto].

ET tu epistolam pro te sistis? Benè excusas: & quis non, si fas rerum culpam verbis redimere? Sed bonâ fide, non ego sic facilis, & Æacidem aliquem pertinace irâ vides. Quam auxit, quòd egò te vltrò quæsiui, & cùm tardares, ipse Mechliniam ad amores meos, vt censebam, veni. At tua verba venti, & te iam equi rapuerant. Quid censes? ita obstupui, vt illa Minois à Theseo deserta,

In solâ sese miseram cùm vidit arenâ.

Extra omnem iocum, seriò peccasti, qui tam vicinus nec me vidisti, quod desiderij mei si non officij tui erat; nec passus te à me videri, celeri abitione an fugâ. Et quando emendabis? aut ecquæ occasio similis erit? Tempora hæc vix spem faciunt: vix ætas nostra aut valetudo, & paullatim eò imus,

Quò pius Æneas, quò diues Tullus & Ancus.

ne mihi quidem relictum ad vos aut fontes vestros visere, ob loca à prædonibus illîc parū tuta. Nō oblitus sum vltimi mei periculi, & perendinus dies annuus erit Cannensis illius fugæ. Intereà dum te frui non licuit, ad Neruios nostros iui, & in amicissimorum ibi sermonibus & conuiuiis acquieui. Inuideas, si scias quàm bellè & comiter nobis fuerit. Sed heus, de filio omnia rectè & saluè? Spero, etsi iam plusculum temporis est, cùm litteras non

non vidi. Significa, ſalue, & me qui etiam læſus amo (ô fidem!) ama. Louanij, x. Kal. Iul. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXII. *Antuerpiam.*

IOANNI BRANTIO, *Graphiario.*

NON probo ſolùm excuſationem ſilentij tui, ſed quod mireris, amo. Valdè enim ex affectu eſt, & illum magnum firmumque in me oſtendit. nec miror etiam ſiluiſſe, vt rem dicam. Quid enim te aut me valdè excitet nunc ad ſcribendum? mœſtitia publica temporum eſt, &

Fortuna ſæuo læta negotio

ludum ſuum triſtem pertinaciter apud nos ludit. Theatrum miſeriarum Belgæ ſumus, & exponimur orbi ad ſermones, ludibria, miſerationes, vt cuiuſque eſt adfectus. Non mentiar, ſi dicam in extremâ ſalutis lineâ nos ſtare: præſertim cùm optimi & optatiſſimi iſti Principes nondum fecerint medicinam. Veſtrum quidem opidum (ô dolorem noſtrum!) palàm labitur & ruit, & Mercurius cum bonâ Fortunâ à vobis abit. Quid tamen eſt, mi Branti? ferenda ſunt, vt par eſt bonis ſapientibuſque viris, Deo & Prouidentiæ ſic viſa. Vexemur, ploremus, alij alios inquietemus: curſus & lex illa rerum manebit, fixa & ſancta ab æterno. Quid ſi Deus per hanc viam nos expurgat ſimul, & explorat? Sicut ventus triticum non rapit, ſed paleas ſecum in auras tollit: ſic aduerſa iſta leues tantùm animos auferunt, bonos & in virtute firmos non euertunt. Inter hos ſimus, Sapientiam, & inter nos amemus. Louanij, v. Nonas April. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXIII. *Eodem.*

OTHONI VENIO S. D.

PARTEM epiſtolæ tuæ Doctor Siluius mihi legit, quæ pictura m noſtram tangebat, iamolim animo deformatam, ſed nondum tuâ artifice & Appellæâ manu, quam requirebam. Scis quid coràm tecum egerim, & quod argumentum voluerim eius tabellæ. Triſte, ſcribis, & ſpectanti & pingenti. Credo equidem: etſi mihi in triſtitiâ illâ lætum aliquid & erectum appâret:

exemplo scilicet Fidei & Amoris, cui nescio an vlla ætas, aut vlla gens, par suppeditabit. Vna Arria nata in hanc immortalem laudem, & cui fasces omnes illi Græci Romaniq. viri & heroës submittant. Itaque placet mihi, nec muto argumentum: velim etiam tibi. & vt liqueat de totâ historiolâ, ecce distinctè à me habe. Furius Camillus Scribonianus, Legatus Dalmatiæ, in Claudium Imperatorem res nouas & arma molitus, legiones traxit in partes: viros etiam aliquot illustres, quos pertæsum ignaui illius simul & sæui imperij: atque inter hos Cæcina Pætus eminebat, vir Consularis. Motus tamen magis, quàm bellum fuit. quia legiones statim pœnitentiâ ductæ, deserto Camillo, ad vetus sacramentum redierunt: atque ipse, desperatione in Issam Insulam ex aduerso Illyrici confugiens, ibidem se interfecit. Conscij & consortes passim capti, inter eos Pætus. Romam in triremi, & præsidio militum, ad Claudium ducitur: vxor Arria sequi auida, & non diuelli à marito, orat milites in nauim simul imponi. Negant. *Quid?* inquit. *nempe viro Senatorio & Consulari seruulos aliquot daturi ad cibandum, ad vestiendum, ad calceandum estis? ego sola hæc omnia obiuero.* Non impetrauit. magno igitur animo piscatoriam cymbam conducit, & triremem eâ sequitur, per medios fluctus Adriatici maris. Deus seruauit in maius exemplum: ad terram, vrbem, Claudium veniunt. Ibi vxor Camilli supplex indicium profitebatur, & conscios edere: vt vel sic veniam vitamque impetraret. Asperè ad eam Arria: *Ego te audiam, in cuius gremio maritus occisus est: & viuis?* Abductus deinde maritus in custodiam, ipsa domum & ad suos: sed certa cum marito mori, nec id celans. Itaque custodiebatur à suis intentiùs. Illa autem, *Nihil agitis*, inquit, *& vt malè moriar, efficere; ne moriar, non potestis.* Cum dicto exsiluit, & caput parieti illisit vehementi ictu. Collapsa, & erecta est, & mox focillata: *Dixeram*, inquit, *vobis, inuenturam me quamlibet duram ad mortem viam, si vos facilem negassetis.* Hæc illa, cui viuere promptum & tutum erat, Messalinæ maximâ gratiâ coniunctæ. Sed cùm maritus iam damnatus, & turpiter carnificis, aut (vt tunc mores) suâ manu honestè pereundum ei esset; homo trepidus, nec ad illam fæminam, differre, lamentari: donec illa & verbis confirmauit, & facto præiuit, sine motu animi non narrando, non audiendo. Strinxit

quippe in oculis mariti ferrum, pectus suum fortiter percussit, extraxit, & marito porrexit, cum *immortali ac pænè diuinâ voce* (verba Plinij audis) PAETE NON DOLET. Itáne ad mortem aliquem vltrò & animosè ire, & in eâ, imò pænè post eam, constare sibi & loqui? Amor ille honestus, & addo amor honesti peruicit, & vltra Naturæ communis fines duxit. Ecce factum, quod admiratione me sui semper tetigit: ne approbatione dicam, religio, vt scis, vetat. Depingi hoc à te, & in atrio deinde meo Admissionum poni, votum sit: præcipuè quidem ipsum opus siue ἔργον illud, sed & si πάρεργα voles circumponere, adsunt. Dixi de Cymbâ, quâ secuta maritum: exprimi in latere potest. est & aliud factum memorabile, in morbo filij & morte, tale. Ægrotabat fortè maritus & vnà filius, vterque diuerso cubiculo, & vterque mortiferè, vt opinio & metus erat. Filius obiit, eximiâ specie, & indole virtutum. *Huic illa ita funus* (nam Plinij verbis cetera dicam) *parauit, ita duxit exequias, vt ignoraret maritus. quinimò quoties cubiculum intraret, viuere filium, atque etiam commodiorem esse simulabat. Ac persæpè interroganti, Quid ageret puer? respondebat, Benè quieuit, Libenter cibum sumpsit. Deinde cùm diu cohibitæ lacrimæ vincerent, prorumperentque: egrediebatur, tum se dolori dabat. Satiata, siccis oculis, composito vultu redibat, tamquam orbitatem foris reliquisset.* Satis. scio te quoque iam volentem ad hanc florenti penicillo tuo exornandam: & mihi crede, illi ipsi ab eâ aliquid laudis, apud tot claros aut illustres, qui nos & simul opus tuum videbunt. Martialis versus in pede Tabulæ scribes:

Casta suo gladium cùm traderet Arria Pæto,
Quem de visceribus traxerat ipsa suis:
Si qua fides, vulnus quod feci, NON DOLET, *inquit,*
Sed quod tu facies, hoc mihi, PAETE, *dolet.*

De pretio coràm. quod tu nec à me maximum (nosti censum meum) capies: nec cupies quidem, vt animum tuum ego noui, honesti propter honestum amantem. Louanij, XI. Kalend. Iun. ∞. IↃCI.

EPI-

EPISTOLA LXXXIIII. *Eodem.*

HENRICO VVVENO S.D.

IN Neruiis me nuper fuiſſe, audiſſe te credo: ſed nunc per me ſcire volui, & commodè & iucundè fuiſſe. Viri ſunt decori & honeſti amantes, ſuauitate ſimul & grauitate conditi, &, vt verbo dicam, ad Genium meum facti. Alteram Antuerpiam, & vos illos caros meos, videbar repperiſſe. Redij ante dies quindecim, & ſub idem ferè tempus C. V. Doctor Zuerius: quem cùm ſalutaſſem, & auidè de ſtatu rei ſiue litis ſuæ vobiſcum interrogaſſem, reſponſum non ex voto rettuli, nihil factum eſſe. Dolui viri boni & amici cauſſâ: quem propriâ lite, & quidem cum veſtro opido, vexari, graue mihi erat: vt fateor ingenium meum pacis cupidum, & non ex vſu forenſium rabularum eſſe. Neque ſatis tamen intellegere potui cauſſam dilatæ (non enim abſciſſæ, opinor) concordiæ: cùm ille ſe ſemper & promptum & æquum obtulerit, ad quaſuis haud planè iniquas conditiones. Conſilium tuum hîc aliquid, vel plurimum poſſe, non neſcio: quæſo da hoc mihi, vt de pace adnitare, & ſperem te vtrique parti, gratum imò vtile facturum. Hæc à me ſcribo, & tantùm duorum cauſſâ, quos amo, opidi veſtri, & ipſius: quos nolim equidem collidi & committi. Sed hoc de Zuerio. de me, aut te potiùs, ſcito me filium tuum vidiſſe, imò & in publico audiſſe Tornaci, dum mihi Carmen gratulatorium recitaret. Libens audiui, & faui quoque, tuâ nonnihil cauſſâ, à quo in eum amor deriuatur; ſed & ipſius, qui ingenio & indole viſus mereri. Deus ſinat vel faciat potiùs creſcere, corpore, animo, doctrinâ, in tuum gaudium, priuatum eius & publicum vſum. Vale V. Cl[me] & Prud[me]. Louanij, VII. Id. Iul. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXV. *Eodem.*

ANDREAE SCHOTTO, V.R.

*indefeſſè.
*Omnipotens cor habens.

MIRAEVS mihi adſuit, & tuas dedit, & de te quæ volui dixit: id eſt valere, in libris & ſcriptis, vt mos tuus eſt, ſtrenuè & * ἀκαμάτως eſſe. Macte, * παγκρατὲς ἦτορ ἔχων: non idem de me,

de me, *——— οὐδέ μοι αὐτῷ *-nec mihi certè

Θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι σιδήρεος: Est in pectoribus mens ferrea.

quod fateri debeo, & laboribus aut languoribus iam victum, manus dare. Itaque SENECA noster octo ampliùs menses iacet sepositus, & abhorreo à repetendo. De tuo, da lucem cum bono Deo: quid exspectas aut differs? Miræus mihi ait & *Elogia Belgarum* esse confecta: libenter videbimus, & gloriabimur in gloriâ gentis nostræ. Quod putas apud me * ἀνέκδοτον aliquod Corn. Nepotis esse, frustrà es: nec est, nec fuit. Si haberem, tibi certè haberem. Fratris tui filium sic citò Româ rediisse mirabar: nec dubito tamen quin de consilio & consensu vestro. Schondonchus ignaro mihi elapsus est, nec dedit vale nec accepit: in cuius locum venisse Heribertum gaudeo, iam olim illum nostrum. Saluta, & inprimis R.P. Rectorem. Louanij, XII. Kalend. Sextil. ∞. IↃCI. *non editū.

EPISTOLA LXXXVI. *Bruxellam.*

CAROLO LAFAILLIO I[cto].

DVPLEX mihi à scriptione tuâ gaudium, & quòd incolumem rediisse intellegam, & quòd mei memorem & volentem. Debes mi Lafailli, si meum vicissim animum intueare, semper, ex quo te noui, in te proclinatum & affectum. Itaque maneat hic consensus, & quoniam propior iam nobis es, non solùm litteris eum foue, sed adspectu & sermone excita ac confirma. Spero patriæ res paullatim lætiores eò vocabunt, & iuuabit post istas temporum nubes Hilaria agitare inter gratantes amicos. O dies veniat! & certè Flandria, in quâ fortunarum vestrarum bona pars est, Oostendâ receptâ, tuta securaque aget, non sine liuore Brabantiæ nostræ, quæ miseriarum fatalis sedes videtur. Sed & hanc Deus benigno oculo adspiciet: quod eum corde rogo, & vt te mi Lafailli tuis seruet, quos reditu isto lætificasti. parentem inprimis, quem saluto. Louanij, VIII. Kal. Sextil. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXVII. *Tornacum.*

DIONYSIO VILLERIO.

LAETAM tuam epiſtolam ! de aduentu polliceris, ô repræſenta,& non votis animi,ſed corporis iſtis brachiis amplectar. Quando erit? dies menſes mihi ſunt (non mentior:) veni, & vt legem tibi dicam, ante Encænia noſtra, quæ futura ſunt poſtridie Kal. Septembres. niſi facis, decimam Muſam habeas in omne æuum iratam. Ego te inuito,ſed non ſolus. nam & vxor (fideliter narro) idem facit, & vices me ſuas voluit fungi. Quid tergiuerſeris? vetus illud,quod monumenta habent,cogita,

AMICI, DVM VIVIMVS, VIVAMVS:

nimirum,

Dum res, & ætas, & ſororum
Fila trium patiuntur atra.

Sed in vnâ re peccaſti, qui vinum præmiſeris, an & non peccaſti? Nomen tuum ſi video, DIONYSIVS es,vini dator. ſed extra iocum, non ſic decebat, me & illîc deplere tua dolia, & plena iterùm huc tranſmitti. Sed amori tuo fruſtrà pugnem,& ne vincar, vltrò do manus. Wingium noſtrum taciti promiſſi admoneo: ſit comes,ſi te,ſi me amat. Scripſi nuper,& condixi: ſiluit, ergo addixit. Idem de Micaultio, quem ego cohorte noſtrâ primâ eiicio, niſi ſe iungit. Adeſte Triumuiri lætitiæ & honeſtæ voluptatis inſtaurandæ. Pocula tunc aut numquam bibemus, OSTENDAE CAPTAE. Serium nihil addo,in aduentum omnia differo: qui ſi fallit, caue, & ſeriò edico, AMICITIA TVA VLTRA NON VTOR. Vides Manlianum imperium? ita homo ſum, calidus quantumuis, ſed idem candidus, & *Fide* & *Amore* & *More* maiorum. Mi Villeri ſalue, & ſaluus, aut potiùs vos Triumuiri ſalui, ad nos venite. Oyenbruggius ſi ſe iungat, cumulus lætitiæ erit: dic,& ſalue iterùm iterumque. Louanij,pridie Idus Sextil. ∞. IↃCI.

Te domo meâ vti rogo ſiue iubeo. laxa eſt, & pauci nunc contubernales. Itaque ſi me vmquam domi tuæ eſſe vis, hoc non mutabis. Indicem librorum,quos vtiles cenſemus, Amanuenſis mittit: pluſcula apud me videbis, & loquemur coràm. Veni,iterùm veni.

EPI-

EPISTOLA LXXXVIII. *Antuerpiam.*

CAROLO HOVIO S. D.

CVM è Neruiis redij, quò animi & valetudinis caussâ iueram, intellexi tristem casum, qui familiam vestram adflixit. Et te inter primos, vt fuit & est pietas tua in optimum parentem: quem Deus ab his terris turbisque seiunctum, vocauit in superas sedes & immotam illam quietem. Quod triste esse scimus, si primâ fronte inspicias & cogites illud auelli: sed si vnde, & quò, quod addidi, profectò mitescet dolor, & benè illi factum debebis interpretari. Habebat sanè vos optimos liberos & obsequentissimos, in quibus acquiesceret: habebat & vxorem domi, modestam, morigeram, & solatium simul & auxilium: sed tamen, vt tempora nunc fluunt, extra domum pedem cùm poneret, quàm multa præter votum aut opinionem videbat vel audiebat? Itaque is qui alia tempora & faciem rerum viderat, & præsertim vestram vrbem florentem & vigentem: non poterat non tacito animi morsu stringi, cùm omnia in deterius labi cerneret, atque id pænè sine spe instaurationis. Non dicam tædium vitæ, sed tamen satietas oboriebatur in cottidiano hoc mæsto spectaculo: & animus Christianâ pietate imbutus (cuius ille feruidus & constans cultor fuit) anhelabat ad aliam illam vitam, cui nati & facti sumus. Hæc si cogitabis mi Houi, lenies dolorem Ratione duce, quem Naturâ duce suscepisti: & vinci hanc ab illâ non patieris tantùm, sed voles, imò gaudebis. Obsecro te, facito: & peregisse illum laudabilis vitæ cursum scito, & nos in eodem stadio consequi & paullatim accedere eandem illam metam. De fratre tuo, & amico meo Francisco, ecquid audiueris scire velim: & putésne illum in viâ esse aut fore, casu hoc euocatum. Item, si vacas, & nisi aliæ curæ te distinent, memoriam non deponas litterarum, quæ ex Italiâ: quarum lectione recreamur vel instruimur, te suppeditante. Vale mi Houi, & amantem ama. Louanij, VII. Idus Iul. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXIX. *Mechliniam.*

NICOLAO OVDARTO.

ARMA, arma. quid hoc est? sic me petitis? non litteras, sed libellum pugnatorium mittis: & parte alterâ Bernartius accusat, & Hartium ait minari. Quid autem feci? quod quiuis vestrûm in re simili, nec alios iudices mihi fero. Cursim transiui: & sic res poscebat: lege, per Deum, quæ ad Bernartium scripsi. An ille celauit? ô egregium patronum, si in aliis caussis sic præuaricatur! At tu Epigramma etiam in Constantiam meam scribis. Compos animi es? ego illam in te mutem? Scis quomodo, & quando? ruant elementa omnia, & vasta hæc mundi machina redeat in suum chaos: ego amore & fide constabo in Hartium meum & Oudartum. Atqui puerum misissem, qui indicasset & euocasset. Licebat, fateor, fortassè & decebat. sed bonâ fide, quid hoc aliud erat quàm lictores arcessere, qui me sisterent & tenerent? Noui vos & vehemens vestrum velle. Ego è manibus vestris non magis me eripuissem, quàm Antęus ille ex Herculis nexibus qui oppressit. Atqui domi esse me conueniebat, & decorum atque adeò vsus meus poscebant. Noscite igitur caussam, & statim ignoscite, si estis qui auditis, iuris & æqui consulti & administri. Sic valete. Louanij, VIII. Kal. Octobr. ∞.IↃCI.

EPISTOLA XC. *Antuerpiam.*

PHIL. RVBENIO *suo* S. D.

TRISTIS hæc scribo, & iuxta lacrimas: non rideo. Saphyrus meus obiit, & id violentâ morte. E carmine subiecto rem disces, quod irâ & dolore recens effudi. Irâ, nam & culpa meorum accessit. O tuam * εὐήθειαν! inquies. Non nego, sic sum, & cum Homero,

** sim' licitatem & fatuitatem.*

*——— οὐδέ μοι αὐτῷ
Θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι σιδήρεος, ἀλλ' ἐλεήμων.

** nec mihi in isto Pectore mens inclusa est ferrea, sed miserator.*

Sed hoc mirum, & verum. vix momento ante tristem casum apud me fuerat, in Musæum præter morem conscenderat: blanditus quoque insolenter, & quasi extremum vale illud dicturus.

Inge-

Ingemiſco & omitto: ad publica venio, nec ipſa, niſi in ſpe, læta. Quam tamen ſpem alij qui è caſtris ſcribunt imminuunt, adaugent alij: vtri veriùs aut ſagaciùs, res dicet. A vicino illo metum plures faciunt: & ego certè credo eum, cum Demoſthene dicam,* τοῖς καιροῖς ἐφεδρεύειν. Oſtenda quidem ſi omittitur, quid niſi

* —— χάρμα γενώμεθα δυσμενέεσσιν?

Tu quando ad nos? vix ante feſtos publicè iſtos dies, opinor. Si non, ſcribe ſiquid ibi rerum vel noſtrarũ, vel exoticarum. Nam & de Turcicis, & de claſſe illâ magnâ Hiſpanienſi, animi pendemus. In te autem eo propendemus mi Rubeni, ingenij & virtutis tuæ amantes. Louanij, IIII. Kal. Sept. ∞. IↃCI.

*temporũ occaſiones captare & inhiare.

*præbemus ludũq; iocumq; inimicis.

IN SAPHYRVM MEVM βιοθάνατον.

O LVCTVM & lacrimas! meus Saphyrus,
Ille gemmula vera, non catellus,
Morte eſt præcipiti malaque functus,
In vaſum miſer incidens aënum
Efferuentis aquæ. miſer catelle,
Hęc te poſt tria luſtra mors manebat?
Quis nunc blanditias hiante rictu,
Quis nunc blanditias mouente caudâ,
Hero vltrà faciet? quis obſidebit
Oſtî limen, & ingredi parantem
In ſe geſtibus atque voce vertet?
Quis luſu recreabit? ô miſelle
Non vltrà facies: abiſti ad Orci
Nigri limina. ſit tibi benignus
Frater Cerberus, ipſa Ditis vxor
Sit fautrix: & aberro? ſit patrona,
Illi delicium nouum pararis.

Sed heus, vis & Tumuli inſcriptionem? nam ſepeliimus, & quidem inter flores.

HECATAE SACR.
SAPHYRVS DOMO BATAVVS
DELICIVM LIPSI, DECVS CANVM,
INGENIO, LEPORE, FORMA,
H. S. E.
TRISTI FATO EREPTVS,
ET FERVENTIBVS AQVIS MERSVS,
CVM VIXISSET LVSTRA PLVS TRIA.
O HERI DOLOR!
TVVM, LECTOR, ADDE
QVISQVIS LIPSIVM AMAS, IMO
QVISQVIS ELEGANTIAM AVT LEPOREM AMAS,
QVORVM ISTE THESAVRVS ERAT.
ABI, FLORES SPARGE,
SI NON LACRIMAS.

PLANGEBAT ET PANGEBAT,
I. LIPSIVS OLIM, HEV, DOMINVS,
V. KAL. SEPTEMBR. ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCI. *Antuerpiam.*

MICHAELI VANDER-HAGHEN S. D.

BINO me carmine compellasti, vtroque erudito, ſuaui, grato: ſi ipſum, ſed non ſi rem intueare. In ipſo nihil, niſi quod ingenium & poëticam planè indolem referret: ſed materies triſtior, & quæ me ſuſtinuit à reſpondendo. Litium enim res erat: quas ego ſic odi, vt nemo homo Orci portas. At tu me iudicem etiam addicebas. Méne, mi Vander-hagi? experientem potiùs aliquem & recoctum patronum: nam ego in his rudem & tironem me eſſe, non fateor ſolùm, ſed gaudeo, imò iacto. Illud vnũ poſſum, dolere tuâ cauſſâ, & συμπάσχειν, qui incideris in hanc verè malorum lernam. In quâ hydra illa habitat, quam vel Hercules ægrè domuit, & reſecto capite alia renaſcuntur. Vtinam ne experiare, & rebus doctus, fidem meis verbis ſubſignes! Sed tamen animo aduerſus talia (quod vnum ſupereſt) obdurandum eſt, & mores aut malitia noſtri æui, ſic vt peſtilens aliquod ſidus,

ferenda

ferenda ſunt. Lucilliani illi verſus, ſi vmquam, nunc obtinent:

Vni ſe atque eidem ſtudio omnes dedere & arti,
Verba dare vt cautè poſsint, pugnare doloſè,
Inſidias ſtruere, vt ſi hoſtes ſint omnibus omnes.

Hæc noris, nota perfer, nec vt ad noua obſtupeſce. Alia non ego, non ille ipſe de ſapientiâ Socrates poſſit: Deus animo inſerat, & te firmet. Louanij, III. Kal. Sept. ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCII. *Brugas.*

IGNATIO BASSELIERS, *Sacerd. Soc. Jeſu.*

CLARA beniuolentiæ tuæ ſigna, imò pignora, vidi, cepi, in munere florum, quos ad me miſiſti. Atque eos aliunde, & precibus à te quæſitos, ac pænè emendicatos. O amorem, cui obligor! Eſt hæc vetus oblectatiuncula mea, fateor: & poſt ſeria libenter ad hortos diuerto, oculis atque animo voluptatem. Et mihi iam cauſſa, vt nec in iis ſim ſine tui memoriâ: quæſo vt & mei ſerues. Quod genus, quo pretio aut raritate flores ſint, nondum ſcio: ver dicet: ſed ego à tali animo bonos caroſque habeo, & vel aurum contra pendo. Vt tu me, obſecro, & ſacris tuis precibus humi ſerpentem attollas. Louanij, III. Idus Oct. ∞. IↃCI. R^do^ Patri Rectori Guilielmo Verannemano ſalutem & gratias pro munere item florum dico.

EPISTOLA XCIII. *Antuerpiam.*

AVBERTO MIRAEO, *Canonico & Theologo.*

E LITTERIS tuis duo didici. & ſtudium pacis, quod in re illâ, quam commendaueră, oſtendis: & progreſſum in opere, quod honori & memoriæ Belgarum illuſtrium moliris. Vtrumque gratum eſt. illud certè prius te dignum, imò tui muneris, quia ſacerdotum eſt cùm alia vitia minuere vel tollere, tum diſſidia exſtinguere, quæ ab exiguo fomite in priuata & publica mala ſæpè ſurgunt. Adnitere porrò, te rogo, & effectũ da quod laudabiliter cœpiſti. At de opere tuo, libens equidem ordinem & nomina vidi, quæ Centuria prima tenebit. Prima, nec enim ſola, opinor. alioqui ſunt mihi in mente, quos non omittas. Hadrianus

drianus Iunius, inter Belgarum doctissimos. Adolphus Metkerchus, Petrus Coluius, Iacobus Cruquius, Marcus Laurinus, Iodocus Lommius, & quid noster Goropius? Sunt alij. nā viuos video te non tangere, & id consilium probo. Sed hac de re totâ coràm magis est, vt loquamur. quod breui fiet, siue me illuc, siue te (ita audio) ad nos venturo, titulo qui tibi debetur capiendo. Fac, & vale vir amice. Louanij, IX. Kal. Septemb. ∞. IↃCI.

Carmen in ELOGIA tua scripsi, an effudi? ita soleo: sed tu hanc non ingenij, sed animi notam habe.

IN AVBERTI MIRÆI R. V. ELOGIA BELGICA

Scazon I. LIPSI.

MIRAEE *docte, qui facis meos Belgas*
Ætate, siue incuriá tenebrosos
Nostrá, nitère rursus atque splendere:
Qui singulorum patriam atque natales,
Animique dotes, scripta & ingenI fructus
Signas peritè, & acrimoniá mentis:
Quid tibi reponent pro laboribus Belgæ?
Tituli hunc honorem, SOL MIRAEE BELGARVM.

EPISTOLA XCIIII. *Eodem.*

BALTHASARI ROBIANO, *Senatori.*

EGO verò benignitati tuæ obstrictum me fateor, qui tam promptè effectum reddidisti quod optabamus. Cum bono Deo veniatur ad colloquiū, & Masio (viro bono & prudente) arbitro pessima lis finiatur. Sed illud peruelim etiam petitum, vt de tempore significes quando conuentus ille futurus sit, vt præmoneri Doctor Zuerius possit. De Schottij nostri inclinatione in pacem non ambigo, & ego per litteras propellam. Quod autem vberiùs nuper, fortassè & calidiùs in lites & simul leges aliquid scripserim, ab impetu fuit, non nego: etsi toto animo & iudi-

iudicio illas deteſtor & damno, non item iſtas. Temperari aut recidi eas, meum ſit votum: nec malè, ſiquis Rex conetur. Vale mi Robiane, & ſalueant in occaſione Schottius & Vvvenus: quos iudices mei illius iudiciij non recuſo. Louanij, VI. Idus Octob. ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCV. *Eodem.*

IOANNI BAPTISTAE BARONIO *ſemper ſuo.*

SEMPER, inquam, meo. nec leuicula iſta omiſſio, non enim commiſſio aut culpa, te alienet. Quid tu autem Oceanum aut luſtrales alias vndas aduocas? nihil opus. puta te Athenis, non in illo Martis pago, ſed ad ipſam Miſericordiæ aram cauſſam dicere: & veniam meruiſſe, cùm petiiſti. Hoc tantùm volo, & pro ſententiâ fero, emendari. Sæpè ad me ſcribe, etiamſi hoc tantùm, Valere te & tuos. Publica quòd nunc tangis & ſubminiſtras, gratum eſt, etſi ipſa parùm grata. Vbi enim Fortuna adhuc nobis riſit? non in Africanâ expeditione, non in hac noſtrâ: quæ nobis propior, animum magis tangit. Vtinam ſic illum magni Regis! Sed vt Iuno Homerica, immiſſo ſomno, Iouem auertit à Troianis: ſic quidam aliis conſiliis aliò ducunt, fulcro & fundamento potentiæ (ita ego cenſeo) relicto. Quid ad nos? Prouidentiæ diuinæ alligemur,

Per hanc, neque iratos timentes
Regum apices, neque militum arma.

Quò ducet & reducet, ſequemur compoſiti, placidi; læti quoque, ſi ſciemus ab optimo illo optimè omnia regi & temperari. Hæc & talia meditare tecum mi Baroni in illo otio, imò meditata etiam aliis lege: præſertim in Epicteto & Senecâ, quos duos habe certiſſimos ad ſapientiam magiſtros. Vide in vrbe illâ tuâ fluctus & curas: quid ſi in toto orbe? Ne abripiare cum abreptis, te muni: quod duplici anchorâ fiet, Sapientiæ & Conſtantiæ. illâ, quâ æſtimes & noſcas res humanas; hâc, quâ feras & patiare æquo animo, & Fatis ſponte, vt dixi, ſubiecto. Si facis; mare attollatur, venti ſæuiant, rudentes & nautæ gemant,

At tibi compoſitam fundauerit anchora puppim,
Telluris tu certus eris.

Ita ſit & voueo, mi Baroni, & toto animo valere. Auum & parentem ex animo ſaluto, iam olim iis mancipatus. Louanij, poſtr. Idus Octobr. ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCVI. *Leodicum.*

IACOBO CARONDELETO V. R. & N.

HVI, piget & ſuppudet tarditatis. Tamdiu ſiluiſſe me ad tuas litteras? nec mea culpa eſt, verbo dicam, ſed eorum qui auocant adſiduè & interpellant, & mentem ſibi, aut iis quos habeo in mente, non patiuntur vacare. O triſtem ſortem, & quæ cum annis creſcit! Patior, & fatorum curſum ſequor: & vel inuitus captiuus ducar ſub currum magni illius Imperatoris.

*——— ἀλλ' ἀνέμοισι
Δώομεν ἀμπλακίην, ὥς καὶ πάρος εὐμενέοντες.

**-verùm age ventis Tradamus, ſiquid peccatum, vt ſemper amici.*

Feci certè, & faciam: & ſol ille citiùs ſplendorem, quàm ego amorem & cultum tui linquam. Adoleſcens quem commendas, iam antè innotuerat, & carior te vel innuente erit. De Arteſiâ, non equidem antè inquiſiui: & breui ad Hiſtorica me dabo, tunc magis iſtarum rerum. Hactenus antiquæ illæ, vt ſcis, me habuerunt. Nobis de Oſtendâ ſpes nunc affulſit, vtinam ſatis certa! Aiunt portum alterum pro clauſo nunc eſſe; quod ſi eſt, certò illa breui noſtra. At Pannonica planè ex voto, aut ſupra, labuntur: & Budam obſideri audimus. quid etiam? quid? ipſum Sultanum Turcicum fato, & quidem inglorio, functum (peſte, aiunt:) ipſum certè gloriæ non natum. Quàm degener à Solymanno auo fuit? Sed Prouidentia illa ſic res ordinat. & cùm nos à viris aut ducibus parùm inſtructi, illîc quoque inopiam eſſe voluit, ne Europa regina ſeruiret. Deus iſtam, & in eâ Belgicam reſpiciat, ſuper omnes terras diu preſſam. Vale Reu^de^ & Nobil^me^ Domine. Louanij, poſtrid. Kal. Nouembr. ∞. IↃCI.

EPI-

EPISTOLA XCVII. *Louanij.*

ANTONIO VACQVERIO *suo* S. D.

VIx abieras, Carmen tuum legi, non libenter solùm sed auidè: & dum legerem placuit, & magis lectum, atq; etiam bis lectum. Omitto elegantiam, iudicia placent. quæ tu super hoc genus Commentariis recta edis, & certè pro iudicio iamdiu meo. Longa ista, multiplex, erudita etiam (esto) ad vnum aliquem auctorem scriptio: an quod agere videtur, hoc agit? satin', inquam, illum illustrat, corrigit, & in eo pedem firmat? An euagatur plurimùm extra suas oleas, & in alieno non solùm scriptore, sed choro, se ostentat? Non dicam ambitiosum videri, præter rem & opus, certè nouum est: nec quisquam vnus veterum huc præiuit. Ego in SENECA meo vitaui, simplicem & antiquum morem tenui: placeat, non placeat, mihi deinceps etiam infixum δημοτικὰ hæc vitandi. Alius à me

—— *conclusas hircinis follibus auras* *Exspiret*:

si alibi, non hîc sit locus, in sancto & seuero hoc sapientiæ argumento. Amplius tibi dicam,

* *Οὔτε τι μάντις ἐὼν, οὔτ' οἰωνῶν σάφα εἰδώς,* **Non ego diuinandi aut auspicij benè doctus.*

sed tamen dicam: præuidere me fore lectores, qui in Senecâ aliud à Senecâ quęrant, & curiosè in mea non illius scrutentur. O turturillas! vt eius voce vtar. Abeant. qui sic affecti, Tullium, Plautum, alium quemuis, non Senecam tangant: qui haud magis iuuabit, quàm

Auriculas citharæ collectâ sorde dolentes.

Sed quò eo? duo volui dicta, & placuisse Carmen tuum, & iudicium: quod cum meo præiudicio * δωριστὶ ἁρμόζει. Quídni sic loquar? Dorum etiam, id est virorum isti sensus. Vale mi Vacqueri, & bona non ama solùm, sed prætende & tuere. In Musæo N. post mer. Nonis Nouembr. **Doricè concinit.*

EPISTOLA XCVIII. *Antuerpiam.*

FRANCISCO HOVIO S.D.

GRATVLOR ex animo tibi reditũ incolumem in patriam & ad tuos, ex longo ſatis interuallo. Atque vtinam patrem reperire potuiſſes, cum vtriuſque veſtrûm gaudio & delectatione. Sed Deo decretum aliter, qui auocauit, & è turbis curiſque eductum collocauit in quietâ & beatâ illâ (ita ſperamus) ſede. Ego libens te videbo & amplectar, etſi per hanc auram vt commoueas te, prorſus recuſo: & fortaſſe intra duos tréſve menſes Antuerpia veſtra me videbit. atq; ego te ibi: nec opinor iterùm ab amicis aut patriâ diuellendum. In ſermone autem, Deo volente, de rebus conſiliiſque tuis audiam, & libens iudicio aut operâ iuuabo, vt in meâ quidem manu aut copiâ erit. Vale. Louanij, III. Nonas Decembres. ∞.IↃCI.

EPISTOLA XCIX. *Eodem.*

IOANNI MORETO S. D.

HEV triſtia vndique & priuata & publica, in paucis his diebus! Hæc omitto: ſed in illis, ecce duo amici quos corde valdè amabam, vno ferè tempore obierunt: Perezius noſter in vrbe veſtrâ, & Bernartius Mechliniæ. Ille præter ætatem nihil paſſus videtur, ad quam vltimam iam pænè venerat: ſed tamen vitæ & morum perpetuâ bonitate, & nunc quoque ſenſuum illâ integritate meruerat, votis noſtris diutiùs ſupereſſe: & lugemus (ego quidem) quaſi iuuenem ereptum. Teſtor numen, poſt Plantinum illum noſtrum, in vrbe eâ non fuiſſe carius aut venerabilius mihi nomen. At Bernartius in ipſo ætatis mediæ flore, paullùm vltra trigeſimum annum progreſſus, deſiit viuere: magno luctu vxori, & duobus liberis paruis relictis. Quid de me dicam, cùm hęc audio? ſeruari pænè miraculo: & ille inualidus tot annos, languens, & velut in tegulâ extremâ conſiſtens, defendor Dei benignitate à lapſu. Si in meum aut publicum bonum (confido:) fac ô mi Seruator. ſin aliter, nihil deprecor, & alia meorum funera funus ego antecedam. Tu vale mi amiciſſime. Louanij, XVI. Kal. Ianuar. anni noui ∞.IↃCI.

EPI-

EPISTOLA C. *Traiectum ad Mosam.*

BALDVINO BVCQVIO, *Canonico*, S. D.

COMITER me aggrederis, fateor, & aditum per humanitatis, vt sic dicam, cuniculos ad me ſtruis. Scita & elegantia, ſed & arguta quædam, præmittis: quid autem opus, mi Bucqui, erat? Si me noſſes, nihil: qui facilis, apertus, omnibus pateo: & vos tales, ex aſſiduorum iſtâ claſſe, vltrò etiam alliciam & inuitem. Scipionem & Liuium preſers, magna nomina: quę adeò mecum non iungo aut pario, vt animo ſentiam vix me eſſe eorum vmbram. Atque illi multos ad ſe viſendos excitarunt: & ij cum veneratione aut trepidatione acceſſerunt. Quid ſimile eſt? fulgor aut dignitas illa nos non illuſtrat: & ſicut lucet, vereor vt leuis breuiſque ſit, & velut è ſtramine, flamma. Nihil impono, aut diſſimulo. aliquid fortaſſè melioris altioriſq; ſtudij in nobis, ſed ſtudij: rei modicæ ſucceſſusque mihi conſcius,

——— *iure perhorreo*
Latè conſpicuum tollere verticem.

Imò hoc quoque, Deo atque animo iſto teſte dicam, dolet produci aliquando à quibuſdam, & ceratas iſtas pennas propiori Soli admoueri. Icarus fieri poſſum, ſed caſu, non animo: nec is vmquam altùm ſubuolabit. Virtutem & ſapientiam amo, hoc fateor: ſed & eos omnes, qui iſtas amant. Te, te inter hos mi Bucqui: quem video recto ad eas & firmo pede ire. votis proſequor, vt adipiſcare & teneas, non ſolùm tangas. Iſtos vanos, ac multis beatos, ſed à vanis cauſſis,

Diſsidens plebi numero beatorum
Eximit virtus:

& calculum ego meum huic addo. Quando timere aut ſperare deſinunt? cui Fortunæ pares ſunt aut ſubſiſtunt? meliore attolluntur, iacent in triſtiore: nec vmquam æqualitatis, & quod ſequitur tranquillitatis, illa trutina animum eorum librat. Quid cenſes, cùm publici iſti nimbi ſunt & procellæ? cùm nec peritis quidem nautis ſidera ſatis certa fulgent? Niſi vnum illud immotum, à Conſtantiæ rigido polo: cui obuerſum & inhærentem,

Non vultus inſtantis tyranni
Mente quatit ſolidâ, neque Auſter.

Fiat à te, à me, ô Bucqui: opus est: & publicas istas labes aut ruinas cùm videmus, vbi aliter firmemur? Heu Buscum-ducis, vetus, inclytum, potens, sed & pium opidum: pericula tua audimus, & tenui à filo pendêre salutem. Si cadis (sed Deus auertat:) quæ firma spes super nobis est? Sagunto capto, nec Alpes & flumina Annibalem represserunt: quomodo nostra ista iacentia & plana? Sed ad Constantiam redeo, publica Deus eorum auctor & curator dirigat: tu me porrò ama Bucqui, & de me idem, animo magis quàm verbis restipulante, crede. Louanij, Idib. Nouembr. ∞. IↃCI.

FINIS.

APPROBATIO.

Tres istæ J. LipsI Professoris ac Historiographi Regij ad Belgas Epistolarum Centuriæ, ob genus dictionis purum astrictumq́, magno cum fructu studiosæ Iuuentutis excudentur. 17. *Decemb.* 1601.

Gulielmus Fabricius Nouiomagus, Apostolicus ac Archiducalis librorum Censor.

JUSTI LIPSII
OPERA

ANTVERPIE
1602